

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ
ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

สนับสนุนโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

จัดทำโดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ หัวหน้าโครงการ

พันตำรวจตรี สืบสกุล เข้มทอง

นักวิจัย

นายพิเชษฐ พิณทอง

นักวิจัย

พันตำรวจโท ดร.ก้องกฤดาคม กิตติธิระพงษ์

นักวิจัย

นายนพฤทธิ์ บุญรานันท์

นักวิจัย

นายอานนท์ ฉัตรเงิน

นักวิจัย

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ

ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

สนับสนุนโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

Abstract

Duration of Criminal Proceedings in Thailand

This research had two purposes. The first was to explore the duration of criminal proceedings by inquiry officials (case officers), prosecutors, and judges using both qualitative and quantitative research methods. Qualitative methods, including focus-group discussions and interviews with 12 personnel involved in the justice process as mentioned – inquiry officials, prosecutors, and judges, were employed to validate the survey form. Furthermore, a quantitative method was used for surveying criminal cases from 12 police stations across the country; there were 438 criminal cases that could be used for the analysis. The second purpose of the study was to examine factors affecting the duration of criminal proceedings in each of the steps, by drawing opinions from 13 inquiry officials, prosecutors, and judges through focus-group discussions and interviews. The study results were validated by feedback from participants in a forum where the study results were presented. The participants were 81 personnel in the justice process – lawyers, *attorneys*, and academics. The research period was six months, from March to September 2013.

The study results showed that the types of cases classified by sentences¹ did not affect the duration of the proceedings. However, the characteristics of the proceedings in the stages of inquiry officials and prosecutors² and the characteristics of proceedings of trials in the court³ affected the duration of the proceedings in the criminal justice process. For inquiry officials and prosecutors, in the cases where the offender can be identified, arrested, and detained during the inquiry, it took the least amount of time for criminal proceedings; followed by the cases where the offender can be identified, arrested and temporarily released; the cases where the offender can be identified but cannot be summoned to appear or arrested; and the cases where the offender cannot be identified respectively. As for the court, it found that the cases where the defendant confessed and the court did not take evidence took the least duration for criminal proceedings; followed by the cases where the defendant confessed and the court took evidence; and the cases where the defendant denied an allegation respectively.

¹ Seven types of sentences in the research

- 1) Murder/attempted murder/ assault resulting in death
- 2) Assault (only assault causing serious harm to others)
- 3) Child abduction and rape (both charges with a sentence of 10 years or more)
- 4) Robbery
- 5) Burglary/stealing cars or motorcycles/stealing agro tools/snatching (imprisonment sentence of less than 10 years)
- 6) Burglary/stealing cars or motorcycles/stealing agro tools/snatching (imprisonment sentence of 10 years or more)
- 7) Drug possession/drug possession for sale/drug sales

² Four characteristics of legal proceedings

- 1) The offender can be identified, arrested, and detained during the inquiry.
- 2) The offender can be identified, arrested, and temporarily released during the inquiry.
- 3) The offender can be identified but cannot be summoned to appear or be arrested.
- 4) The offender cannot be identified.

³ Three characteristics of legal proceedings

- 1) The defendant confessed and the court did not take evidence.
- 2) The defendant confessed and the court took evidence.
- 3) The defendant denied an allegation.

Factors affecting the duration of the criminal proceedings can be divided into the following dimensions: 1) Policy – Problems about the administrative structure in the police station, attention of superiors to criminal proceedings, crime prevention and suppression policies focusing on case control, improper number of manpower of inquiry officials, and shortages of inquiry official assistants; 2) Process – Problems concerning administrative work of inquiries and complicated legal issues, complexity of cases, failures to strictly comply with an agreement between the prosecutor and inquiry official, the sentence of each case, and internal management of each court and jurisdiction; 3) Inquiry – Overload of paperwork for inquiries and quality of inquiries; and 4) Personnel – Inquiry officials' commitment with the profession and competency, prioritization of respective cases according to the policy, and superiors' attention. Other factors included overload of cases and educating the accused or defendant about their case.

The suggestions from the research included: restructuring the inquiry work in police stations to achieve independence of work; providing legal officers with legal expertise to assist inquiry officials; creating collaboration between agencies involved in the criminal justice system to improve the pattern of inquiries; conducting studies to find solutions to inquiry officials' performance in order to upgrade their inquiry quality; and improving related laws and regulations.

บทสรุปผู้บริหาร

ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา “เป็นการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ในการบังคับใช้กฎหมายทางอาญา เช่น หน่วยงานตำรวจ หน่วยงานอัยการ หน่วยงานศาล หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นสืบสวน สอบสวน พิจารณา บังคับคดี หรือกระบวนการอื่นใด จะยังให้เกิดความยุติธรรมในสังคม” (พงษ์ธร ธัญญศิริ, ๒๕๕๕) โดยดำเนินการในคดีความผิดที่มีโทษทางอาญา อันได้แก่ โทษประหารชีวิต โทษจำคุก โทษกักขัง โทษปรับ และโทษริบทรัพย์สิน (มาตรา ๑๘ ประมวลกฎหมายอาญา) เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม เมื่อประชาชนหรือบุคคลใดได้กระทำความผิดตามกฎหมาย ไม่ว่าจะปฏิบัติตามประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ประชาชนหรือบุคคลนั้นจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในสังคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ระบุถึงสิทธิที่สำคัญประการหนึ่งที่บุคคลจะได้รับจากกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ “สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม” (มาตรา ๔๐) ดังนั้น บุคคลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตลอดกระบวนการจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตั้งแต่การดำเนินการในชั้นสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ชั้นพิจารณาตรวจสำนวนและสั่งคดีของพนักงานอัยการ จนถึงชั้นพิจารณาตัดสินคดีของศาลยุติธรรม

เมื่อบุคคลใดกระทำการใดอันเป็นความผิดที่มีโทษทางอาญา กระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็จะเริ่มขึ้นที่พนักงานสอบสวน โดยมีคำร้องทุกข์/คำกล่าวโทษว่ามีผู้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น โดยกฎหมายได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิด รวมถึงเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความผิดรวมเข้าเป็นสำนวนการสอบสวน ก่อนที่จะสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นเสนอไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณามีความเห็นสั่งคดีต่อไป และพนักงานอัยการที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ก็จักต้องพิจารณาสำนวนการสอบสวนดังกล่าวว่ามีพยานหลักฐานครบถ้วนต่อการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือไม่ หากมีพยานหลักฐานครบถ้วนสมบูรณ์ก็จักฟ้องคดีดังกล่าวต่อศาลยุติธรรมที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี เพื่อให้ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาทำการพิจารณาตัดสินคดีตามลำดับต่อไป

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีขั้นตอนการปฏิบัติที่ค่อนข้างซับซ้อน มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และศาลยุติธรรม ซึ่งบุคลากรในแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ตามลำดับขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด และการปฏิบัตินั้นต้องคำนึงถึง “ความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม” อันเป็นสิทธิที่บุคคลทุกคนจักต้องได้รับจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ยังคงมีความล่าช้า ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีค่อนข้างนาน กว่าคดีความผิดจะสิ้นสุด ส่งผลสำคัญต่อประชาชนตามสิทธิที่พึงจะได้รับ กระทบต่อความพึงพอใจ และความเชื่อมั่นของ

ประชาชน ทั้งยังกระทบต่อการอำนวยความสะดวกให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในสังคม ซึ่งความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมมีสาเหตุมาเหตุหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยของข้อกฎหมายที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้อำนาจการสอบสวนและการฟ้องคดีแยกออกจากกัน ทำให้เกิดปัญหาการประสานการปฏิบัติระหว่างพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ (ประหยัด จริงจิตร, ๒๕๔๒) หรือ ปัญหาในชั้นพนักงานสอบสวนที่บุคลากรขาดความรู้ความสามารถ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ค่าตอบแทนที่ไม่จูงใจในการปฏิบัติงาน รวมถึง จำนวนพนักงานสอบสวนที่ไม่เหมาะสมกับปริมาณของคดี (ประหยัด จริงจิตร, ๒๕๔๒; สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์, ๒๕๕๔; ปิยะ สุขประเสริฐ, ๒๕๓๖; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗; วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑; สำนักงานอัยการภาค ๙, ๒๕๕๕) นอกจากนี้ ยังพบว่า ความล่าช้าที่เกิดขึ้นในชั้นการพิจารณาสำนวนและสั่งคดีของพนักงานอัยการ อาจเกิดจากขั้นตอนทางธุรการที่ไม่เหมาะสม และสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนไม่มีคุณภาพ ฯลฯ (สำนักงานอัยการภาค ๙, ๒๕๕๕)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการศึกษาข้อมูลด้านระยะเวลาการให้บริการในการดำเนินคดีอาญาจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึง การศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องถึงปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการให้บริการในการดำเนินคดีอาญา ให้รวดเร็วเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้เข้ารับบริการ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ เพื่อกำหนดนโยบายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพปัญหา เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนที่รับบริการในการดำเนินคดีอาญา ให้ได้รับความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามสิทธิของประชาชนที่พึงจะได้รับจากกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ

ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology)

การศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods) ทั้งวิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative method) และวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative method) ในการตอบวัตถุประสงค์การศึกษาข้อมูลด้านระยะเวลาการให้บริการในการดำเนินคดีอาญาจากหน่วยงานต่างๆ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ เริ่มต้นด้วยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion - FGD) และการสัมภาษณ์ (Interview) บุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม ทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา รวมจำนวน ๑๒ คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดขอบเขตความเหมาะสมของประเภทคดีอาญาและขั้นตอนการศึกษา รวมถึงร่วมตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลให้มีความแม่นยำและเชื่อถือได้ ซึ่งผลจากการสนทนากลุ่ม ทำให้สามารถตีกรอบในการกำหนดขอบเขตการศึกษาตามประเภทคดีได้ ๗ ประเภท ประกอบด้วย ๑) คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ๒) คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส) ๓) คดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (รวมสองข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ๔) คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ๕) คดีลักทรัพย์ ในเคสสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ๖) คดีลักทรัพย์ในเคสสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) และ ๗) คดีครอบครองยาเสพติด/คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย/คดีจำหน่ายยาเสพติด

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะคดีที่เกิดขึ้นในปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๕๓ และจำแนกลักษณะของการดำเนินคดีตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด โดยในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ จำแนกเป็น ๔ ลักษณะ คือ ๑) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้ และควบคุมตัวระหว่างการสอบสวน

๒) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้ และปล่อยตัวชั่วคราว ๓) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด แต่จับกุมผู้กระทำผิดไม่ได้ (ผู้ต้องหาหลบหนี/ออกหมายจับ) และ ๔) คดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด ในส่วนของศาลยุติธรรม จำแนกเป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) จำเลยรับสารภาพ และศาลไม่พิจารณาสืบพยานหลักฐานประกอบ ๒) จำเลยรับสารภาพ และศาลพิจารณาสืบพยานหลักฐานประกอบ และ ๓) จำเลยปฏิเสธ

ในลำดับถัดมา ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างตามกลุ่มแบบแบ่งช่วงชั้น (Stratified cluster sampling) ตามการแบ่งพื้นที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบด้วย ตำรวจภูธรภาค ๑-๙ และ กองบัญชาการตำรวจนครบาล รวม ๑๐ พื้นที่/เขต หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ไปที่สถานีตำรวจในแต่ละพื้นที่/เขต โดยคำนึงถึงขนาดของสถานีตำรวจที่ควรมีขนาดใหญ่เพียงพอต่อจำนวนปริมาณคดี และประเภทคดีตามที่ศึกษาวิจัย รวมถึงความสมัครใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data collection) ผู้วิจัยขอความร่วมมือไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการในพื้นที่นั้นๆ เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นข้อมูลดังกล่าว เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ประเภทเอกสารราชการ (Official record) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้สถิติที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ประกอบไปด้วย ค่าเฉลี่ย (Means) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่ากระจายสูงสุด-ต่ำสุด (Maximum-Minimum) การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จำนวนตัวอย่างคดี ๔๖๐ คดี เมื่อพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ จำนวน ๔๓๘ คดี

ในส่วนของการศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องถึงปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา ในขั้นตอนต่างๆ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion - FGD) จำนวน ๒ ครั้ง และเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบไปด้วยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา รวมจำนวน ๑๓ คน หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการวิพากษ์ผลการศึกษา เพื่อยืนยันความถูกต้องสมบูรณ์ของผลการศึกษา โดยผู้เข้าร่วมวิพากษ์เป็นนักกฎหมาย บุคลากรจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ทนายความ และนักวิชาการ รวมจำนวน ๘๑ คน การศึกษาในครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาศึกษา ๖ เดือน ในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๖

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณเรื่องระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา (ตารางที่ ๑) พบว่า ประเภทคดีอาญาที่แตกต่างกันใน ๗ กลุ่มประเภทคดี ตามกรอบที่กำหนดในการศึกษานั้น มีระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาแตกต่างกันไม่มากนัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ประเภทคดีมีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาไม่มากนัก ทั้งในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน ชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ หรือแม้แต่ในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม แต่พบว่าลักษณะของการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ที่ได้จำแนกออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ ๑) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้ และควบคุมตัวระหว่างการสอบสวน ๒) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้ และปล่อยตัวชั่วคราว ๓) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด แต่จับกุมผู้กระทำผิดไม่ได้ และ ๔) คดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ รวมถึงการจำแนกลักษณะการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม คือ ๑) จำเลยรับสารภาพ และศาลไม่พิจารณาสืบพยานหลักฐานประกอบ ๒) จำเลยรับสารภาพ และศาลพิจารณาสืบพยานหลักฐานประกอบ และ ๓) จำเลยปฏิเสธ มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลยุติธรรมเช่นกัน

ข้อมูลแสดงให้เห็นได้ว่า การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และชั้นพิจารณา สักคดีของพนักงานอัยการ ส่วนใหญ่แล้ว คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด จับกุมตัวได้ และควบคุมตัวระหว่างการสอบสวน ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนน้อยที่สุด รองลงมาเป็น คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด จับกุมตัวได้ และปล่อยตัวชั่วคราว คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่จับกุมผู้กระทำความผิดไม่ได้ และ คดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด มากตามลำดับ ซึ่งเป็นตามที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไว้โดยชัดแจ้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ข้อ ๖. ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลา ๔๘ วัน (มาตรา ๘๔ วรรคห้า) หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่เกิน ๑๐ ปี และ ๘๔ วัน ในกรณีอัตราโทษสูงกว่า ๑๐ ปี (มาตรา ๘๔ วรรคหก) ซึ่งเป็นกรอบระยะเวลาที่มาควบคุมการปฏิบัติที่กระชับกว่าคดีลักษณะอื่น โดยถ้าเป็นกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด จับกุมได้ แต่ปล่อยตัวชั่วคราวนั้น กฎหมายและคำสั่งที่เกี่ยวข้องได้กำหนดระยะเวลาควบคุมการปฏิบัติให้ทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาสูงสุดไม่เกิน ๖ เดือน หรือ ๑๘๐ วัน (มาตรา ๑๑๓ วรรคหนึ่ง) ซึ่งเป็นเหตุผลที่สอดคล้องกับการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ ส่วนกรณีที่คดีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดที่ใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนมากที่สุด รองลงมาเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่จับกุมตัวไม่ได้ นั้น เนื่องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาควบคุมการปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะ เช่นเดียวกับกรณีความผิดที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด จับกุมผู้ต้องหาได้ มีเพียงข้อกำหนดตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ที่กำหนดการปฏิบัติไว้เท่านั้น และถึงแม้ว่าพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนเกินระยะเวลาตามที่คำสั่งกำหนดไว้ก็ตาม แต่พนักงานอัยการก็ยังมีอำนาจฟ้องคดีนั้นต่อศาล ส่วนในชั้นพนักงานอัยการ ถ้าเป็นกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับกุมตัวไม่ได้ และถ้าเป็นกรณีมีพยานหลักฐานว่ากระทำความผิดจริง พนักงานอัยการก็จะมีการสั่งให้จัดการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาตามดำเนินคดีภายในอายุความตามอัตราโทษ ทำให้สำนวนการสอบสวนคดีลักษณะดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลานาน เพื่อรอจนกว่าจะได้ตัวผู้ต้องหาตามฟ้องคดีตามกฎหมาย ส่วนคดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการจะพิจารณาว่าให้ทำการสอบสวนต่อไป หรืองดการสอบสวน (มาตรา ๑๔๐) จึงไม่ปรากฏข้อมูลระยะเวลาคดีลักษณะดังกล่าวในชั้นพนักงานอัยการ

กรณีระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม หากเป็นคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามคำฟ้องในชั้นพิจารณา ศาลสามารถมีคำพิพากษาได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบ ทำให้คดีลักษณะดังกล่าวใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีน้อยที่สุด แต่หากเป็นคดีมีความผิดตามฟ้องนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องพิจารณาให้สืบพยานหลักฐานโจทก์ประกอบจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง (มาตรา ๑๗๖) จึงทำให้การดำเนินคดีใช้ระยะเวลามากเกินกว่ากรณีที่ไม่ต้องสืบพยานประกอบ และถ้าเป็นกรณีที่จำเลยปฏิเสธแล้ว จะใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมมากที่สุด เนื่องจากศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดของจำเลย ทั้งพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยโดยละเอียดก่อนจะแน่ใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงและมีคำพิพากษาตามลำดับต่อไป อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นคดีอาญาที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่ศาลจะเริ่มนำระบบการพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่องมาเป็นวิธีปฏิบัติเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ปรากฏความตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังนั้น ในปัจจุบัน ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาล ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย ซึ่งทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาของศาลในปัจจุบันอาจมีความแตกต่างจากข้อมูลที่ได้รับในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้

ในการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา (แผนภาพที่ ๑) พบปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีหลากหลายปัจจัย สามารถจำแนกตามมิติการศึกษา ได้ดังนี้ **มิติด้านนโยบาย** ของผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวน และหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบด้วย ๑) โครงสร้างการบริหารงานภายในสถานีตำรวจที่ขาดความเป็นอิสระ กำหนดให้สายงานสอบสวนอยู่ใต้การกำกับดูแลของฝ่ายบริหารหรือหัวหน้าสถานีตำรวจ ส่งผลต่อความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวน และการเอาใจใส่ของผู้บังคับบัญชา ๒) การให้ความสนใจของผู้บังคับบัญชาต่อกดี ถ้าคดีที่เกิดขึ้นอยู่ในความสนใจของผู้บังคับบัญชา ประชาชน หรือสื่อมวลชนแล้ว ก็มีผลทำให้การดำเนินคดีอาญานั้นเป็นไปด้วยความรวดเร็วเกินกว่าคดีอื่น ๓) นโยบายการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มุ่งเน้นสถิติการจับกุม และสถิติการเกิดคดี มากำหนดเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานควบคุมอาชญากรรมของสถานีตำรวจ ทำให้ผู้บริหารแต่ละสถานีมุ่งที่จะควบคุมปริมาณคดีไม่ให้สูง เพื่อให้อยู่ภายในกรอบตัวชี้วัดที่กำหนด ซึ่งทำให้ตัวเลขปริมาณคดีไม่สะท้อนความเป็นจริง ส่งผลกระทบต่อการกำหนดอัตรากำลังพนักงานสอบสวน ๔) อัตรากำลังของพนักงานสอบสวนไม่มีความเหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญต่อเนื่องมาโดยตลอดจากอดีตถึงปัจจุบัน (สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์, ๒๕๕๔; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗; วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑) เนื่องด้วยอัตรากำลังพนักงานสอบสวนมีไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสมกับปริมาณจำนวนคดีอาญาที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งจะกระทบต่อคุณภาพของสำนวนการสอบสวนในภาพรวม และ ๕) ความขาดแคลนผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน โดยปัจจุบันพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบสำนวนคดีเพียงลำพัง ขาดแคลนผู้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระการปฏิบัติงาน (ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๑)

มิติด้านกระบวนการ ประกอบด้วย ๑) งานธุรการงานสอบสวนที่มีความยุ่งยาก และข้อจำกัดของกฎหมายที่ทำให้การสอบสวนต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติ รวมถึงการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒) ความซับซ้อนของคดี คดีความผิดใดที่พยานหลักฐานซับซ้อนต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา ทั้งการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือพิจารณาคดีต้องใช้ระยะเวลามากกว่าคดีที่พยานหลักฐานทางคดีที่ชัดเจน ๓) การปฏิบัติตามข้อตกลง ระหว่างอัยการสูงสุดกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเรื่องระยะเวลาการส่งสำนวนการสอบสวน เป็นไปตามหนังสือกรมตำรวจที่ ๐๖๐๓.๒/๒๗๔๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๒ ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องสรุปสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ ตามระยะเวลาที่กำหนดในข้อตกลง แต่พนักงานสอบสวนบางส่วนกลับละเลยไม่ปฏิบัติตาม ส่งผลต่อคุณภาพในการส่งสำนวน และระยะเวลาการดำเนินคดี ๔) ประเภทคดี หรืออัตราโทษ ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูง จะได้รับความสนใจมาก ทำให้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีค่อนข้างมากกว่าคดีที่มีอัตราโทษน้อย ๕) การบริหารจัดการคดีของอัยบดีผู้พิพากษาหรือหัวหน้าศาล หากหัวหน้าศาลสามารถบริหารจัดการงานภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยรวดเร็ว และ ๖) เขตอำนาจของศาลยุติธรรม โดยในบางศาลยังไม่ได้แยกศาลแขวงออกจากศาลจังหวัด ทำให้งานของศาลจังหวัดมีจำนวนมาก ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดี

มิติด้านสำนวนการสอบสวน ประกอบด้วย ๑) เอกสารประกอบสำนวนการสอบสวนที่มีจำนวนมาก เกินความจำเป็น หรือบางกรณีสำนวนการสอบสวนมีเอกสารไม่ครบถ้วน ๒) คุณภาพของสำนวนการสอบสวนที่ปัจจุบันมีคุณภาพลดลง ทำให้เป็นภาระของพนักงานอัยการต้องส่งสอบสวนเพิ่มเติม กระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีในภาพรวม ซึ่งส่วนสำคัญเป็นผลมาจาก **มิติด้านบุคลากร** ประกอบด้วย ๑) ความผูกพันต่อวิชาชีพสอบสวนน้อย ทำให้พนักงานสอบสวนมุ่งจะโอนย้ายไปทำงานในตำแหน่งอื่น ที่ภาระงานสบายกว่างานสอบสวนกระทบต่ออัตรากำลังของพนักงานสอบสวน ซึ่งในประเด็นนี้เป็นปัญหาสำคัญที่งานวิจัยในอดีตต่างชี้ให้เห็นในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของปัญหาที่ยังคงสภาพอยู่ (วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗) ๒) ความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนที่บางส่วนยังมีทักษะ ความรู้

ความสามารถในการสอบสวนไม่มากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตหลายชิ้นในอดีต ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัญหาดังกล่าวยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง (สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์, ๒๕๕๔; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗; วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑) ส่งผลทำให้สำนวนการสอบสวนมีคุณภาพไม่ดีพอ กระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดี ทั้งในช่วงเวลาดำเนินการของตนเอง และในขั้นตอนต่อมาของพนักงานอัยการ และศาล ๓) การจัดลำดับความสำคัญในแต่ละคดีของพนักงานสอบสวน เกิดขึ้นเมื่อพนักงานสอบสวนต้องแบกรับภาระสำนวนคดีที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไปเกินความเหมาะสม ทำให้พนักงานสอบสวนเลือกทำสำนวนที่คิดว่ามีความเร่งด่วนเป็นลำดับแรก ๔) การเอาใจใส่ดูแลของผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวน ผู้บังคับบัญชาไม่เอาใจใส่ในงานสอบสวนเท่าที่ควร รวมถึงผู้บังคับบัญชาเองก็ขาดความรู้ความเข้าใจในงานสอบสวน ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือแนะนำการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนได้ นอกจากนี้ ยังปรากฏปัจจัยอื่นที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาประกอบด้วย ๑) ปริมาณคดีที่มีจำนวนมาก และ ๒) การให้ความรู้ทางคดีแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย

การศึกษาในครั้งนี้ พบประเด็นที่น่าสนใจว่า ค่าตอบแทนของพนักงานสอบสวน หรือความขาดแคลนของวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน มีการพูดถึงไม่มากนัก เมื่อเทียบกับปัจจัยด้านอื่น แตกต่างจากผลการศึกษาที่ผ่านมา (สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์, ๒๕๕๔; ปิยะ สุขประเสริฐ, ๒๕๓๖; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗; มาโนชญ์ สกิตพานิช, ๒๕๔๑; วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑; อเนก สิงหา, ๒๕๕๓) อาจด้วยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการปรับปรุงเงินประจำตำแหน่งของพนักงานสอบสวนตามระเบียบคณะกรรมการข้าราชการตำรวจว่าด้วยเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งพนักงานสอบสวน พ.ศ. ๒๕๕๓ ทำให้พนักงานสอบสวนได้รับค่าตอบแทนที่เพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล คือ ปัญหาในชั้นพนักงานสอบสวนที่มีผลกระทบต่อคดีในชั้นถัดไป ทั้งชั้นของพนักงานอัยการ และศาล โดยพบว่า ยังคงมีปัญหาในความรู้สึกรู้สึกผูกพันต่อวิชาชีพ ทักษะ ความรู้ความสามารถ รวมไปถึงอิสระในการปฏิบัติงาน ควรมีการศึกษาถึงการปรับปรุงโครงสร้างของงานสอบสวนให้มีความเป็นอิสระ ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการศึกษาวิจัยถึงข้อดี ข้อเสีย อย่างรอบด้านและรอบคอบต่อไป ๒) ควรมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดให้มีพนักงานราชการในตำแหน่งนิติกร มาเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ๓) พนักงานอัยการ และศาล ควรเข้ามาร่วมกับพนักงานสอบสวน ในกำหนดรูปแบบและวิธีการทำสำนวนการสอบสวนที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อที่พนักงานสอบสวนจะได้ทำการสอบสวนอย่างถูกต้อง และไม่เป็นการทำงานธุรการสอบสวนที่ไม่จำเป็น ๔) ควรมีการปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน อาทิ การให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นสอบสวน หรือกฎหมายที่ให้อำนาจการไกล่เกลี่ยคดีในชั้นพนักงานสอบสวน หรือชั้นพนักงานอัยการ เป็นต้น และ ๕) สำนักงานกิจการยุติธรรม ควรประสานความร่วมมือไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลาในการดำเนินคดี ซึ่งมีการเก็บรวบรวมไว้ในทุกชั้นของการดำเนินคดี ทั้งในชั้นของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล เพียงแต่ยังไม่เป็นการจัดระเบียบข้อมูลในลักษณะของฐานข้อมูลที่ง่ายต่อการเข้าถึงและการนำมาใช้ประโยชน์

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

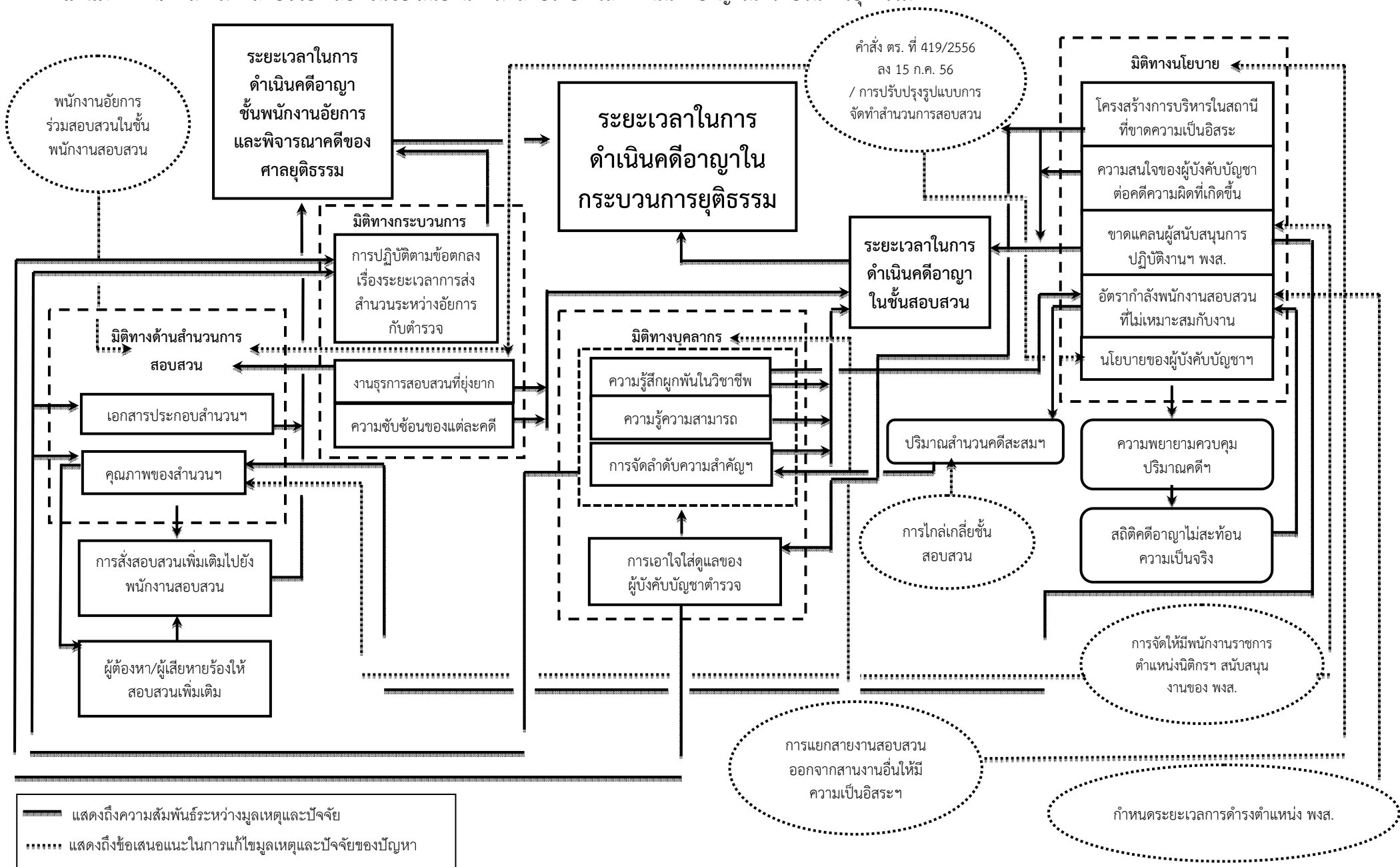
การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดทางการศึกษาที่สำคัญ คือ ระยะเวลาการศึกษาที่ผู้วิจัยมีกรอบระยะเวลาการศึกษาวิจัยเพียง ๑๘๐ วัน ทำให้ผู้วิจัยต้องเลือกระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยให้มีความสอดคล้องกับระยะเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่ต้องใช้การเลือกแบบเจาะจงตามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นตัวแทนในการศึกษาวิจัยได้ และ แต่ละประเภทคดีมีความซับซ้อนภายในแตกต่างกันมาก เช่น จำนวนและความยากง่ายในการเข้าถึงพยานหลักฐาน ทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีแตกต่างกันมาก แม้ว่าจะมีลักษณะของการดำเนินคดีคล้ายกัน ซึ่งการนำระยะเวลามาทำการรวมกันเพื่อหาค่าเฉลี่ยอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ รวมถึงขอบเขตทางการศึกษาของการศึกษาในครั้งนี้ กำหนดคดีอาญาที่เกิดในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นตัวอย่างในการศึกษา แต่ภายหลังกปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ทางศาลยุติธรรมได้นำระบบการพิจารณาคดีครอบงำคดีและต่อเนื่องมาเป็นวิธีปฏิบัติที่สำคัญในการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ทำให้ผลการศึกษาวิจัยอาจไม่สะท้อนระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมได้โดยสมบูรณ์ การศึกษาในครั้งนี้พบว่า ข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ได้ถูกเก็บรวบรวมที่พนักงานอัยการ ทางกระทรวงยุติธรรมควรประสานความร่วมมือไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด ในการรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อไป

ตารางที่ ๑ ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาตามประเภทคดี

ญ

ประเภทคดี	ค่าสถิติ	ลักษณะของการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน / พนักงานอัยการ								ลักษณะของการดำเนินคดีในชั้นศาลชั้นต้น		
		รู้ตัว - จับกุมได้ - ควบคุมตัว		รู้ตัว - จับกุมได้ - ปล่อยตัวชั่วคราว		รู้ตัว - จับกุมตัวไม่ได้		ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด		รับสารภาพสืบประกอบ	รับสารภาพไม่สืบประกอบ	ปฏิเสธ
		พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ	ผู้พิพากษา	ผู้พิพากษา	ผู้พิพากษา
๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	ค่าเฉลี่ย (วัน) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด (วัน) ค่าต่ำสุด (วัน) จำนวนตัวอย่าง (คดี)	๘๐.๘๗ ๔๙.๙๖ ๑๗ ๒๖๗ ๔๕	๒๒ ๓๑.๑๔ ๑ ๑๕๗ ๓๕	๑๔๔.๖๕ ๑๓๐.๘๑ ๕๐ ๔๘๑ ๒๖	๕๙.๑๓ ๖๖.๖๖ ๑ ๒๐๖ ๒๓	๒๔๘.๘๖ ๑๖๔.๔๐ ๕๐ ๔๙๓ ๗	- - - - ไม่ปรากฏ	๔๖๒.๘๐ ๖๘.๓๗ ๓๘๔ ๕๗๑ ๕	๔๘.๓๓ ๓๙.๕๕ ๑๐ ๘๙ ๓	๑๓๓.๐๕ ๑๑๙.๘๔ ๑ ๔๑๓ ๑๙	๑๔๔ ๘๕.๘๒ ๑ ๒๒๙ ๖	๒๔๘.๗๐ ๑๖๔.๕๓ ๑ ๗๐๓ ๓๐
๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)	ค่าเฉลี่ย (วัน) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด (วัน) ค่าต่ำสุด (วัน) จำนวนตัวอย่าง (คดี)	๕๑.๘๐ ๙๓.๕๖ ๒๗ ๑๗๔ ๕	๔๕.๒๐ ๑๑๑.๓๒ ๓ ๑๖๗ ๕	๗๗.๓๙ ๔๑.๐๕ ๑๐ ๑๗๖ ๑๘	๕๓.๙๙ ๗๕.๔๒ ๑ ๒๖๕ ๘	- - - - ไม่เพียงพอ	- - - - ไม่เพียงพอ	- - - - ไม่เพียงพอ	๑๓๖.๘๐ ๑๘๐.๑๘ ๒๘ ๔๕๕ ๕	๙๙.๔๖ ๑๒๔.๒๗ ๑ ๔๕๕ ๑๓	๙๙.๔๖ ๘๕.๑๕ ๖๔ ๒๘๙ ๖	๑๔๗.๘๓ ๘๕.๑๕ ๖๔ ๒๘๙ ๖
๓. คดีพรางผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)	ค่าเฉลี่ย (วัน) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด (วัน) ค่าต่ำสุด (วัน) จำนวนตัวอย่าง (คดี)	๗๘.๕๕ ๑๓.๑๑ ๗ ๑๕๗ ๓๑	๑๓.๗๔ ๑๗.๗๙ ๑ ๘๔ ๑๙	๘๕.๒๑ ๘๗.๕๙ ๔ ๓๖๒ ๑๔	๑๙.๕๖ ๑๕.๓๐ ๔ ๕๑ ๙	๘๕.๗๕ ๓๕.๗๒ ๔๔ ๑๑๖ ๔	- - - - ไม่ปรากฏ	- - - - ไม่เพียงพอ	- - - - ไม่เพียงพอ	๑๐๐.๖๔ ๖๗.๗๖ ๓๑ ๒๓๗ ๑๑	๗๑ ๘๗.๘๖ ๙ ๒๖๖ ๗	๓๑๗.๔๐ ๑๖๘.๕๐ ๑๑๗ ๕๒๙ ๑๐
๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์	ค่าเฉลี่ย (วัน) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด (วัน) ค่าต่ำสุด (วัน) จำนวนตัวอย่าง (คดี)	๖๘.๑๘ ๒๙.๘๙ ๑๕ ๑๗๐ ๒๘	๑๗.๐๕ ๒๖.๑๕ ๑ ๑๑๙ ๒๐	๗๔ ๕.๖๕ ๗๐ ๗๘ ๒	๓.๐๐ ๒.๘๒๘ ๑ ๕ ๒	- - - - ไม่เพียงพอ	๓๙๕.๕๐ ๒๘๔.๙๖ ๑๙๔ ๕๙๗ ๒	- - - - ไม่เพียงพอ	๑๑๘.๑๗ ๘๘.๙๗ ๖ ๓๓๓ ๑๘	๘๒.๕๐ ๓๐.๒๒ ๕๓ ๑๑๑ ๔	- - - - ไม่เพียงพอ	- - - - ไม่เพียงพอ
๕. คดีลักทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)	ค่าเฉลี่ย (วัน) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด (วัน) ค่าต่ำสุด (วัน) จำนวนตัวอย่าง (คดี)	๔๙.๙๗ ๒๘.๔๙ ๑ ๑๗๕ ๗๖	๑๓.๒๗ ๒๖.๔๘ ๑ ๑๘๔ ๕๑	๘๗.๙๓ ๖๓.๕๕ ๗ ๒๒๗ ๑๕	๔๒.๕๔ ๕๗.๗๐ ๑ ๒๑๖ ๑๓	๑๐๘.๔๐ ๗๓.๗๖ ๓๑ ๑๙๒ ๕	- - - - ไม่ปรากฏ	๑๖๘.๔๔ ๘๗.๔๑ ๙๙ ๓๙๖ ๙	๗.๒๕ ๕.๙๐ ๑ ๑๕ ๔	๒๑ ๓๒.๐๕ ๑ ๗๘ ๖	๑๙.๓๑ ๒๗ ๑ ๑๓๖ ๕๒	๒๐๕ ๑๖๖.๓๗ ๑ ๓๙๙ ๘
๖. คดีลักทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)	ค่าเฉลี่ย (วัน) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด (วัน) ค่าต่ำสุด (วัน) จำนวนตัวอย่าง (คดี)	๔๒.๒๕ ๑๓.๑๗ ๒๖ ๘๓ ๑๖	๘.๑๘ ๑๑.๔๐ ๑ ๓๙ ๑๑	๖๑ ๒๗.๒๖ ๓๖ ๙๗ ๕	๓๓ ๖๐.๑๗ ๑ ๑๒๔ ๔	- - - - ไม่เพียงพอ	๑๘๑ ๖๘.๑๔ ๑๑๙ ๓๐๘ ๗	๓๒.๕๐ ๑๙.๐๓ ๗ ๕๓ ๖	- - - - ไม่เพียงพอ	๒๒.๘๕ ๗๑.๘๙ ๑ ๒๖๒ ๑๓	๒๒๐ ๔๒.๔๒ ๑๘๐ ๒๔๐ ๒	
๗. คดียาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด	ค่าเฉลี่ย (วัน) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด (วัน) ค่าต่ำสุด (วัน) จำนวนตัวอย่าง (คดี)	๕๖.๑๕ ๖๔.๕๔ ๑ ๒๒๒ ๑๑๗	๑๔.๘๗ ๔๑.๑๘ ๑ ๓๔๗ ๗๕	- - - - ไม่ปรากฏ	- - - - ไม่ปรากฏ	- - - - ไม่ปรากฏ	- - - - ไม่ปรากฏ	- - - - ไม่ปรากฏ	๑๐๐ ๖๘.๔๐ ๓๗ ๑๗๙ ๔	๑๐๐ ๖๘.๔๐ ๓๗ ๑๗๙ ๔	๒๕๖.๖๗ ๒๒๕.๑๖ ๓๑ ๖๔๙ ๖	

แผนภาพที่ ๑ แสดงมิติและปัจจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญแผนภาพ	ฒ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ที่มาและความสำคัญ	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๑
๑.๓ ขอบเขตในการศึกษา	๒
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒
บทที่ ๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๓
๒.๑ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	๓
๒.๒ องค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	๖
๒.๓ ขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญา	๗
๒.๔ ขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ	๒๔
๒.๕ ขั้นตอนการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น	๓๔
๒.๖ สภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	๔๘
๒.๗ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา	๕๐
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย	๖๗
๓.๑ วิธีการเชิงปริมาณ	๖๗
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๗๓
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๗๔
๔.๑ ผลการศึกษาเชิงปริมาณ	๗๕
๔.๒ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ	๘๙
บทที่ ๕ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๒๐
๕.๑ อภิปรายผล	๑๒๐
๕.๒ อภิปรายผลจำแนกตามมิติของปัญหาที่เกี่ยวข้อง	๑๓๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย	๑๔๘
๕.๔ ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย	๑๕๐
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๒.๑ แสดงลักษณะของการสั่งสำนวนการสอบสวน ของพนักงานอัยการ	๓๑
ตารางที่ ๓.๑ จำนวนตัวอย่างในการเก็บข้อมูล	๓๑
ตารางที่ ๓.๒ จำนวนคดีแยกตามประเภทคดี	๓๒
ตารางที่ ๔.๑ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า /คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ในชั้น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ	๓๕
ตารางที่ ๔.๒ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า /คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล	๓๖
ตารางที่ ๔.๓ ระยะเวลาระยะเวลาในการดำเนินคดี ทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส) ในชั้น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ	๓๗
ตารางที่ ๔.๔ ระยะเวลาระยะเวลาในการดำเนินคดี ทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส) ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล	๓๘
ตารางที่ ๔.๕ ระยะเวลาในการดำเนินคดี พรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ	๓๙
ตารางที่ ๔.๖ ระยะเวลาในการดำเนินคดี พรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล	๔๐
ตารางที่ ๔.๗ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ	๔๑
ตารางที่ ๔.๘ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล	๔๒
ตารางที่ ๔.๙ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ลักทรัพย์ในเคหสถาน /คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ /คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ในชั้น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ	๔๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
<p>ตารางที่ ๔.๑๐ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ลักทรัพย์ในเคหสถาน /คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ /คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล</p>	๘๔
<p>ตารางที่ ๔.๑๑ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ลักทรัพย์ในเคหสถาน /คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ /คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ</p>	๘๕
<p>ตารางที่ ๔.๑๒ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ลักทรัพย์ในเคหสถาน /คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ /คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล</p>	๘๖
<p>ตารางที่ ๔.๑๓ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ครอบครองยาเสพติด /คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย/คดีจำหน่ายยาเสพติด ในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ</p>	๘๗
<p>ตารางที่ ๔.๑๔ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ครอบครองยาเสพติด /คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย/คดีจำหน่ายยาเสพติด ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล</p>	๘๘

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๒.๑ แสดงขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนโดยสังเขป	๘
ภาพที่ ๒.๒ แสดงระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวน ในคดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด	๒๐
ภาพที่ ๒.๓ แสดงระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวน ในคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้	๒๑
ภาพที่ ๒.๔ แสดงระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวน ในคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมตัวอยู่	๒๒
ภาพที่ ๒.๕ แสดงระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวน ในคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก	๒๔
ภาพที่ ๒.๖ แสดงขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา	๓๒
ภาพที่ ๒.๗ แสดงขั้นตอนการปฏิบัติของศาลในการดำเนินคดีอาญา	๔๕
ภาพที่ ๒.๘ แสดงขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	๔๖
ภาพที่ ๔.๑ แสดงมิติและปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญา ชั้นพนักงานสอบสวน	๙๘
ภาพที่ ๔.๒ แสดงมิติและปัจจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญาชั้นพนักงานสอบสวน	๑๐๒
ภาพที่ ๔.๓ แสดงมิติและปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญา ในชั้นพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการ และชั้นพิจารณาคดีของศาล	๑๑๒
ภาพที่ ๔.๔ แสดงมิติและปัจจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามีผลต่อ ระยะเวลาดำเนิน คดีอาญาในชั้นการพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการ และชั้นการพิจารณาคดีของศาล	๑๑๖
ภาพที่ ๔.๕ แสดงมิติและปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณา คดีของศาล	๑๑๙
ภาพที่ ๕.๑ แสดงมิติและปัจจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีผล ต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม	๑๓๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาของไทยมีขั้นตอนที่ซับซ้อน มีบุคคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากมาย ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนก่อนการพิจารณาคดี ผ่านทางเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งทำหน้าที่ในการรับแจ้งความสืบสวนสอบสวนเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ขั้นตอนการฟ้องคดีผ่านอัยการ และขั้นตอนการพิจารณาคดีในศาล ซึ่งในแต่ละขั้นตอนใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะมีคำพิพากษาสิ้นสุดคดี ทำให้ประชาชนผู้เข้ารับการบริการต้องเสียเวลาและเสียโอกาสในการทำกิจกรรมอย่างอื่น จึงเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายจากการเดินเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

การสำรวจข้อมูลระยะเวลาในการดำเนินคดีจากหน่วยงานต่าง ๆ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทยที่มีปัญหาในเรื่องความล่าช้า ให้มีประสิทธิภาพรวดเร็วขึ้นและมีมาตรฐานทัดเทียมนานาชาติ สร้างความพึงพอใจต่อประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมไทยในอนาคต

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้รับการประสานความร่วมมือจากสำนักกิจการยุติธรรม ซึ่งได้เล็งเห็นความสำคัญที่เกิดจากปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีของประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและแก้ไขการให้บริการแก่ประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพและมีความรวดเร็วต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ (Objectives)

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาข้อมูลด้านระยะเวลาการให้บริการในการดำเนินคดีอาญา จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบระยะเวลา ในการนำไปพัฒนา กำหนดนโยบายในการลดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไป

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องถึงสาเหตุที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการให้บริการในการดำเนินคดีอาญาให้รวดเร็วขึ้นเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้เข้ารับบริการ

๑.๓ ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา ว่าในแต่ละขั้นตอนนั้น ใช้ระยะเวลาานานเท่าใด โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการเก็บข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย เฉพาะคดีอาญาที่มีใช้คดีที่ยอมความได้ และมีอัตราเกินกว่าการพิจารณาคดีในศาลแขวง แบ่งตามประเภทคดีหลัก ๗ กลุ่มคดี ได้แก่

๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)
๓. คดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)
๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์
๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)
๖. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)
๗. คดีครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๔.๑ ข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเฉพาะคดีที่ศึกษา ที่หน่วยงานสามารถอ้างอิงได้ร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายในการดำเนินนโยบาย

๑.๔.๒ ผู้บริหารงานยุติธรรมและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทราบข้อค้นพบที่สำคัญจากรายงาน เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อกำหนดนโยบายยุติธรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรม

๒.๑ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๒.๑.๑ ความหมายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ กระบวนการนับแต่มีการกระทำความผิดอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดจากองค์กรต่าง ๆ ตั้งแต่การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณา/พิพากษา ตลอดจนการบังคับโทษภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หรือกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการสำหรับดำเนินคดีอาญาที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมาย ทางอาญา เช่น หน่วยงานตำรวจ หน่วยงานอัยการ หน่วยงานศาล หน่วยงานใน กระทรวงยุติธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการชั้นสืบสวน สอบสวน พิจารณา พิพากษา หรือบังคับคดี หรือ กระบวนการอื่นใดจะยังให้เกิดความยุติธรรมในสังคม

กระบวนการยุติธรรม โดยทั่วไป หมายถึง กระบวนการพิสูจน์ความจริงตามกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ ทนายความ และคุมประพฤติ หรืออาจกล่าวได้ว่า กระบวนการยุติธรรมเป็นขั้นตอนการดำเนินงานหรือการบริหารราชการอย่างเป็นระบบของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล คุมประพฤติ และราชทัณฑ์ รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความยุติธรรมและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ตลอดจนสอดคล้องกับมาตรา ๘๑(๓) (๔) ของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ ที่บัญญัติให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่เป็นอิสระเพื่อพัฒนากฎหมายของประเทศ และปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอิสระเพื่อปรับปรุงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ซึ่งกระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถจำแนกได้ตามประเภทของกฎหมาย ๓ ประเภทหลัก (สำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๕๑:๒) ได้แก่

๑) **กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice)** เป็นกระบวนการในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ศาลยุติธรรม และกรมบังคับคดี

๒) **กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice)** เป็นกระบวนการในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างประชาชนด้วยกันเอง หรือกรณีที่มีผู้ละเมิดกฎหมายของกฎหมายอาญา จนเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับรัฐขึ้น โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และคุมประพฤติ

๓) **กระบวนการยุติธรรมทางปกครอง (Administrative Justice)** เป็นกระบวนการยุติธรรมในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน และข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง โดยหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการทางการปกครอง ได้แก่ ศาลปกครอง

การดำเนินคดีอาญา คือ กระบวนการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญา กำหนดไว้ว่าการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิดและกำหนดโทษ และสภาพบังคับอื่นเอาไว้ ทั้งนี้ตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้เป็นหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ รวมทั้งความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา เช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ เป็นต้น

พงษ์ธร ธัญญสิริ (๒๕๕๕) ได้นิยามความหมายของคำว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าหมายถึง “การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายทางอาญา เช่น หน่วยงานตำรวจ หน่วยงานอัยการ หน่วยงานศาล หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการชั้นสืบสวน สอบสวน พิจารณา หรือบังคับคดี หรือกระบวนการอื่นใดจะยังให้เกิดความยุติธรรมในสังคม”

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ระบุถึงสิทธิของประชาชนที่พึงจะได้รับในกระบวนการยุติธรรมไว้ดังนี้

มาตรา ๓๓๙ ได้บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๐ ได้บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

จะพิจารณาได้ว่าความตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้ โดยแจ้งชัดถึงกรณีบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวน และการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรม (มาตรา ๔๐) ดังนั้นในการศึกษาถึงระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาของไทย จึงสามารถพิจารณาจำแนกขั้นตอนในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาออกเป็นได้ ดังนี้คือ ๑) ขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญา ๒) ขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ และ ๓) ขั้นตอนการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น

๒.๒ องค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๑) พนักงานสอบสวน เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นหน่วยงานแรกที่ได้รับผิดชอบต่อกระบวนการยุติธรรม ก่อนที่คดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น จะผ่านไปยังพนักงานอัยการ และเข้าสู่การพิจารณาของศาล

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด ๒(๖) "**พนักงานสอบสวน**" หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ ทำการสอบสวน

พนักงานสอบสวนจะทำการรวบรวมพยานหลักฐาน แล้วส่งเรื่องหรือสำนวนสอบสวนพร้อมความเห็นทางคดีไปให้พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นทนายของแผ่นดินฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เมื่อศาลพิพากษาลงโทษแล้ว เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในเรือนจำเพื่ออบรม ดัดนิสัย และฝึกอาชีพต่อไป

๒) ทนายความ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม คือ มาว่าความแก้ต่างให้แก่คู่ความไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย ทนายความเป็นผู้ประกอบอาชีพกฎหมายโดยอิสระ ทนายความจะให้คำปรึกษาหรือดำเนินคดีแทน โดยคิดค่าบริการจากลูกความ ทนายความจึงเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม เพราะเป็นผู้รู้กฎหมาย และทำหน้าที่เป็นตัวแทนของคู่ความในการดำเนินคดีในศาล การกระทำของทนายในศาลมีผลเท่ากับคู่ความทำเอง

๓) พนักงานอัยการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำเนินคดีต่อจากพนักงานสอบสวนเมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนคดีเสร็จแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป พนักงานอัยการจึงเปรียบเสมือนทนายของแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีในนามของรัฐ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด ๒(๕) "**พนักงานอัยการ**" หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

๔) ศาล เป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดคดีหรือตัดสินคดี ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด ๒(๑) "**ศาล**" หมายความว่า ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษา ซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา

ศาลแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

ก. ศาลชั้นต้น คือ ศาลที่จะเริ่มพิจารณารรณคดีเป็นเบื้องต้น

ข. ศาลอุทธรณ์ คือ ศาลซึ่งวินิจฉัยข้อผิดพลาด หรือข้อขาดตกบกพร่องของศาลชั้นต้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณารรณคดี

ค. ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดของศาลในระบบศาลยุติธรรม มีหน้าที่ในการวินิจฉัยความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์อีกชั้นหนึ่ง

๕) ราชทัณฑ์ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกือบทุกขั้นตอน โดยทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นชั้นก่อนศาลพิจารณา ระหว่างการพิจารณา ตลอดจนภายหลังการพิจารณาพิพากษา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เช่น ควบคุมตัว ปล่อยตัว หรือแม้แต่คำพิพากษาประหารชีวิต ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล เป็นต้น

๖) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน จัดตั้งขึ้นเพื่อการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยแยกปฏิบัติต่อเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ทั้งกฎหมายได้บัญญัติให้มีการสืบเสาะ และพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ภาวะแห่งจิต และสิ่งแวดล้อมที่ส่งไปพร้อมกับการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจะช่วยให้ศาลได้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดก่อนแล้วจึงใช้มาตรการแก้ไขเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล

๗) กรมคุมประพฤติ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการสืบเสาะ พินิจควบคุม และสอดส่อง แก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิดในชั้นก่อนฟ้อง ชั้นพิจารณาคดีของศาล ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา เสริมสร้างสนับสนุนและประสานงานให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

๒.๓ ขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติความเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้ คือ ความหมายของคำว่า “พนักงานสอบสวน” และ “การสอบสวน” ปรากฏความในมาตรา ๒ (๖) และ (๑๑) ที่บัญญัติไว้ว่า

(๖) “พนักงานสอบสวน” หมายความว่า “เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

(๑๑) “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

โดยที่กฎหมายพิจารณากำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ตามความในมาตรา ๑๒๑ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติว่า

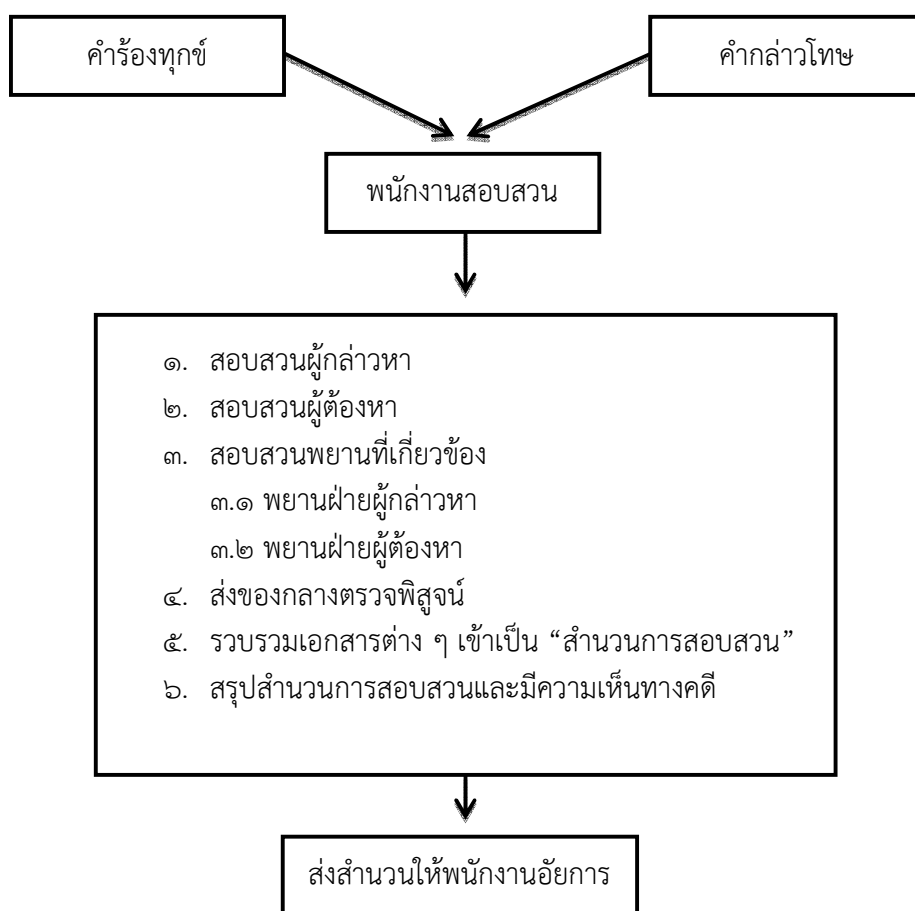
“พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงแต่ถ้าเป็นความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”

เมื่อพิจารณาความในมาตรา ๑๒๐ ที่บัญญัติความไว้ว่า

“ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยมีได้ทำการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

จึงแสดงให้เห็นประจักษ์ได้ว่า การดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจักเริ่มต้นได้โดยการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนจักปรากฏดังภาพที่ ๒.๑

ภาพ ๒.๑ แสดงขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนโดยสังเขป

ที่มา: กู้เกียรติ เจริญบุญ (๒๕๔๘: ๑)

ก. ขั้นตอนการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ

ความหมายของคำว่า “คำร้องทุกข์” และ “คำกล่าวโทษ” ปรากฏความในมาตรา ๒ (๗) และ (๘) ที่บัญญัติไว้ว่า

(๗) “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ”

(๘) “คำกล่าวโทษ” หมายความว่า การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น”

ข้อแตกต่างประการสำคัญของ “คำร้องทุกข์” และ “คำกล่าวโทษ” คือ คำร้องทุกข์นั้นเป็นการกล่าวหาของผู้เสียหายโดยตรง แต่คำกล่าวโทษเป็นการกล่าวหาของบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหาย รวมไปถึงถ้าเป็นความผิดต่อส่วนตัว ผู้เสียหายต้องมาร้องทุกข์ตามระเบียบต่อพนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก่อน พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจทำการสอบสวนต่อไปได้ (มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง) แต่ถ้าเป็นกรณีความผิดอาญาแผ่นดินหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นความผิดที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหายแล้ว อาทิความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา เช่น พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. ๒๔๙๐ ฯลฯ หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในบางฐานความผิด เช่น ความผิดฐานต่อสู้อัตตาภิบาลเจ้าพนักงาน เป็นต้น (วิเชียร ตีระกฤตมศักดิ์, ๒๕๖๖: ๕๗) พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการสอบสวนได้โดยไม่ต้องมีการร้องทุกข์ (ฎีกาที่ ๗๘๑/๒๕๔๓)

ภายหลังพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษในความผิดต่อส่วนตัวตามระเบียบ หรือทราบความผิดเกี่ยวกับอาญาแผ่นดินแล้ว กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนเริ่มทำการสอบสวนโดยเร็ว ดังปรากฏตามความในมาตรา ๑๓๐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติไว้ว่า

“ให้เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย”

ข. อำนาจของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการสอบสวนคดีอาญา

ตามความที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติความหมายของคำว่า “พนักงานสอบสวน” ตามมาตรา ๒ (๖) ดังความปรากฏไปแล้วนั้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังปรากฏความเกี่ยวกับคำว่า “พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ” ที่ ฎีกาเถรติ เจริญบุญ (๒๕๔๘, ๖๗) ได้นำเสนอความหมายที่ว่า “พนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมพยานหลักฐาน

ชั้นสุดท้ายเข้าสำนวนการสอบสวน แล้วทำความเข้าใจเสนอต่อพนักงานอัยการว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง หรืองดการสอบสวน หรือทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของพนักงานอัยการ”

ภายใต้บังคับหางบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙ ๒๐ และ ๒๑ ได้ระบุความโดยสังเขปที่ว่า ความอาญาได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้นั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี ซึ่งถ้าพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีที่ไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจของตน ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว แม้เป็นเพียงการสอบสวนบางส่วน โดยส่วนอื่นเป็นการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็ตาม ถือว่าคดีนั้นมีการสอบสวนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องคดีนั้นต่อศาล (ฎีกาที่ ๓๗๑/๒๕๓๑)

โดยอำนาจของพนักงานสอบสวนปรากฏตามความในมาตรา ๑๓๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติว่า

“ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกร้องหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

พิจารณาได้ว่าอำนาจของพนักงานสอบสวนตามที่กฎหมายกำหนดอำนาจไว้ คือเพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดให้ปรากฏ ซึ่งมาตรา ๑๓๒ ได้บัญญัติอำนาจของพนักงานสอบสวนไว้โดยแจ้งชัดที่ว่า

“เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขออนุญาตบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(๒) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(๓) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียก ไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามหมาย

(๔) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมามากกว่าไว้ในอนุมาตรา (๒) และ (๓)”

ค. ขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๑) ได้บัญญัตินิยามของ “การสอบสวน” ไว้ประการหนึ่งคือ “การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นๆ เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดฯ” ซึ่งการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย จะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจโดยชอบที่จะฟ้องคดีต่อศาลนั้น ธาณิศ เกศวิทย์ (๒๕๔๖, ๘๕) ได้ระบุว่าต้องเป็นการสอบสวนที่ต้องตามที่กฎหมายกำหนดดังนี้ คือ

- สอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามเขตอำนาจการสอบสวน ปรากฏตามนัยมาตรา ๑๘,๑๙ และ ๒๐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- สอบสวนและทำความเห็นทางคดีว่าควร “สั่งฟ้อง” หรือ “สั่งไม่ฟ้อง” ไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
- คดีความผิดต่อส่วนตัวต้องมี “คำร้องทุกข์” ที่ถูกต้องตามระเบียบ ประกอบไปด้วยผู้เสียหายเท่านั้นที่มีอำนาจร้องทุกข์ ต้องมีการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (มาตรา ๑๒๓,๑๒๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) เป็นการกล่าวหาโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ และต้องร้องทุกข์ภายในอายุความร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๖ คือ ภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันรู้การกระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด
- วิธีการสอบสวนผู้ต้องหาต้องกระทำให้ถูกต้องตามสาระสำคัญของกฎหมาย อาทิ ต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔
- โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๙ วรรคแรกบัญญัติไว้ว่า “ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวน ตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการสอบสวนและให้เอาบันทึก เอกสารอื่นซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกเอกสารทั้งหลาย ซึ่งเจ้าพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวนไว้”

รูปแบบการปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ปรากฏตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๗๕๓/๒๕๔๑ เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน และหนังสือกองคดีสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๐๐๐๔.๖/๑๐๙๔๐ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๕ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างให้เกิดแนวทางปฏิบัติสอดคล้องต้องกัน เอกสารทางคดีมีสาระสำคัญครบถ้วนสมบูรณ์ตามกฎหมาย อันจะช่วยให้เป็นพยานหลักฐานที่จะรับฟังข้อเท็จจริงแห่งคดีเป็นที่ยุติ

ง. การควบคุมตัวผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวน

ตามการศึกษาตามโครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของไทยนี้ ที่มุ่งทำการศึกษาระยะเวลาตามแต่ละขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญา โดยมุ่งศึกษาในคดีความผิดที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาหรือศาลจังหวัด อันได้แก่คดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า ๓ ปี หรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับนั้น สามารถจำแนกแนวทางการควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนได้เป็น ๒ กรณี คือ ๑) กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน และ ๒) กรณีผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน

๑) กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับตั้งแต่เดินทางมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๘๗ วรรคสาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติว่า

“ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๗ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้”

เมื่อควบคุมตัวผู้ต้องหามาก่อนครบ ๔๘ ชั่วโมง ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลมีรายละเอียดดังนี้

(๑) ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี พนักงานสอบสวนจะขอฝากขังได้หลาย ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๑๒ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๔๘ วัน ตามมาตรา ๘๗ วรรคห้า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติว่า

“ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน”

(๒) ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป พนักงานสอบสวนสามารถขอฝากขังได้หลายครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๑๒ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๔๔ วัน ตามมาตรา ๘๗ วรรคหก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติว่า

“ในกรณีความผิดปกติที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน”

(๓) กรณีคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป และพนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องขอฝากขังมาครบกำหนด ๔๘ วันแล้ว เมื่อพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอฝากขังครั้งต่อไป เพื่อให้ครบกำหนด ๘๔ วันนั้น พนักงานสอบสวนต้องแสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจ ตามมาตรา ๘๗ วรรคเจ็ด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติว่า

“ในกรณีตามวรรคหกเมื่อศาลสั่งชั่งครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอชั่งต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งชั่งต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล”

กู่เกียรติ เจริญบุญ (๒๕๔๘, ๑๓๗) ได้อธิบายความถึงการนับวันควบคุมตัวไว้ว่า “การยื่นคำร้องขอฝากขังครั้งที่ ๑ การนับระยะเวลาจำนวน ๑๒ วัน ให้นับวันที่ยื่นคำร้องขอนั้นเป็นวันแรก (นับย่ำ) และการยื่นคำร้องขอฝากขังครั้งที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ... นั้น การนับระยะเวลา ๑๒ วันนั้นให้นับต่อจากวันที่ศาลอนุญาตให้ฝากขังในครั้งก่อน (นับต่อ)” แต่อย่างไรก็ตามในระหว่างการยื่นคำร้องขอฝากขัง ผู้ต้องหาอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลปล่อยตัวชั่วคราวต่อศาลได้

๒) กรณีผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน

การปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน จะต้องยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในขณะที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุม คือจะต้องยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวก่อนครบกำหนด ๔๘ ชั่วโมงหรือก่อนที่พนักงานสอบสวนจะนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล ตามมาตรา ๑๐๖ (๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติว่า

“คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือชั่งตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี”

หากกรณีที่ผู้ต้องหายื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนไม่ต้องยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล

จ. ขั้นตอนสรุปสำนวนการสอบสวน และมีความเห็นทางคดี

ภายหลังเสร็จสิ้นการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทางคดี เพียงพอที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือความผิดแล้วนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดความที่พนักงานสอบสวนพึงปฏิบัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๑๔๐ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งด หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๒) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บทบัญญัติในสี่มาตราต่อไปนี้”

มาตรา ๑๔๑ บัญญัติไว้ว่า “ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา มา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา”

มาตรา ๑๔๒ บัญญัติไว้ว่า “ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติ ตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน”

ตามความที่ปรากฏตามมาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ และ ๑๔๒ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาข้างต้น พอที่จะทำให้สามารถจำแนกลักษณะประเภทของคดีอาญาออกได้ เป็น ๔ ประเภท ๑) คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ๒) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียก หรือจับตัวยังไม่ได้ และ ๓) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ และ ๔) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญา

ตามการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ในส่วนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนนั้น ปรากฏความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถึงกรอบระยะเวลาในการปฏิบัติในการสอบสวนบางประการ รวมถึงต้องปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ดังที่ผู้วิจัยได้สรุปความโดยสังเขปดังนี้

๑) ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถจำแนกตามประเภท และลักษณะของคดีอาญาได้ดังนี้

ก. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมตัวหรือขังอยู่

ปรากฏตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ

มาตรา ๘๗ ได้บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่รู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

กรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึง ที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหาไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียก

พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมียุทธาโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งชั่งได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ในกรณีตามวรรคหกเมื่อศาลสั่งชั่งครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอชั่งต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งชั่งต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

ในการไต่สวนตามวรรคสามและวรรคเจ็ด ผู้ต้องหาที่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยาน ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความเนื่องจากยังไม่ได้มีการปฏิบัติตาม มาตรา ๑๓๔/๑ และผู้ต้องหาร้องขอ ให้ศาลตั้งทนายความให้ โดยทนายความนั้นมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสาม โดยอนุโลม

ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในห้องที่อื่นนอกเขตของศาลซึ่งได้สั่งชั่งผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการชั่งไปยังศาลในห้องที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งชั่งไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้ส่งโอนไป”

ข. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและผู้นั้นถูกปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

ปรากฏตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องดังนี้คือ

มาตรา ๑๑๓ ได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสั่งปล่อยชั่วคราวไม่ว่าจะมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันหรือไม่ การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งชั่งระหว่างสอบสวนหรือจนถึงศาลประทับฟ้อง แต่มิให้เกินสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นการปล่อย

ชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจทำการสอบสวนได้เสร็จภายในกำหนดสามเดือนจะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกินสามเดือนก็ได้ แต่มิให้เกินหกเดือน

เมื่อการปล่อยชั่วคราวสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปให้ส่งผู้ต้องหามาศาล และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ วรรคสี่ ถึงวรรคเก้ามาใช้บังคับ”

๑) ความตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗

คำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ มีจุดประสงค์สำคัญ คือ เพื่อให้การสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับโดยใกล้ชิด ดังนั้นจึงได้กำหนดกรอบระยะเวลาไว้ ในหัวข้อ “ระยะเวลาการสอบสวนคดีอาญา” จำแนกคดีอาญาออกเป็น ๔ ประเภท สอดคล้องกับความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังปรากฏความในคำสั่งดังกล่าว ได้แก่

“ก. คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด

๑.๑.๑ คดีอาญาทั่วไป ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนมีกำหนด ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ

๑.๑.๒ คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนมีกำหนด ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดแล้ว ยังไม่ปรากฏ ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด เห็นควรงดการสอบสวน หรือมีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนเกินระยะเวลาที่กำหนด ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นตามลำดับชั้น ไปยังผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดแล้วแต่กรณี ที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้นตรวจพิจารณา และดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐ ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดตาม ๑.๑.๑ หรือ ๑.๑.๒

ข. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับกุมตัวยังไม่ได้

๑.๒.๑ คดีอาญาทั่วไป ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๒ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

๑.๒.๒ คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดแล้ว ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้ โดยได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หรือมีความ

จำเป็นต้องสอบสวนเกินระยะเวลาที่กำหนด ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นตามลำดับชั้น ไปยังผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดแล้วแต่กรณี ที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้นตรวจพิจารณา และดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ ภายในระยะเวลา ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนด ตาม ๑.๒.๑ หรือ ๑.๒.๒

ค. คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว

๑.๓.๑ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลา ๑ เดือน สำหรับคดีอาญาธรรมดาและภายใน ๒ เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับแต่วันแรกที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นและความเห็น เพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวนไปยังผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดแล้วแต่กรณี ที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น

๑.๓.๒ ให้ผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดแล้วแต่กรณี ที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้นพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีก ตามความจำเป็นได้ ครั้งละ ๑๕ วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยให้บันทึกเหตุความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวน

๑.๓.๓ เมื่อทำการสอบสวนครบกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราวและยังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้ผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดแล้วแต่กรณี ที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น บันทึกเหตุแห่งความจำเป็นไว้ในสำนวนการสอบสวน ก่อนที่จะนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงกรมตำรวจทราบ

๑.๓.๔ กรณีที่ทำการสอบสวนครบกำหนด ๖ เดือนแล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป ในการยื่นคำร้องต่อศาลขอยกหมายขังผู้ต้องหาตามบทบัญญัติ มาตรา ๘๗ วรรคสี่ ถึงวรรคเก้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากศาลไม่สั่งอนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้พนักงานสอบสวนรับรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบ เพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนจนเป็นเหตุให้ศาลใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปหรือไม่ แล้วรับรายงานให้กรมตำรวจทราบทันทีด้วย

๑.๓.๕ ในการนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลขอยกหมายขังผู้ต้องหา ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือพนักงานสอบสวนชั้นผู้ใหญ่ตามที่กรมตำรวจมอบหมายให้เป็นพนักงาน

สอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามนัยคำสั่งกรมตำรวจที่ ๓๘๒/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๐ ไปศาลด้วยเพื่อแถลงให้ศาลทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น จำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก

ง. คดีที่ต้องหาถูกควบคุมหรือถูกฝากขังในระหว่างการสอบสวน

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและผู้บังคับบัญชาเร่งรัดพนักงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นไปก่อนที่จะครบอำนาจผิดฟ้องหรือฝากขัง ตามที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้อำนาจไว้ การขอผิดฟ้องหรือฝากขังให้กระทำในกรณีมีความจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นเท่านั้น เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รีบสรุปลำนวนมีความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งคดีหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณีพิจารณาต่อไปทันที”

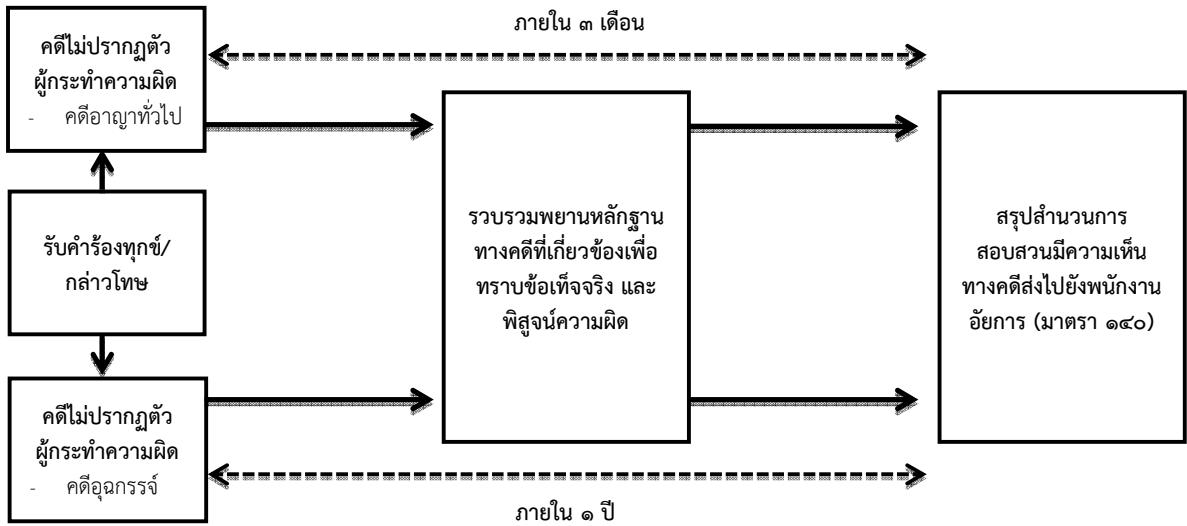
จากความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ที่ได้ระบุความที่เกี่ยวข้องกับกรอบระยะเวลาในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนไว้แล้วนั้น สามารถสรุปความ โดยจำแนกตามลักษณะประเภทของคดีได้ดังนี้คือ

๑. คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด

พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๓ เดือน ถ้าเป็นคดีอาญาทั่วไป และภายใน ๑ ปี สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ อันประกอบด้วยคดีความผิด ๑) ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ๒) ปล้นทรัพย์ ๓) ชิงทรัพย์ ๔) วางเพลิง และ ๕) ลักพาตัวเรียกค่าไถ่ ปรากฏตามแผนภาพที่ ๒.๒

เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนเกินระยะเวลาที่กำหนด ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นตามลำดับชั้น ไปยังผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดแล้วแต่กรณี ที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้นตรวจพิจารณา และส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพิจารณาว่าควรสั่งคดีหรือให้ทำการสอบสวนต่อไป (มาตรา ๑๔๐)

ภาพที่ ๒.๒ แสดงระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวนในคดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด

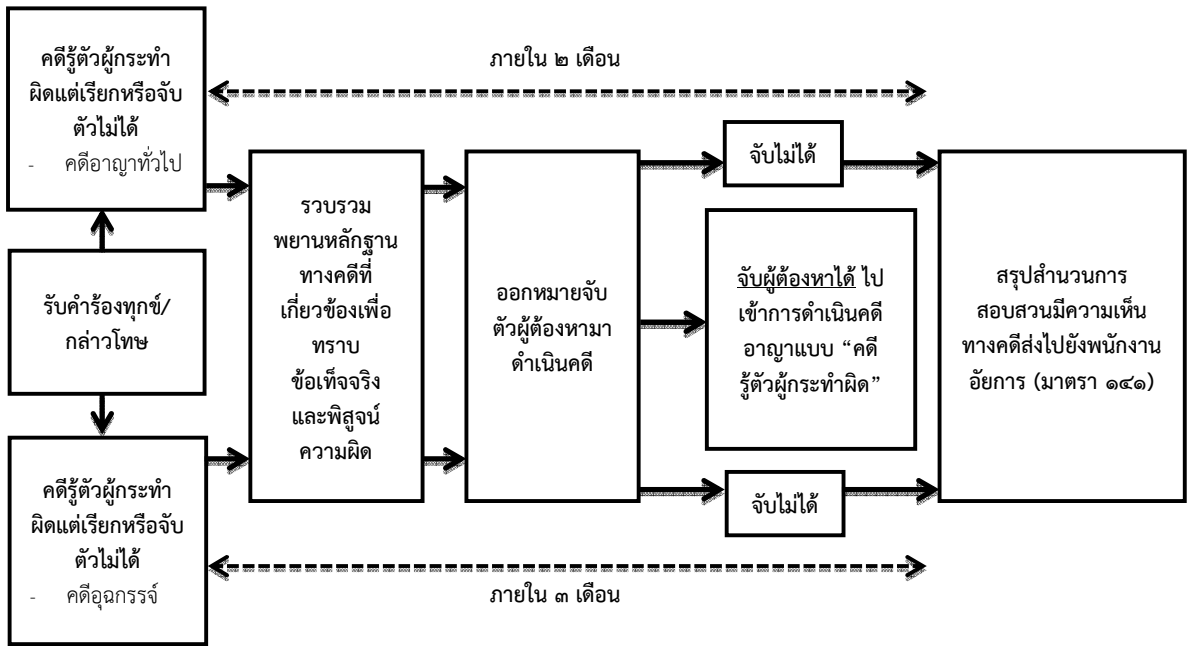

๒. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้

พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ เดือน ถ้าเป็นคดีอาญาทั่วไป และภายใน ๓ เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ อันประกอบด้วยคดีความผิด ๑) ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ๒) ปล้นทรัพย์ ๓) ชิงทรัพย์ ๔) วางเพลิง และ ๕) ลักพาตัวเรียกค่าไถ่คดี ปรากฏตามภาพที่ ๒.๓

เมื่อทำการสืบสวนสอบสวนตามระยะเวลาที่กำหนด แต่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นตามลำดับชั้น ไปยังผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดแล้วแต่กรณี ที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้นตรวจพิจารณา และส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพิจารณาว่าควรสอบสวนต่อไป หรือควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา ซึ่งถ้าเห็นควรฟ้องก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา (มาตรา ๑๔๑)

ภาพที่ ๒.๓ แสดงระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวนในคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้

๓. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่

พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้น และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลภายในกำหนดระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ฝากขัง ตามอัตราโทษของความผิด (กู่เกียรติ เจริญบุญ, ๒๕๔๘: ๑๓๗) ได้แก่ ถ้าเป็นอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลา ๔๘ วัน (มาตรา ๘๗ วรรคห้า) แต่ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป พนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๘๔ วัน (มาตรา ๘๗ วรรคหก) สอดคล้องกับความตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ (ข้อ ง.) ปราบกฏตามภาพที่ ๒.๔

โดยถ้าหากพนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นตามข้างต้น ทางราชทัณฑ์จะปล่อยตัวผู้ต้องหาจากเรือนจำ และพนักงานสอบสวนจะมีหน้าที่ติดตามนำตัวผู้ต้องหาเพื่อฟ้องภายในอายุความตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ ที่บัญญัติว่า

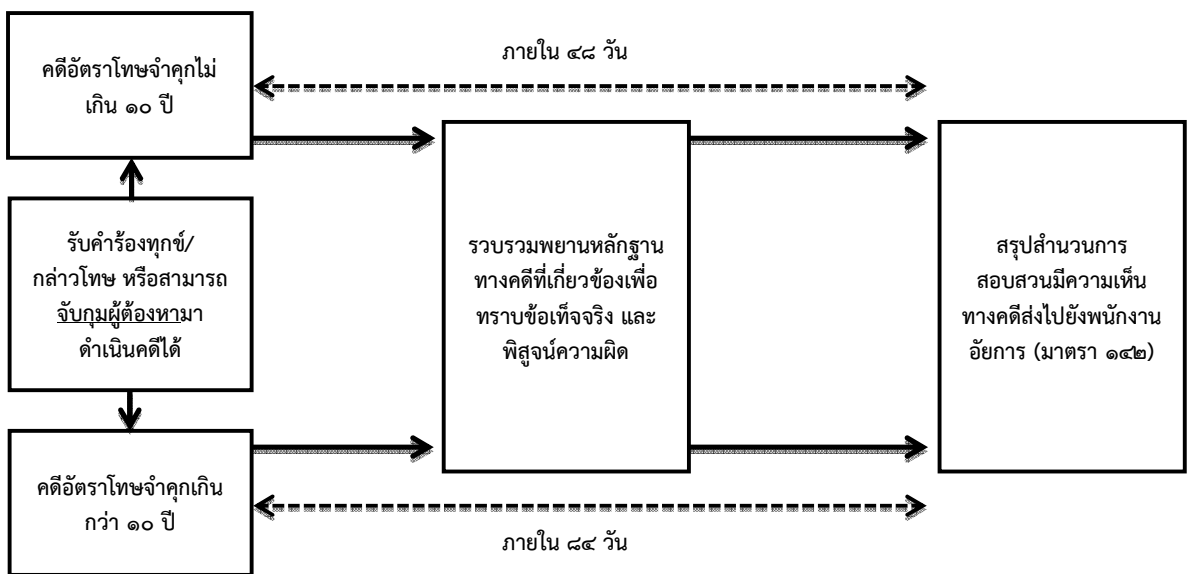
“ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก ยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวาง โทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือ วิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไต่จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

การติดตามผู้ต้องหาพ้องนี้ เป็นไปตามกรณีที่พนักงานสอบสวนจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ได้ผู้ต้องหาพ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๑๖๕ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการฟ้องของพนักงานอัยการ ดังนั้นพนักงานสอบสวนไม่สามารถจับกุมผู้ต้องหาในความผิดเดิมไม่ได้ แต่เป็นเพียงการควบคุมตัวมาเพื่อพ้อง เท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๑๕/๒๔๙๑ ป.)

ภาพที่ ๒.๔ แสดงระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวนในคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่

หมายเหตุ: พนักงานสอบสวนสามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ ๔๘ ชั่วโมง ก่อนที่จะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องฝากขังต่อศาล โดยที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามความเกี่ยวกับการควบคุมตามมาตรา ๘๗ ผู้ต้องหาต้องยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวกับพนักงานสอบสวนภายใน ๔๘ ชั่วโมง หรือภายในระยะเวลาการควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนตามกฎหมาย

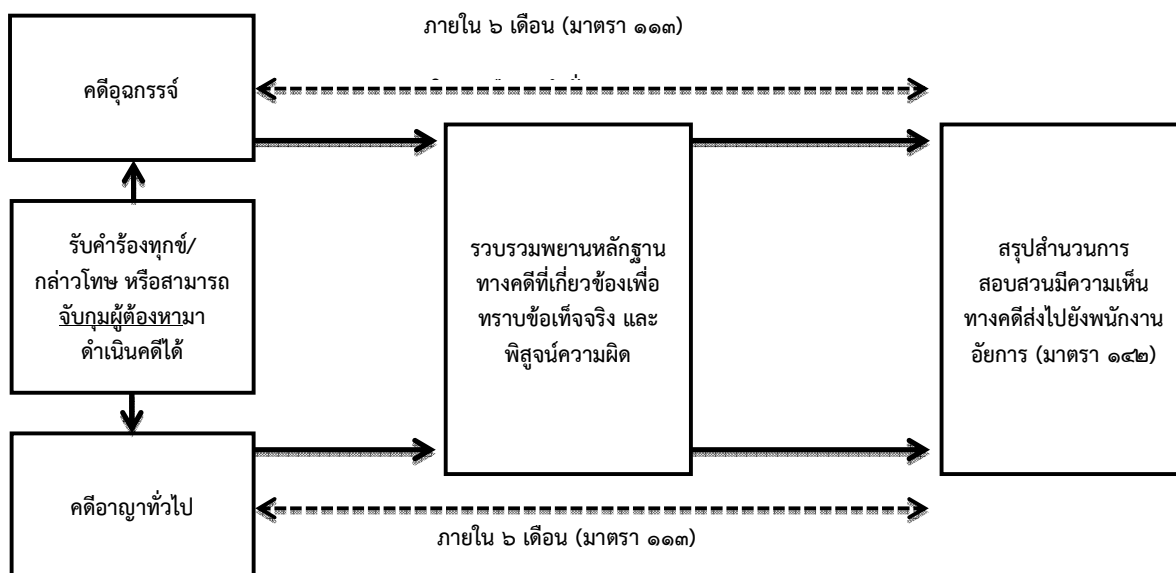
๔. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและผู้นั้นถูกปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ เดือน ถ้าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ให้แล้วเสร็จภายใน ๒ เดือน (คำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗) โดยคดีอุกฉกรรจ์จะประกอบไปด้วย ๑) ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ๒) ปล้นทรัพย์ ๓) ชิงทรัพย์ ๔) วางเพลิง และ ๕) ลักพาตัวเรียกค่าไถ่ ปรากฏตามภาพ ๒.๕

แต่อย่างไรก็ตาม ความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๓ ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ทำการสอบสวนให้เสร็จภายในกำหนดเวลา ๓ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยตัวชั่วคราว และถ้าหากภายในกำหนด ๓ เดือนนั้น ทำการสอบสวนไม่เสร็จให้ขยายเวลาได้ไม่เกิน ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยตัวชั่วคราว โดยเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้นำตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อไป แต่ถ้าทำสำนวนการสอบสวนไม่เสร็จภายในกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยตัวชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้นายประกันนำตัวผู้ต้องหามาส่งก่อนครบ ๖ เดือน และนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังตามอัตราโทษต่อไป มิฉะนั้นแล้วถ้าเกินกำหนด ๖ เดือน จะถือว่าสัญญาประกันนั้นระงับสิ้นผลบังคับ (มาตรา ๑๑๓) พนักงานสอบสวนไม่สามารถที่จะปรับนายประกันตามสัญญาประกันนั้นได้

ทั้งยังปรากฏตามความในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๙/๒๕๓๖ ที่ว่า แม้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเกินระยะเวลา ๖ เดือนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๓ และไม่ได้นำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังก่อนครบกำหนด ๖ เดือน ก็ไม่มีผลทำให้การสอบสวนนั้นเสียไป พนักงานอัยการยังคงมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาล

ภาพที่ ๒.๕ แสดงระยะเวลาการดำเนินการสอบสวนในคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

หมายเหตุ: ผู้ต้องหาต้องยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวกับพนักงานสอบสวนภายใน ๔๘ ชั่วโมง หรือภายในระยะเวลาการควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนตามกฎหมาย

๒.๔ ขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ

ขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ภายหลังจากได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้วนั้น ปรากฏความที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งความหมายและหลักปฏิบัติ รวมทั้งปรากฏตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ความโดยสังเขปดังนี้

ก. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒ บัญญัติความหมายที่เกี่ยวข้องไว้ว่า

(๕) “พนักงานอัยการ” หมายความว่า”เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็”

(๑๔) “โจทก์” หมายความว่า”พนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายซึ่งฟ้องคดีอาญาต่อศาลหรือทั้งคู่ในเมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน”

มาตรา ๑๔๑ บัญญัติไว้ว่า “ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้องและให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้สั่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศให้ พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา”

มาตรา ๑๔๒ บัญญัติไว้ว่า “ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือ ชังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกชังอยู่ให้ตัวเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกชังอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน”

มาตรา ๑๔๓ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวใน มาตรา ก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(๒) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลชังแล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการ หรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง”

มาตรา ๑๔๔ บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยานเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการ แล้วสั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้”

มาตรา ๑๔๕ บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจ พนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาตั้งบัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ช่วยอธิบดี กรมตำรวจในนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้องก็ให้ฟ้องคดีนั้น ตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๔๖ บัญญัติไว้ว่า “ให้แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้จัดการปล่อยตัวไป หรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการ เพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ภายในกำหนดอายุความฟ้องร้อง”

มาตรา ๑๔๗ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้”

มาตรา ๑๕๗ บัญญัติไว้ว่า “การฟ้องคดีอาญาให้ยื่นฟ้องต่อศาลใดศาลหนึ่งที่มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น”

มาตรา ๑๕๘ บัญญัติไว้ว่า “ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

(๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี

(๒) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด

(๓) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ

(๔) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

(๕) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพขีดเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง

(๖) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(๗) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง”

มาตรา ๑๕๙ บัญญัติไว้ว่า “ถ้าจำเลยเคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษเพราะได้กระทำความผิดมาแล้ว เมื่อโจทก์ต้องการให้เพิ่มโทษจำเลยฐานไม่ซัดหาลาบ ให้กล่าวมาในฟ้อง

ถ้ามิได้ขอเพิ่มโทษมาในฟ้อง ก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์จะยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้อง เมื่อศาลเห็นสมควรจะอนุญาตก็ได้”

มาตรา ๑๖๐ บัญญัติไว้ว่า “ความผิดหลายกระทงจะรวมในฟ้องเดียวกันก็ได้ แต่ให้แยกกระทงเรียงเป็นลำดับกันไป

ความผิดแต่ละกระทงจะถือว่าเป็นข้อหาแยกจากข้อหาอื่นก็ได้ ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้แยกสำนวนพิจารณาความผิดกระทงใดหรือหลายกระทงต่างหาก และจะสั่งเช่นนี้ก่อนพิจารณาหรือในระหว่างพิจารณาก็ได้”

ข. ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗

ตามการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ในส่วนการปฏิบัติของพนักงานอัยการนั้น ต้องปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังที่ผู้วิจัยได้สรุปความโดยสังเขปดังนี้

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฉบับดังกล่าวนี้ มีจุดประสงค์สำคัญคือ เพื่อปรับปรุงระเบียบและหลักปฏิบัติราชการในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการให้มีความเหมาะสมกับบทบาท และภารกิจของสำนักงานอัยการสูงสุด ในการอำนวยความยุติธรรม การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปรากฏความที่เกี่ยวข้องได้แก่

“ข้อ ๕ (ภารกิจและบทบาทของพนักงานอัยการ)

พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม การรักษาผลประโยชน์ของรัฐ และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยจักต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว เท้าเทียมกันและเป็นธรรม กับทั้งต้องกระทำให้เป็นที่ยึดถือศรัทธาแก่ประชาชน

พนักงานอัยการเป็นทนายแผ่นดิน และเป็นตัวแทนของแผ่นดินในการตรวจสอบ และค้นหาความจริงในคดีอาญา การควบคุมการดำเนินคดีอาญาของรัฐ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและจำเลย ให้พนักงานอัยการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นด้วย ส่วนบุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายและพยาน พนักงานอัยการพึงให้ความคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ข้อ ๘ (หน้าที่เร่งรัดคดี)

พนักงานอัยการต้องดำเนินคดีทุกคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว โดยเฉพาะคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกคุมขังอยู่ ให้ดำเนินคดีโดยเร็วเป็นพิเศษ

ข้อ ๑๓ (การรับสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้)

สำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ นั้น หมายถึงสำนวนที่ยังเรียกหรือจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้และ ไม่มีตัวผู้ต้องหาปรากฏต่อพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องแล้ว ให้พนักงานอัยการรับสำนวนดังกล่าวไว้พิจารณาได้ โดยพนักงานสอบสวนไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวน

ข้อ ๑๔ (การรับสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยตัวชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก)

สำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยตัวชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๒

หมายถึง สำนวนที่มีตัวผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุม ชั่ง หรือปล่อยตัวชั่วคราวของศาลหรือ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนสามารถได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

สำนวนดังกล่าวในวรรคก่อน หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ย่อมต้องมีตัวผู้ต้องหาปรากฏต่อพนักงานสอบสวนและได้ทำการสอบสวนผู้ต้องหาแล้ว พนักงาน อัยการจะรับสำนวนดังกล่าวไว้พิจารณาได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งตัวผู้ต้องหา มาพร้อมสำนวน หรือผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ ถ้าพนักงาน สอบสวนผู้รับผิดชอบไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาได้ โดยผู้ต้องหาหลบหนีประกันหรือ ไม่สามารถ ดำเนินการให้ผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ กรณีเช่นนี้ไม่ทำให้ สำนวนดังกล่าวเปลี่ยนเป็นสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ พนักงานอัยการจะรับสำนวนดังกล่าวไว้ พิจารณาไม่ได้

พนักงานอัยการจะรับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้องไว้พิจารณาได้ต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวผู้ต้องหามาพร้อมสำนวน แม้ว่าผู้ต้องหาซึ่งได้รับการ ปล่อยชั่วคราวจะถูกสอบสวนเกินกำหนดเวลาสามเดือนหรือหกเดือน ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๓ วรรคแรก แล้วก็ตาม

(๒) หากผู้ต้องหาซึ่งอยู่ต้องเป็นกรณีผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการ ผู้รับสำนวนไว้จะยื่นฟ้องได้

(๓) ถ้าผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นนั้น ให้นำความ ในข้อ ๙๙ มาใช้บังคับ

ข้อ ๕๖ (หลักการทั่วไปในการตรวจพิจารณาสำนวน)

พนักงานอัยการต้องตรวจความถูกต้องของสำนวนการสอบสวน และพิจารณาสั่งสำนวน โดยละเอียดรอบคอบ

พนักงานอัยการต้องทำความเห็นในสำนวนการสอบสวน โดยมีรายละเอียดดังนี้

(๑) ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากการสอบสวน โดยระบุวัน เวลา สถานที่เกิดเหตุ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

(๒) การพิจารณาพยานหลักฐานในสำนวนว่าเป็นพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้หรือไม่ เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ รวมทั้ง คำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

(๓) แนวทางการดำเนินคดีจากพยานหลักฐาน คำรับสารภาพ และข้อกฎหมายจะทำให้ ศาลลงโทษได้หรือไม่

(๔) คำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องตามข้อหาและบทกฎหมายใด การขอเพิ่มโทษ การขอบวกโทษ การนับโทษต่อจากคดีอื่น และคำสั่งเกี่ยวกับของกลางในคดี รวมทั้งจะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้หรือไม่ ในกรณีที่สำนวนการสอบสวนมีทั้งปรากฏตัวผู้กระทำความผิด และไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด ให้ถือว่าเป็นสำนวนปรากฏตัวผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการไม่ต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด

ข้อ ๕๗ (การสั่งคดีสำหรับผู้ต้องหาที่ยังเรียกหรือจับตัวไม่ได้)

ในคดีที่พนักงานอัยการเห็นว่า ควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ยังเรียกหรือจับตัวไม่ได้ตามมาตรา ๑๔๑ วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ทำความเข้าใจว่า “ควรสั่งฟ้อง... (ระบุชื่อผู้ต้องหา ข้อหา และบทกฎหมาย)...แต่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ให้แจ้ง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัด จัดการให้ได้ตัวมาภายในอายุความ...ปี ” และเมื่อได้ตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานอัยการสั่งให้มีการแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหานั้นให้เรียบร้อยเสียก่อน

กรณีตามวรรคหนึ่ง หากคดีอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการจังหวัดที่มีได้ตั้งอยู่ ณ ตัวจังหวัด หรือสำนักงานอัยการคดีศาลแขวง ให้พนักงานอัยการแจ้งนายอำเภอหรือผู้รักษาการแทนนายอำเภอซึ่งสำนักงานอัยการตั้งอยู่ในเขตอำเภอนั้นเป็นผู้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดีภายในอายุความ

เมื่อได้สอบสวนผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งตามมาตรา ๑๔๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

ตามความที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นได้ว่าพนักงานอัยการ เป็นผู้ทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องร้องคดีความผิดทางอาญาต่อศาล (มาตรา ๒ (๕) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น ต้องกระทำการด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม (ข้อ ๕ และข้อ ๘ ตามระเบียบฯ) เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการมีหน้าที่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓

โดยลักษณะของการสั่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการ สามารถปรากฏได้ใน ๔ ลักษณะดังตารางที่ ๒.๑ รวมถึงต้องตรวจความถูกต้องของสำนวนการสอบสวน และพิจารณาสั่งสำนวนโดยละเอียดรอบคอบตามความในระเบียบฯ (ข้อ ๕๖)

ตารางที่ ๒.๑ แสดงลักษณะของการสั่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการ

	ความเห็นทางคดี ของพนักงาน อัยการ	ผลการดำเนินการ	หมายเหตุ
พนักงานสอบสวนมี ความเห็น “สั่งไม่ฟ้อง”	สั่งไม่ฟ้อง	พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ ฟ้อง	ดำเนินการตามมาตรา ๑๔๓ ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา
	สั่งฟ้อง	ยื่นฟ้องคดีต่อศาล	
พนักงานสอบสวนมี ความเห็น “สั่งฟ้อง”	สั่งฟ้อง	เสนอสำนวนการสอบสวนไปยังผู้ บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่า ราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี	ดำเนินการตามมาตรา ๑๔๕ ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา

ดัดแปลงจาก: กู้เกียรติ เจริญบุญ (๒๕๔๘, ๒)

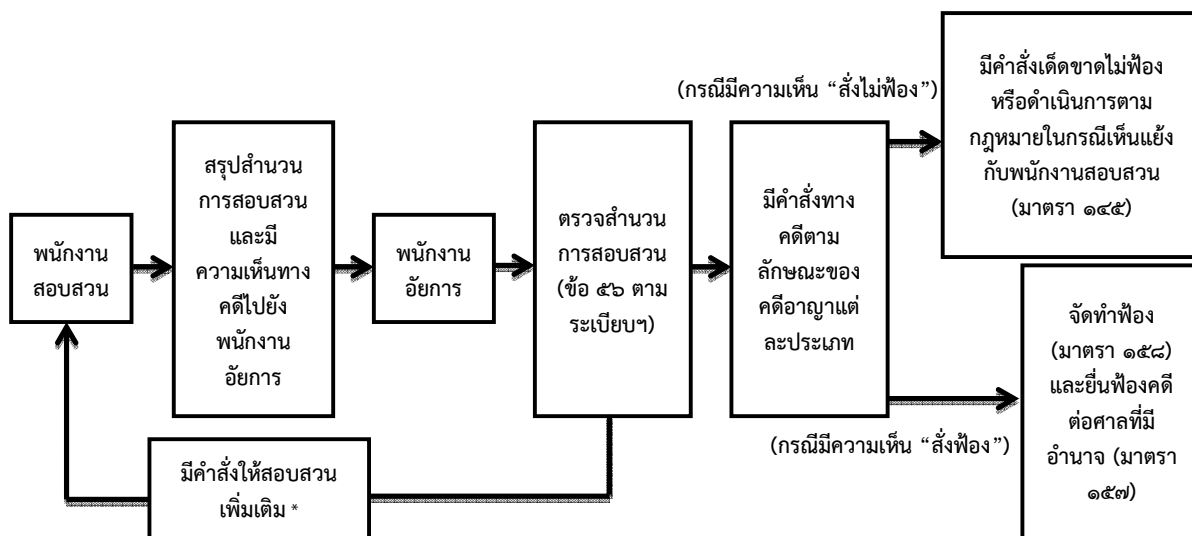
จากตารางที่ ๒.๑ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่ง “ไม่ฟ้อง” แยกกับความเห็นของพนักงานสอบสวนที่มีความเห็น “สั่งฟ้อง” นั้น ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๔๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีความโดยสังเขปว่า ถ้าเป็นกรณีอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าเป็นเขตจังหวัดอื่นให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด มีความเห็นโดยจะปรากฏผลดังนี้ คือ

- ถ้าผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีความเห็น “สั่งไม่ฟ้อง” พนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาด “ไม่ฟ้อง” แต่ถ้าเป็นกรณีที่
- ถ้าผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีความเห็น “สั่งฟ้อง” จักต้องเสนอสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อมีคำสั่งชี้ขาด ซึ่งถ้าอัยการสูงสุดชี้ขาดเช่นใดก็ให้ดำเนินการตามเช่นว่านั้น

ภายหลังที่พนักงานอัยการพิจารณาตรวจสอบสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้ว และมีความเห็นว่าสมควร “สั่งฟ้อง” คดีต่อศาล พนักงานอัยการจักต้องฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาตัดสินตามกฎหมาย (มาตรา ๑๕๗) คำฟ้องต้องจัดทำเป็นหนังสือให้ปรากฏรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนด อาทิ ชื่อศาลและวันเดือนปี คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ผู้ใดจำเลย ฐานความผิด ฯลฯ เป็นต้น (มาตรา ๑๕๘) ถ้าหากการฟ้องไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานอัยการในฐานะเป็นโจทก์แก้ไขฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องในคดีนั้นเสียก็ได้ (มาตรา ๑๖๑) ดังนั้นจึงสามารถนำเสนอขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงาน

สอบสวน ภายหลังจากได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนได้ปรากฏตามแผนภาพที่ ๒.๖

ภาพที่ ๒.๖ แสดงขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา

หมายเหตุ * เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการตามกฎหมายแล้ว (มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ และ ๑๔๒) รวมถึงสำนวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๐ (๑) อำนาจการสอบสวนคดีในส่วนพนักงานสอบสวนเป็นอันยุติ พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนในคดีนั้นต่อไม่ได้ เว้นแต่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมตามที่กฎหมายกำหนดในมาตรา ๑๔๐ วรรคสอง ๑๔๑ หรือ ๑๔๓ แล้วแต่กรณี

แนวทางการปฏิบัติของพนักงานอัยการ

สามารถจำแนกแนวทางปฏิบัติได้ตามลักษณะประเภทคดี กล่าวคือ ๑) คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ๒) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ และ ๓) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

๑. คดีที่ไม่ปรากฏตัวว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด

พนักงานอัยการดำเนินการตามความในมาตรา ๑๔๐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยถ้าเป็นคดีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งได้ ๒ กรณีคือ

- “สั่งให้งดการสอบสวน” หรือ
- “สั่งให้ทำการสอบสวนต่อไป”

โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานอัยการ

๒. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้

คดีในลักษณะที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้ตามความในมาตรา ๑๔๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น คือ ส่วนที่ยังเรียกหรือจับตัวไม่ได้และไม่มีตัวผู้ต้องหาปรากฏต่อพนักงานสอบสวน (กู่เกียรติ เจริญบุญ, ๒๕๔๘: ๒๕๓) ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องแล้ว ให้พนักงานอัยการรับสำนวนดังกล่าวไว้พิจารณาได้ โดยพนักงานสอบสวนไม่ต้องส่งผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวน (ข้อ ๑๓ ตามระเบียบฯ)

โดยให้พนักงานอัยการระบุว่า “ควรสั่งฟ้อง ... (ระบุชื่อผู้ต้องหา ชื่อหา และบทกฎหมาย) ... แต่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ให้แจ้งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดจัดการให้ได้ตัวมาภายในอายุความ... ปี” และเมื่อได้ตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานอัยการสั่งให้มีการแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหานั้นให้เรียบร้อยเสียก่อนแล้วดำเนินการตามความมาตรา ๑๔๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ข้อ ๕๗ ตามระเบียบฯ)

๓. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

คดีในลักษณะที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียกตามความในมาตรา ๑๔๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น คือ ส่วนที่มีตัวผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุม ขัง หรือปล่อยตัวชั่วคราวของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนสามารถได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก (กู่เกียรติ เจริญบุญ, ๒๕๔๘: ๒๕๓) ดังนั้นหากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ต้องมีตัวผู้ต้องหาปรากฏต่อพนักงานสอบสวนและได้ทำการสอบสวนผู้ต้องหาแล้ว พนักงานอัยการจะรับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวไว้พิจารณาได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ส่งตัวผู้ต้องหา มาพร้อมสำนวน หรือผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ ถ้าพนักงาน

สอบสวนผู้รับผิดชอบไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาได้ โดยผู้ต้องหาหลบหนีประกันหรือ ไม่สามารถดำเนินการให้ผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ กรณีเช่นนี้ไม่ทำให้สำนวนดังกล่าวเปลี่ยนเป็นสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ พนักงานอัยการจะรับสำนวนดังกล่าวไว้พิจารณาไม่ได้ ซึ่งพนักงานอัยการจะรับสำนวนตามกรณีดังกล่าวมาได้ก็ต้องเข้าหลักเกณฑ์ ๓ ประการตามความปรากฏในข้อ ๑๔ ตามระเบียบฯ

แนวปฏิบัติของพนักงานอัยการเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวน

กู่เกียรติ เจริญบุญ (๒๕๔๘, ๒๗๑) ได้อธิบายความถึงระยะเวลาในการส่งสำนวนการสอบสวน ของพนักงานสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดได้ความตกลงกันตามหนังสือกรมตำรวจที่ ๐๖๐๓.๒/๒๗๔๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๒ ดังนี้

“คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวหรือถูกฝากขังในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว โดยให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาก่อนที่ผู้ต้องหาจะครบอำนาจฝากขังครั้งสุดท้าย ๑ ครั้ง

กรณีมีความจำเป็นอย่างแท้จริง ให้ประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อให้ทราบถึงเหตุผลและความจำเป็น และต้องทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นและเสนอสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการก่อนครบอำนาจฝากขัง ๓ วัน”

๒.๕ ขั้นตอนการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น

ขั้นตอนการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น ภายหลังจากที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว นั้น ปรากฏความที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งความหมายและหลักปฏิบัติ รวมถึงความตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ ความโดยสังเขปดังนี้

ก. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒ บัญญัติความหมายที่เกี่ยวข้องไว้ว่า

(๑) “ศาล” หมายความว่า ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจทำการเกี่ยวกับคดีอาญา

(๑๒) “การไต่สวนมูลฟ้อง” หมายความว่า กระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา”

มาตรา ๑๖๒ บัญญัติไว้ว่า “ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

(๑) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลย โดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (๒)

(๒) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่ง ให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”

มาตรา ๑๖๓ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อมีเหตุอันควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอแก้ หรือเพิ่มเติมฟ้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตหรือจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนก็ได้ เมื่ออนุญาตแล้วให้ส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลยเพื่อแก้ และศาลจะสั่งแยกสำนวนพิจารณาฟ้องเพิ่มเติมนั้นก็ได้

เมื่อมีเหตุอันควร จำเลยอาจยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การของเขาก่อนศาลพิพากษา ถ้าศาลเห็นสมควรอนุญาต ก็ให้ส่งสำเนาแก้โจทก์”

มาตรา ๑๖๔ บัญญัติไว้ว่า “คำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ถ้าจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ห้ามมิให้ศาลอนุญาต แต่การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ดี การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมีได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ใน ระยะใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้นมิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ ในข้อที่ผิดหรือที่มีได้กล่าวไว้นั้น”

มาตรา ๑๖๕ บัญญัติไว้ว่า “ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้ จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง แล้วให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดยางานไว้ และดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่ จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้อง แก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้ง ทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยาน โจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ใน ฐานะเช่นนั้น”

มาตรา ๑๖๖ บัญญัติไว้ว่า “ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ให้ศาลยกฟ้องเสีย แต่ถ้าศาล เห็นว่ามีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ จะสั่งเลื่อนคดีไปก็ได้

คดีที่ศาลได้ยกฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าโจทก์มาร้องภายในสิบห้าวัน นับแต่วันศาลยกฟ้องนั้น โดยแสดงให้เห็นได้ว่ามีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่

ในคดีที่ศาลยกฟ้องดังกล่าวแล้ว จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่ถ้าศาลยกฟ้องเช่นนี้ในคดีซึ่งราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นอีก เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว”

มาตรา ๑๖๗ บัญญัติไว้ว่า “ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป เฉพาะกระทงที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูล ให้พิพากษายกฟ้อง”

มาตรา ๑๖๘ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ให้ส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยรายตัวไป เว้นแต่จำเลยจะได้รับสำเนาฟ้องไว้ก่อนแล้ว”

มาตรา ๑๖๙ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ได้อ่านสำเนาฟ้อง ให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับมาแล้วแต่ควรอย่างไรเพื่อพิจารณาต่อไป”

มาตรา ๑๗๐ บัญญัติไว้ว่า “คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาด แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้นโจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา

ถ้าโจทก์ร้องขอศาลจะชั่งจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ฎีกาก็ได้”

มาตรา ๑๗๑ บัญญัติไว้ว่า “ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณาวันแต่มาตรา ๑๗๕ มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ และมาตรา ๑๗๒ ตริ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ทั้งในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์และในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์”

มาตรา ๑๗๒ บัญญัติไว้ว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจตรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป

ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้อุปกรณ์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

ในการสืบพยาน ให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพและเสียงซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของการบันทึกได้ และให้ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสามและวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๑๗๒ ทวิ บัญญัติไว้ว่า “ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรค ๒ แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน

(๒) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่า การพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้

(๓) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่งๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (๒) หรือ (๓) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลึบบ้างนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น”

มาตรา ๑๗๒ ตริ บัญญัติไว้ว่า “เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ในการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้

(๒) ให้คู่ความถาม ถามค้าน หรือถามต้อนผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

ในการเบิกความของพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาด้วย และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบก่อนการสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นสมควรหรือถ้าพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า

เป็นผลร้ายแก่เด็กถ้าไม่อนุญาตตามที่ร้องขอ ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง ต่อหน้าคู่ความและในกรณีเช่นนี้ ให้ถือสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล โดยให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม ถามค้านหรือถามตั้งพยานได้ ทั้งนี้ เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขตที่ศาลเห็นสมควร

ในกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความตามวรรคหนึ่งเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยั้งให้ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล และให้ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้”

มาตรา ๑๗๒ จัตวา บัญญัติไว้ว่า “ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๗๒ ทรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสืบพยานนอกศาลในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี”

มาตรา ๑๗๓ บัญญัติไว้ว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา นี้ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและสภาวะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

มาตรา ๑๗๓/๑ บัญญัติไว้ว่า “เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรมในคดีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือศาลเห็นสมควรศาลอาจกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันนัดสืบพยานก็ได้ โดยแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน

ก่อนวันตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นรับไปจากเจ้าพนักงานศาล และถ้าคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม ให้ยื่นต่อศาลก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสอง จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล เมื่อผู้ร้องขอแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้น

หรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่

ถ้าพยานเอกสารหรือพยานวัตถุอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก ให้คู่ความที่ประสงค์จะอ้างอิง ขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุดังกล่าวมาจากผู้ครอบครองโดยยื่นคำขอต่อศาลพร้อมกับการยื่นบัญชีระบุพยาน เพื่อให้ได้พยานเอกสารหรือพยานวัตถุนั้นมาก่อนวันตรวจพยานหลักฐานหรือวันที่ศาลกำหนด”

มาตรา ๑๗๓/๒ บัญญัติไว้ว่า “ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั่นเอง หรือพยานหลักฐานนั้นเป็นบันทึกคำให้การของพยาน หลังจากนั้นให้คู่ความแต่ละฝ่ายแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง เสร็จแล้วให้ศาลกำหนดวันสืบพยาน และแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ในกรณีที่โจทก์ไม่มาศาลในวันตรวจพยานหลักฐานให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับประเด็นสำคัญในคดีไว้ล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดวันนัดสืบพยานก็ได้”

มาตรา ๑๗๔ บัญญัติไว้ว่า “ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือแถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ เสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปากหรือหนังสือหรือทั้งสองอย่าง

ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีกจะสั่งงดพยานหรือการนั้นเสียก็ได้”

มาตรา ๑๗๕ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้”

มาตรา ๑๗๖ บัญญัติไว้ว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

ในคดีที่มีจำเลยหลายคน และจำเลยบางคนรับสารภาพ เมื่อศาลเห็นสมควรจะสั่งจำหน่ายคดี สำหรับจำเลยที่ปฏิเสธเพื่อให้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธนั้น เป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้”

มาตรา ๑๗๗ บัญญัติไว้ว่า “ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณากลับ เมื่อเห็นสมควรโดยพลการหรือโดยคำร้องขอของคู่ความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน”

มาตรา ๑๗๘ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อมีการพิจารณาเป็นการลับ บุคคลเหล่านี้เท่านั้นมีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

- (๑) โจทก์และทนาย
- (๒) จำเลยและทนาย
- (๓) ผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (๔) พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ
- (๕) ล่าม
- (๖) บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล
- (๗) พนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาลแล้วแต่จะเห็นสมควร”

มาตรา ๑๗๙ บัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ศาลจะดำเนินการพิจารณาลดโทษไปจนเสร็จโดยไม่เลื่อนก็ได้

ถ้าพยานไม่มา หรือมีเหตุอื่นอันควรต้องเลื่อนการพิจารณา ก็ให้ศาลเลื่อนคดีไปตามที่เห็นสมควร”

มาตรา ๑๘๐ บัญญัติไว้ว่า “ให้นำบทบัญญัติเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม แต่ห้ามมิให้สั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยขัดขวางการพิจารณา”

มาตรา ๑๘๑ บัญญัติไว้ว่า “ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๙ และ ๑๖๖ มาบังคับแก่การพิจารณาโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๘๒ บัญญัติไว้ว่า “คดีที่อยู่ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีคำร้องระหว่างพิจารณาขึ้นมา ให้ศาลสั่งตามที่เห็นควร เมื่อการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้พิพากษาหรือสั่งตามรูปความ

ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลาสามวันนับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควร จะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดยางานเหตุนั้นไว้”

มาตรา ๑๘๕ บัญญัติไว้ว่า “ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งชั่งจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำผิด และไม่มีกรยกเว้นโทษตามกฎหมาย ให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อเห็นสมควรศาลจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้”

มาตรา ๑๘๘ บัญญัติไว้ว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่ง มีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านในศาลโดยเปิดเผยเป็นต้นไป”

มาตรา ๒๒๗ บัญญัติไว้ว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

ข. ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕

ตามการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ในส่วนการปฏิบัติของศาลนั้นพบว่า ต้องพิจารณาด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรมตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕ ดังที่ผู้วิจัยได้สรุปความโดยสังเขปดังนี้

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมฯ ฉบับดังกล่าวนี้ มีจุดประสงค์สำคัญคือ เพื่อดำเนินการตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ ที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญาจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม” มีความมุ่งหมายที่จะให้ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะผู้พิพากษาในคดีใดได้รับผิดชอบสืบพยานคดีนั้น ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนเสร็จการพิจารณาและพิพากษาคดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบองค์คณะและเพื่อเสริมสร้าง

ประสิทธิภาพในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล โดยเฉพาะในการรับฟังและชั่งน้ำหนัก พยานหลักฐาน ซึ่งการที่จะให้บรรลุมิติวัตถุประสงค์ดังกล่าว จำเป็นที่องค์คณะผู้พิพากษา ไม่ว่าจะ เป็นผู้พิพากษาคนเดียวหรือหลายคนจะต้องได้นั่งพิจารณาสืบพยานหลักฐานในคดีนั้น ตั้งแต่ เริ่มต้นต่อเนื่องไปจนเสร็จการพิจารณา และทำคำพิพากษาศาลชั้นต้นทั้งหลายจึงต้องปรับระบบ การนั่งพิจารณาคดีเป็นการพิจารณาคดีต่อเนื่องติดต่อกันไป ปรากฏความที่เกี่ยวข้องได้แก่

“ข้อ ๕ ผู้พิพากษาพึงตระหนักว่าเป็นหน้าที่และบทบาทของผู้พิพากษาที่จะต้อง ควบคุมดูแลให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งจะต้องประสานงานกับ คู่ความ ทนายความและพนักงานอัยการ เพื่อให้เกิดผลดังกล่าว

ข้อ ๖ คดีที่จำเลยให้การต่อสู้หรือให้การปฏิเสธซึ่งต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป ให้ศาล สืบพยานอย่างต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา

ข้อ ๗ คดีตามข้อ ๖ ให้ศาลกำหนดให้มีการประชุมคดี โดยอาจกำหนดนัดพร้อมคู่ความ ทุกฝ่ายหรือนัดชี้สองสถาน เพื่อกำหนดประเด็นในคดีและเพื่อที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับ พยานหลักฐานทั้งหมด ซึ่งรวมถึง

(๑) การกำหนดจำนวนพยาน ซึ่งศาลควรพิจารณาอนุญาตให้สืบพยานเท่าที่จำเป็น และการกำหนดระยะเวลาที่จะใช้ในการสืบพยานให้เหมาะสมแก่รูปคดี

(๒) การสอบถามถึงปัญหาและข้อขัดข้องเกี่ยวกับการนำพยานมาศาล หรือเหตุอื่น ใดที่อาจทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ตลอดจนวิธีการป้องกันและแก้ไข

(๓) การหาช่องทางที่จะให้คู่ความในคดีแพ่ง ตกลงเกี่ยวกับการพิจารณาคดีโดย วิธีการอื่นแทนการสืบพยาน เช่น การให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ชี้ขาดข้อเท็จจริงในบางเรื่อง การส่ง เรื่องให้อนุญาตตุลาการเป็น ผู้ชี้ขาด หรือการให้คู่ความทำกัน เป็นต้น

(๔) การหาช่องทางไกล่เกลี่ยหรือให้คู่ความประนีประนอมยอมความกัน

(๕) การให้คู่ความรับข้อเท็จจริงในบางเรื่องหรือสละประเด็นที่ไม่สำคัญ

(๖) การขอให้พนักงานอัยการส่งสำเนาบันทกของพนักงานสอบสวนในคดีนั้นแก่ ศาล และจำเลยเพื่อประกอบการพิจารณาว่าจำเป็นจะต้องนำสืบพนักงานสอบสวนเป็นพยาน หรือไม่

(๗) การให้คู่ความตกลงใช้วิธีการอื่นใดที่จะทำให้การสืบพยาน หรือกระบวนการ รับฟังพยานหลักฐานของศาลเสร็จไปได้โดยรวดเร็ว เช่น การยื่นบัญชีระบุพยานและเอกสาร ทั้งหมดที่คู่ความประสงค์จะอ้างอิงพร้อมสำเนาล่วงหน้า เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบว่า จะรับรองความถูกต้องของเอกสารใดบ้าง โดยจัดเอกสารรวมเป็นเล่มมีตราขึ้นประกอบและ เรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือการให้คู่ความส่งข้อเท็จจริงให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตอบว่า จะรับรองหรือปฏิเสธข้อเท็จจริงดังกล่าวหรือการตกลงให้ใช้สำเนาเอกสารแทนต้นฉบับ เป็นต้น

ข้อ ๘ ก่อนการประชุมคดี องค์คณะผู้พิพากษาต้องตรวจคำคู่ความให้เข้าใจถึงรูปคดี ข้ออ้างและข้อเถียงของคู่ความแต่ละฝ่าย ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดี ตลอดจนควรพิจารณาถึงแนวทางที่จะทำให้การพิจารณาคดีเสร็จไปโดยรวดเร็วตามวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ ๗

ข้อ ๙ ในการกำหนดนัดสืบพยานคดีตามข้อ ๖ ศาลพึงคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของจำเลย ในคดีอาญา โดยให้พิจารณากำหนดนัดสืบพยานคดีอาญาก่อนคดีแพ่งเท่าที่พึงกระทำได้ และให้ นัดสืบพยานคดีที่จำเลยต้องชั่งระหว่างพิจารณาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อย

ข้อ ๑๐ เพื่อมิให้เกิดข้อขัดข้องแก่การนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง ศาล พึงระมัดระวังในการใช้ดุลพินิจส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่นเฉพาะกรณีที่มีความจำเป็น ซึ่ง พยานไม่อาจเดินทางมาศาลที่พิจารณาคดีได้ แต่ทั้งนี้จะต้องแยกส่งประเด็นไปตั้งแต่โอกาสแรกที่จะ กระทำได้

การส่งประเด็นไปสืบพยานโจทก์ในคดีอาญา ศาลจะต้องคำนึงถึงสิทธิและโอกาสของ จำเลยที่จะไปฟังการพิจารณาคดีประกอบด้วย สำหรับพยานที่เป็นพนักงานสอบสวนหรือเจ้า พนักงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการจับกุมจำเลย ศาลไม่ควรอนุญาตให้ส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่น เนื่องจากเป็นหน้าที่ของพยานที่จะต้องมาเบิกความต่อศาลที่พิจารณาคดี

ในการกำหนดวันนัดสืบพยานประเด็น ศาลที่พิจารณาคดีและศาลที่รับประเด็น พึง คำนึงถึงความสะดวกของพยานและคู่ความประกอบด้วย และให้ศาลที่รับประเด็นเอาใจใส่และ เอื้อเพื่อสืบพยานประเด็นตามนัดให้แล้วเสร็จโดยรวดเร็ว

ข้อ ๑๑ ให้ศาลปรับระบบการนั่งพิจารณาคดีสำหรับคดีตามข้อ ๖ ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ ในวันที่ประกาศใช้ระเบียบนี้ เป็นการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องตามระเบียบนี้ โดยให้ตรวจสอบ จำนวนพยานที่เหลือและกำหนดระยะเวลาที่จะใช้ในการสืบพยานต่อไปให้เหมาะสม ในการนี้ ศาลอาจจัดการประชุมคดีตามแนวทางข้อ ๗ โดยอนุโลมในวันนั่งพิจารณานัดต่อไป ถ้ายังไม่ สามารถดำเนินการได้ก็ให้จัดการในวันนั่งพิจารณานัดถัดไปจนกว่าจะปรับการนั่งพิจารณาคดีให้ เป็นไปตามระเบียบนี้ได้

ในกรณีที่มีคดีตามวรรคหนึ่งจำนวนมาก ศาลอาจจัดทำแผนงานกำหนดวิธีการและ ขั้นตอนดำเนินการปรับระบบการนั่งพิจารณาคดีเหล่านี้เป็นพิเศษ เพื่อให้การนั่งพิจารณาคดี ทั้งหมดของศาลเป็นไปตามระเบียบนี้โดยรวดเร็ว”

ตามความข้างต้นสามารถจำแนกถึงขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาของศาลชั้นต้นออกเป็นได้ ๒ ขั้นตอน คือ ๑) การไต่สวนมูลฟ้อง และ ๒) การพิจารณาคดี

๑. การไต่สวนมูลฟ้อง

เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี (มาตรา ๑๕๗) ถ้า การฟ้องนั้นถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ศาลจักสามารถพิจารณาประทับฟ้องคดีดังกล่าวไว้พิจารณา หรือจะสั่งให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ ซึ่งกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยให้การรับ สารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องเพื่อพิจารณา (มาตรา ๑๖๒) หรือถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาล ประทับฟ้องไว้เพื่อพิจารณาต่อในเฉพาะกระทำความผิดที่มีมูล (มาตรา ๑๖๗) ซึ่งการดำเนินการ ในชั้นการไต่สวนมูลฟ้องของศาลนี้กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวน ยกเว้น มาตรา ๑๗๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาบังคับใช้โดยอนุโลม (มาตรา ๑๗๑)

๒. การพิจารณาคดี

ในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล ศาลสามารถที่จะสั่งขังจำเลยไว้ในระหว่างการ พิจารณา หรือจะอนุญาตปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวต่อ ศาล (มาตรา ๑๐๖ (ก)) โดยการดำเนินการพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อ หน้าจำเลย เมื่อโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล ๆ จักอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง ทั้ง สอบถามว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้ข้อหาอย่างไรโดยให้บันทึกคำให้การของจำเลยไว้ และทำการพิจารณาต่อไป (มาตรา ๑๗๒) แต่อย่างไรก็ตามในคดีที่มีโทษประหารชีวิต หรือจำเลย อายุไม่เกิน ๑๘ ปีในวันถูกฟ้อง ถ้าจำเลยไม่มีทนายความให้ศาลจัดหาทนายความให้ ส่วนในกรณี ที่มีโทษจำคุก ถ้าจำเลยไม่มีและต้องการทนายความก็ให้ศาลจัดหาทนายความให้ก่อนการ พิจารณา (มาตรา ๑๗๓)

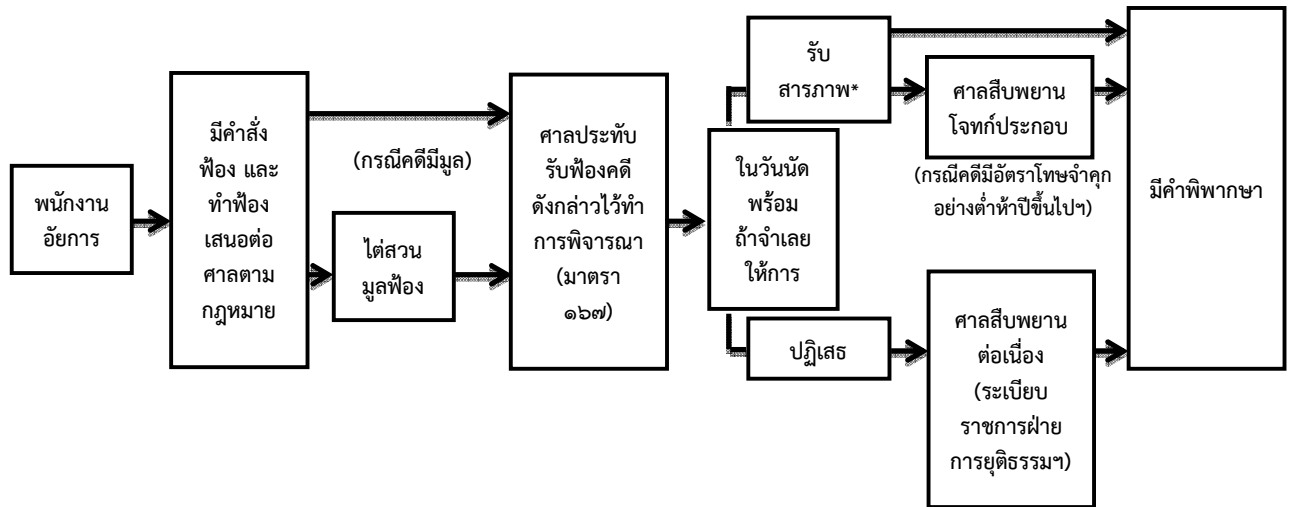
วันนัดพร้อมสอบคำให้การ ถ้าเป็นกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดจริง ตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดที่ จำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษ สถานหนักกว่านั้น ศาลจำต้องฟังการสืบพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ตามที่ถูกกล่าวหา และถ้าเป็นคดีที่มีจำเลยหลายคน และจำเลยบางคนรับสารภาพ ศาลจะสั่ง จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ปฏิเสธเพื่อให้โจทก์ฟ้องเป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ (มาตรา ๑๗๖) หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ศาลจะพิจารณาเฉพาะจำเลยที่รับสารภาพไปก่อน

ถ้าเป็นกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลจะนัดพิจารณาคดีต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะ เสร็จการพิจารณา (ข้อ ๖ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมฯ) เพื่อสืบพยานโจทก์และ สืบพยานจำเลย รวมถึงพยานบุคคลและพยานวัตถุที่เกี่ยวข้องทางคดี อันจะช่วยให้การพิจารณามี ความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม ซึ่งศาลสามารถกำหนดให้มีการประชุมคดี โดยการนัดพร้อม คู่ความทุกฝ่ายหรือนัดขึ้นสองสถาน เพื่อกำหนดประเด็นทางคดี และเพื่อทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กับพยานหลักฐานทางคดี (มาตรา ๑๗๓/๑ และตามข้อ ๗ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมฯ)

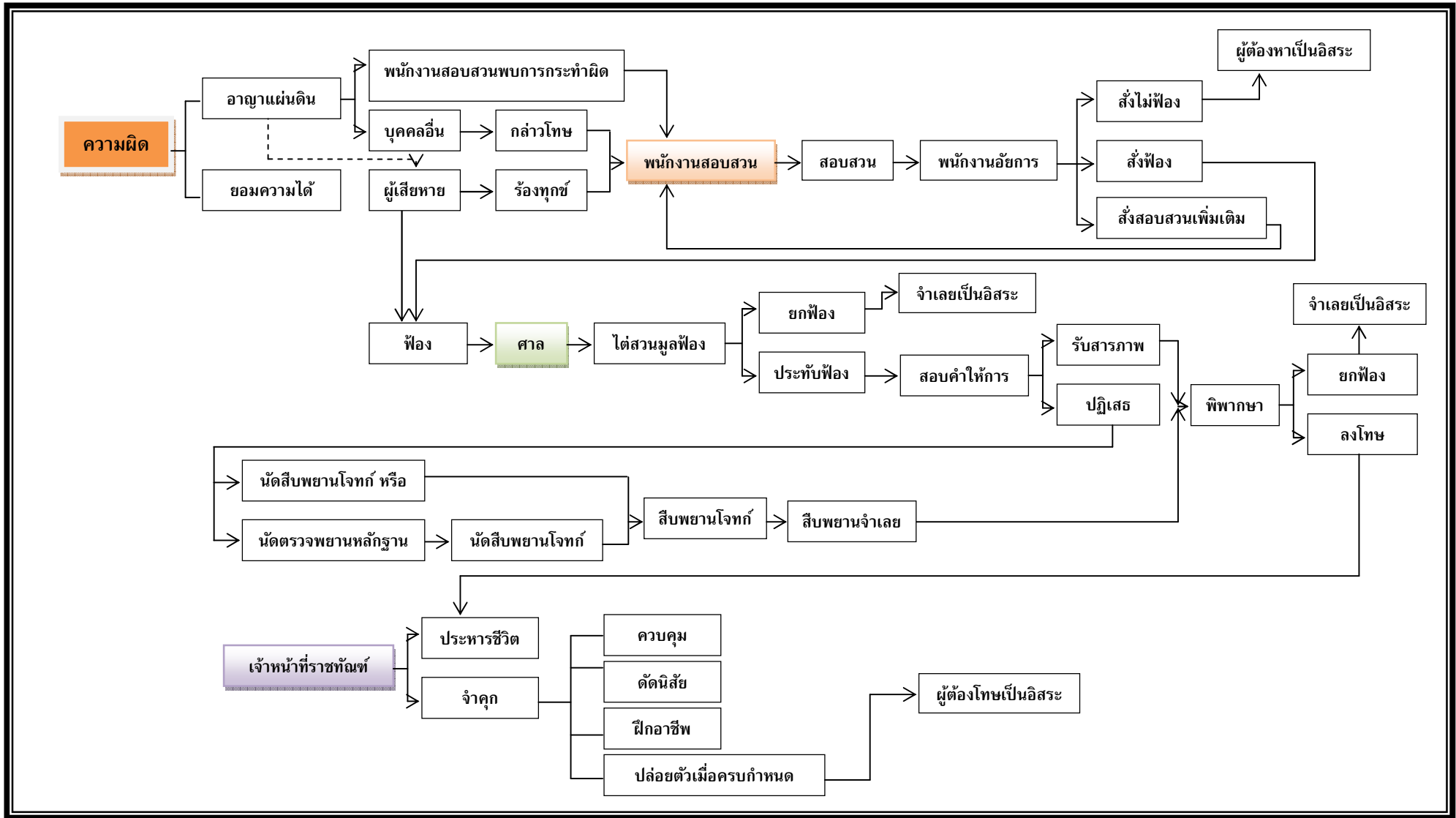
หลังจากสืบพยานโจทก์ ศาลอาจพิจารณาเห็นควรเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ (มาตรา ๑๗๕) และภายหลังจากสืบพยานจำเลยแล้วเสร็จ ศาลจักใช้อำนาจดุลยพินิจวินิจฉัยชี้ว่าหน้าพยานหลักฐานทั้งปวง และทำคำพิพากษาหรือคำสั่งตามรูปคดี โดยศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามฟ้องต่อเมื่อแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น และไม่มีกรยกเว้นโทษตามกฎหมาย (มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง และมาตรา ๒๒๗) แต่หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด คดีขาดอายุความ มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ต้องรับโทษ รวมถึงมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลจักยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย และพิพากษายกฟ้องและปล่อยตัวจำเลยไป (มาตรา ๑๘๕ วรรคแรก และมาตรา ๒๒๗ วรรคสอง)

ภาพที่ ๒.๗ แสดงขั้นตอนการปฏิบัติของศาลในการดำเนินคดีอาญา

หมายเหตุ * กรณีขั้นตอนการพิจารณาของศาล ในวันนัดพร้อมสอบคำให้การ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง ศาลสามารถมีคำพิพากษาได้โดยไม่ต้องสืบพยานหรือเรียกว่าเป็น **กรณีที่ศาลไม่สืบพยานหลักฐานประกอบ** เว้นแต่ความผิดตามฟ้องนั้นมีอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องสืบพยานจนเป็นที่แน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดก่อนมีคำพิพากษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็น **กรณีที่ศาลสืบพยานหลักฐาน** (มา ต ร า ๑๗๖) ซึ่ง ใน งาน วิ จ्ञ ย ี่ ข ึ้น นี้ จะ ใช้ คำ ว่า " ส ื บ ป ร ะ ก อ บ "

ภาพที่ ๒.๘ ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ที่มา: ธานิต เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑, ๒๕๕๑.

จากขั้นตอนการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าว มีหน่วยงานหลักที่สำคัญเกี่ยวข้องซึ่งทำงานอย่างเป็นขั้นตอนทั้งสิ้น ๓ ขั้นตอน ได้แก่

๑) ขั้นตอนก่อนการพิจารณาคดี ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนก่อนการพิจารณาคดี หรือก่อนฟ้องคดีนั้น มีหน่วยงานหลักที่สำคัญเกี่ยวข้องในขั้นตอนนี้ ได้แก่

- (๑) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- (๒) กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- (๓) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
- (๔) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- (๕) กรมการปกครอง
- (๖) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
ภาครัฐ
- (๗) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- (๘) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- (๙) สำนักงานอัยการสูงสุด
- (๑๐) สภานายความ

๒) ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาคดี โดยหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบโดยตรงคือ ศาลยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น โดยระบบศาลยุติธรรมสามารถแบ่งได้ ๓ ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันไป

๓) ขั้นตอนหลังการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นกระบวนการในการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล เรียกว่า ขั้นตอนหลังการพิจารณาคดี โดยเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในทางอาญา ทั้งในส่วนการปฏิบัติโดยใช้เรือนจำ (Custodial Treatment) และการปฏิบัติโดยไม่ใช้เรือนจำ (Non-Custodial Treatment) มีหน่วยงานหลักที่สำคัญเกี่ยวข้องในขั้นตอนนี้ ได้แก่

- (๑) กรมราชทัณฑ์
- (๒) กรมคุมประพฤติ
- (๓) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- (๔) กรมบังคับคดี

นอกจากหน่วยงานหลักในกระบวนการยุติธรรมทั้ง ๓ ขั้นตอนที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ที่เป็นหน่วยงานสายสนับสนุนที่ช่วยให้การ

ดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอนให้เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยตามภารกิจต่างๆ ซึ่งมีหน่วยงานที่สำคัญ ได้แก่

- (๑) สำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม
- (๒) สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
- (๓) สำนักงานกิจการยุติธรรม

กล่าวโดยสรุป กระบวนการยุติธรรมเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน นับตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการดำเนินคดี ขั้นตอนระหว่างดำเนินคดี จนกระทั่งหลังการดำเนินคดี รวมทั้งหน่วยงานสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะดำเนินการประสานและต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๖ สภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ประยัต จริงจิตร์ (๒๕๔๒) ได้นำเสนอสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปรากฏความโดยสังเขปดังนี้

๑. การขาดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเอกภาพในการบริหารจัดการ

๑.๑ การจัดโครงสร้างขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ การจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องในระบบกระบวนการยุติธรรมไว้แยกกัน ทำให้ขาดเอกภาพ และการสอดคล้องกับระบบย่อยอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรม

๑.๒ การขาดความเข้มแข็งในการประสานงานขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม อาทิ ในทุกขั้นตอนการดำเนินคดีที่แต่ละองค์กรในระบบย่อยได้แยกส่วนการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติงาน ขาดศรัทธาและความเข้าใจในระบบงานซึ่งกันและกัน ขาดความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามกระบวนการที่ต้องประสานสัมพันธ์กันระหว่างองค์กรต่าง ๆ

๑.๓ การขาดทิศทางการพัฒนาที่แน่นอนและต่อเนื่อง อันเกิดจากการขาดระบบการพัฒนายุทธศาสตร์และแนวนโยบายที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

๑.๔ การขาดศักยภาพในการพัฒนาระบบงานยุติธรรม ทั้งในด้านองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการ คุณภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระบบ

๑.๕ การขาดมาตรการและกระบวนการในลักษณะนวัตกรรม เพื่อรองรับภารกิจการบริหารงานยุติธรรมสมัยใหม่ อาทิ ปัญหาอาชญากรรมที่มีความซับซ้อน องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

๒. ความล่าช้าในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วยสาเหตุสำคัญ ดังนี้ คือ

๒.๑ บทบาทของรัฐในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ อำนาจสอบสวนเป็นอำนาจที่มีความสำคัญและกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง อีกทั้งการสอบสวนเปรียบเสมือนต้นทางของการดำเนินการ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แบ่งอำนาจการสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกัน แม้กฎหมายจะให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมได้ แต่ก็ต้องทำในกรอบของรูปคดีที่พนักงานสอบสวนกำหนดมาแต่เดิม และต้องกระทำผ่านพนักงานสอบสวน ด้วยการที่ภาครัฐมีการแบ่งอำนาจดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาความล่าช้า การถ่วงการรูปคดี และการประสานการปฏิบัติระหว่างกัน รวมไปถึงปัญหาด้านสมรรถนะของหน่วยงานสืบสวนสอบสวน ความก้าวหน้าและค่าตอบแทนของพนักงานสอบสวน ส่งผลต่อการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

๒.๒ การป้องกันและการควบคุมอาชญากรรมยังไม่สัมฤทธิ์ผล กล่าวคือ ปัญหาอาชญากรรมยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๒.๓ การขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ โดยการที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ระบบย่อยในกระบวนการยุติธรรมบางส่วนมีอำนาจผูกขาดในการบังคับใช้กฎหมาย แต่ขาดระบบการถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ ขาดหลักประกันความเป็นอิสระในการใช้ดุลยพินิจในทางกฎหมาย รวมถึงกลไกการตรวจสอบของประชาชน ทำให้เกิดความบกพร่องในการปฏิบัติงาน การใช้อำนาจโดยมิชอบ การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

๓. มาตรการในการพัฒนาระบบการยุติธรรม จำเป็นต้องมีการดำเนินการใน ๒ ระดับ คือ

๓.๑ การพัฒนากฎหมาย โดยปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งระบบ ทั้งในด้านอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมาย การจัดโครงสร้าง และความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยในกระบวนการยุติธรรม เพื่อกระจายอำนาจและจัดสรรงบประมาณในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบให้เหมาะสม ลดอำนาจผูกขาดในการบังคับใช้กฎหมาย ลดขั้นตอนและเวลาในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม

๓.๒ การปรับปรุงโครงสร้างกระบวนการยุติธรรม โดยปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงยุติธรรมให้เป็นศูนย์กลางของการบริหารงานยุติธรรม เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนายุทธศาสตร์และการบริหารจัดการงานยุติธรรม และปรับรู้อะบบโครงสร้างของหน่วยงานในกระบวนการ

ยุติธรรมให้มีเอกภาพและอำนาจหน้าที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ภายใต้หลักความสมดุลระหว่างหลักนิติธรรมและหลักประสิทธิภาพ

๒.๗ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

๑. ในชั้นพนักงานสอบสวน

สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์ (๒๕๕๔) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอบสวนที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐(๗) นั้นอาจแบ่งได้เป็นกรณีการสอบสวนที่ถูกต้องได้แก่ความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนทัศนคติในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนการควบคุมดูแลงานสอบสวนของผู้บังคับบัญชากรณีการสอบสวนที่รวดเร็ว ได้แก่ความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของพนักงานสอบสวนเครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกของพนักงานสอบสวนความเหมาะสมระหว่างปริมาณงานกับจำนวนพนักงานสอบสวนความแตกต่างและเหลื่อมล้ำกันของพนักงานสอบสวนแต่ละคนการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและกรณีการสอบสวนที่เป็นธรรม ได้แก่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่และจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนรวมทั้งค่าตอบแทนและสวัสดิการของพนักงานสอบสวน การสอบสวนผู้ต้องหาในคดีอาญาในปัจจุบันนั้นยังมีปัญหาข้อขัดข้องหลายประการที่ทำให้การสอบสวนไม่ถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรมเท่าที่ควรโดยปัญหาข้อขัดข้องที่ทำให้การสอบสวนไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐(๗) อาจแบ่งได้เป็นปัญหาด้านกฎหมายคือปัญหาข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆและปัญหาด้านอื่นๆคือปัญหาข้อขัดข้องที่ไม่เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ

กรณีการสอบสวนที่ไม่ถูกต้อง อาจเกิดจากปัญหาด้านกฎหมายได้แก่ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่คลาดเคลื่อนของพนักงานสอบสวนการสอบสวนได้เองโดยลำพังของพนักงานสอบสวนอันเป็นเหตุให้ขาดการตรวจสอบและถ่วงดุลจากองค์กรอื่นการขาดการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตำรวจจากภาคประชาชนปัญหาด้านอื่นๆได้แก่การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานสอบสวนจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและความไม่เป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

กรณีการสอบสวนที่ล่าช้า อาจเกิดจากปัญหาด้านกฎหมายได้แก่การสอบสวนซ้ำหรือการเดินทางไปแจ้งความร้องทุกข์ในท้องที่ห่างไกลออกไปอย่างมากการสอบสวนที่รวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์และการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาของประเทศไทยปัญหาด้านอื่นๆได้แก่เหตุจากตัวพนักงานสอบสวนเองเหตุจากปริมาณงานที่ได้รับเหตุจากการมีคำสั่งให้

ทำงานนอกเหนือหน้าที่โดยตรงเหตุจากปัญหาความล่าช้าของระบบราชการและเหตุจากปัญหาความล่าช้าของการรวบรวมพยานหลักฐานจากหน่วยงานอื่นรวมถึงปัญหาในการติดตามพยานมาให้ถ้อยคำหรือกรณีที่พยานไม่ให้ความร่วมมือกับพนักงานสอบสวน

กรณีการสอบสวนที่ไม่เป็นธรรม อาจเกิดจากปัญหาด้านกฎหมายได้แก่ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่คลาดเคลื่อนของพนักงานสอบสวนการสอบสวนซ้ำหรือการเดินทางไปแจ้งความร้องทุกข์ในท้องที่ห่างไกลออกไปอย่างมากค่าตอบแทนของพนักงานสอบสวนไม่เหมาะสมกับภาระงานปัญหาด้านอื่นๆได้แก่ค่านิยมในสังคมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมและการขาดคุณธรรมจริยธรรมจิตสำนึกและจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่รวมถึงการมีอำนาจของพนักงานสอบสวนที่อาจนำมาซึ่งการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบปัญหาข้อขัดข้องที่ทำให้การสอบสวนไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช๒๕๕๐มาตรา๔๐(๗)ดังกล่าวหากไม่เร่งปรับปรุงแก้ไขอาจส่งผลกระทบต่อการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาและภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของการดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรมอันจะส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวมต่อไป

ปิยะ สุขประเสริฐ (๒๕๓๖) ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ว่าจะต้องสร้างความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงปัญหาและอุปสรรคปริมาณงานความรับผิดชอบและขั้นตอนในการปฏิบัติงานหน้าที่ของตำรวจส่วนในด้านรัฐบาลควรต้องเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหในด้านต่างๆของตำรวจอย่างจริงจังด้วยอาทิเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์สวัสดิการและค่าตอบแทนตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและเป็นการเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและมีความถูกต้อง รวดเร็ว ผลสุดท้ายผลงานที่ออกมาก็จะได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป

ไพศาล ตั้งใจตรง (๒๕๔๗) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทการอำนวยความยุติธรรมของพนักงานสอบสวนตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐมแบ่งออกเป็น ๓ ด้านดังนี้

๑. ด้านพนักงานสอบสวน

๑.๑ พนักงานสอบสวนมีไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานเนื่องจากสภาพพื้นบ้านทางคดีของตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐมพบว่าการเกิดคดีอาญามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นแต่พนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่มีอัตราคงที่ไม่ได้เพิ่มขึ้นตามปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นทำให้พนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบสำนวนคดีมากขึ้นและไม่สามารถใช้วิจารณ์ญาณได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

- ๑.๒ พนักงานสอบสวนขาดความรู้ความสามารถและไม่พยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ทันกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- ๑.๓ พนักงานสอบสวนแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบขาดจิตสำนึกอุดมการณ์และจรรยาบรรณ
- ๑.๔ พนักงานสอบสวนเกียจคร้านไม่เอาใจใส่ต่องาน
- ๑.๕ พนักงานสอบสวนปฏิบัติงานสอบสวนไม่ต่อเนื่องทำให้ไม่มีความชำนาญและไม่มีประสบการณ์
- ๑.๖ พนักงานสอบสวนขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ยานพาหนะตลอดจนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการสอบสวน
- ๑.๗ พนักงานสอบสวนขาดผู้ช่วยพนักงานสอบสวนที่จะคอยช่วยเหลือหรือแบ่งเบาภาระเกี่ยวกับการสอบสวนที่อาจมอบหมายให้ช่วยทำแทนได้
- ๑.๘ พนักงานสอบสวนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากต้องรับผิดชอบงานหนักแต่มีโอกาสดำเนินการได้รับความก้าวหน้าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ปฏิบัติหน้าที่สายงานอื่น

๒. ด้านประมาณงานและคุณภาพ

- ๒.๑ ประมาณงานมีมากและเพิ่มขึ้นตลอดเวลานอกจากนี้คดีที่เกิดขึ้นยังมีแนวโน้มที่จะมีความสลับซับซ้อนและยุ่งยากมากยิ่งขึ้นทำให้เกิดภาวะปริมาณงานมากเกินไปที่พนักงานสอบสวนจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒.๒ ขั้นตอนการสอบสวนมีมากยุ่งยากและซับซ้อนทำให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติเกิดความเบื่อหน่ายบางครั้งการทำสำนวนการสอบสวนทำเพื่อให้แล้วเสร็จไม่ได้มีคุณภาพและความสมบูรณ์
- ๒.๓ การขาดความร่วมมือจากประชาชนในการเป็นพยานหรือให้พยานหลักฐานต่างๆ ในคดีทำให้การสอบสวนไม่มีคุณภาพ
- ๒.๔ การติดต่อประสานงานหรือการร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการสอบสวนยังไม่ได้ดีเท่าที่ควร
- ๒.๕ การนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้กับการสอบสวนยังมีข้อจำกัดและมีจำนวนน้อย
- ๒.๖ พนักงานสอบสวนต้องสูญเสียเวลาไปกับคดีเล็กๆน้อยๆและคดีแพ่งเป็นอันมากทำให้การสอบสวนในคดีอื่นๆ ที่สำคัญไม่มีคุณภาพ

๓. ด้านการบริหารงานสอบสวนในองค์กร

๓.๑ หัวหน้าพนักงานสอบสวนไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมการทำสำนวน การสอบสวนไม่ค่อยควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไม่มีการประเมินผล ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมและอุดมการณ์ของพนักงานสอบสวน

๓.๒ ไม่มีสารระบบการจัดเก็บระเบียบคำสั่งข้อบังคับที่สามารถนำมาใช้ในการ สอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานหน้าที่ของพนักงาน สอบสวนและไม่สามารถที่จะอำนวยความสะดวกธรรมให้กับประชาชนได้ดีพอ

มาโนชญ์ สถิตพานิช (๒๕๔๑) ได้ศึกษาผลการปฏิบัติงานสอบสวนของพนักงาน สอบสวนปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานและทัศนคติของพนักงานสอบสวนที่มีต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนกลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนอยู่ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัด ปทุมธานีในปีงบประมาณ ๒๕๔๑ จาก ๑๔ สถานีตำรวจจำนวนทั้งสิ้น ๗๗ นาย ผลการศึกษา พบว่า

๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสอบสวนในทัศนะผู้ปฏิบัติงานที่สำคัญยิ่งได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานและการอบรมทบทวนการปฏิบัติงานรองลงมาได้แก่รางวัล ตอบแทนจากการปฏิบัติงานความร่วมมือและการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆและขึ้นอยู่กับ ตัวบุคคลที่เป็นพนักงานสอบสวนตลอดจนอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ส่วนปัจจัยที่มีความเห็นว่ามี ผลต่อการปฏิบัติงานได้แก่คำสั่งข้อบังคับกฎระเบียบในการสอบสวนและผู้บังคับบัญชา

๒. ปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานสอบสวนพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาบางคนมีประสบการณ์ในการสอบสวนไม่เพียงพอในด้านการประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆส่วนใหญ่เห็นว่าขาดการประสานงานในด้านตัวบุคคลที่เป็นพนักงานสอบสวน ส่วนใหญ่เห็นว่าพนักงานสอบสวนบางคนไม่สนใจในงานสอบสวนที่รับผิดชอบ

วินิจ แสงสว่าง (๒๕๔๑) ได้กล่าวสรุปถึงปัญหาการอำนวยความสะดวกธรรมในการ สอบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการสอบสวนกลางไว้ดังนี้

๑. ปัญหาที่เกิดจากผู้บังคับบัญชามีลักษณะของปัญหาดังนี้

๑.๑ ผู้บังคับบัญชาไม่ค่อยให้ความสนใจและสนับสนุนงานด้านการสอบสวน อย่างจริงจัง

๑.๒ ผู้บังคับบัญชามักคอยจับผิดและบีบบังคับพนักงานสอบสวนมากกว่าจะเป็นที่เลี้ยงที่คอยให้ คำแนะนำหรือให้คำปรึกษา

๑.๓ ผู้บังคับบัญชามักใช้อำนาจในการพิจารณาตัดสินใจมากกว่าเหตุผลและมักคล้อยตาม อิทธิพลภายนอกที่เข้ามาแทรกแซงงานสอบสวน

๑.๔ ผู้บังคับบัญชาขาดความยุติธรรมและขาดความสนใจต่อการแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคล

๒. ปัญหาจากตัวพนักงานสอบสวนมีลักษณะของปัญหาดังนี้

๒.๑ พนักงานสอบสวนไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ

๒.๒ ขาดความเป็นธรรมหวังผลประโยชน์ในการสอบสวน

๒.๓ ขาดประสบการณ์

๒.๔ ขาดมนุษยสัมพันธ์ใช้กิริยาวาจาไม่เหมาะสม

๒.๕ ทำงานล่าช้าขาดความรับผิดชอบและเกียจคร้าน

๓. ปัญหาด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์มีลักษณะของปัญหาดังนี้

๓.๑ ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน

๓.๒ สถานที่ทำงานแออัดขาดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

๓.๔ ขาดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน

๓.๕ ขาดการดูแลหรือช่วยเหลืออย่างจริงจังจากผู้บังคับบัญชาเมื่อถูกดำเนินคดีหรือถูกสอบสวนทางวินัย

๔. ปัญหาด้านเทคโนโลยีมีลักษณะของปัญหาคือ

๔.๑ ขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยีที่จะช่วยในการสอบสวน

๔.๒ การนำเทคโนโลยีมาใช้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานสอบสวนได้อย่างทั่วถึง

๔.๓ พนักงานสอบสวนเกิดความเบื่อหน่ายในความล่าช้าและมีขั้นตอนมาก

๔.๔ ปริมาณงานมากจึงละเลยต่องานด้านวิทยากรซึ่งอยู่ต่างหน่วย

๕. ปัญหาจากการบริหารงานบุคคลมีลักษณะของปัญหาคือ

๕.๑ แต่งตั้งผู้ไม่มีความรู้คุณวุฒิและคุณสมบัติไม่เหมาะสมเป็นพนักงาน
สอบสวน

๕.๒ กระบวนการคัดเลือกพนักงานสอบสวนในครั้งแรกไม่เหมาะสม

๕.๓ การแต่งตั้งไม่สอบถามความสมัครใจและไม่มีการทดลองงานก่อนแต่งตั้ง

๕.๔ เมื่อพนักงานสอบสวนมีพฤติกรรมไม่ดีก็เพียงแต่ถูกย้ายโดยขาดหลักเกณฑ์

๖. ปัญหาจากลักษณะงานและปริมาณงานสอบสวนมีลักษณะดังนี้

๖.๑ งานสอบสวนมีกฎหมายระเบียบคำสั่งข้อบังคับและกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติ
มากทำให้เกิดความยุ่งยากและงานล่าช้า

๖.๒ ปริมาณงานมีมากมีความยุ่งยากและต้องทำอย่างต่อเนื่องจึงเป็นการยากที่
จะทำให้มีประสิทธิภาพและเสร็จได้ในเวลาอันรวดเร็วและเสี่ยงต่อความผิดพลาด

๖.๓ งานสอบสวนยุ่งยากสลับซับซ้อนเพราะระเบียบและนโยบายที่ไม่คำนึงถึง
ผู้ปฏิบัติ

๖.๔ ปริมาณงานกับพนักงานสอบสวนไม่สมดุลกัน

นอกจากปัญหาและอุปสรรคตามที่กล่าวมาแล้วยังมีปัญหภายนอกจากอิทธิพลทางด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคมอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นปัญหาที่ยากแก่การแก้ไขโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาจากทางด้านการเมืองซึ่งจะเห็นได้จากการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจประจำปีที่มีปัญหาและเป็นที่กล่าวขานมาโดยตลอดส่วนปัญหาจากทางด้านเศรษฐกิจนั้นทำให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติถูกตัดทอนงบประมาณลงทำให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอที่จะบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายได้และเป็นปัญหาหนักของตำรวจทุกหน่วยที่จะต้องทำงานให้ได้ผลภายใต้งบประมาณอันจำกัด

เอนก สิงหา (๒๕๔๓) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่าสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในด้านระบบงานของพนักงานสอบสวนคืองานสอบสวนเป็นงานที่มีภาระความผูกพันต่อเนื่องด้านกำลังพลคือพนักงานสอบสวนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และยานพาหนะคือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานสอบสวนไม่เพียงพอส่วนใหญ่พนักงานสอบสวนต้องจัดหามาใช้เองส่วนด้านความร่วมมือจากประชาชนคือประชาชนไม่ยอมมาเป็นพยานในคดีที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง

๒. ในชั้นพนักงานอัยการ

สำนักงานอัยการภาค ๙ (๒๕๕๕) ได้กล่าวถึงปัญหาในเรื่องของการจัดการสำนวนค้างซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในกระบวนการยุติธรรมไว้ว่า

ปัญหาและสาเหตุสำนวนค้าง

สำนวนค้างเกิดจากสาเหตุหลักๆ ๕ สาเหตุดังนี้

- ก. สำนวนค้างเกิดจากกระบวนการขั้นตอนทางธุรการทำให้การรายงานสำนวนค้างไม่ถูกต้องและไม่ตรงตามกำหนดเวลา
- ข. สำนวนค้างอันเกิดจากเจ้าหน้าที่ตรวจรับสำนวน
- ค. สำนวนค้างอันเกิดจากพนักงานอัยการ
- ง. สำนวนค้างที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน
- จ. สำนวนค้างที่เกิดจากเหตุปัจจัยอื่น

ก. สำนวนค้างที่เกิดจากกระบวนการขั้นตอนทางธุรการ

(๑) ปัญหาเรื่องพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่รับสำนวนเก็บสำนวนค้างและรายงานสำนวนค้างยังขาดองค์ความรู้และมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “สำนวนค้าง” และ “สำนวนเสร็จ” โดยมีได้ศึกษาระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการข้อ ๑๖ และหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้องให้่องแท้ทำให้การกรอกแบบรายงานสำนวนค้างคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงเช่นคดีบางเรื่องควรจะเก็บเป็น “สำนวนเสร็จ” ได้แต่ก็ไม่เก็บจึงกลายเป็น “สำนวนค้าง”

(๒) พนักงานอัยการติดภารกิจที่ศาลหรือไม่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสำรวจสำนวนค้างทำให้การรายงาน (ตามแบบอ.ก.๔๐) ต้องล่าช้า

(๓) การขาดความเป็นเอกภาพในระบบการรับสำนวนการกระทำต่อสำนวนเช่นส่งเรื่องส่งไม่พองไปผู้ว่าราชการจังหวัด, ส่งเรื่องขอความเป็นธรรมไปอธิบดีภาค, แจ้งผลคดี, แจ้งของกลาง, เสนอศาลสูงกรณีอุทธรณ์, ไม่อุทธรณ์ฎีกาไม่ฎีกาการลงสารบบการควบคุมการเดินทางของสำนวนและการจัดเก็บสำนวนค้างทำให้การรายงานสำนวนค้างไม่ครบถ้วนตรงตามความเป็นจริงหรือบางครั้งสำนวนหาไม่พบไม่สามารถรายงานได้

(๔) ระยะเวลาที่ถือว่าพนักงานอัยการดำเนินการกับสำนวนแล้วเสร็จ(ตามหนังสือเวียนที่ มท๑๒๐๓/ว๖๕ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๒๖) ก็ระยะเวลาที่ให้รายงานสำนวนค้างไม่สัมพันธ์กันกล่าวคือระยะเวลาที่ถือว่าพนักงานอัยการทำสำนวนเสร็จ (ส่งคดีเสร็จ) คือวันทำการที่ ๔ ของเดือนถัดไป (หนังสือเวียนที่ มท๑๒๐๓/ว๖๕) แต่ระยะเวลาที่ให้รายงานสำนวนค้างตามแบบ

ปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านคดีตามตัวชี้วัดที่ ๑.๑ กำหนดให้พนักงานอัยการทำรายงานสำนวนค้างรายบุคคลเพื่อเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการภายในสิ้นเดือนจึงทำให้การกรอกแบบสำรวจสำนวนค้างไม่มีความชัดเจนว่าจะเป็นสำนวนค้างหรือไม่เพราะถ้าถือตามหนังสือเวียนที่ มท.๑๒๐๓/ว๖๕ ยังมีเวลาที่จะจัดการอีก ๔ วันทำการของเดือนถัดไปและตามหนังสือเวียนที่ มท.๑๐๐๒/ว๒๖ ลงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๓ และระเบียบฯข้อ ๑๖ วรรคท้ายกำหนดให้แต่ละสำนักงานส่งรายงานสำนวนค้าง (อ.ก.๔๐) ออกจากสำนักงานของตนอย่างช้าภายในวันทำการที่ห้าของเดือนถัดไป ซึ่งหากรอครบ ๔ วันทำการที่พนักงานอัยการยังมีเวลาส่งสำนวนตามหนังสือเวียนที่ มท.๑๒๐๓/ว๖๕ แล้วก็มีเวลาจัดทำรายงานเพียง ๑ วันทำการเท่านั้นและเรื่อง ๔ วันทำการของเดือนถัดไปก็ขัดแย้งกับที่ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนรายงานสำนวนค้างต่อหัวหน้าพนักงานอัยการภายในสิ้นเดือนด้วยดังนั้นจึงทำให้การรายงานสำนวนค้างต้องล่าช้าออกไปและอาจได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงเนื่องจากความลักลั่นในเรื่องระยะเวลาดังกล่าว

ข.สำนวนค้างอันเกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจรับสำนวน

เจ้าหน้าที่ตรวจรับสำนวนมีส่วนสำคัญในการทำให้สำนวนค้างเพราะการรับสำนวนคดีจากพนักงานสอบสวนโดยไม่ตรวจดูให้ละเอียดถี่ถ้วนรอบคอบนั้นมีผลให้สำนวนที่ตรวจรับไว้โดยไม่รอบคอบนั้นกลายเป็นสำนวนค้างหรือมีผลเสียด้านอื่นๆตามมาอาทิเช่น

(๑) **สำนวนที่ส่งมาผิดเขตอำนาจการดำเนินคดี (Jurisdiction)** เช่น สำนวนที่ควรอยู่ในอำนาจพิจารณาของสอจ.นาทวิหรือสอช.สงขลาหรือสอย.สงขลาแต่กลับส่งมาให้สอจ.สงขลาและเจ้าหน้าที่ที่รับสำนวนไว้ทำให้ต้องส่งสำนวนคดีคืนไปในภายหลังเสียเวลาและพลังงานของพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเป็นการทำงานหลายครั้งของพนักงานสอบสวนและอาจกระทบต่อเรื่องอำนาจในการเอาตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐเพราะแต่ละศาลมีระยะเวลาผิดฟ้องฝากขังที่ไม่เท่ากัน

-สำนวนที่ยังสอบสวนไม่เสร็จตามป.วิอาญามาตรา ๑๔๐ แต่เจ้าหน้าที่ตรวจรับสำนวนได้รับสำนวนไว้ทำให้พนักงานอัยการต้องเสียเวลาสั่งให้คืนสำนวนไปหรือบางครั้งถ้ายอมอะลุ่มอล่วยให้รับสำนวนนั้นไว้ก็จะต้องสั่งสอบสวนเพิ่มเติมซึ่งทำให้คดีค้างล่าช้าไปโดยไม่สมควร

(๒) **สำนวนที่สอบสวนมาไม่เรียบร้อยไม่ถูกต้องตามป.วิอาญา** เช่น สอบสวนมาไม่ครบองค์ประกอบความผิดไม่แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดก่อนแจ้งข้อหาตามป.วิอาญามาตรา ๑๓๔ ไม่ดำเนินการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามป.วิอาญา

มาตรา ๑๓๔/๑, ๑๓๔/๒, ๑๓๔/๓ และ ๑๓๔/๔ เป็นต้นซึ่งทำให้พนักงานอัยการต้องสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการมาใหม่ให้ถูกต้องเป็นเหตุให้สำนวนค้าง

(๓) **สำนวนที่ผู้จับกุมแจ้งข้อหาไว้หลายข้อหาแต่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาไม่ครบถ้วน** โดยไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้หรือแจ้งข้อหาเกินไปจากที่สอบสวนได้ความหรือแจ้งข้อหาขาดไปจากข้อเท็จจริงในสำนวนที่พิจารณาได้ความหรืออ้างบทกฎหมายไม่ครบหรืออ้างไม่ถูกต้องหรือการสรุปความเห็นในรายงานการสอบสวนไม่ตรงกับข้อหาที่แจ้งแก่ผู้ต้องหาเป็นเหตุทำให้ต้องสอบสวนเพิ่มเติมและทำให้สำนวนค้าง

(๔) **สำนวนที่ขาดเอกสารสำคัญในคดี** เช่น คดียาเสพติดไม่ส่งปัสสาวะผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์หรือคดีมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายยียาเสพติดได้หลายจำนวนจากต่างสถานที่หรือจากผู้ต้องหาต่างคนกันแต่ส่งยาเสพติดทั้งหมดรวมกันไปตรวจพิสูจน์โดยไม่แยกจำนวนทำให้มีปัญหาในการพิจารณาคดีคืออาวุธปืนไม่ส่งอาวุธปืนไปตรวจพิสูจน์และไม่สอบสวนนายทะเบียนอาวุธปืนถึงการได้รับอนุญาตของผู้ต้องหาคดีขับรถประมาทไม่ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุและรถคู่กรณีและไม่ทำแผนที่เกิดเหตุไว้โดยละเอียดทำให้ต้องสอบสวนเพิ่มเติมและเป็นเหตุสำนวนค้าง

(๕) **สำนวนไม่ปรากฏประวัติผู้กระทำผิดหรือประวัติอาชญากร** หรือมีประวัติแต่ไม่ละเอียดพอที่จะร่างฟ้องให้ศาลเพิ่มโทษนับโทษต่อหรือบวกโทษได้เช่นไม่มีเลขคดีค่าคดีแดงไม่มีผลการตัดสินของศาลไม่มีวันที่ศาลตัดสินและวันพ้นโทษทำให้ต้องสอบสวนเพิ่มเติมและเป็นเหตุให้สำนวนค้าง

(๖) **ถ้าผู้ต้องหาถูกปล่อยตัวชั่วคราวให้เขียนมุมขวาด้านบนว่าผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวครบ ๖ เดือนในวันเดือนปี** เพื่อจะได้ขออนุญาตต่ออธิบดีอัยการภาค ๙ เพื่อไม่ขอฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลกับในเรื่องอายุความให้เขียนวันครบกำหนดอายุความวันเดือนปีในหน้าปกสำนวน

(๗) **เจ้าหน้าที่ตรวจรับสำนวนไม่ได้รับการฝึกอบรมให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน** แต่ต้องมาปฏิบัติหน้าที่ตรวจรับสำนวนตามคำสั่งหรือตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจรับสำนวนขาดความรู้ทักษะในการตรวจรับสำนวนหรือขาดความละเอียดรอบคอบในการตรวจรับสำนวนทำให้มีการรับสำนวนที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ไว้เช่น

(๘) **สำนวนคดี ส.๑ ที่มีผู้ต้องหาหลายคนและผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างสอบสวน** ซึ่งตามสำนวนพนักงานสอบสวนได้มีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาทุกคนแต่วันส่งสำนวนผู้ต้องหาบางคนหลบหนีหรือไม่ก็ถูกจับและควบคุมตัวในคดีอื่นซึ่งอยู่คนละเขตอำนาจศาลกัน ทำให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหามาส่งไม่ครบแต่เจ้าหน้าที่ได้รับสำนวนไว้โดยผิดพลาด

อัยการจึงพิจารณาสั่งสำนวนได้เฉพาะในส่วนของผู้ต้องหาที่มีตัวอยู่ ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่มีตัวไม่อาจส่งคดีไปได้ ต้องคืนสำนวนให้พนักงานสอบสวนแยกเป็นสำนวนคดีใหม่

(๙) **สำนวนคดี ส.๑ ที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ในคดีอื่นในเขตอำนาจของศาลอื่นและคดียังไม่ถึงที่สุด** แต่เจ้าหน้าที่ได้ตรวจรับสำนวนไว้โดยผิดพลาดทำให้ไม่สามารถยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้

(๑๐) **สำนวน ส.๑ ความผิดตามพ.ร.บ.ต่างๆซึ่งการกระทำผิดของผู้ต้องหาเป็นความผิดตามกฎหมายหลายฉบับในคราวเดียวกัน** เช่น ความผิดตามพ.ร.บ.ป่าไม้ฯ, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติฯ, พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติฯลฯ พนักงานสอบสวนไม่ได้รวบรวมเอกสารหลักฐาน - เกี่ยวกับความผิดตามพ.ร.บ.ต่างๆแต่ละฉบับใส่ไว้ในสำนวนให้ครบถ้วน ตัวอย่างเช่น ข้อหาทำไม้แปรรูปไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือในเขตอุทยานแห่งชาติมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองจะต้องมีกฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือต้องมีแผนที่ทำกฎกระทรวงหรือแผนที่ท้ายพ.ร.ก. ซึ่งในแผนที่ต้องระบุจุดเกิดเหตุไว้โดยชัดเจนและหากจุดเกิดเหตุในขณะเกิดเหตุได้มีการแบ่งเขตการปกครองเป็นเขตตำบลอำเภอใหม่ ซึ่งไม่ได้ระบุไว้ในกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตป่าสงวนหรือเขตอุทยานแห่งชาติจะต้องมีเอกสารประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการแบ่งเขตการปกครองเชื่อมโยงให้เห็นได้ชัดว่าจุดเกิดเหตุติดอยู่ในเขตป่าสงวนหรือเขตอุทยานแห่งชาติด้วยต้องมีพ.ร.ก.กำหนดไม้หวงห้ามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่องกำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้เป็นต้น

(๑๑) **สำนวนคดี ส.๑ ความผิดตามพ.ร.บ.ศุลกากรและพ.ร.บ.ยาสูบซึ่งเป็นความผิดกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท** ผิดตามพ.ร.บ.ศุลกากรจะต้องมีการประเมินราคาสินค้าและค่าภาษีอากรที่จะต้องเสียส่วนความผิดตามพ.ร.บ.ยาสูบจะต้องมีการประเมินราคายาสูบค่าแสตมป์ที่จะต้องปิดและควรจะมีประกาศกรมสรรพสามิตเรื่องกำหนดราคายาสูบเพื่อประโยชน์ในการคำนวณค่าปรับแนบติดมาด้วยความผิดตามพ.ร.บ.ศุลกากรกรณีที่มีการตกลงขอระงับคดีชั้นศุลกากรซึ่งเป็นอำนาจของอธิบดีกรมศุลกากรที่จะอนุมัติให้ระงับคดีได้หากมีการอนุมัติโดยเจ้าหน้าที่อื่นเช่นรองอธิบดีผอ.กองหรือนายด่านศุลกากรจะต้องมีหลักฐานหนังสือมอบอำนาจแสดงให้เห็นชัดว่าผู้ลงนามอนุมัติมีอำนาจอนุมัติได้ด้วย

(๑๒) **สำนวนคดี ส.๑ บัญชีของกลางคดีอาญาจะต้องตรงกับบันทึกการจับกุมของพนักงานสอบสวน** เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจรับสำนวนไม่ได้ตรวจสอบถึงสิ่งต่างๆเหล่านี้จึงทำให้พนักงานอัยการต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสำนวนค้างโดยไม่จำเป็น

ค. ส่วนวนค้ำอันเกิดจากพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดที่จะหมุนฟันเฟืองขับเคลื่อนส่วนวนไม่ให้ค้าง โดยเฉพาะผู้บริหารสำนักงานในระดับอัยการจังหวัดและผู้กำกับการสำนักงานสามารถผลักดันประสานงานสร้างแรงจูงใจหรือแม้กระทั่งกดดันเชิงสร้างสรรค์ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการจัดการกับส่วนวนค้ำให้หมดหรือลดน้อยลงไปได้แต่ตัวพนักงานอัยการแต่ละคน ซึ่งเป็นเจ้าของส่วนวนนั้นคงเป็นหัวใจสำคัญที่สุดที่จะไม่ทำให้ตนเองมีส่วนค้ำเพื่อว่าภาพรวมทั้งสำนักงานจะได้ไม่มีปัญหาส่วนวนค้ำโดยแบ่งปัญหาและอุปสรรคในส่วน

ของพนักงานอัยการออกเป็นดังนี้

(๑) พนักงานอัยการไม่อุทิศเวลาให้แก่การทำงานเช่นอ้างว่าเหนื่อยจากการว่าความ ทำให้ไม่มีพลังงานในการสั่งส่วนวนวันหยุดเสาร์-อาทิตย์และวันนักขัตฤกษ์อ้างว่าต้องใช้เวลากับครอบครัวการทำงานในเวลากลางคืนที่บ้านอ้างว่าลูกกวน

(๒) อาชีพราชการเป็นอาชีพที่มั่นคงพนักงานอัยการจึงคิดว่าไม่มีทางที่จะถูกออกจากราชการได้ง่ายๆ ประกอบกับระบบเงินเดือนแบบแท่งในปัจจุบันส่งผลให้คนทำงานมากหรือทำงานน้อยก็มีความก้าวหน้าพอกันจึงขาดแรงจูงใจในการทำงานหนักเพื่อองค์กร

(๓) อัยการจังหวัดและหรือพนักงานอัยการเจ้าของส่วนวนอนุญาตให้ผู้ต้องหาเลื่อนนัดเลื่อนประกันง่ายเกินไปหรือเลื่อนไปข้ามเดือน(เกินวันทำการที่ ๔ ของเดือนถัดไป)ทำให้เกิดส่วนค้ำแต่บางครั้งการเลื่อนนัดก็เกิดจากความผิดของพนักงานอัยการเองเช่นยังไม่ได้สั่งส่วนวนส่วนวนยังอยู่บนโต๊ะผู้กำกับการหรืออัยการจังหวัดผลการสอบสวนเพิ่มเติมยังไม่มาส่วนวนยังไม่กลับจากผู้ว่าราชการจังหวัดกรณีสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาบางคนหรือบางข้อหาส่วนวนยังไม่กลับจากสำนักงานอัยการภาคกรณีร้องขอความเป็นธรรมหรือส่วนวนขออนุญาตฟ้อง(กรณีแขวงหรือเยาวชนฯ)ยังไม่กลับจากอัยการสูงสุดฯ เป็นต้น

(๔) อัยการจังหวัดไม่กดดันผู้ใต้บังคับบัญชาให้รีบสั่งส่วนวนภายในกำหนดหรือรายงานเหตุส่วนวนค้ำภายในเวลาที่กำหนด

(๕) พนักงานอัยการเจ้าของส่วนวนหรือผู้กำกับการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นที่ไม่สมควรหรือไม่มีความสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงผลคดีหรือสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมหลายครั้งทำให้คดีล่าช้าเป็นส่วนวนค้ำ

(๖) พนักงานอัยการขาดการเร่งรัดติดตามผลการสอบสวนเพิ่มเติมจากพนักงานสอบสวนเป็นเหตุให้ส่วนวนค้ำ

(๗) พนักงานอัยการไม่ปฏิบัติตามระเบียบและหนังสือเวียนเรื่องการสั่งส่วนวนโดยไม่สั่งคดีให้เสร็จภายในสิ้นเดือนของเดือนที่รับส่วนวนหรือภายในวันทำการที่ ๔ ของเดือนถัดไป

(๘) อัยการจังหวัดขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อให้เร่งรัดเรื่องการสอบสวนเพิ่มเติมและเร่งส่งคดีตามป.วิอาญามาตรา๑๔๕

(๙) พนักงานอัยการขาดองค์ความรู้เรื่องสำนวนค้างเช่นไม่รู้ว่าจะต้องส่งสำนวนให้เสร็จภายในเวลาเท่าใดจะต้องรายงานสำนวนค้างอย่างไรหรือไม่ตระหนักถึงโทษภัยของการรายงานเท็จหรือการหมักหมมสำนวนคดีไว้โดยไม่ส่ง

(๑๐) อัยการเจ้าของสำนวนได้พิจารณาสำนวนแล้วไม่รู้จะส่งอย่างไรแนวทางไหนเพราะขาดประสบการณ์

(๑๑) พนักงานเก็บสำนวนไว้เนื่องจากป่วยหรือติดธุระจนลืมส่งสำนวน

(๑๒) พนักงานอัยการร่างฟ้องไม่เป็นจึงยังไม่พิจารณาส่งสำนวน

(๑๓) ไม่มีเวลาในการส่งสำนวนเพราะต้องใช้เวลาในการว่าความที่ศาลตลอดเมื่อกลับมาถึงสำนักงานก็เกือบหมดเวลาแล้วทำให้เกิดความอ่อนล้า

(๑๔) การส่งสำนวนของพนักงานสอบสวนในระยะกระชั้นชิดและสำนวนขาดตกบกพร่องเอกสารไม่ครบถ้วน

(๑๕) พนักงานอัยการไม่ให้ความสำคัญกับสำนวนส.๑ที่มีการทราบนัดหรือประกันตัวไปและสำนวนส.๒ซึ่งไม่ได้ส่งตัวผู้ต้องหาเพราะถือว่าสำนวนดังกล่าวสามารถที่จะเลื่อนนัดออกไปได้ถึงแม้จะมีการกำหนดระยะเวลาตามระเบียบอยู่

(๑๖) ขาดการปฏิบัติงานต่อเนื่องโดยเฉพาะใน๓จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามทฤษฎี “เมฆามา-มีนากลับ” จึงทำให้การส่งมอบสำนวนเก่าที่ค้างเพราะไม่ส่งในเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคมมีปริมาณมากคนใหม่ที่มารับทำไม่ทันจึงเกิดสำนวนค้าง

(๑๗) พนักงานอัยการขาดความรับผิดชอบหาสำนวนไม่เจอไม่มีผู้ติดตามผลการสอบสวนเพิ่มเติมผลการส่งหมายติดตามพยานมาศาลผลการสอบสวนเพิ่มเติมไม่เข้าสำนวน

(๑๘) พนักงานอัยการขาดประสบการณ์ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน(โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้)

ง.สำนวนค้างที่เกี่ยวกับพนักงานสอบสวน

สำนวนค้างที่เกิดจากพนักงานสอบสวนมาจากเหตุปัจจัยหลายสาเหตุด้วยกันกล่าวคือ

(๑) ส่งสำนวนที่ยังสอบสวนไม่เสร็จสิ้นหรือไม่มีความสมบูรณ์หรือยังไม่เรียบร้อยไปให้พนักงานอัยการซึ่งหากเจ้าหน้าที่รับสำนวนตรวจสอบไม่ถี่และรับสำนวนไว้จะทำให้ต้องสอบสวนเพิ่มเติมทำให้สำนวนค้างเช่นสำนวนไม่มีประวัติผู้กระทำความผิดไม่แจ้งพฤติการณ์ในการกระทำผิดแก่ผู้ต้องหาเป็นต้น

(๒) คุณภาพการทำสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนกล่าวคือสำนวนที่สอบสวนมาไม่ครบองค์ประกอบความผิดตั้งข้อหาผิดเพราะพนักงานสอบสวนขาดความรู้ไม่ศึกษาแนวคำพิพากษาฎีกาไม่ส่งวัตถุพยานหรือพยานเอกสารไปตรวจพิสูจน์ไม่สอบสวนพยานบุคคลที่ควรต้องสอบหรือสอบมาไม่ครบถ้วนไม่มีภาพถ่ายที่เกิดเหตุในคดีบางประเภทข้อหาที่ตั้งแก่ผู้ต้องหา กับสรุปสำนวนไม่ตรงกันเป็นเหตุให้ต้องมีการสอบสวนเพิ่มเติมและเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสำนวนค้าง

(๓) พนักงานสอบสวนไม่ใส่ใจคำสั่งของพนักงานอัยการที่ให้สอบสวนเพิ่มเติมหรือบางครั้งอาจมีงานล้นมือทำให้ไม่มีเวลาในการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งแม้มีการเตือนไปหลายครั้งก็ยังไม่ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมมาให้

(๔) พนักงานสอบสวนคนเดิมย้ายไปที่อื่นหรือเข้าอบรมหลักสูตรต่างๆแล้วผู้บังคับบัญชามิได้มอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนอื่นทำแทนทำให้การสอบสวนเพิ่มเติมไปด้วยความล่าช้า

(๕) ผู้บังคับบัญชาระดับผู้กำกับและผู้บังคับการและผู้บัญชาการของพนักงานสอบสวนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรเมื่อมีการเตือนให้ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมเป็นครั้งที่๓,๔และ๕ตามลำดับ

(๖) พนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตามบันทึกตกลงความเข้าใจ(MOU)ที่ได้ทำไว้กับฝ่ายอัยการ

(๗) ไม่ได้รับผลการสอบสวนเพิ่มเติมหรือเมื่อสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมแล้วพนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการหรือดำเนินการล่าช้า

(๘) พนักงานสอบสวนทำสำนวนมาไม่ครบสมบูรณ์เช่นประวัติผู้ต้องหาสอบพยานผู้เสียหายไม่ครบประเด็นการแจ้งข้อกล่าวหาไม่ครบถ้วนถูกต้องการรวบรวมพยานหลักฐานในสำนวนไม่ครบถ้วนไม่รู้ว่าพยานหลักฐานชิ้นใดสำคัญที่ต้องสอบสวนการดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาพยานผู้เสียหายที่เป็นเด็กดำเนินการไม่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทำให้ต้องสั่งสอบสวนเพิ่มเติมและดำเนินการใหม่ทำให้คดีล่าช้า

(๙) การส่งหมายเรียกพยานบางสถานีตำรวจไม่แจ้งผลการส่งหมายก่อนถึงกำหนดวันสืบพยาน

(๑๐) พยานบุคคลสำคัญไม่สามารถเบิกความได้เนื่องจากย้ายที่อยู่เป็นทหารเกณฑ์เมื่อปลดประจำการแล้วย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมหรือพยานหวาดกลัวไม่กล้ามาเบิกความ

(๑๑) พนักงานสอบสวนไม่มีความรู้ความชำนาญทางกฎหมายดีพอทำให้ต้องสั่งสอบสวนเพิ่มเติมและมีความเห็นแย้งกันในการสั่งคดีอยู่เสมอ

(๑๒) พยานชั้นสอบสวนเพิ่มเติมตามตัวยากเช่นพยานประกอบอาชีพเร่ประมงพยานที่ย้ายไปอยู่จังหวัดห่างไกล

(๑๓) พนักงานสอบสวนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการโยกย้ายบ่อยขาดประสบการณ์ในการทำงานการทำสำนวนมีข้อผิดพลาดมาก

(๑๔) พนักงานสอบสวนส่งสำนวนล่าช้าโดยส่งมาให้อัยการพิจารณาใกล้ครบกำหนดฝากขังครั้งสุดท้าย

(๑๕) พนักงานสอบสวนไม่ได้ส่งผลการตรวจสอบประวัติการกระทำผิดหรือส่งผลการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าพบประวัติการกระทำผิดแต่ไม่มีผลคดีว่าความผิดที่ตรวจพบประวัตินั้นศาลได้พิพากษาอย่างไรคดีถึงที่สุดหรือไม่ซึ่งหากพบประวัติจะต้องตรวจสอบผลคดีใส่ไว้ให้ชัดเจนด้วย

-กรณีส่งของกลางไม่ตรวจพิสูจน์จะต้องมีผลการตรวจพิสูจน์ด้วย

-คดีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในการสอบปากคำผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวพนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์นักจิตวิทยานักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวในกรณีมีผู้เสียหายหรือผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวขอถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความไม่มีผลทำให้คดีระงับไปในพื้นที่เหมือนกับคดีที่ยอมความได้โดยทั่วไปจะต้องจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาปฏิบัติเสียก่อนเมื่อผู้ต้องหาได้ปฏิบัติตามข้อตกลงและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ครบถ้วนแล้วจึงจะจัดให้มีการถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความซึ่งจะมีผลให้คดีระงับ

จ.สำนวนค้างที่เกิดจากเหตุปัจจัยอื่น

บางครั้งการที่สำนวนค้างไม่ได้เกิดเพราะเหตุมาจากตัวพนักงานอัยการแต่เป็นเหตุปัจจัยที่นอกเหนือการควบคุมของพนักงานอัยการเช่น

(๑) สำนวนทราบนัดหรือสำนวนประกันผู้ต้องหาหลงชื่อทราบนัดหรือนายประกันสัญญาว่านำตัวผู้ต้องหามาส่งแต่ไม่ปฏิบัติตามนั้นและเมื่อแจ้งให้นายประกันหรือพนักงานสอบสวนส่งตัวมาฟ้องก็ส่งให้ไม่ได้เพราะผู้ต้องหาหลบหนีไปแล้วกลายเป็นสำนวนค้าง

(๒) สำนวนเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดกรณีสั่งไม่ฟ้องแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่พิจารณาทำความเข้าใจเป็นเวลา ๒-๓ เดือนหรือมากกว่านั้นซึ่งตามระเบียบยังไม่สามารถตัดเป็นสำนวนเสร็จได้

(๓) สำนวนที่เสนอผู้บังคับบัญชาหรือผู้บังคับบัญชาเรียกไปตรวจสอบแล้วยังไม่กลับลงมาจึงกลายเป็นสำนวนค้างเพราะเหตุอื่นเช่นสำนวนร้องขอความเป็นธรรมเป็นต้น

(๔) สำนวนหายหรือสำนวนที่ยังหาไม่พบจึงไม่มีสำนวนที่จะพิจารณาสั่งได้

(๕) สำนวนเสนออัยการสูงสุดกรณีสำนวนกลับจากอัยการสูงสุดล่าช้า

(๖) สำนวนเสนออธิบดีอัยการภาค๘กรณีสำนวนล่องเลยเป็นเวลานานพอสมควร

ทัศนีย์ ฉัตรศักรักษ์ (๒๕๕๒) กล่าวถึงการสังคดีของพนักงานอัยการซึ่งส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมไว้ว่า การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแยกอำนาจสอบสวนและอำนาจการสังคดีออกจากกัน ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ซึ่งต่างกับการดำเนินคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นและฝรั่งเศส แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะบัญญัติรองรับหลักการสอบสวนเป็นกระบวนการเดียวกันแบ่งแยกไม่ได้ไว้ในมาตรา ๑๔๐ วรรคสาม และมาตรา ๑๔๑ วรรคสาม และมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง ให้อำนาจอัยการเข้ามีส่วนร่วมและควบคุมการสอบสวนไว้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ พนักงานอัยการก็ได้ให้ความสำคัญมากจนทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาและกระทบถึงความรับผิดชอบของอัยการในการสังคดีเนื่องจากมิได้เข้าร่วมการสอบสวนมาตั้งแต่ต้น กล่าวคือพนักงานอัยการต้องวินิจฉัยสังคดีโดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานโดยอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในทางวิชาชีพ ในทางความเป็นจริงพนักงานอัยการจึงอาจนำบุคคลขึ้นสู่การพิจารณาของศาล โดยปฏิเสธความรับผิดชอบในการดำเนินคดีได้ เพราะพนักงานอัยการทำงานตามสำนวนการสอบสวนเท่านั้นแต่ในทางทฤษฎีแล้วพนักงานอัยการจะปฏิเสธความรับผิดชอบในการดำเนินการของตนไม่ได้เด็ดขาด นอกจากนี้เจ้าพนักงานในองค์กรชั้นก่อนฟ้องต่างมีแนวทางปฏิบัติรวมทั้งลักษณะการทำงานและปรัชญาพื้นฐานที่แตกต่างกัน ทำให้การสอบสวนไม่หลอมรวมเป็นกระบวนการเดียวกัน นอกจากนี้ระบบการตรวจสอบภายในองค์กรชั้นก่อนฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ ซึ่งเป็นกลไกควบคุมภายในเกี่ยวกับคำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ มิได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการไว้ ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเกี่ยวเนื่องมาจากการแยกอำนาจสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกันนั่นเอง ทำให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมไทยขาดการประสานงานระหว่างกัน ต่างกับการดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เห็นถึงความร่วมมือขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องตรวจสอบและค้นหาความจริงในคดี และการที่กฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีได้เองอย่างอิสระ แม้ว่าจะเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบถ่วงดุลคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการแต่ก็ทำให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินคดีอาญาเนื่องจากวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญาต่างกัน

๓. ในชั้นของศาล

สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (การดำเนินการนั่งพิจารณาคดี ต่อเนื่องของศาลยุติธรรม ๒๕๔๙) ได้กล่าวถึงระบบการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องว่า เป็นระบบการนั่งพิจารณาคดีที่ให้ความสำคัญต่อการพิจารณาคดีให้เสร็จทีละคดี และด้วยวิธีการนั่งพิจารณาคดีจนเสร็จในคราวเดียวเช่นนี้ จะทำให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีมีสมาธิอยู่กับคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกว่าจะเสร็จ โดยผู้พิพากษานั้นจะได้เห็นพยานหลักฐานทั้งคดีในคราวเดียวตั้งแต่ต้นจนจบ และจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดคดีในขณะที่จดจำรายละเอียดต่างๆ ของพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องโดยสืบพยานติดต่อไปจนเสร็จคดี เป็นระบบที่มุ่งหมายให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีสามารถรับฟังพยานหลักฐานในคดีได้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบ เพื่อให้ผู้พิพากษามีสมาธิในการรับฟังข้อเท็จจริง อีกทั้งยังเป็นหลักประกันได้ว่าองค์คณะผู้ตัดสินได้วินิจฉัยชี้ขาดคดีซึ่งจะนำไปสู่ความรับผิดชอบร่วมกันในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นด้วย ทั้งนี้การนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องยังจะช่วยสร้างหลักประกันแก่ประชาชนว่า คดีที่เข้าสู่ศาลยุติธรรมได้รับการพิจารณาโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงองค์คณะผู้พิพากษาที่ได้รับทำสำนวนคดีใดก็จะต้องเป็นผู้นั่งพิจารณาคดีนั้นตั้งแต่ต้น และเป็นผู้ตัดสินคดีด้วยตนเอง ผู้พิพากษาจึงสามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรอบคอบ รวมทั้งยังเป็นการตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และเป็นการพิพากษาในระบบในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ด้วยความถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ประกอบ เตกฉัตร (๒๕๔๖) ได้กล่าวถึงระบบการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่องว่า การพิจารณาคดีแบบเดิมนั้นเมื่อโจทก์ฟ้อง จำเลยจะต่อสู้คดี ศาลจะนัดสืบพยานของแต่ละฝ่าย เพียงนัดเดียว เมื่อถึงนัดดังกล่าวนี้ จะได้พิจารณาคดีหรือไม่ก็ตาม ก็จะนัดพิจารณาคดีวันถัดไปห่างกัน ๑ เดือนบ้าง ๒ เดือนบ้าง ๓ เดือนบ้าง แล้วแต่วันว่างของคู่ความที่ตรงกับศาล เมื่อถึงวันนัดก็จะกำหนดวันนัดถัดไปเรื่อยๆ จนกว่าคดีนั้น จะจบสิ้น ระบบดังเดิมนั้นมีการเลื่อนคดีสูงอยู่มาก เนื่องจากปริมาณคดีของศาล มีจำนวนมาก หลายเรื่อง คดีใดประสงค์จะเลื่อนคดี ศาลก็จะอนุญาตให้เลื่อนคดีไป เพราะศาลจะได้พิจารณาคดีอื่น จึงเกิดวัฒนธรรม นัดคดีไว้วันละหลายเรื่อง เพื่อว่ามีมีการเลื่อนคดีใดคดีหนึ่ง จะได้พิจารณาคดีอีกคดีหนึ่ง คดีบางคดี มีพยานเพียง ๓ ปาก หรือ ๔ ปาก ซึ่งถ้าพิจารณาต่อเนื่องติดต่อกัน จะเสร็จสิ้นภายในวันเดียว หรือสองวัน แต่ระบบเก่านั้น ต้องใช้วันสืบพยาน ๕ - ๖ นัด เพราะต้องเลื่อนคดี โดยไม่ได้มีการสืบพยาน หลายครั้งในแต่ละคดี ด้วยเหตุทนายความขอเลื่อนบ้าง ด้วยเหตุพยาน ไม่มาศาล ด้วยเหตุต่างๆ บ้าง ศาลติดพิจารณาคดีอื่น ซึ่งนัดไว้หลายคดี และทุกคดีพร้อมที่จะเข้าสืบ ทำให้สืบไม่ทันบ้าง มีทนายความ

บางท่าน มีชื่อเสียงโด่งดัง เป็นที่รู้จักของประชาชน ประชาชนต่างก็ไปจ้าง ว่าความคดี จำนวนมาก ไม่สามารถ ไปว่าความทัน ได้ทุกคดี ก็ใช้วิธีการขอเลื่อนคดี เพื่อไปว่าความอีกคดีหนึ่ง ทำให้การจดรายงาน กระบวนพิจารณา และการไปศาลเพื่อไปเลื่อนคดี มากกว่าการไปสืบพยานจริงๆ คู่ความไม่อาจวางแผน ล่วงหน้าได้ว่า คดีจะจบเมื่อใด

เมื่อรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวมีผลบังคับใช้ทำให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีเดิมนั้น เหลือเพียงครึ่งเดียว เพราะต้อง นั่งครบองค์คณะ ๒ นาย หากปล่อยให้การพิจารณาเป็นไปแบบเดิม ก็จะทำให้คดีล่าช้าอีกเท่าตัว ซึ่งคดีบางคดี ที่พิจารณาแบบเดิมนั้น ใช้เวลาพิจารณาคดี ทั้งสามศาลเป็นเวลาถึง ๓ ปีบ้าง ๔ ปีบ้าง ๕ ปีบ้าง บางคดี เฉพาะศาลชั้นต้น ใช้เวลาถึง ๕ ปี ๖ ปี และเมื่อครบ ๓ ศาลใช้เวลานานนับ ๑๐ ปี บางคดี จำเลย ไม่ได้ประกันตัว แต่สุดท้าย ศาลพิจารณายกฟ้อง ก็ถูกขังอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานานนับ ๑๐ ปี อันไม่เป็นธรรม อย่างยิ่ง

การนัดพิจารณาคดีรวดเดียวต่อเนื่องเสร็จสิ้นนั้น เมื่อโจทก์ยื่นคำฟ้องจำเลยยื่นคำให้การ ศาลจะนัดสอบถาม ถึงพยานของโจทก์จำเลยว่ามีจำนวนเท่าใด และใช้เวลาสืบพยาน ฝ่ายละกี่วัน แล้วกำหนด จำนวนวัน ดังกล่าว ต่อเนื่องเป็นลำดับตามเลขคดีไป ช่วงแรกจะไม่ต้องมาศาลเป็นเวลา ๔ เดือนบ้าง ๕ เดือนบ้าง หรือแม้แต่ถึง ๑ ปีบ้าง เพราะต้องการสะสมคดีเก่า ที่ค้างชำระอยู่ให้เสร็จสิ้น แต่เมื่อถึงวันพิจารณา ก็จะพิจารณา ตามวันเวลา นัดรวดเดียว จนจบสิ้นทั้งคดี และพิพากษาคดีไปได้ โดยคู่ความ ทราบวัน จบสิ้นคดีล่วงหน้า

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีการวิจัย

การจัดทำโครงการสำรวจระยะเวลาดำเนินงานคดีอาญาของประเทศไทย ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed methods) ทั้งวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative methods) และวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative method) โดยมีการดำเนินการดังนี้

๓.๑ วิธีการเชิงปริมาณ

๓.๑.๑ การสร้างเครื่องมือ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ สอดคล้องกับเป้าประสงค์ในการศึกษาวิจัย ทางคณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๓.๑.๑.๑ จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) ร่วมกับ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ จำนวน ๕ ท่าน ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (รายละเอียดปรากฏตาม ผผนวก ก.)

๓.๑.๑.๒ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้พิพากษา จำนวน ๔ ท่าน และ อัยการ จำนวน ๓ ท่าน ในระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ เมษายน ๒๕๕๖ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (รายละเอียดปรากฏตาม ผผนวก ข.)

การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์นั้นเพื่อจุดประสงค์สองประการ คือ

๑) กำหนดขอบเขตความเหมาะสมของประเภทคดี และขั้นตอนการปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญาตามกรอบการศึกษาวิจัย

๒) การตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และความเหมาะสมของวิธีการเก็บข้อมูลแบบสำรวจ เพื่อที่จะได้มาซึ่งผลที่ได้จากเครื่องมือการเก็บที่ถูกต้องและเหมาะสม

โดยการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์นั้นจะใช้ข้อคำถามดังต่อไปนี้

๑. ในการศึกษาระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดประเภทคดีไว้ ๗ ประเภท ท่านคิดว่าจะมีความเหมาะสมหรือไม่ในแง่ของ

๑. เป็นคดีที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป

๒. เป็นคดีที่มีผลต่อความเดือดร้อนของประชาชนเป็นวง

กว้าง

๓. เป็นคดีที่มีผลต่อกระบวนการยุติธรรมโดยรวม

และควรมีการปรับปรุงหรือข้อเสนอแนะอย่างไร?

๒. (ร่าง) ผังขั้นตอนระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ท่านคิดว่ามีเหมาะสมหรือไม่? ควรมีการปรับปรุงหรือข้อเสนอแนะอย่างไร?

๓. คณะผู้วิจัยได้จัดทำ (ร่าง) แบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา เพื่อให้สถานีตำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาแต่ละขั้นตอน มีความเหมาะสมหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงหรือข้อเสนอแนะอย่างไร?

๑.๑.๓ ดำเนินการปรับแก้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล อันได้แก่แบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ตามผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิตามข้างต้น

(ผลการศึกษาปรากฏตาม ผผนวก ค.)

๓.๑.๒ หน่วยในการศึกษา

หน่วยในการศึกษาตามโครงการสำรวจระยะเวลาดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้กำหนด “คดีอาญา” ที่ดำเนินการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ ตำรวจ อัยการ และ ศาล จำแนกตามประเภท ๗ ประเภทคดี ซึ่งขอบเขตการศึกษาได้กำหนดประเภทคดีที่จะใช้ในการศึกษา โดยได้กำหนดกลุ่มคดีออกเป็น ๗ กลุ่มคดีดังนี้

๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)
๓. คดีความผิดเกี่ยวกับเพศคดีข่มขืนกระทำชำเรา/อนาจาร
๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์/วิ่งราวทรัพย์
๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีโจรกรรมรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีโจรกรรมเครื่องมือการเกษตร
๖. คดีครอบครองยาเสพติด (เฉพาะกรณีที่ไม่เข้าการดำเนินการ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕)
๗. คดีจำหน่าย/ผลิตยาเสพติด

ต่อมาจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ได้มีความเห็นต่อการกำหนดประเภทคดีอาญาที่จะใช้ในการศึกษา โดยมีการแสดงความคิดเห็นจากพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ ว่าสมควรมีการปรับเปลี่ยนในบางกลุ่มคดี ที่ใช้ในการศึกษา เพราะในบางกลุ่มคดี เช่น

คดีความผิดเกี่ยวกับเพศในข้อ ๓. ในส่วนความผิดเกี่ยวกับบ่อนาจาร จะมีตัวแปรที่สำคัญ คือ อายุ เพราะความผิดฐานอนาจาร สามารถยอมความได้ในชั้นพนักงานสอบสวน ให้ตัดความผิดอนาจารออกไป ในส่วนของคดีข่มขืนกระทำชำเราที่เช่นเดียวกัน ในบางกรณีก็สามารถยอมความได้ และคดีข่มขืนกระทำชำเราบางคดีระยะเวลาการดำเนินคดีก็ไม่เท่ากัน (๔ ผาก) ทำให้เกิดปัญหาในการศึกษาทำให้เกิดความยุ่งยากในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ประชุมจึงให้ความเห็นว่า ให้กำหนดประเภทคดีในข้อ ๓. คดีเกี่ยวกับเพศ ให้ศึกษาเฉพาะคดีความผิดที่มี ๒ ข้อหาขึ้นไป (ความผิด ๒ อนุ) และมีโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป

ในหัวข้อคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีการปรับเปลี่ยน เนื่องจาก ในความผิดในข้อ ๗. คดีจำหน่ายยาเสพติดสามารถที่จะนำเอาไปรวมกับคดีครอบครองยาเสพติดได้ และให้ตัดความผิดในข้อ ๗. เรื่องคดีผลิตหรือนำเข้ายาเสพติดออกไปเนื่องจากจำนวนคดีมีน้อยมาก โดยให้มุ่งเน้นศึกษาคดีจำหน่ายยาเสพติดซึ่งมีจำนวนมากในชั้นพนักงานสอบสวน จึงมีความเห็นว่าในข้อที่ ๖. ให้ปรับเปลี่ยนเป็น คดีครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด

ในหัวข้อที่ ๔. ในคดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์/วิงราวทรัพย์ ในส่วนของวิงราวทรัพย์นั้นมีโทษไม่ถึง ๑๐ ปี จึงให้ตัดวิงราวทรัพย์ ไปรวมกับคดีลักทรัพย์ในข้อที่ ๕.

หลังจากผ่านการปรับปรุงในที่ประชุมมาแล้วจึงได้จัดกลุ่มประเภทคดีที่ใช้ทำการศึกษาได้ดังนี้

๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)
๓. คดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษ รวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)
๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์
๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิงราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)
๖. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิงราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)

๗. คดีครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด

โดยต้องเป็นคดีอาญาที่มีลักษณะดังนี้ คือ

๑) นับจากคดีที่เกิดขึ้นและสิ้นสุด (งดการสอบสวนแล้ว) ในปี พ.ศ.

๒๕๕๓

๒) ปริมาณคดี เก็บจากสถานีตำรวจโรงพักละ ๕-๑๐ คดีตามประเภทคดีหลัก ๗ กลุ่มคดี โดยเป็น คดีที่เกิดขึ้นในช่วงใดก็ได้ของ ปี พ.ศ.๒๕๕๓ (หากโรงพักใดมีจำนวนคดีไม่ครบหรือไม่เพียงพอ ให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงตามนั้น)

๓.๑.๓ การสุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามกลุ่มแบบแบ่งช่วงชั้น (Stratified cluster sampling) เพื่อเพิ่มระดับความเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย โดยได้แบ่งพื้นที่การเก็บข้อมูลออกเป็น ๑๐ ภาค ตามคำสั่งการแบ่งพื้นที่การบริหารงานของส่วนราชการ ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

- ๑) กองบัญชาการตำรวจนครบาล
- ๒) ตำรวจภูธรภาค ๑
- ๓) ตำรวจภูธรภาค ๒
- ๔) ตำรวจภูธรภาค ๓
- ๕) ตำรวจภูธรภาค ๔
- ๖) ตำรวจภูธรภาค ๕
- ๗) ตำรวจภูธรภาค ๖
- ๘) ตำรวจภูธรภาค ๗
- ๙) ตำรวจภูธรภาค ๘
- ๑๐) ตำรวจภูธรภาค ๙

จากนั้นใช้วิธีการเลือกสถานีตำรวจที่สังกัดตามแต่ละภาค ๆ ๑ - ๓ สถานี ด้วย การสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคำนึงถึงปัจจัยความเหมาะสมดังต่อไปนี้ คือ

๑) ขนาดของสถานีตำรวจที่มีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะมีคดี และปริมาณคดีที่ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

๒) ความสมัครใจของสถานีตำรวจในการเก็บรวบรวมข้อมูล (เนื่องจากการเก็บข้อมูลครั้งนี้จำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลหลายลำดับชั้น และหลายหน่วยงาน

ซึ่งการเก็บข้อมูลนั้นทางผู้วิจัยต้องใช้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง จึงต้องอาศัยความพร้อมของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลที่มีความละเอียดและมีจำนวนมากนั้นอาจจะเกิดอุปสรรคจากความล่าช้า)

๓.๑.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสำรวจจากผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group / Interview) โดยให้เจ้าหน้าที่คดีที่ประจำอยู่ในสถานีตำรวจหรือพนักงานอัยการเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องด้วยการที่ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ คดีอาญา ซึ่งเป็นประเภทข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ หรือข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้แล้ว (Secondary data) ประเภทเอกสารหรือรายงานอย่างเป็นทางการ (Official records) ที่มีความเชื่อถือได้สูง แม่นตรงและสามารถที่จะศึกษาซ้ำได้อีก (Accurate and replicable) คณะผู้วิจัยจึงได้พิจารณาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดสถานีตำรวจตามแต่ละกองบัญชาการ/ตำรวจภูธรภาค และพนักงานอัยการ เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เนื่องด้วยเป็นหน่วยงาน ที่เปรียบเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้ครบถ้วนตามกรอบการศึกษาวินิจฉัย เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยให้มีการอบรมแนะนำการปฏิบัติ และมีคู่มือการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม รวมถึงการสุ่มลงไปยังพื้นที่เพื่อร่วมเก็บและตรวจสอบข้อมูล ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

ภาค/นครบาล	สน./สภ.	จำนวนคดี
นครบาล	สถานีตำรวจนครบาลดินแดง	๒๕
ภาค ๑	สถานีตำรวจภูธรเมืองสมุทรปราการ	๔๕
ภาค ๒	สถานีตำรวจภูธรแสนสุข ชลบุรี	๓๗
ภาค ๓	สถานีตำรวจภูธรเมืองนครราชสีมา	๒๖
ภาค ๔	สถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรธานี	๖๑
	สถานีตำรวจภูธรน้ำโสม อุดรธานี	๑๖
	สถานีตำรวจภูธรหนองหาร อุดรธานี	๒๓
ภาค ๕	สถานีตำรวจภูธรช้างเผือก เชียงใหม่	๓๔
ภาค ๖	สถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก	๕๑
ภาค ๗	สถานีตำรวจภูธรเมืองเพชรบุรี	๖๒
ภาค ๘	สถานีตำรวจภูธรนาสาร นครศรีธรรมราช	๓๘
ภาค ๙	สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ สงขลา	๔๒
รวม		๔๖๐

ตารางที่ ๓.๒ จำนวนคดีแยกตามประเภทคดี

ประเภทคดี	จำนวนคดี
๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	๘๖
๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)	๒๘
๓. คดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)	๕๔
๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์	๓๔
๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)	๑๑๐
๖. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)	๒๙
๗. คดีครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด	๑๑๙
รวม	๔๖๐

หมายเหตุ ผลการเก็บข้อมูลจาก ๙ ภาค (๑๒ สถานีตำรวจ) ได้ตัวอย่างคดีจำนวน ๔๖๐ คดี (ตารางที่ ๓.๑) สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่ได้จำนวน ๔๓๘ คดี

๓.๑.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยกำหนดให้มีการสำรวจข้อมูลการรับแจ้งคดีอาญาย้อนหลัง โดยสุ่มตัวอย่างจากคดีทั่วประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งก่อนที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณดังกล่าว ผู้วิจัยกำหนดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรวจ อัยการ ศาล เพื่อกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้สถิติพื้นฐานสำคัญ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าการกระจายสูงสุด-ต่ำสุด (Minimum-Maximum) เป็นต้น (รายละเอียดผลการศึกษปรากฏตามผนวก ง.)

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

ภายหลังการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อรับฟังความคิดเห็น ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาทิ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและผู้พิพากษา ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นเหตุเป็นผลที่ส่งผล กระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาแต่ละขั้นตอน โดยได้กำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงานดังนี้

๓.๒.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการ วิจัยเชิงปริมาณ โดยได้กำหนดประเด็นคำถามการสนทนา และ/หรือ การสัมภาษณ์สะท้อน ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งได้มีการดำเนินการสนทนากลุ่ม ๒ กลุ่ม เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เวลา ณ ห้อง ๑๐๒๑ ชั้น ๑๐ อาคารบุญชนะอรรถากร สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และสัมภาษณ์เพิ่มเติม ดังนี้

๓.๒.๑.๑ กลุ่มพนักงานสอบสวน จากสถานีตำรวจต่างๆ ทั้งใน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน ๖ คน (รายละเอียดผู้เข้าร่วมการสนทนา กลุ่มปรากฏตาม ผผนวก จ.)

๓.๒.๑.๒ กลุ่มพนักงานอัยการและผู้พิพากษา จำนวน ๔ คน (รายละเอียดผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มปรากฏตาม ผผนวก จ.)

๓.๒.๑.๓ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความแม่นยำและเชื่อถือมาก ยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเพิ่มเติมอีกจำนวน ๓ ท่าน โดย คำนี้ถึงประสบการณ์ในการพิจารณาคดีอาญามาช่วงระยะเวลาหนึ่งที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Telephone Survey) โดยใช้ระยะเวลาประมาณ ๓๐ นาทีต่อการ สัมภาษณ์หนึ่งท่าน ซึ่งทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ตั้งแต่วันที่ ๒๖ - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ (รายละเอียดผู้เข้าร่วมการวิพากษ์ปรากฏตาม ผผนวก จ.)

๓.๒.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสานวิธี ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

๓.๓ การวิพากษ์และการนำเสนอผลงานวิจัย

คณะผู้วิจัย ได้มีการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อให้นักกฎหมาย บุคลากรในกระบวนการ ยุติธรรม และ นักวิชาการ ที่มีความสนใจในเรื่องของกระบวนการยุติธรรม ได้วิพากษ์ และร่วมกันแสดง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษา เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้อง ๓๐๑ ชั้น ๓ อาคารมาลย์ หุวะนันทน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์มีผู้เข้าร่วมการ วิพากษ์ จำนวน ๘๑ คน (รายละเอียดผู้เข้าร่วมการวิพากษ์ปรากฏตาม ผผนวก ฉ)

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย ปรากฏผลการศึกษานั้นสามารถจำแนกได้ ๒ ส่วนได้แก่ ผลการศึกษาเชิงปริมาณ และผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ในส่วนของผลการศึกษาเชิงปริมาณ ลักษณะของการดำเนินคดีในส่วนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ในแต่ละขั้นตอนแบ่งออกได้เป็นดังนี้คือ

๑. **รู้ตัวผู้กระทำความผิด จับกุมได้ ควบคุมตัว** หมายถึง ในคดีความผิดนั้นๆ รู้ตัวผู้กระทำความผิด และสามารถจับตัวผู้ต้องหาได้ และพนักงานสอบสวนได้ทำการควบคุมตัวไว้เพื่อทำการสอบสวน

๒. **รู้ตัวผู้กระทำความผิด จับกุมได้ ปล่อยตัวชั่วคราว** หมายถึง ในคดีความผิดนั้นๆ รู้ตัวผู้กระทำความผิด และสามารถจับตัวผู้ต้องหาได้ และพนักงานสอบสวนไม่ได้ควบคุมตัวไว้เพื่อทำการสอบสวน หรือ ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือได้รับการประกันตัวออกไป เพื่อเรียกตัวมาสอบสวนได้ในภายหลัง

๓. **รู้ตัวผู้กระทำความผิด จับกุมไม่ได้** หมายถึง ในคดีความผิดนั้นๆ รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ จับกุมตัวผู้ต้องหาไม่ได้ หรืออยู่ในระหว่างการจับกุม

๔. **ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด** หมายถึง ในคดีความผิดนั้นๆ พนักงานสอบสวน ยังหาตัวหรือยังไม่ทราบผู้ที่กระทำความผิด หรืออยู่ในระหว่างการสืบสวนเพื่อหาผู้กระทำความผิด

ในส่วนของผลการพิจารณาคดีชั้นศาล ในแต่ละขั้นตอนแบ่งออกได้เป็นดังนี้คือ

๑. **รับสารภาพ สืบประกอบ** หมายถึง จำเลยหรือผู้ต้องหา ให้การรับสารภาพในชั้นการพิจารณาคดีของศาล และศาลได้ทำการสืบพยานประกอบเพิ่มเติม

๒. **รับสารภาพ ไม่สืบประกอบ** หมายถึง จำเลยหรือผู้ต้องหา ให้การรับสารภาพในชั้นการพิจารณาคดีของศาล และศาลไม่ได้ทำการสืบพยานประกอบเพิ่มเติม

๓. **ปฏิเสธ** หมายถึง จำเลยหรือผู้ต้องหา ให้การปฏิเสธในชั้นการพิจารณาคดีของศาล

๔.๑ ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ตารางที่ ๔.๑ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ในชั้น พนักงานสอบสวน และ พนักงานอัยการ

ลักษณะของการดำเนินคดี			ชั้นการดำเนินคดี	
ผู้กระทำผิด	การจับกุม	การปล่อยตัว	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ
รู้ตัวผู้กระทำผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๘๐.๘๗ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๔๙.๙๖ ค่าต่ำสุด ๑๗ วัน ค่าสูงสุด ๒๖๗ วัน จำนวนตัวอย่าง ๔๕ คดี	ค่าเฉลี่ย ๒๒ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๓๑.๑๔ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๑๕๗ วัน จำนวนตัวอย่าง ๓๕ คดี
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๑๔๔.๖๕ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๓๐.๘๑ ค่าต่ำสุด ๕๐ วัน ค่าสูงสุด ๔๘๑ วัน จำนวนตัวอย่าง ๒๖ คดี	ค่าเฉลี่ย ๕๙.๑๓ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๖๖.๖๖ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๒๐๖ วัน จำนวนตัวอย่าง ๒๓ คดี
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย ๒๔๘.๘๖ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๖๔.๔๐ ค่าต่ำสุด ๕๐ วัน ค่าสูงสุด ๔๙๓ วัน จำนวนตัวอย่าง ๗ คดี	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด			ค่าเฉลี่ย ๔๖๒.๘๐ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๖๘.๓๗ ค่าต่ำสุด ๓๘๔ วัน ค่าสูงสุด ๕๗๑ วัน จำนวนตัวอย่าง ๕ คดี	ค่าเฉลี่ย ๔๘.๓๓ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๓๙.๕๕ ค่าต่ำสุด ๑๐ วัน ค่าสูงสุด ๘๙ วัน จำนวนตัวอย่าง ๓ คดี

ตารางที่ ๔.๑ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่มีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจะใช้เวลาในการสอบสวนสูงที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๖๒.๘๐ วัน รองลงมาเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้ และคดีที่จับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๔๘.๘๖ วันและ ๑๖๔.๖๕ วันตามลำดับ โดยคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและทำการควบคุมตัวจะใช้เวลาในการสอบสวนต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๘๐.๘๗ วัน

ส่วนระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการพบว่า คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราว จะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีสูงที่สุด และคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดรองลงมา เฉลี่ยอยู่ที่ ๕๙.๑๓ วันและ ๔๘.๓๓ วันตามลำดับ โดยคดีที่รู้ตัว

ผู้กระทำผิดและทำการควบคุมตัวจะใช้เวลาในการมาสังคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๒ วัน คดีที่
รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้มีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์

ตารางที่ ๔.๒ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุ
ให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล

ลักษณะของการดำเนินคดี		ชั้นการดำเนินคดีในชั้นศาล		
จำเลยให้การ	การนำสืบ			
รับสารภาพ	สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๑๓๓.๐๕	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๑๙.๘๔	
		ค่าต่ำสุด	๑	วัน
		ค่าสูงสุด	๔๑๓	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	๑๙	คดี
	ไม่สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๑๔๔	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๘๕.๘๒	
		ค่าต่ำสุด	๑	วัน
		ค่าสูงสุด	๒๒๙	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	๖	คดี
ปฏิเสธ	ค่าเฉลี่ย	๒๔๘.๗๐	วัน	
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๖๔.๕๓		
	ค่าต่ำสุด	๑	วัน	
	ค่าสูงสุด	๗๐๓	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๓๐	คดี	

ตารางที่ ๔.๒ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้าย
ร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ในชั้นการพิจารณาคดีของศาล ผลปรากฏว่า ถ้า
เป็นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีสูงที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๔๘.๗๐ วัน
รองลงมาเป็นคดีที่จำเลยรับสารภาพไม่นำสืบประกอบใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๔๔ วัน และคดีที่
จำเลยให้การรับสารภาพนำสืบประกอบใช้เวลาในการพิจารณาคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่
๑๓๓.๐๕ วัน

ตารางที่ ๔.๓ ระยะเวลาระยะเวลาในการดำเนินคดี ทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส) ในชั้น พนักงานสอบสวน และ พนักงานอัยการ

ลักษณะของการดำเนินคดี			ชั้นการดำเนินคดี		
ผู้กระทำความผิด	การจับกุม	การปล่อยตัว	พนักงานสอบสวน		พนักงานอัยการ
รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๕๑.๘๐ วัน	ค่าเฉลี่ย ๔๕.๒๐ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๑๑.๓๒ วัน
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๗๗.๓๙ วัน	ค่าเฉลี่ย ๕๓.๙๔ วัน	ค่าเฉลี่ย ๗๕.๔๒ วัน
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๙๓.๕๖ วัน	ค่าเฉลี่ย ๓๑.๕๖ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๑๑.๓๒ วัน
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๑๐.๐๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑.๐๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๑.๐๕ วัน
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๗๔.๙๔ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๖.๗๔ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๖.๗๔ วัน
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๑๐.๐๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑.๐๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑.๐๕ วัน
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๑๗.๖๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๒๖.๕๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๗.๖๕ วัน
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๘.๖๕ วัน
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	ค่าเฉลี่ย - วัน	

ตารางที่ ๔.๓ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส) ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและปล่อยตัวชั่วคราว จะใช้เวลาในการสอบสวนสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๗๗.๓๙ วัน และคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจับกุมตัวได้และทำการควบคุมตัว จะใช้เวลาในการสอบสวนต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๕๑.๘๐ วัน โดยคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้ และคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดมีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์

ส่วนระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการพบว่า คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๕๓.๙๔ วัน และคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและทำการควบคุมตัว จะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๐.๐๕ วัน โดยคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้ และคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดมีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์เช่นเดียวกับในชั้นการสอบสวน

ตารางที่ ๔.๔ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส) ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล

ลักษณะของการดำเนินคดี		ชั้นการดำเนินคดีในชั้นศาล		
จำเลยให้การ	การนำสืบ			
รับสารภาพ	สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๑๓๖.๘๐	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๘๐.๑๘	
		ค่าต่ำสุด	๒๘	วัน
		ค่าสูงสุด	๔๕๕	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	๕	คดี
	ไม่สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๙๙.๔๖	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๒๔.๒๗	
		ค่าต่ำสุด	๑	วัน
	ค่าสูงสุด	๓๕๕	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๑๓	คดี	
ปฏิเสธ	ค่าเฉลี่ย	๑๔๗.๘๓	วัน	
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๘๕.๑๕		
	ค่าต่ำสุด	๖๔	วัน	
	ค่าสูงสุด	๒๘๙	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๖	คดี	

ตารางที่ ๔.๔ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส) ในชั้นการพิจารณาคดีของศาล ผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๔๗.๘๓ วัน รองลงมาเป็นคดีที่จำเลยรับสารภาพนำสืบประกอบใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๓๖.๘๐ วัน และคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพไม่นำสืบประกอบใช้เวลาในการพิจารณาคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๙๙.๔๖ วัน

ตารางที่ ๔.๕ ระยะเวลาในการดำเนินคดี พรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้น พนักงานสอบสวน และ พนักงานอัยการ

ลักษณะของการดำเนินคดี			ชั้นการดำเนินคดี		
ผู้กระทำผิด	การจับกุม	การปล่อยตัว	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ	
รู้ตัวผู้กระทำผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๗๘.๕๕ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๓๕.๑๑ ค่าต่ำสุด ๗ วัน ค่าสูงสุด ๑๕๗ วัน จำนวนตัวอย่าง ๓๑ คดี	ค่าเฉลี่ย ๑๓.๗๔ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๗.๗๙ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๘๔ วัน จำนวนตัวอย่าง ๑๙ คดี	
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๘๕.๒๑ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๘๗.๕๙ ค่าต่ำสุด ๙ วัน ค่าสูงสุด ๓๖๒ วัน จำนวนตัวอย่าง ๑๔ คดี	ค่าเฉลี่ย ๑๙.๕๖ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๕.๓๐ ค่าต่ำสุด ๔ วัน ค่าสูงสุด ๕๑ วัน จำนวนตัวอย่าง ๙ คดี	
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย ๘๕.๗๕ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๓๕.๗๒ ค่าต่ำสุด ๔๔ วัน ค่าสูงสุด ๑๑๖ วัน จำนวนตัวอย่าง ๔ คดี	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ		
ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด			ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่เพียงพอ	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่เพียงพอ	

ตารางที่ ๔.๕ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้ จะใช้เวลาในการสอบสวนสูงที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๘๕.๗๕ วัน รองลงมาคือคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวจะใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๘๕.๒๑ วัน และคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและทำการควบคุมตัวจะใช้เวลาในการสอบสวนต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๗๘.๕๕ วัน โดยในส่วนของคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดจากการสำรวจเก็บข้อมูล มีจำนวนตัวอย่างคดีไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ห้อาจเป็นด้วยกรณีที่เป็นประเภทคดีฐานความผิดพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา อันมีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ซึ่งโดยวิสัยแล้วทางคดีจักรู้ตัวผู้กระทำผิดแล้วแต่ว่าจะเป็นกรณีที่จับกุมตัวผู้ต้องหาได้หรือไม่เท่านั้น

ส่วนระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการพบว่า คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีสูง

ที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๙.๕๖ วัน และคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและทำการควบคุมตัวจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๓.๗๔ วัน

ตารางที่ ๔.๖ ระยะเวลาในการดำเนินคดี พراكผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล

ลักษณะของการดำเนินคดี		ชั้นการดำเนินคดีในชั้นศาล		
จำเลยให้การ	การนำสืบ			
รับสารภาพ	สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๑๐๐.๖๔	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๖๗.๗๖	
		ค่าต่ำสุด	๓๑	วัน
		ค่าสูงสุด	๒๓๗	วัน
	ไม่สืบประกอบ	จำนวนตัวอย่าง	๑๑	คดี
		ค่าเฉลี่ย	๗๑	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๘๗.๘๖	
		ค่าต่ำสุด	๙	วัน
ปฏิเสธ	ค่าสูงสุด	๒๖๖	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๗	คดี	
	ค่าเฉลี่ย	๓๑๗.๔๐	วัน	
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๖๘.๕๐		
	ค่าต่ำสุด	๑๑๗	วัน	
	ค่าสูงสุด	๕๒๙	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๑๐	คดี	

ตารางที่ ๔.๖ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีพراكผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นการพิจารณาคดีของศาล ผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีสูงที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๑๗.๔๐ วัน รองลงมาเป็นคดีที่จำเลยรับสารภาพนำสืบประกอบใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๐๐.๖๔ วัน และคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพไม่นำสืบประกอบใช้เวลาในการพิจารณาคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๗๑ วัน

ตารางที่ ๔.๗ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ในชั้นการดำเนินคดีของ ในชั้น
พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

ลักษณะของการดำเนินคดี			ชั้นการดำเนินคดี	
ผู้กระทำความผิด	การจับกุม	การปล่อยตัว	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ
รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๖๘.๑๘ วัน	ค่าเฉลี่ย ๑๗.๐๕ วัน
			ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒๙.๘๙	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒๖.๑๕
	ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าต่ำสุด ๑๕ วัน	ค่าต่ำสุด ๑ วัน	
		ค่าสูงสุด ๑๗๐ วัน	ค่าสูงสุด ๑๑๙ วัน	
จับกุมตัวไม่ได้	ปล่อยตัวชั่วคราว	จำนวนตัวอย่าง ๒๘ คดี	จำนวนตัวอย่าง ๒๐ คดี	
		ค่าเฉลี่ย ๗๔ วัน	ค่าเฉลี่ย ๓.๐๐ วัน	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๕.๖๕	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒.๘๒๘	
		ค่าต่ำสุด ๗๐ วัน	ค่าต่ำสุด ๑ วัน	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าสูงสุด ๗๘ วัน	ค่าสูงสุด ๕ วัน	
		จำนวนตัวอย่าง ๒ คดี	จำนวนตัวอย่าง ๒ คดี	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย -	ค่าเฉลี่ย -	
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน -	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน -	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าต่ำสุด -	ค่าต่ำสุด -	
		ค่าสูงสุด -	ค่าสูงสุด -	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวไม่ได้	จำนวนตัวอย่าง ไม่เพียงพอ	จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	
		ค่าเฉลี่ย ๓๙๕.๕๐ วัน	ค่าเฉลี่ย -	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒๘๔.๙๖	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน -	
		ค่าต่ำสุด ๑๙๔ วัน	ค่าต่ำสุด -	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าสูงสุด ๕๙๗ วัน	ค่าสูงสุด -	
		จำนวน ๒ คดี	จำนวนตัวอย่าง ไม่เพียงพอ	

ตารางที่ ๔.๗ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจะใช้เวลาในการสอบสวนสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๙๕.๕๐ วัน รองลงมาคือคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๗๔ วัน และคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและทำการควบคุมใช้เวลาการสอบสวนต่ำสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๖๘.๑๘ วัน โดยคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้จากการสำรวจเก็บข้อมูลมีจำนวนตัวอย่างคดีไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ อาจเนื่องด้วยจากการสอบสวนคดีประเภทปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ จักสามารถติดตามจับกุมผู้ต้องหาตามดำเนินคดีได้ตามกฎหมาย

ส่วนระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการพบว่า คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและทำการควบคุมตัวจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีสูงสุด

เฉลี่ยอยู่ที่ ๑๗.๐๕ วัน และคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๓ วัน

ตารางที่ ๔.๘ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล

ลักษณะของการดำเนินคดี		ชั้นการดำเนินคดีในชั้นศาล		
จำเลยให้การ	การนำสืบ			
รับสารภาพ	สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๑๑๘.๑๗	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๘๘.๘๗	
		ค่าต่ำสุด	๖	วัน
		ค่าสูงสุด	๓๓๓	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	๑๘	คดี
	ไม่สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๘๒.๕๐	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๓๐.๒๒	
		ค่าต่ำสุด	๕๓	วัน
		ค่าสูงสุด	๑๑๑	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	๔	คดี
ปฏิเสธ	ค่าเฉลี่ย	-	วัน	
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	-		
	ค่าต่ำสุด	-	วัน	
	ค่าสูงสุด	-	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	ไม่เพียงพอ		

ตารางที่ ๔.๘ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ในชั้นการพิจารณาคดีของศาล ผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่จำเลยรับสารภาพนำสืบประกอบจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีสูงที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๑๘.๑๗ วัน และคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพไม่นำสืบประกอบใช้เวลาในการพิจารณาคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๘๒.๕๐ วัน โดยคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธจากการสำรวจเก็บข้อมูลมีจำนวนตัวอย่างคดีที่ได้ไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์

ตารางที่ ๔.๙ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือ
รถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษ
จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ในชั้น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

ลักษณะของการดำเนินคดี			ชั้นการดำเนินคดี	
ผู้กระทำผิด	การจับกุม	การปล่อยตัว	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ
รู้ตัวผู้กระทำผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๔๙.๙๗ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒๘.๔๙ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๑๗๕ วัน จำนวนตัวอย่าง ๗๖ คดี	ค่าเฉลี่ย ๑๓.๒๗ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒๖.๔๘ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๑๘๔ วัน จำนวนตัวอย่าง ๕๑ คดี
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๘๗.๙๓ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๖๓.๕๕ ค่าต่ำสุด ๗ วัน ค่าสูงสุด ๒๒๗ วัน จำนวนตัวอย่าง ๑๕ คดี	ค่าเฉลี่ย ๔๒.๕๔ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๕๗.๗๐ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๒๑๖ วัน จำนวนตัวอย่าง ๑๓ คดี
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย ๑๐๘.๔๐ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๗๓.๗๖ ค่าต่ำสุด ๓๑ วัน ค่าสูงสุด ๑๙๒ วัน จำนวนตัวอย่าง ๕ คดี	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด			ค่าเฉลี่ย ๑๖๘.๔๔ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๘๗.๔๑ ค่าต่ำสุด ๙๙ วัน ค่าสูงสุด ๓๙๖ วัน จำนวนตัวอย่าง ๙ คดี	ค่าเฉลี่ย ๗.๒๕ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๕.๙๐ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๑๕ วัน จำนวนตัวอย่าง ๔ คดี

ตารางที่ ๔.๙ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่มีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจะใช้เวลาในการสอบสวนสูงที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๖๘.๔๔ วัน รองลงมาเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้ และคดีที่จับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๐๘.๔๐ วันและ ๘๗.๙๓ วันตามลำดับ โดยคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและทำการควบคุมตัวจะใช้เวลาในการสอบสวนต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๙.๙๗ วัน

ส่วนระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการพบว่า คดีรู้ตัวผู้กระทำความผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีสูงที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๒.๕๔ วัน รองลงมาคือคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและทำการควบคุมตัวใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๓.๒๗ วัน และคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๗.๒๕ วัน

ตารางที่ ๔.๑๐ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล

ลักษณะของการดำเนินคดี		ชั้นการดำเนินคดีในชั้นศาล		
จำเลยให้การ	การนำสืบ			
รับสารภาพ	สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๒๑	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๓๒.๐๕	
		ค่าต่ำสุด	๑	วัน
		ค่าสูงสุด	๗๘	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	๖	คดี
	ไม่สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๑๙.๓๑	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๒๗	
		ค่าต่ำสุด	๑	วัน
ค่าสูงสุด		๑๓๖	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๕๒	คดี	
ปฏิเสธ	ค่าเฉลี่ย	๒๐๕	วัน	
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๖๔.๓๗		
	ค่าต่ำสุด	๑	วัน	
	ค่าสูงสุด	๓๙๙	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๘	คดี	

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ในชั้นการพิจารณาคดีของศาล ผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีสูงที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๐๕ วัน รองลงมาเป็นคดีที่จำเลยรับสารภาพนำสืบประกอบใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๑ วัน และคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพไม่นำสืบประกอบใช้เวลาในการพิจารณาคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๙.๓๑ วัน

ตารางที่ ๔.๑๑ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ลักทรัพย์ในเคหาสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

ลักษณะของการดำเนินคดี			ชั้นการดำเนินคดี	
ผู้กระทำความผิด	การจับกุม	การปล่อยตัว	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ
รู้ตัวผู้กระทำความผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๔๒.๒๕ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๓.๑๗ ค่าต่ำสุด ๒๖ วัน ค่าสูงสุด ๘๓ วัน จำนวนตัวอย่าง ๑๖ คดี	ค่าเฉลี่ย ๘.๑๘ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๑.๔๐ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๓๙ วัน จำนวนตัวอย่าง ๑๑ คดี
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย ๖๑ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒๗.๒๖ ค่าต่ำสุด ๓๖ วัน ค่าสูงสุด ๙๗ วัน จำนวนตัวอย่าง ๕ คดี	ค่าเฉลี่ย ๓๓ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๖๐.๑๗ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๑๒๔ วัน จำนวนตัวอย่าง ๔ คดี
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่เพียงพอ	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	
ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด			ค่าเฉลี่ย ๑๘๑ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๖๘.๑๔ ค่าต่ำสุด ๑๑๙ วัน ค่าสูงสุด ๓๐๘ วัน จำนวนตัวอย่าง ๗ คดี	ค่าเฉลี่ย ๓๒.๕๐ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๙.๐๓ ค่าต่ำสุด ๗ วัน ค่าสูงสุด ๕๓ วัน จำนวนตัวอย่าง ๖ คดี

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีลักทรัพย์ในเคหาสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจะใช้เวลาในการสอบสวนสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๘๑ วัน รองลงมาคือคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๖๑ วัน และคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและทำการควบคุมตัวใช้เวลาการสอบสวนต่ำสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๒.๒๕ วัน โดยถ้าเป็นกรณีคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้นั้น จากการสำรวจเก็บข้อมูลนั้นมีจำนวนตัวอย่างคดีไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์

ส่วนระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการพบว่า คดีรู้ตัวผู้กระทำความผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๓ วัน รองลงมาคือคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๒.๕๐ วัน และคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและทำการควบคุมตัวจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๘.๑๘ วัน

ตารางที่ ๔.๑๒ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ลักทรัพย์ในเคสสถาน/คดีลักทรัพย์
รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดี
วิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล

ลักษณะของการดำเนินคดี		ชั้นการดำเนินคดีในชั้นศาล		
จำเลยให้การ	การนำสืบ			
รับสารภาพ	สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	-	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	-	
		ค่าต่ำสุด	-	วัน
		ค่าสูงสุด	-	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	ไม่เพียงพอ	
	ไม่สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๒๒.๘๕	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๗๑.๘๙	
		ค่าต่ำสุด	๑	วัน
		ค่าสูงสุด	๒๖๒	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	๑๓	คดี
ปฏิเสธ	ค่าเฉลี่ย	๒๑๐	วัน	
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๔๒.๔๒		
	ค่าต่ำสุด	๑๘๐	วัน	
	ค่าสูงสุด	๒๔๐	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๒	คดี	

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีลักทรัพย์ในเคสสถาน/คดีลักทรัพย์
รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษ
จำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป) ในชั้นการพิจารณาคดีของศาล ผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่จำเลยให้
การปฏิเสธจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๑๐ วัน วัน และคดีที่จำเลยให้
การรับสารภาพไม่นำสืบประกอบใช้เวลาในการพิจารณาคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๒.๘๕ วัน
โดยจากการสำรวจเก็บข้อมูลมีจำนวนตัวอย่างคดีที่ได้ไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์

ตารางที่ ๔.๑๓ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติด
เพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด ในชั้น พนักงานสอบสวนและพนักงาน
อัยการ

ลักษณะของการดำเนินคดี			ชั้นการดำเนินคดี		
ผู้กระทำผิด	การจับกุม	การปล่อยตัว	พนักงานสอบสวน	พนักงานอัยการ	
รู้ตัวผู้กระทำผิด	จับกุมตัวได้	ควบคุมตัว	ค่าเฉลี่ย ๕๖.๑๕ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๖๔.๕๔ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๒๑๒ วัน จำนวนตัวอย่าง ๑๑๗ คดี	ค่าเฉลี่ย ๑๔.๘๗ วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๔๑.๑๘ ค่าต่ำสุด ๑ วัน ค่าสูงสุด ๓๔๗ วัน จำนวนตัวอย่าง ๗๕ คดี	
		ปล่อยตัวชั่วคราว	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	
	จับกุมตัวไม่ได้	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ		
ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด			ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	ค่าเฉลี่ย - วัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน - ค่าต่ำสุด - วัน ค่าสูงสุด - วัน จำนวนตัวอย่าง ไม่ปรากฏ	

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีครอบครองยาเสพติด/คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย/คดีจำหน่ายยาเสพติด ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผลปรากฏว่า คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและทำการควบคุมตัวใช้เวลาการสอบสวนเฉลี่ยอยู่ที่ ๕๖.๑๕ วัน โดยคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวและคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้มีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์

ส่วนระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการพบว่า คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดและทำการควบคุมตัวจะใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๔.๘๗ วัน โดยจากข้อมูลยังแสดงให้เห็นได้ว่า ถ้าเป็นคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดจับกุมตัวได้และปล่อยตัวชั่วคราวและคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้จากการเก็บ

ข้อมูลมีจำนวนตัวอย่างคดีไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ อันเนื่องด้วยกรณีที่ประเภทคดีดังกล่าวเป็นคดีตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ อันเป็นคดีความผิดอาญาแผ่นดินที่โดยวิสัยแล้วผู้ต้องหาจะถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมาดำเนินคดี จึงมักจะไม่ปรากฏข้อมูลคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่จับกุมตัวไม่ได้ อีกทั้งด้วยความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ ผู้ต้องหาจะถูกควบคุมตัวระหว่างการสอบสวนโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวไปในระหว่างการสอบสวนก็จะทำให้ไม่ปรากฏข้อมูลคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปในระหว่างการสอบสวนสอดคล้องตามตารางข้างต้น

ตารางที่ ๔.๑๔ ระยะเวลาในการดำเนินคดี ครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติด เพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด ในชั้นการดำเนินคดีของ ศาล

ลักษณะของการดำเนินคดี		ชั้นการดำเนินคดีในชั้นศาล		
จำเลยให้การ	การนำสืบ			
รับสารภาพ	สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๑๐๐	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๖๘.๔๐	
		ค่าต่ำสุด	๓๗	วัน
		ค่าสูงสุด	๑๗๙	วัน
		จำนวนตัวอย่าง	๔	คดี
	ไม่สืบประกอบ	ค่าเฉลี่ย	๑๘.๗๒	วัน
		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๔๙.๓๕	
		ค่าต่ำสุด	๑	วัน
ค่าสูงสุด		๒๗๖	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๖๔	คดี	
ปฏิเสธ	ค่าเฉลี่ย	๒๕๖.๖๗	วัน	
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๒๒๕.๑๖		
	ค่าต่ำสุด	๓๑	วัน	
	ค่าสูงสุด	๖๔๙	วัน	
	จำนวนตัวอย่าง	๖	คดี	

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงระยะเวลาการดำเนินคดีครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด ในชั้นการพิจารณาคดีของศาล ผลปรากฏว่า ถ้าเป็นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๕๖.๖๗ วัน รองลงมาเป็นคดีที่จำเลยรับสารภาพนำสืบประกอบใช้เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๐๐ วัน และคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพไม่นำสืบประกอบใช้เวลาในการพิจารณาคดีต่ำที่สุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๘.๗๒ วัน

๔.๒ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ภายหลังที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณดังผลปรากฏไปแล้วข้างต้นนั้น ได้จัดให้มีการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อทราบถึงสาเหตุของความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย โดยจำแนกการสนทนากลุ่มออกเป็น ๒ กลุ่มประกอบด้วย ๑) กลุ่มพนักงานสอบสวน และ ๒) กลุ่มพนักงานอัยการและผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ปรากฏผลการศึกษารายกลุ่มดังนี้

๔.๒.๑ ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน

คณะผู้วิจัยสามารถจำแนกปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน ตามมูลเหตุของปัจจัยได้เป็น ๓ มิติใหญ่กล่าวคือ ๑) มิติทางด้านนโยบาย ๒) มิติทางด้านกระบวนการ และ ๓) มิติทางด้านบุคลากร กล่าวคือ

๑. มิติทางด้านนโยบาย ประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ
 - ๑.๑ อัตรากำลังพนักงานสอบสวน
 - ๑.๒ นโยบายทางด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของผู้บังคับบัญชา
 - ๑.๓ เจ้าพนักงานผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
 - ๑.๔ โครงสร้างการบริหารงานในสถานีตำรวจ
 - ๑.๕ ความสนใจของผู้บังคับบัญชา
๒. มิติทางด้านกระบวนการ ประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ
 - ๒.๑ ความซับซ้อนของแต่ละประเภทคดี
 - ๒.๒ ลักษณะงานธุรการในการจัดทำสำนวนการสอบสวน
๓. มิติทางด้านบุคลากร ประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ
 - ๓.๑ ความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน
 - ๓.๒ ความผูกพันในวิชาชีพของพนักงานสอบสวน
 - ๓.๓ การจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

๑. มิติทางด้านนโยบาย

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลเชิงนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สามารถจำแนกเป็นปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ อัตรากำลังของพนักงานสอบสวนเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณคดีอาญา นโยบายทางด้านการป้องกันปราบปรามเจ้าพนักงานผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน โครงสร้างการบริหารงานในสถานีตำรวจ และความสนใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อบางประเภทคดี

๑.๑ อัตรากำลังของพนักงานสอบสวน

จากการสนทนากลุ่มพบว่า พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ต่างให้ความเห็นว่า อัตรากำลังของพนักงานสอบสวนเป็นปัจจัยประการสำคัญ ที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน กล่าวคือ ในปัจจุบันปริมาณพนักงานสอบสวนมีจำนวนไม่เพียงพอต่อปริมาณงานสอบสวนที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่างานสอบสวนที่เปรียบตั้งต้นธารของกระบวนการยุติธรรมนั้น จะเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ปัจจุบันสายงานสอบสวนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานสอบสวนกลับไม่ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับภาระงาน ทำให้เกิดปัญหาพนักงานสอบสวนมีปริมาณงานสะสมส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ดังความเห็นของพนักงานสอบสวนผู้ร่วมสนทนากลุ่มรายหนึ่งที่ว่า

“ผู้ใหญ่ของ ตร. เค้ำพูดกันจัง สอบสวนคือหัวใจ หัวใจของตำรวจคืองานสอบสวน แต่กำลังมันไม่เพิ่มขึ้นมาก็ไม่มีใครอยากอยู่”

การที่อัตรากำลังของพนักงานสอบสวน ไม่ได้รับการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้พนักงานสอบสวนต้องแบกรับภาระงานหรือจำนวนคดีที่ต้องปฏิบัติมากเกินกว่าศักยภาพที่พนักงานสอบสวนแต่ละนายจะสามารถรับมือได้ สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

“ปกติแล้วสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ ๗๐ คดีต่อคนต่อปี แต่ผมรับคดีวันเดียวก็เกือบ ๗๐ คดีแล้ว”

ประเด็นปัญหาภาระงานสอบสวนที่เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากการที่อัตรากำลังของพนักงานสอบสวนไม่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากการที่ช่วงหนึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการปรับเปลี่ยนอัตรากำลังในตำแหน่งสารวัตรสายป้องกันปราบปราม และสายสืบสวน ของแต่ละสถานีตำรวจให้มีกำลังเพิ่มมากขึ้น เพื่อมุ่งเน้น

การบังคับใช้กฎหมายในการกวาดล้างจับกุมผู้กระทำความผิด แต่กลับมิได้มีการปรับปรุง อัตรากำลังพนักงานสอบสวนให้สอดคล้องกับปริมาณงานคดีที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว ตามความเห็นของพนักงานสอบสวนท่านหนึ่งที่ว่า

“ทุกวันนี้ สวป. มี ๔ คน สารวัตรสืบมี ๒ คน รอง ผกก. ป. รอง ผกก. สืบ เองง่าย ๆ แค่นี้ ทุกคนจะแข่งกันจับ แต่พนักงานสอบสวนมีเท่าเดิม”

ซึ่งปัจจุบันปัญหาปริมาณอัตรากำลังของพนักงานสอบสวนที่ไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน หรือคดีอาญาที่เกิดขึ้นนั้น จากการสนทนากลุ่มพอที่จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นต้นเหตุของปัญหาดังกล่าวได้ คือ นโยบายทางด้านการป้องกันปราบปรามของผู้บังคับบัญชา

๑.๒ นโยบายการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของผู้บังคับบัญชา

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มทำให้ทราบว่า นโยบายทางด้านการป้องกันปราบปรามของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลทำให้การกำหนดอัตรากำลังพนักงานสอบสวนมีความไม่สอดคล้องกับปริมาณงานหรือคดีอาญาที่เกิดขึ้น กล่าวคือ การที่ผู้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารมีนโยบายที่มุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมาย เป็นแนวทางในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ทำให้สถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นแต่ละท้องที่สถานีตำรวจ กลายเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม หากสถานีตำรวจใดที่มีคดีอาญาเกิดขึ้นในปริมาณมาก แม้เป็นความจริงก็ตามก็จะถูกตำหนิจากผู้บังคับบัญชาว่าไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

“ถ้าคดีมาก แปลว่าการปราบปรามไม่มีประสิทธิภาพ จึงต้องกดคดีไว้”

ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นจึงมุ่งสั่งการ หรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องลดปริมาณ หรือจำนวนของคดีอาญาที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องที่ให้น้อยลง อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ไม่เว้นแม้แต่พนักงานสอบสวน ก็ได้รับการสั่งการให้ดำเนินการตามแนวนโยบายดังกล่าว ซึ่งพนักงานสอบสวนใช้วิธีการดำเนินการหลายรูปแบบในการลดปริมาณคดีอาญาที่เกิดขึ้น อาทิ การไกล่เกลี่ยคดี การไม่รับแจ้งคดี หรือการเฉลี่ยคดี โดยการปฏิบัติดังกล่าวเปรียบเสมือนการกดหรือควบคุมปริมาณ หรือจำนวนคดีอาญาในแต่ละพื้นที่ของสถานีตำรวจให้อยู่ในปริมาณที่ต่ำอยู่ในเกณฑ์ตามความต้องการของผู้บังคับบัญชา ดังความเห็นที่ว่า

“อย่างมาแจ้งความเดือนนี้ เราก็รับเป็นหลักฐานไว้และให้มาอีกเดือนหน้า เพราะว่าจะได้เฉลี่ยคดีได้”

ด้วยนโยบายการมุ่งการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของผู้บังคับบัญชาตามแนวทางการปฏิบัติดังกล่าว ทำให้จำนวนสถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่สถานีตำรวจไม่สะท้อนกับปริมาณงาน หรือจำนวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นจริง ส่งผลต่อการกำหนดปริมาณหรืออัตรากำลังของพนักงานสอบสวน ทำให้ไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่แท้จริง ปรากฏตามที่พนักงานสอบสวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ความเห็นไว้ว่า

“การวิเคราะห์อัตรากำลังเราวิเคราะห์กันมานานแล้ว และเราก็กตคดีไว้ รับผิดชอบมากก็โดน ดังนั้นเราจึงกต ไว้ปัจจุบันเราจึงขอกำลังเพิ่มไม่ได้ แบบนี้ตัวเลขคดีมันเลยไม่เป็นจริง”

๑.๓ เจ้าพนักงานผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

นอกเหนือจากปัจจัยปริมาณของพนักงานสอบสวนที่ไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน หรือคดีอาญาที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน อันส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนแล้ว ปัจจัยความขาดแคลนเจ้าพนักงานผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาได้ กล่าวคือจากการสนทนากลุ่มได้สะท้อนความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนที่ว่า ปัจจุบันนอกเหนือจากที่พนักงานสอบสวนต้องรับภาระปริมาณคดีอาญาที่เพิ่มมากขึ้นเกินความเหมาะสมตามที่นำเสนอไปแล้ว พนักงานสอบสวนยังขาดแคลนบุคลากร หรือเจ้าพนักงานผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ทำให้ภาระงานการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนทั้งหมดนั้น เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนการสอบสวนในคดีนั้น ๆ เป็นผู้ปฏิบัติแต่เพียงผู้เดียวจนเสร็จสิ้นกระบวนการสอบสวน สอดคล้องกับความเห็นของผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่ว่า

“ร้อยเวรเหมือนทำตัวคนเดียว อยู่โรงพักก็เหมือนอยู่ตัวคนเดียว รับผิดชอบคนเดียวจนทำไปถึงอัยการก็คนเดียว”

การที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบเพียงผู้เดียวนั้น จึงส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ดังความเห็นที่ว่า

“การที่พนักงานสอบสวนคนหนึ่งนั่งรับคดี มันไม่มีคนมาช่วย ทำคนเดียวทุกอย่าง ... ถ้ามีพนักงานมาช่วย มาลงประจำวัน มาตามพิมพ์มือ งานธุรการต่าง ๆ ที่ตำรวจรวบรวมเป็นสำนวนได้ พอมันไม่มี ตร.ไม่ส่งมา งานมันก็ช้า”

ถึงแม้การกำหนดอัตรากำลังและตำแหน่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะกำหนดอัตราและตำแหน่งเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน ในตำแหน่งธุรการสอบสวน ทำหน้าที่เปรียบเสมือนกับผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นลูกมือของพนักงานสอบสวนไว้โดยแจ้งชัดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ส่วนใหญ่กลับไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนบรรจุในตำแหน่งธุรการสอบสวน เหตุผลสำคัญประการหนึ่งคือ ค่าตอบแทนที่ได้รับน้อยกว่าตำแหน่งงานอื่นในสถานีตำรวจ สอดคล้องกับความเห็นส่วนหนึ่งที่ว่า

“สายสอบสวนมันไม่ได้เงินค่าตำแหน่งเหมือนสาย ป. เงินเลี้ยงภัยสาย ป. ค่าจะได้ ๓,๐๐๐ แต่สอบสวนมันไม่ได้ ธุรการสอบสวนมันไม่ได้ แล้วใครมันจะอยากมาอยู่ธุรการสอบสวน”

เมื่อไม่ได้มีการกำหนดค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน ในตำแหน่งธุรการสอบสวนไว้ทัดเทียมกับสายงานอื่นในสถานีตำรวจ จึงเป็นผลทำให้ขาดแคลนบุคลากรผู้จะมาเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ทำให้พนักงานสอบสวนต้องแบกรับภาระงานที่จำต้องปฏิบัติไว้เพียงลำพัง ส่งผลต่อความล่าช้าในการปฏิบัติงานตามลำดับต่อไป

“สายประทวนมันไม่มีอะไรให้เค้า ทุกวันนี้ทุกอย่างพนักงานสอบสวนเป็นคนทำเอง”

๑.๔ โครงสร้างการบริหารงานในสถานีตำรวจ

ปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการปรับปรุงให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวน สามารถเจริญเติบโตในสายงานจนถึงระดับพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ในอัตราชั้นยศ พลตำรวจตรี โดยในบางสถานีตำรวจ ที่มีภาระงานหรือปริมาณคดีอาญาจำนวนมากก็จะมีกำหนดอัตราพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ ชั้นยศพันตำรวจเอกไว้ประจำที่สถานีตำรวจ เพื่อจักได้ให้งานสอบสวนของสถานีตำรวจนั้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น แต่โครงสร้างการบริหารงานในสถานีตำรวจนั้นกลับไม่ได้สอดคล้องกับอัตราตำแหน่งของพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด กล่าวคือ สำนวนคดีอาญาที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วต้องนำเสนอผ่านผู้กำกับสถานีตำรวจ ชั้นยศ

พันตำรวจเอก เป็นผู้พิจารณาลงนามสั่งการเสนอต่อพนักงานอัยการเป็นลำดับถัดไปเสมอ ไม่เว้นแต่พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงแม้จะมีชั้นยศเท่ากันก็ตาม ทำให้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของพนักงานสอบสวนเสมือนหนึ่งว่า ทางผู้บังคับบัญชาไม่ได้ให้ความสำคัญกับงานสอบสวนเมื่อเทียบเคียงกับสายงานอื่น อันจะส่งผลกระทบต่อความผูกพันในสายงานสอบสวนปรากฏตามความเห็นของพนักงานสอบสวนท่านหนึ่งที่ว่า

“ปัจจุบันโรงพักมีผู้กำกับ ๒ คน ผู้กำกับสอบสวน กับผู้กำกับโรงพัก แต่อย่างไรสำนวนก็ต้องผ่านผู้กำกับโรงพักอยู่ดี”

๑.๕ ความสนใจของผู้บังคับบัญชา

ปัจจัยสำคัญในมิติทางด้านนโยบายของผู้บังคับบัญชา ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ที่มีผลสำคัญต่อความรวดเร็วในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนคือ ความสนใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อคดีอาญาแต่ละประเภท กล่าวคือ คดีอาญาทั่วไปที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยผ่านคำร้องทุกข์/กล่าวโทษถึงพนักงานสอบสวนตามวิสัยนั้น พนักงานสอบสวนก็จักทำการรวบรวมพยานหลักฐาน ประกอบเป็นสำนวนการสอบสวนตามแนวทางและกรอบระยะเวลาที่เคยปฏิบัติเป็นมาตรฐาน แต่หากกรณีคดีอาญาใด เป็นที่สนใจของผู้บังคับบัญชาให้การสอบถาม เร่งรัด การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนแล้ว คดีดังกล่าวนั้นก็จักมีการดำเนินคดีอาญาในระยะเวลาที่รวดเร็ว กระชับเกินกว่าปกติที่ที่ปฏิบัติ ตามความเห็นที่ว่า

“ถ้าผู้บังคับบัญชาเร่งรัดให้ มันก็กระชับเวลามากขึ้น”

๒. มิติทางด้านกระบวนการ

นอกเหนือจากมิติทางด้านนโยบาย ที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว จากข้อมูลก็ยังปรากฏมิติทางด้านกระบวนการ อันได้แก่ ขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่จำต้องพึงปฏิบัติเป็นปกติที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาด้วยเช่นเดียวกัน สามารถจำแนกได้เป็น ปัจจัยความซับซ้อนของแต่ละประเภทคดี และลักษณะงานธุรการในการจัดทำสำนวนการสอบสวน

๒.๒ ความซับซ้อนของแต่ละประเภทคดี

ปัจจัยความซับซ้อนของแต่ละประเภทคดี จัดได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน กล่าวคือ คดีแต่ละประเภท รวมไปถึงคดีประเภทเดียวกันแต่คนละคดีที่เกิดขึ้นนั้นมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของการกระทำผิด รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนั้นยิ่งคดีมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นเท่าใด ก็

จำต้องยิ่งอาศัยระยะเวลาในการสอบสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องอยู่ภายใต้กรอบระยะเวลาในการสอบสวนตามที่กฎหมายกำหนด ตามความเห็นส่วนหนึ่งที่ว่า

“คดีใหญ่ ๆ การรวบรวมพยานหลักฐานมันก็จะเยอะขึ้น”

๒.๓ ลักษณะงานธุรการในการจัดทำสำนวนการสอบสวน

ปรากฏจากการสนทนากลุ่ม พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ต่างก็ให้ความเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนคดี ปัจจัยทางด้านลักษณะงานธุรการในการจัดทำสำนวน ไม่ว่าจะเป็งานทางด้านเอกสาร ตลอดจนการรวบรวมพยานหลักฐานที่ต้องประกอบเข้าไว้ในสำนวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาระงานทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง ที่พนักงานสอบสวนจำต้องรวบรวมเข้าไว้ในสำนวนที่มีความยุ่งยาก เป็นรูปแบบการปฏิบัติในการจัดทำสำนวนการสอบสวนตามที่ระเบียบกำหนด ทำให้ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ตามความเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ว่า

“แค่คดีเส่ง่าย ๆ เรายังต้องทำ Papers เกือบ ๓๐ แผ่น”

ด้วยปัญหาทางด้านธุรการในการรวบรวมเอกสารเข้าเป็นสำนวนการสอบสวน ที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวข้างต้นนั้น ในปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่งที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เพื่อแก้ไขระเบียบปฏิบัติในการจัดทำสำนวนการสอบสวน เพื่อปรับปรุงรูปแบบของสำนวนการสอบสวนให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ปรับลดเอกสารที่ไม่มีความจำเป็น ตลอดจนมีเจตนารมณ์ในการให้พนักงานสอบสวนมุ่งรับคดี ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งอย่างไรก็ตามด้วยการที่เป็นคำสั่งใหม่ที่เพิ่งประกาศใช้ ทำให้ยังอยู่ในระหว่างการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติในการจัดทำสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่ความยุ่งยากในการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องเข้าเป็นสำนวนการสอบสวนตามระเบียบที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาแล้ว ข้อมูลบางส่วนยังแสดงให้เห็นถึงความล่าช้าในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่จำเป็นในการดำเนินการสอบสวน อาทิ ผลการตรวจสอบพินัยกรรมของผู้ต้องหาเพื่อตรวจประวัติอาชญากรที่ปัจจุบันต้องใช้เวลาค่อนข้างนาน กล่าวคือ ถ้าเป็นผู้ต้องหาที่ไม่เคยมีประวัติก็จะใช้เวลาประมาณ ๗ วัน แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีผู้ต้องหาที่มีประวัติเคยผ่านการต้องคดีอาญามาก่อนจะใช้เวลาประมาณ ๒๕ วัน หรือในกรณีที่เป็คดีที่มีผู้เสียชีวิตก็จำต้องอาศัยรายงานผลการตรวจ

ชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาประมาณ ๔๕ วัน พนักงานสอบสวนถึงจะได้รับเอกสารรายงาน สอดรับกับความเห็นบางส่วนของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มที่ว่า

“อย่างคดีศาลแขวงมัดฟ้อง ๕ ผลัดได้ ๓๐ วัน พิมพ์มือยังไม่มาเลย
ครบผลัดฟ้องพิมพ์มือยังไม่มาสำนวนก็ส่งไม่ได้”

“พิมพ์มือเดียวนี้นานกว่าจะได้ ... ใช้เวลาประมาณเกือบเดือนกว่าจะ
ได้ ยิ่งคนมีประวัติก็จะช้า ถ้าไม่มีประวัติก็จะเร็วหน่อย”

“อย่างเช่นคดีฆ่า รอรายงานการตรวจศพอย่างน้อยก็ต้อง ๔๕ วัน
แล้ว”

๓. มิติทางด้านบุคลากร

จากการสนทนากลุ่ม ยังปรากฏข้อมูลแสดงให้เห็นถึงมิติทางด้านบุคลากร อันได้แก่
ตัวพนักงานสอบสวนที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาชั้นพนักงานสอบสวน
สามารถจำแนกได้เป็นปัจจัยความรู้ความสามารถ ความผูกพันในวิชาชีพ และการจัดลำดับ
ความสำคัญของพนักงานสอบสวน

๓.๑ ความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน

ข้อมูลที่ได้รับแสดงให้เห็นได้ว่า พนักงานสอบสวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้มี
ความเห็นร่วมกันว่า ความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ
ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้มี
ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ในการสอบสวนก็จะสามารถดำเนินการ
สอบสวนได้ด้วยความเร็ว แต่ในทางกลับกันหากพนักงานสอบสวนความรู้ความสามารถ
ไม่เพียงพอแล้ว ก็จะกระทบต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งในปัจจุบันพบว่า
พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ยังขาดซึ่งประสบการณ์ทางด้านงานสอบสวน อันปรากฏตาม
ความเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ว่า

“ได้กรุ่นหลังทำงานไม่ได้ ทำงานยาก”

สาเหตุของการขาดความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนส่วนหนึ่ง ก็
เป็นที่กระบวนกรในการหล่อหลอม หรือให้ความรู้ในวิชาชีพงานสอบสวนที่มีอยู่ยังขาด
ประสิทธิภาพ ไม่สามารถทำให้พนักงานสอบสวนรุ่นใหม่มีทักษะเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน
สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

*“อบรม ๒ เดือนก็มาอยู่โรงพักเลย ประสบการณ์ให้ไปเพิ่มเอาเอง
 ดร. ไม่ได้ให้อะไรเค้าเลย อบรม ๒ เดือนก็มาอยู่โรงพักปะทะกับนายความ
 ปะทะกับอะไร เหมือนปล่อยออกมาตายกลางทาง”*

เมื่อพนักงานสอบสวนขาดซึ่งทักษะ ความรู้ความสามารถในการสอบสวน แล้ว นอกเหนือจากการส่งผลกระทบเป็นที่ประจักษ์ต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาชั้น พนักงานสอบสวนแล้ว ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำให้พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ขาด ความรู้สึกผูกพัน หรือขาดความจงรักในวิชาชีพงานสอบสวนดังปัจจัยที่จะกล่าวต่อไป

๓.๒ ความผูกพันในวิชาชีพของพนักงานสอบสวน

สืบเนื่องจากปัญหาปริมาณงานของพนักงานสอบสวนที่เพิ่มขึ้น และการขาดทักษะความรู้ ความสามารถของพนักงานสอบสวนตามที่นำเสนอไปแล้ว ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังส่งผลต่อความรู้สึกผูกพันในวิชาชีพงานสอบสวน ทำให้ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนพยายามหาช่องทาง หรือโอกาสในการเปลี่ยนสายงานไปปฏิบัติหน้าที่ในสายงานอื่นในสถานี ตำรวจ อาทิ สายสืบสวน สายจราจร หรือสายป้องกันปราบปราม เป็นต้น การขาดความผูกพันในวิชาชีพของพนักงานสอบสวนส่งผลกระทบต่อความขาดแคลนพนักงานสอบสวน เนื่องด้วยถูกหมุนเวียนไปดำรงตำแหน่งอื่น ขาดการส่งเสริมประสบการณ์ความรู้ความสามารถ ในสายงานสอบสวน จำเป็นต้องสรรหาพนักงานสอบสวนใหม่ที่ยังขาดความรู้ความสามารถ เพื่อมาทดแทน อันจะส่งผลต่อเนื่องต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนอย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังปรากฏตามความเห็นที่ว่า

*“พนักงานสอบสวนใหม่มาถึงที่บางคนใจไม่สู้ก็พยายามจะวิ่งออก
 อย่างเดียว งานก็เริ่มค้าง คล้าย ๆ ว่าพอมีงานเข้ามาก็เริ่มเก็บ ๆ เพราะตัวเอง
 จะวิ่งจะย้ายแล้ว บางทีก็ทำเฉพาะมีตัวหรือที่มีเวลาบังคับ พวกก็ได้ออกไปได้ก็
 ทิ้งไว้ก่อน”*

๓.๓ การจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

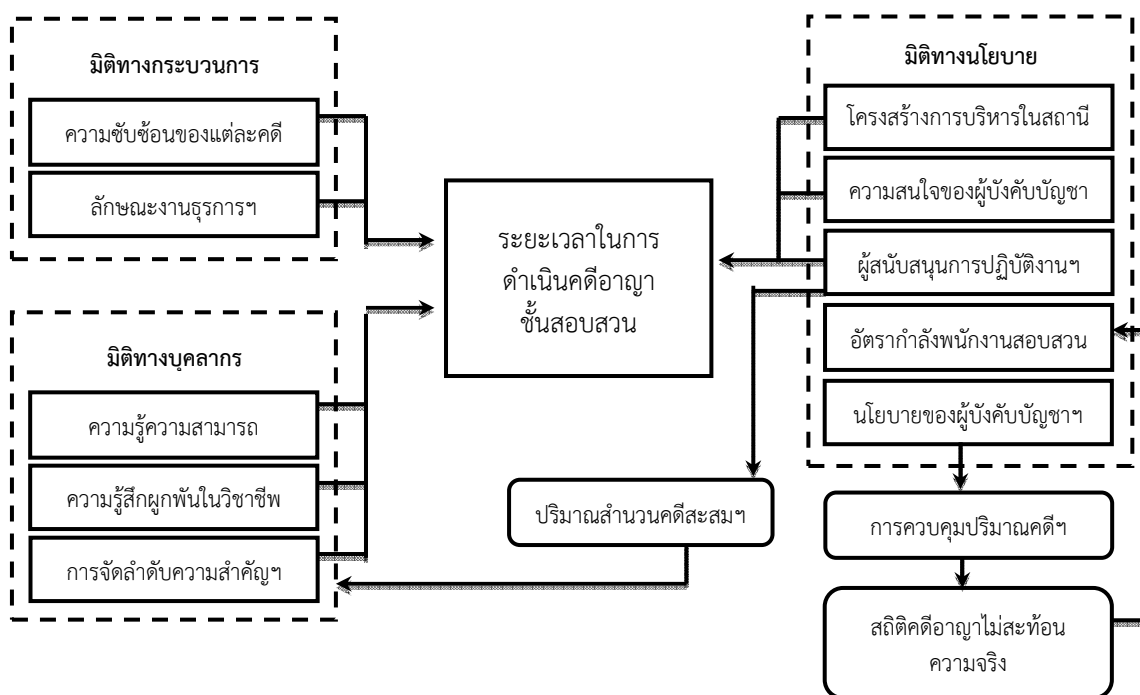
มิติทางด้านบุคลากรนอกเหนือจากปัจจัยทางด้านความรู้ความสามารถ และความผูกพันในวิชาชีพ ผลจากข้อมูลยังปรากฏปัจจัยการจัดลำดับความสำคัญของการ ปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน กล่าวคือ สืบเนื่องจากภาระงาน หรือปริมาณคดีอาญาที่ พนักงานสอบสวนจำต้องรับผิดชอบมีมากเกินไปเกินความเหมาะสมตามที่นำเสนอไปแล้วนั้น ส่งผล ทำให้พนักงานสอบสวนต้องตัดสินใจเลือกที่จะทำสำนวนการสอบสวนที่มีความสำคัญ และมีความ เร่งด่วนก่อน อาทิ สำนวนที่มีผู้บังคับบัญชาเร่งรัดให้ความสนใจ หรือสำนวนที่รู้ตัว ผู้กระทำผิดและถูกควบคุมตัวอยู่ ที่จะถูกกำหนดโดยกรอบระยะเวลาการฝากขังตาม

กฎหมาย ส่วนในคดีอาญาที่มีความสำคัญและความเร่งด่วนรองลงมาไม่ว่าจะเป็นสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่จับตัวไม่ได้ หรือสำนวนไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ก็จะถูกจัดลำดับความสำคัญในการปฏิบัติถัดมาตามลำดับ สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

“พนักงานสอบสวนจะรู้ว่าอันไหนต้องทำก่อน ถ้าเกิดไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาก็จะเกิดความเสียหาย อันไหนไม่จำเป็นเช่นไม่รู้ตัวก็จะทิ้งไว้ก่อน”

จากการนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน ตามการจำแนกตามรายมิติทั้งทางด้านนโยบาย กระบวนการ และบุคลากร ดังนั้น จึงสามารถนำเสนอปรากฏตามแผนภาพ ๔.๑ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงมิติและปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญาชั้นพนักงานสอบสวน

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน

ผลจากการสนทนากลุ่มของพนักงานสอบสวน ปรากฏข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน ดังต่อไปนี้

๑. เพิ่มอัตราพนักงานราชการในตำแหน่งนิติกร

เพื่อมาเป็นเจ้าพนักงานให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนตามที่ปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาฯ ได้แก่การขาดแคลนเจ้าพนักงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนนั้น ผลการสนทนากลุ่มพบว่าผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า ควรมีนโยบายในการเปิดรับบุคคลภายนอกผู้มีคุณสมบัติศาสตร์บัณฑิต มาบรรจุเป็นพนักงานราชการในตำแหน่งนิติกร เพื่อมาให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน อาทิ งานทางด้านธุรการคดี เป็นต้น โดยอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของพนักงานสอบสวน อันจะช่วยแบ่งเบาภาระในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนได้ ทั้งยังเป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมายจึงสามารถให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่พนักงานสอบสวนได้อย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับสายงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม ดังความเห็นบางส่วนที่ว่า

“อัยการเค้ามีนิติกรเวลารับสำนวน ทำไมพนักงานสอบสวนเราไม่มีบ้าง”

๒. กำหนดระยะเวลาการครองตำแหน่งของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนใหม่

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการที่พนักงานสอบสวนมีการโยกย้ายเปลี่ยนสายงาน ทำให้เกิดปัญหาความขาดแคลนพนักงานสอบสวน ตลอดจนขาดพนักงานสอบสวนผู้มีความรู้ ประสบการณ์ แนวทางหนึ่งในการแก้ไขที่ได้จากการสนทนากลุ่ม คือ การกำหนดระยะเวลาการครองตำแหน่งของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนใหม่ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรที่จะมีการกำหนดระยะเวลาในการครองตำแหน่งในข้อสัญญาหรือข้อตกลง อาทิเช่น ต้องดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี ก่อนที่จะสามารถโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งสายงานอื่นได้ เพื่อลดปัญหาการโยกย้ายสายงาน รวมถึงเป็นการพิจารณาถึงความรู้สึผูกพันในวิชาชีพ อันจะช่วยในการสั่งสมทักษะความรู้ และประสบการณ์ ในงานสอบสวน ตามความเห็นของพนักงานสอบสวนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มท่านหนึ่งที่ว่า

“ตอนเลือกสอบเข้ามาต้องมีความผูกพัน ต้องให้สมัครใจตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว สอบสายสอบสวนเข้ามาต้องสมัครใจต้องเขียนเลยว่า จะอยู่กี่ปี ๕ ปี ๑๐ ปีก็ว่ากันไป เมื่อครบเวลาค่อยย้ายไปอยู่สายอื่น”

๓. ควรมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถไกล่เกลี่ยคดีให้ยุติในชั้นพนักงานสอบสวนได้

ด้วยการที่พนักงานสอบสวนเป็นต้นธารของการรับเรื่องราวร้องทุกข์ และคดีความอาญาต่าง ๆ หากมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนเป็นการเฉพาะ ในการที่จะสามารถไกล่เกลี่ยความอาญาให้ยุติได้ในชั้นพนักงานสอบสวนได้ ก็จะช่วยลดปริมาณคดีความอาญาในกระบวนการยุติธรรม อาทิ กรณีทำร้ายร่างกายไม่ถึงกับสาหัสตามกฎหมายแล้วไม่สามารถยอมความในชั้นพนักงานสอบสวนได้ แม้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะไม่ติดใจเอาความกันก็ตาม ถ้าสามารถมีกฎหมายให้อำนาจในการที่จะสามารถไกล่เกลี่ยคดีความดังกล่าวอย่างให้ ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจและไม่ติดใจเอาความแต่ละฝ่ายได้ ก็จะเป็นการดีและลดปริมาณคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นผล สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

“พนักงานสอบสวนน่าจะจะสามารถไกล่เกลี่ยได้เหมือนศาลได้ ปัจจุบันเราไกล่เกลี่ยมาโดยตลอดแต่เราไม่มีกฎหมายรองรับ”

๔. ให้พนักงานสอบสวนแยกออกจากสายงานอื่นในสถานีตำรวจ มีการบังคับบัญชาสั่งการเป็นการเฉพาะไม่ขึ้นกับสถานีตำรวจ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม แสดงให้เห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมการสนทนามีความเห็นสอดคล้องตรงกันที่เห็นควรให้พนักงานสอบสวนเป็นสายงานเฉพาะ ที่แยกการบังคับบัญชาออกจากสายงานอื่นเป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นตรงต่อหน่วยงานอิสระเช่นเดียวกับพนักงานอัยการ หรือศาลยุติธรรม หรืออยู่ภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเช่นเดิม แต่เป็นหน่วยงานเฉพาะ อาทิ กองบังคับการสอบสวน เป็นต้น เพื่อให้การบังคับบัญชามีเอกภาพไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจสั่งการของผู้บริหารระดับสถานีตำรวจ ทั้งยังช่วยในด้านความก้าวหน้าในอาชีพส่งผลต่อพันธะผูกพัน และช่วยให้เกิดความเป็นมืออาชีพเป็นที่ยอมรับในการสอบสวน ปรากฏตามความเห็นบางส่วนที่ว่า

“พนักงานสอบสวนเราอยากไปตั้งนานแล้ว ไม่รู้จะอยู่ทำไมในโรงพัก มีประโยชน์อะไร”

“เราอยากแยกออกมาอยู่แล้ว เราอยู่โรงพักเราก็ไม่ได้มีส่วนได้เสียกับใคร”

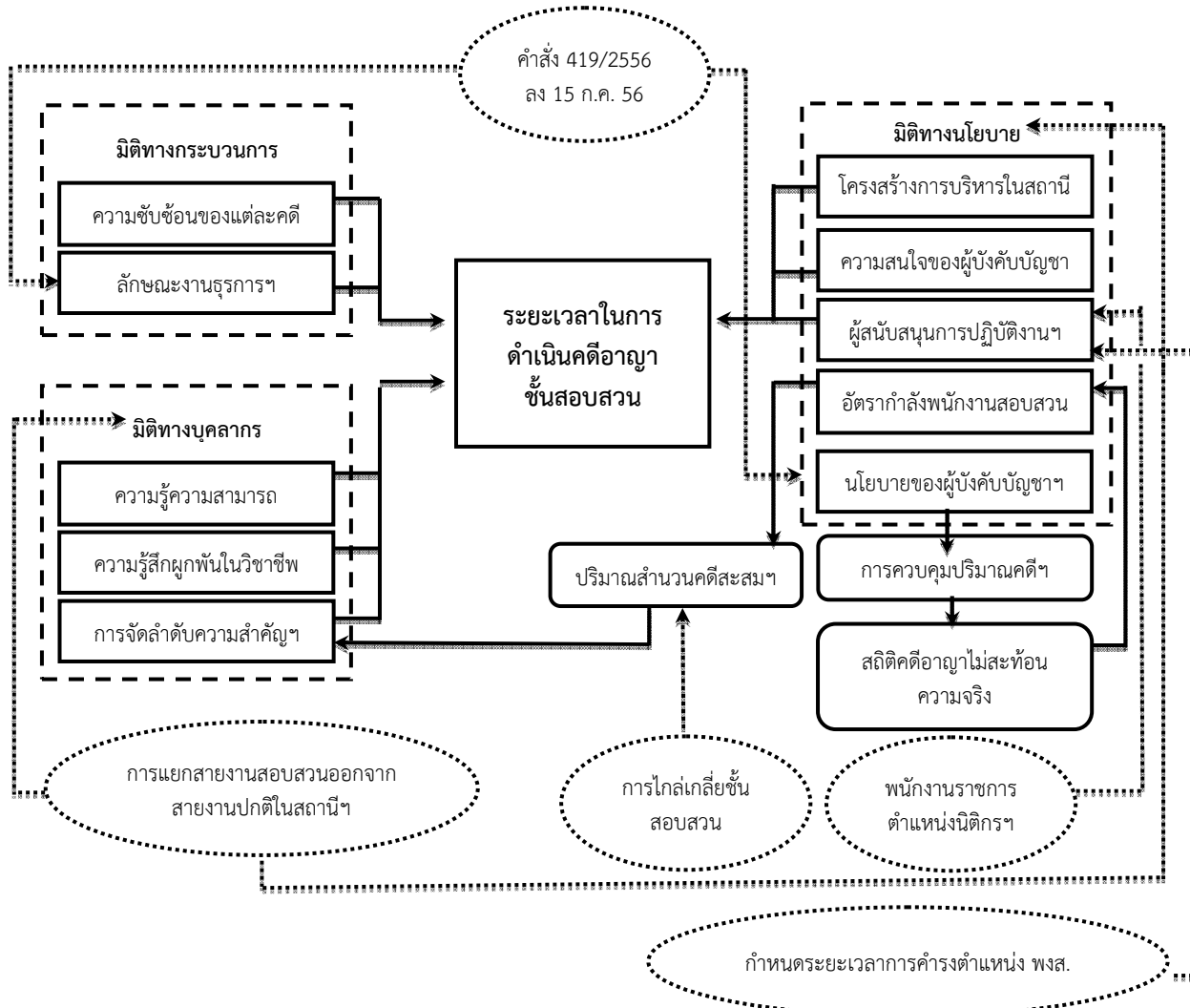
๕. ให้มีการจำแนกประเภทของพนักงานสอบสวนตามสาขาความชำนาญ เป็น การเฉพาะ

ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งที่ได้จากการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนา เห็นว่าควรมีการจำแนกพนักงานสอบสวนตามความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญในแต่ละประเภทคดีเป็นการเฉพาะ เช่นเดียวกับพนักงานอัยการ หรือศาลยุติธรรม อาทิเช่น พนักงานสอบสวนกลุ่มคดีอาญา พนักงานสอบสวนกลุ่มคดีตามพระราชบัญญัติ หรือกลุ่มยาเสพติด เป็นต้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนเกิดการสั่งสมความชำนาญในแต่ละประเภทคดีเป็นการเฉพาะ ส่งผลต่อความรวดเร็วในการดำเนินคดีอาญาในลำดับต่อไป ดังความเห็นที่ว่า

“ในชั้น สน. น่าจะมีการแยกประเภทคดี อย่างเช่นอัยการมีแบ่ง กองแขวง กองอาญา กองยาเสพติด แต่พนักงานสอบสวนเวลาเข้าเวร ไม่ว่าจะป็นคดีฆ่า คดียาเสพติด พนักงานสอบสวนท่านนั้นก็จะต้องรับหมด ใน สน. จึงน่าจะแยกเป็นกองเป็นกลุ่มของพนักงานสอบสวน เช่น คดีประเภทนี้มาก็ควรส่งมอบให้กลุ่มนี้ กลุ่มนี้ มันจะได้เพิ่มความสามารถ ความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน ... ทำให้คดีมีความรวดเร็วมากขึ้น”

จากข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มดังกล่าวข้างต้นนี้ สามารถนำเสนอมติ และปัจจัยผนวกกับแนวทางการแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนปรากฏตามแผนภาพ ๔.๒ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ แสดงมิติและปัจจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่มีผลต่อ
ระยะเวลาดำเนินคดีอาญาชั้นพนักงานสอบสวน

๔.๒.๑ ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนการพิจารณา
สั่งคดีของพนักงานอัยการ และชั้นพิจารณาคดีของศาล

ผลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มพบว่าในปัจจุบันขั้นตอนการพิจารณาคดีอาญาในศาลยุติธรรม ได้มีการนำระบบการพิจารณาต่อเนื่องมาใช้แล้ว ทำให้ระยะเวลาการพิจารณาคดีสั้น กระชับ รวดเร็วกว่าในอดีต ตลอดจนมีการจัดตั้งศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี เพื่อให้มีหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาคดีแก่ผู้ต้องหา ซึ่งด้วยวิธีการดังกล่าวสามารถทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ให้การปฏิเสธส่วนใหญ่เปลี่ยนมาให้การรับสารภาพซึ่งทำให้เป็นการลดระยะเวลาการพิจารณาคดีอาญาได้อย่างเป็นผล แตกต่าง

จากข้อมูลเชิงปริมาณที่ทำการเก็บข้อมูลจากสถิติคดีอาญาในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ในชั้นพิจารณา คดีอาญาของศาลยังใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานกว่าปัจจุบัน ปรากฏตามความเห็นของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมที่เจ้าเข้าร่วมการสนทนากลุ่มส่วนหนึ่งที่ว่า

“ณ วันนี้เรามีโปรแกรมหมดเลยว่าคุณคิดมันใช้เวลานานแค่ไหน ... ใน วันแรกที่พนักงานอัยการนำตัวมาฟ้อง ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ส่วนใหญ่จะ จบในวันนั้นเลย เราจัดเวรชี้ผู้พิพากษาไว้แล้ว ถ้าคดีที่จำเลยปฏิเสธ แต่ก่อน ส่งไปนัดพร้อมและนัดวันสืบพยาน แต่วันนี้เราใช้เข้าสู่ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี ... เอาคนที่ปฏิเสธมาพูดให้เข้าใจกระบวนการ ซึ่งจากการเก็บสถิติแล้ว พอเรา ให้ความรู้เรื่องคำฟ้อง เรื่องขั้นตอนในการดำเนินคดีแล้ว”

“ยิ่งทุกวันนี้ จัดการวันเดียวจบเลย ถ้าไม่ต้องสืบประกอบ ถ้าต้อง สืบประกอบกำหนดให้ไม่เกิน ๑ เดือน และกรณีผู้คัดค้านกำหนดให้ไม่เกิน ๔ เดือน คืออย่างช้ากำหนดให้ ๔ เดือน แต่โดยทั่วไปประมาณ ๓ เดือน”

ในส่วนการดำเนินคดีอาญาในชั้นการพิจารณาสำนวนคดีของพนักงานอัยการ ก็ ปรากฏข้อมูลที่ว่าในชั้นของพนักงานอัยการนั้น ก็มีระบบที่คอยสนับสนุนการดำเนินงานของ พนักงานอัยการในการพิจารณาสำนวนคดีก่อนพิจารณาความเห็นสู่ศาล อาทิ มีระบบ กลั่นกรองงาน หรือการควบคุมโดยผู้บังคับบัญชาเพื่อควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตาม กรอบระยะเวลาที่กำหนด ดังความเห็นของพนักงานอัยการที่ว่า

“ในเรื่องของการพิจารณาสำนวนเรามีผู้บังคับบัญชา เพราะการสั่ง คดีเราไม่ได้สั่งคดีโดยอัยการเจ้าของสำนวนเพียงคนเดียว แต่เราก็ผ่าน ผู้บังคับบัญชาเหมือนกัน ผ่านผู้กลั่นกรองงานเหมือนกัน ... เมื่อมีอะไรเราก็จะ ปรีกษา”

รวมไปถึงยังปรากฏข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่ว่า พนักงานอัยการเป็นเพียง ‘คน กลาง’ หรือทำหน้าที่พิจารณาว่าการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ ความผิดโดยพนักงานสอบสวน ก่อนนำสู่การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมนั้น มีความถูกต้อง สมบูรณ์เพียงใด ดังนั้นแล้วปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้น พิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการส่วนใหญ่ จะสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของพนักงาน สอบสวนเป็นสำคัญ

คณะผู้วิจัยจึงพอที่จะสามารถจำแนกปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ในขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการและชั้นพิจารณาคดีของศาล ตามมูลเหตุ

ของปัจจัยได้เป็น ๓ มิติใหญ่กล่าวคือ ๑) มิติทางด้านกรอบข้อตกลงระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจ และ ๒) มิติทางด้านสำนวนการสอบสวน ๓) มิติทางด้านบุคลากร

๑. มิติทางด้านกรอบข้อตกลงด้านระยะเวลาระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจ
๒. มิติทางด้านสำนวนการสอบสวน ประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ
 - ๒.๑ เอกสารประกอบสำนวนการสอบสวน
 - ๒.๒ คุณภาพของสำนวนการสอบสวน
๓. มิติทางด้านบุคลากร ประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ
 - ๓.๑ ความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน
 - ๓.๒ การเอาใจใส่ดูแลของผู้บังคับบัญชา

๑. มิติทางด้านกรอบข้อตกลงระยะเวลาระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยพบว่าปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ในขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ คือกรอบข้อตกลงระยะเวลาระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจ กล่าวคือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กับสำนักงานอัยการสูงสุดเคยได้ทำความตกลงกันตามหนังสือกรมตำรวจที่ ๐๖๐๓.๒/๒๗๔๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๒ ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องสรุปสำนวนการสอบสวนส่งไปยังพนักงานอัยการพิจารณาก่อนครบฝากขังครั้งสุดท้าย หรือกรณีมีความจำเป็นให้ประสานพนักงานอัยการและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการก่อนครบกำหนดฝากขัง ๓ วัน ซึ่งในความเป็นจริงนั้น พบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว ดังความเห็นของพนักงานอัยการท่านหนึ่งที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มที่ว่า

“ตามปกติข้อตกลงคือสามวันทำการ แต่ถ้ามในทางปฏิบัติใครเป็นอัยการมาเคยเจอไหม ... ข้อตกลงมีแต่บังคับได้ไหม เราจะทำไปฟ้องเค้าหรืออย่างมากที่สุดบ้าง ... แล้วก็ให้อยู่รอเพื่ออธิบายศาล”

สอดคล้องคล้อยกับความเห็นของผู้พิพากษาที่ปรากฏว่า พนักงานสอบสวนจะไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ และเมื่อครบกำหนดก็มาขอร้องทางผู้พิพากษาตลอดจนพนักงานอัยการให้รับสำนวนการสอบสวน

“วันที่ศาลเลิกภายในเที่ยงครึ่ง ... ตำรวจเอาเรื่องมาส่งให้อัยการจะเที่ยงอยู่แล้ว ถ้าอัยการไม่รับเพราะกลัวทำไม่ทัน ตำรวจมาที่ศาลก่อนเลย มากราบขอร้องก่อนเลย ... สำนวนนี้ไม่ต้องไปดูเลย เพราะดูไม่ได้ ไม่มีเวลาเลยอัยการเหมือนจะทำเองตั้งแต่เริ่ม”

ด้วยปัญหาเรื่องการที่พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ ก็ส่งผลต่อคุณภาพในการพิจารณาฟ้องของพนักงานอัยการ เพราะต้องดำเนินการภายในระยะเวลาจำกัด มิฉะนั้นจะครบฉากซึ่งผู้ต้องหาตามกฎหมาย ซึ่งมูลเหตุของปัญหาส่วนหนึ่งก็เป็นการที่ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานตำรวจเองไม่กำกับกำกับดูแลการปฏิบัติให้เรียบร้อย และส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากตัวพนักงานสอบสวนเองที่ขาดความรับผิดชอบไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ทำให้ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการได้

๒. มิติทางด้านสำนวนการสอบสวน

ผลจากการสนทนากลุ่มแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ได้ว่า สำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนได้ทำการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อทราบข้อเท็จจริงของคดี และพิสูจน์ความผิดก่อนมีความเห็นเสนอมายังพนักงานอัยการนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นตอนการพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการและชั้นพิจารณาคดีของศาล ซึ่งสามารถจำแนกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้คือ เอกสารประกอบสำนวนการสอบสวน และคุณภาพของสำนวนการสอบสวนอันเกิดจากตัวพนักงานสอบสวน

๒.๑ เอกสารประกอบสำนวนการสอบสวน

จากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ ก็ปรากฏปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกับมิติทางด้านสำนวนการสอบสวนที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาฯ คือปัจจัยทางด้านเอกสารประกอบสำนวนการสอบสวน ที่ปัจจุบันพนักงานสอบสวนได้รวบรวมเอกสารที่ไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาเข้าไว้ด้วยในสำนวนการสอบสวน แต่ในบางกรณีพนักงานสอบสวนกลับมิได้นำเอกสารที่จำเป็นต่อการพิจารณาสำคดีเข้าไว้ในสำนวนการสอบสวน ทำให้เป็นการเสียเวลาพนักงานอัยการในการพิจารณาตรวจสอบสำนวนและคัดกรองเอกสาร ดังความเห็นของพนักงานอัยการท่านหนึ่งที่ว่า

“เราต้องยอมรับว่าบางสำนวนมีเอกสารมาฟุ่มเฟือย คือไม่จำเป็นก็เอามาด้วย ... เราก็จะเรียกพนักงานสอบสวนมาชี้แจง ทำให้เราต้องมาคัดแยก”

พนักงานสอบสวนเองควรที่จะจำต้องพิจารณาคัดเลือกเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี มิใช่เนาเอกสารทั้งหมดใส่เข้ามาในสำนวนการสอบสวนเพียงเพราะกลัวไม่ทราบว่าเอกสารใดมีความจำเป็น ซึ่งด้วยมูลเหตุดังกล่าวก็สืบเนื่องมาจากทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนตามที่กล่าวต่อไป

๒.๒ คุณภาพของสำนวนการสอบสวน

สามารถกล่าวได้ว่า คุณภาพของสำนวนการสอบสวนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ในขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ และชั้นพิจารณาคดีของศาล กล่าวคือ ความเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มต่างมีความเห็นพ้องว่า ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นพิจารณาคดีของศาล ขึ้นอยู่กับคุณภาพหรือความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานของสำนวนการสอบสวนจากการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเป็นสำคัญ มิได้ขึ้นอยู่กับประเภทคดี หรือคำให้การของผู้ต้องหาในคดีแต่อย่างใด ปรากฏตามความเห็นของพนักงานอัยการที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มที่ว่า

“ข้อเท็จจริงระยะเวลาการทำงานของอัยการ พื้นฐานจริง ๆ อยู่ที่ความสมบูรณ์ของสำนวนการสอบสวน ไม่เกี่ยวข้องว่าจะรับหรือไม่รับ ถ้ารับแล้วเกิดมันเร็วไปถึงชั้นศาลอัยการก็ต้องรับผิดชอบว่าคุณตรวจสำนวนการสอบสวนยังไง ไปถึงศาลแล้วเค้าอาจปฏิเสธก็ได้”

เมื่อพนักงานอัยการได้ทำการพิจารณาตรวจสอบสำนวนการสอบสวน จากพนักงานสอบสวนแล้ว หากสำนวนการสอบสวนนั้นมีความสมบูรณ์ในพยานหลักฐานเพียงพอ จะทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดตามที่กล่าวหาได้แล้ว ก็จะเป็นการรวดเร็วในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ แต่ถ้าเป็นกรณีที่พนักงานอัยการพิจารณาแล้วเล็งเห็นว่าสำนวนการสอบสวนนั้นมีความไม่ครบถ้วนของพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะประเด็นคำให้การหรือพยานหลักฐานอื่น พนักงานอัยการก็จะมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานให้ครบถ้วน ทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการล่าช้าเกินกว่าปกติที่พึงปฏิบัติเป็นมาตรฐาน สอดรับกับความเห็นของพนักงานอัยการบางส่วนที่ว่า

“ถ้าไม่สอบเพิ่ม จะเสร็จตามกำหนดเลย ... ถ้าฝากขัง เราก็คจะไม่ฝากต่อเลย”

“การสั่งสอบสวนเพิ่มเติมมันทำให้ระยะเวลาที่อยู่กับพนักงานอัยการมันยืดออกไป”

แต่อย่างไรก็ตามจากผลการสนทนากลุ่มก็พบว่า ส่วนใหญ่สำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันกลับไม่มีคุณภาพ หรือไม่มีความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานมากเพียงพอทำให้การะตอกอยู่กับพนักงานอัยการที่จะต้องสั่งให้พนักงาน

สอบสวนมีการสอบสวนเพิ่มเติม ซึ่งสาเหตุหลักของคุณภาพ และความไม่สมบูรณ์ของ พยานหลักฐานดังกล่าว ก็มาจากพนักงานสอบสวนขาดทักษะความรู้ความสามารถเพียงพอ ในการดำเนินการสอบสวน ปรากฏตามคำกล่าวที่ว่า

“ความสมบูรณ์ของสำนวนการสอบสวน จะเกี่ยวเนื่องกับทักษะของ พนักงานสอบสวน”

ดังนั้นการที่พนักงานสอบสวนในปัจจุบันที่มีทักษะความรู้ความสามารถ ทางการสอบสวนที่ไม่เพียงพอ ก็ส่งผลทำให้พนักงานอัยการจำต้องพิจารณาสั่งให้มีการ สอบสวนเพิ่มเติม เพื่อให้ได้มาซึ่งความสมบูรณ์ของคดี จนกล่าวได้ว่าความล่าช้าของการ ดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ คือ ปัญหาการสั่งให้มีการ สอบสวนเพิ่มเติม สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

“ปัญหาที่ค้างอัยการมากที่สุดคือการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม”

อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในการที่พนักงานอัยการ ได้สั่งให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม นั้น ก็คือการที่พนักงานสอบสวนละเลยไม่ส่งประเด็นการ สอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของพนักงานอัยการตามกรอบกำหนดเวลา ส่งผลทำให้พนักงาน อัยการต้องทำการทวงถามเป็นปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ ปรากฏตามความเห็นของพนักงานอัยการท่านหนึ่งที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มที่ว่า

“ระยะเวลาความล่าช้าในการสอบสวนเพิ่มเติม เมื่อเราสั่งให้ พนักงานสอบสวนสอบเพิ่มแต่พนักงานสอบสวนกลับไม่ส่งในระยะเวลา เราจึง ต้องเตือนจนจะไปถึงยังผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติอยู่แล้วก็ไม่ส่งผล การสอบสวนเพิ่มเติมโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ... หรือส่งมาประปรายไม่ครบถ้วน ก็ทำให้เราถือสำนวนไว้นาน”

ถึงแม้ว่าตามระเบียบการปฏิบัติโดยแท้แล้วนั้น หากพนักงานสอบสวนไม่ ปฏิบัติกรอบระยะเวลา ตามคำสั่งของพนักงานอัยการที่สั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว พนักงานอัยการสามารถทำเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรทวงถามไปยังผู้บังคับบัญชาของ พนักงานสอบสวนท่านนั้น จนถึงระดับผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มก็พบว่าพนักงานอัยการส่วนใหญ่ก็ยังยึดหลักประนีประนอม เป็นสำคัญ เนื่องด้วยการทวงถามถึงผู้บังคับบัญชาระดับสูงของพนักงานสอบสวน จะทำให้

พนักงานสอบสวนผู้นั้นได้รับโทษทัณฑ์ทางวินัย ซึ่งพนักงานอัยการส่วนใหญ่มีอยากปฏิบัติ สอดรับตามความเห็นที่ว่า

*“ชีวิตราชการเค้าเราก็ไม่ยากทำ อย่างเค้ารับราชการมา ๑๐ ปี
แล้วเราไปทำหนังสือ ก็เหมือนกับการไปทำเค้า”*

ด้วยปัจจัยทางด้านสำนวนการสอบสวน ทั้งเอกสารที่รวบรวมเข้าเป็น
สำนวนการสอบสวน ตลอดจนคุณภาพของสำนวนการสอบสวนดังปรากฏความนำเสนอไป
แล้วข้างต้นนั้น ข้อมูลได้รับการสนทนากลุ่มได้แสดงให้เห็นถึงมูลเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิด
ปัญหาอุปสรรคดังกล่าว คือมิติทางด้านบุคลากรอันได้แก่ตัวพนักงานสอบสวน

๓. มิติทางด้านบุคลากร

ผลข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม แสดงให้เห็นถึงมิติทางด้านบุคลากร อัน
ได้แก่ตัวพนักงานสอบสวนที่ส่งผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาสั่งคดี
ของพนักงานอัยการ และชั้นพิจารณาตีของศาล สามารถจำแนกได้เป็นปัจจัยทักษะความรู้
ความสามารถของพนักงานสอบสวน และการเอาใจใส่ดูแลของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงาน
ตำรวจ

๓.๑ ทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน

จากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้พิพากษา และพนักงานอัยการได้มีความเห็น
พ้องร่วมกันว่าทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ
คุณภาพ หรือความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานของสำนวนการสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ปัจจุบันพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เป็นนายตำรวจจบใหม่ ยังขาดทักษะ ความรู้
ประสบการณ์ ส่งผลต่อคุณภาพของสำนวนการสอบสวนโดยชัดแจ้ง ส่งผลกระทบต่อระบบ
การดำเนินคดีอาญาในภาพรวม ดังคำกล่าวของพนักงานอัยการที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม
ที่ว่า

*“ปีนี้ที่เห็นได้ชัดคือ พนักงานสอบสวนประสิทธิภาพน้อยลง ... ๘
เดือนเป็นร้อยตำรวจโท ยังใหม่มาก บางครั้งผมก็ถามว่า ‘คุณไม่ถามอะไรกัน
บ้างหรือ มาแบบรว ๆ แบบนี้’ แล้วมาเอาวันสุดท้าย ท่านผู้พิพากษาอาจเจอ
บ่อยมาก ว่าทำไมอัยการฟ้องสี่โมง สี่โมงครึ่ง ก็พนักงานสอบสวนมาเอาตอน
บ่ายสอง อัยการก็ต้องรีบทำ”*

ประกอบกับความเห็นของผู้พิพากษาที่ว่า

“คนที่สอบสวนเบื้องต้น ที่พบกับประชาชนไม่มีความเข้าใจในทางคดีที่ดีพอ”

ด้วยปัญหาของคุณภาพของพนักงานสอบสวน ที่ยังขาดทักษะความรู้และประสบการณ์ ส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากการขาดการให้การอบรมทักษะวิชาชีพการสอบสวนที่เพียงพอ การขาดการฝึกการเรียนรู้งาน ดังความเห็นส่วนหนึ่งของผู้พิพากษาที่ว่า

“นักเรียนนายร้อย นรต. ที่จบมาไม่เป็นนิติศาสตร์บัณฑิต แต่มาเป็นพนักงานสอบสวน ... ผู้เชี่ยวชาญการสอบสวนไม่มีโรงเรียน มีการสอนตั้งแต่เบื้องต้น ตามจริงการสอบสวนต้องเรียน ต้องเรียนตั้งแต่เบื้องต้น”

ดังนั้นปัจจัยทางด้านทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน ก็จะส่งผลสำคัญต่อความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานของสำนวนการสอบสวน ยิ่งพนักงานสอบสวนขาดความรู้ ดังกรณีตัวอย่างที่ปรากฏเป็นประจักษ์ในการทำสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนปัจจุบัน ที่อาศัยเพียงคัดลอกวิธีการปฏิบัติสืบทอดจากพนักงานสอบสวนรุ่นพี่ โดยไม่ได้พิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสมในการปฏิบัติเช่นนั้นแต่อย่างใด ดังความเห็นผู้พิพากษาที่ว่า

“อาทิ คำถามสุดท้ายที่ผมรับไม่ได้เลย ‘ข้าพเจ้าไม่เคยมีเรื่องโกรธเคืองกับผู้อื่นมาก่อน’ จะถามทำไม คนเราใครไม่เคยมีเรื่องโกรธเคืองกับใครมาก่อน มันมีประโยชน์อะไรกับการสอบสวน ... แทนที่จะบันทึกว่าไม่เคยมีเรื่องโกรธเคืองกับผู้เสียหายหรือพยานในคดีให้มันชัด การตั้งคำถามแบบนี้มันเป็นการตั้งตามกันมาตั้งแต่รุ่นไหน”

สอดคล้องกับความเห็นของพนักงานอัยการ ที่แสดงให้เห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนไม่ได้มีการไต่ตรองสำนวนการสอบสวนให้รอบคอบ ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานและกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในภาพรวม

“คอมพิวเตอร์เปลี่ยนแต่ชื่อพยาน นอกนั้นเหมือนกัน แม้แต่ย่อหน้าจนไปถึงศาล ... มันเป็นไปได้หรือที่คนอยู่ในเหตุการณ์จะเห็นเหมือนกันหมด”

นอกเหนือจากประเด็นพนักงานสอบสวนขาดทักษะความรู้ ความสามารถ ตลอดจนประสิทธิภาพในการสอบสวนแล้ว ข้อมูลที่พบจากการสนทนากลุ่มก็แสดงให้เห็นว่า ยังปรากฏถึงเรื่อง ‘จิตสำนึกความรับผิดชอบ’ หรือ ‘ความใส่ใจในการทำการสอบสวน’ เพื่อตอบสนองความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงแก่ประชาชน กล่าวคือ พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ทำสำนวนการสอบสวนโดยไม่ได้ใส่ใจถึงความเป็นธรรมของคู่ความในคดีอาญาโดยแท้ แต่เป็นลักษณะเร่งรีบทำสำนวนการสอบสวนให้พ้นความรับผิดชอบของตัวเอง โดยผลกระทบไปยังการพิจารณาคดีในชั้นศาล ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาเท่านั้น แต่ส่งผลกระทบต่อความไม่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน สอดรับกับความเห็นของผู้พิพากษา และพนักงานอัยการที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มตามลำดับที่ว่า

“ผู้ต้องหาเค้าเอาพยานมาให้ตำรวจสอบ แต่ตำรวจไม่สอบ ... ตำรวจชอบพูดคำนี้กันจริง ๆ ผมเรียกมาสมานฉันท์ ผมเจอทุกวัน ‘ทำไมคุณไม่พูดแบบนี้ในชั้นตำรวจล่ะ’ ‘เฮ้ย ... ตำรวจบอกกว่าให้ไปว่ากันที่ศาล’ นี่เป็นเรื่องจริงครับ”

“บางที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรม ง่ายๆ ๆ ว่าเค้าแจ้งความก่อนแต่พนักงานสอบสวนบอกว่า ‘แล้วไง คุณก็ไปสู้กันชั้นศาล’ ความเป็นธรรมมันไม่มี แล้วคนเค้าก็ไม่ยอมรับ”

การที่พนักงานสอบสวนขาดจิตสำนึกในความรับผิดชอบในวิชาชีพ และความใส่ใจในการปฏิบัติงานสอบสวนให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมแก่ประชาชน ส่งผลทำให้เมื่อสำนวนการสอบสวนมาถึงขั้นตอนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ พนักงานอัยการผู้ที่มีหน้าที่ตรวจสอบสำนวนความครบถ้วนของพยานหลักฐานก็ต้องสั่งการให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อความธรรม และพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ซึ่งก็จะเป็นวนรอบของปัญหาตามที่ได้นำเสนอมาข้างต้นแล้ว ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่กระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ

แต่อย่างไรก็ตามจากการสนทนากลุ่ม ก็ปรากฏข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจถึงปัญหาที่พนักงานสอบสวนกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาปริมาณเงิน หรือจำนวนสำนวนคดีที่มากเกินไปจนเกินกว่าความเหมาะสมของอัตรากำลังของพนักงานสอบสวน รวมไปถึงการขาดแคลนบุคลากรที่มาช่วยเหลือสนับสนุนงานของพนักงานสอบสวน ดังความเห็นของผู้พิพากษาส่วนหนึ่งที่ว่า

“อย่างสมุทรปราการเค้าให้มีอัตรากำลังพนักงานสอบสวนประมาณ ๕๐ คน เพราะคดีมีเยอะที่สุด แต่มีตัวจริงประมาณ ๓๐ แต่ตัวปฏิบัติหน้าที่ประมาณ ๒๐ กว่าที่เหลือก็ไปตามนาย”

“ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่ใช่แค่ตัวเค้าแต่เป็นถึงระดับโครงสร้าง ... อัตราพนักงานสอบสวนไม่เต็มจำนวนตามอัตราคดีที่มีอยู่ แล้วเค้าก็อยู่กับทั้งที่งานมันไหลดแล้วเค้าก็ขอความเห็นใจอยู่แล้ว”

๓.๒ การเอาใจใส่ดูแลของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานตำรวจ

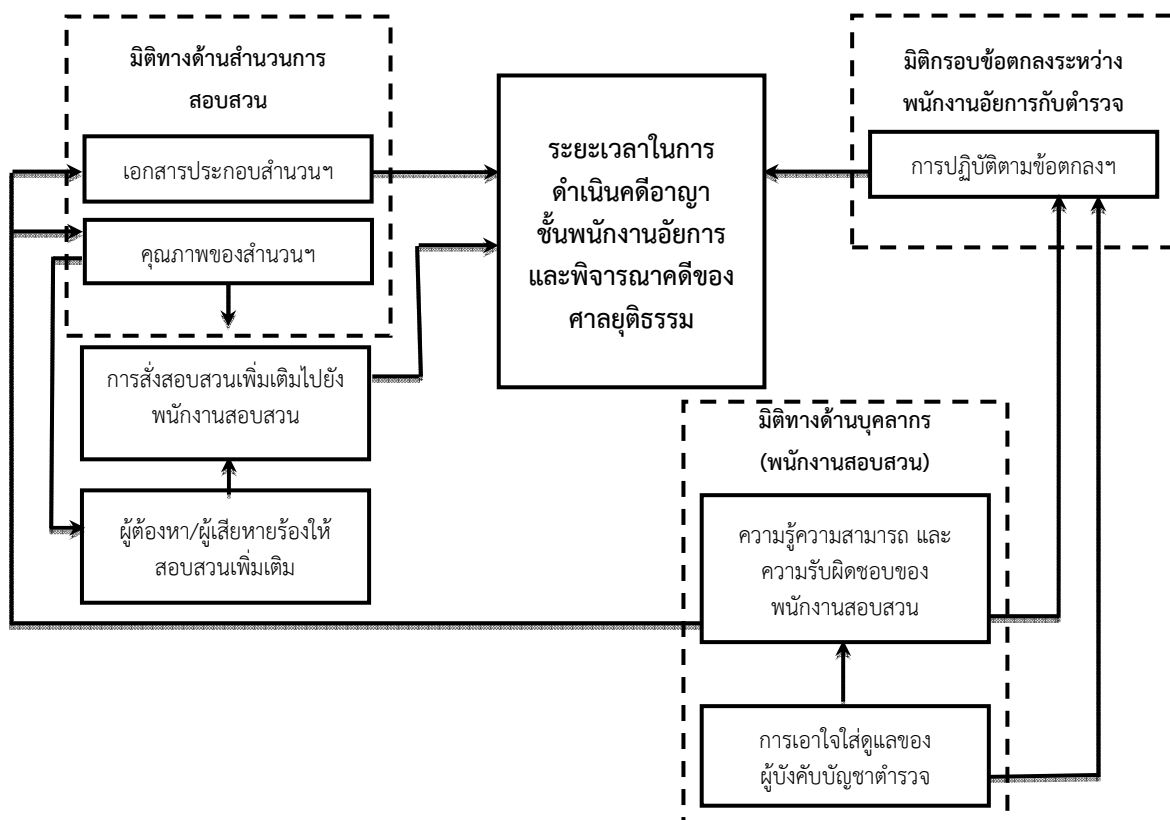
ข้อมูลที่ปรากฏจากการสนทนากลุ่ม ยังแสดงให้เห็นถึงอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการทำสำนวนการสอบสวน รวมไปถึงการส่งสำนวนการสอบสวนภายใต้กรอบข้อตกลงเรื่องระยะเวลาของการส่งมอบสำนวนการสอบสวนระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจ อันได้แก่ การเอาใจใส่ดูแลของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตำรวจ หรือผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั่นเอง กล่าวคือ ข้อมูลเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่า ความไม่สมบูรณ์ของสำนวนการสอบสวนส่วนหนึ่งเป็นผลมาจาก ที่ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนไม่กำกับดูแล หรือไม่ตรวจสอบสำนวนการสอบสวนให้เป็นที่เรียบร้อยก่อนส่งมายังการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งการที่ผู้บังคับบัญชาไม่เอาใจใส่ กวดขัน ความคุมดูแลดังกล่าวก็ทำให้พนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติงานที่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ทำสำนวนการสอบสวนได้ไม่รัดกุม ไม่มีความสมบูรณ์เพียงพอ อีกทั้งการไม่ควบคุมการปฏิบัติงาน ก็ทำให้พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงการส่งสำนวนตามกำหนดระยะเวลาที่มีไว้ระหว่างพนักงานอัยการกับตำรวจแต่อย่างใด ดังความเห็นบางส่วนของพนักงานอัยการที่ว่า

“เราเคยสอบถามว่า นายคุณเช็นต์สำนวนคุณ นายคุณเช็นต์มาได้
อย่างไร มันไม่มีอะไรมาเลย ... ผู้กำกับไม่เคยดูแลเหรว่าน้องคุณทำสำนวนมา
อย่างไร”

“เค้าขาดความรู้ เพราะพี่ ๆ ไม่เคยสนใจน้อง ... ไม่มีการอบรม”

จากการนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ และชั้นพิจารณาคดีของศาลตามการจำแนกตามรายมิติที่กรอบข้อตกลงเรื่องเวลาฯ ด้านสำนวนการสอบสวน และบุคลากร ดังนั้นจึงสามารถนำเสนอปรากฏตามแผนภาพ ๔.๓ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๓ แสดงมิติและปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการ และชั้นพิจารณาคดีของศาล

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในชั้นการพิจารณาสำคดี ของพนักงานอัยการ และชั้นการพิจารณาคดีของศาล

ผลจากการสนทนากลุ่มของพนักงานสอบสวน ปรากฏข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาฯ ดังต่อไปนี้

๑. เพิ่มอัตราพนักงานราชการในตำแหน่งนิติกร เพื่อมาเป็นเจ้าพนักงานให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

ตามที่ปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาฯ ได้แก่ คุณภาพของสำนวนการสอบสวนที่ปัจจุบันพบว่า ยังขาดความสมบูรณ์ของพยานหลักฐาน อันเนื่องมาจากเหตุผลส่วนหนึ่งคือปริมาณงาน หรือจำนวนสำนวนคดีอาญาที่รับผิดชอบของพนักงานสอบสวนมีมากเกินไปเกินความเหมาะสม ผลการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า ควรมียุบายในการเปิดรับบุคคลภายนอกผู้มี

คุณวุฒিনিติศาสตร์บัณฑิต มาบรรจุเป็นพนักงานราชการในตำแหน่งนิติกร เพื่อมาให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน อาทิ งานทางด้านธุรการคดี เป็นต้น โดยอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของพนักงานสอบสวน อันจะช่วยแบ่งเบาภาระในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนได้ ทั้งยังเป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมายจึงสามารถให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่พนักงานสอบสวนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเห็น ข้อเสนอแนะของการสนทนากลุ่มของพนักงานสอบสวนดังที่นำเสนอไปแล้ว ดังความเห็นของพนักงานอัยการที่ว่า

“น่าจะมีทีมการสอบสวนหลัก ๔-๕ คน โดยพนักงานสอบสวนเป็นหัวหน้าทีมการสอบสวน”

๒. ให้พนักงานสอบสวนเป็นสายงานที่มีความเป็นอิสระ อาจพิจารณาแยกการบังคับบัญชาเป็นการเฉพาะ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม แสดงให้เห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมการสนทนามีความเห็นสอดคล้องตรงกันที่เห็นควรให้พนักงานสอบสวนเป็นสายงานเฉพาะ ที่แยกการบังคับบัญชาออกจากสายงานอื่นเป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นตรงต่อหน่วยงานอิสระ เช่นเดียวกับพนักงานอัยการ หรือศาลยุติธรรม หรืออยู่ภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่นเดิม แต่เป็นหน่วยงานเฉพาะ เพื่อให้การดำเนินงานสอบสวนมีความเป็นอิสระ เกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังความเห็นของผู้พิพากษาและพนักงานอัยการปรากฏความตามลำดับที่ว่า

“อยากให้พนักงานสอบสวนเข้มแข็งด้วยตนเอง ... ให้พนักงานสอบสวนเข้มแข็งในองค์กรเอง”

“พนักงานสอบสวนต้องมีอิสระ รวดเร็วกว่านี้ ระบบนี้ต้องถูกแก้ไข ... ความอิสระของพนักงานสอบสวนต้องมีมากกว่านี้”

โดยข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้ ได้รับการเห็นพ้องในการสนทนากลุ่มว่าหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็ศาลยุติธรรม หรืออัยการ จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อช่วยเหลือให้พนักงานสอบสวนมีความเป็นอิสระในวิชาชีพ เนื่องด้วยปัญหาของพนักงานสอบสวนเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อความรวดเร็วในการดำเนินคดีอาญา ทั้งยังส่งผลต่อการดำรงความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน

๓. ควรมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนในชั้นสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนได้

จากการสนทนากลุ่มยังปรากฏข้อเสนอแนะที่ว่า ควรมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน เช่นเดียวกับต่างประเทศ จักได้ให้คำแนะนำถึงความสมบูรณ์พร้อมของพยานหลักฐานในการที่จะทราบข้อเท็จจริงและ พิสูจน์ความผิด ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน ยกเว้นคดีบางประเภทอาทิ ความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร หรือสำนวนชั้นสูตร ดังความเห็นพนักงานอัยการที่ว่า

“เราไม่มีกฎหมายรองรับให้พนักงานอัยการร่วมสอบสวนคดีกับชั้นพนักงานสอบสวน”

โดยในคดีความผิดอาญาบางประเภทที่อยู่ในความสนใจของประชาชน หรือเป็นคดีสำคัญก็ควรให้พนักงานสอบสวนสามารถยื่นความประสงค์ให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวน ร่วมกับพนักงานสอบสวน ซึ่งจะช่วยในเรื่องความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานทางคดี และลดระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาได้ในภาพรวม สอดรับกับความเห็นของผู้พิพากษาที่ว่า

“ถ้ามีมันก็จะดี เพราะเป็นการกรองคดีก่อนถึงการพิจารณาคดีของศาล”

๔. ควรปรับปรุงรูปแบบของการจัดทำสำนวนการสอบสวนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

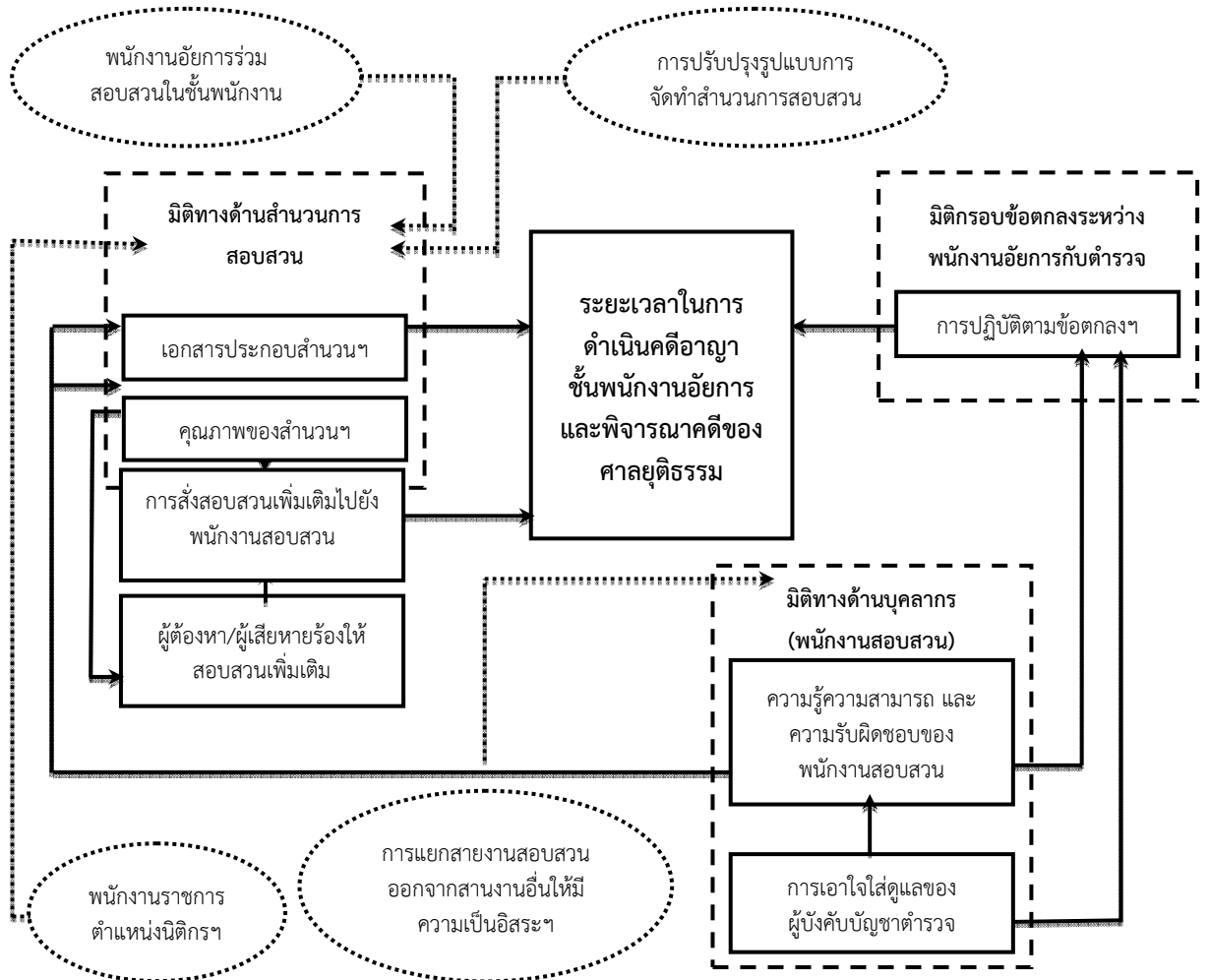
ด้วยการที่ในปัจจุบันพบว่า รูปแบบของสำนวนการสอบสวนยังมีความไม่เหมาะสม ยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อการพิสูจน์ความผิดหรือทราบข้อเท็จจริงของคดีที่เกิดขึ้น กล่าวคือ การจัดทำสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ยังเป็นงานเอกสาร ที่มุ่งเน้นการรวบรวมเอกสารเข้าไว้ประกอบสำนวนตามระเบียบข้อกำหนดในการจัดทำสำนวน ตลอดจนการบันทึกคำให้การก็มีรูปแบบข้อกำหนดที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตาม ซึ่งผลจากการสนทนากลุ่มพบว่า รูปแบบการจัดทำสำนวนการสอบสวนเช่นว่านั้นในหลายกรณียังไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นประโยชน์อันใดต่อการพิจารณาคดี จึงควรมีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบันทึกคำให้การที่พนักงานสอบสวนควรให้ความสำคัญในการเร่งรีบบันทึกคำให้การของพยานที่เกี่ยวข้องทางคดี ในบางกรณีไม่จำเป็นต้องปฏิบัติให้เรียบร้อยสวยงามตามรูปแบบ แต่ให้พึงระลึกถึงความสมบูรณ์ของเนื้อหา คำให้การที่จักช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงของคดีเป็นสำคัญ ดังความเห็นของผู้พิพากษาบางส่วนที่ว่า

“พยานที่เป็นปากสำคัญ ถ้าไม่มีเครื่องพิมพ์ดีดหรืออะไร ก็เขียนเอาไว้ก็ได้เอาเฉพาะประเด็นสำคัญที่ต้องถามสัก ๔-๕ คำถามแล้วให้เค้าลงลายมือชื่อไว้ นั่นคือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินคดี”

“บันทึกของพนักงานสอบสวนไม่อาจใช้คอมพิวเตอร์พิมพ์ดีดได้สมัยก่อนให้เขียนลงกระดาษเปล่าเป็นลายมือชื่อ ... แล้วให้พยานลงลายมือชื่อยังแลดูน่าเชื่อถือกว่าการประดิษฐ์ประดอยถ้อยคำบน สน.”

จากข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มตั้งความข้างต้นนี้ สามารถนำเสนอมิติและปัจจัยผนวกกับแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ และชั้นการพิจารณาคดีของศาลปรากฏตามแผนภาพ ๔.๔ ได้ดังนี้ (หน้าถัดไป)

แผนภาพที่ ๔.๔ แสดงมิติและปัจจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่มีผลต่อ
ระยะเวลาดำเนิน คดีอาญาในชั้นการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ
และชั้นการพิจารณาคดีของศาล

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยอาศัยการสัมภาษณ์ (Indepth-interview) ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น เพื่อทราบถึงสาเหตุของความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ผลการศึกษาสามารถจำแนกมูลเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาได้เป็น ๖ ปัจจัย ปรากฏข้อมูลดังนี้

๑) ปัจจัยปริมาณคดีที่มีจำนวนมาก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีในชั้นศาลยุติธรรมที่สำคัญ คือปริมาณคดีอาญาที่เข้าสู่ชั้นพิจารณาคดีของศาลที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งจากการที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองต่อศาล ตลอดจนกรณีที่ผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหาร้องทุกข์/กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินคดีตามระบบกระบวนการยุติธรรมในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดตาม ก่อนที่จะสรุปสำนวนการการสอบสวนพร้อมความเห็นไปชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ เพื่อสั่งฟ้องต่อศาล

การที่มีคดีอาญาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจะกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการแล้ว ก็ยังส่งผลต่อชั้นศาลยุติธรรม เมื่อศาลประทับฟ้องคดีไว้พิจารณาจำนวนมากจะส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีอาญาต่าง ๆ เพราะในการพิจารณาคดีศาลจะคำนึงถึงลำดับของการประทับฟ้อง โดยหลักการแล้วคดีที่มีการประทับฟ้องก่อนจะนำมาพิจารณา ก่อนคดีที่มีการประทับฟ้องที่หลัง การพิจารณาคดีจะเรียงตามลำดับก่อนหลัง การที่มีจำนวนคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลที่มาก ทำให้เกิดการสะสมของจำนวนคดี ทำให้คดีที่ศาลประทับฟ้องที่หลังต้องมีการรอการพิจารณาคดีจนกว่าคดีลำดับก่อนหน้าจะพิจารณาแล้วเสร็จ ยกเว้นกรณีที่ได้รับคำสั่งหรือคดีอุกฉกรรจ์ที่มีโทษร้ายแรง กระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๒) ปัจจัยการบริหารจัดการคดีของอธิบดีผู้พิพากษาหรือหัวหน้าศาล

เนื่องด้วยระบบการบริหารจัดการภายในของศาลยุติธรรม ได้กำหนดอำนาจให้อธิบดีผู้พิพากษา และหัวหน้าศาลมีอำนาจในการบริหารจัดการคดี ตั้งแต่การจ่าย การโอน และการเรียกคืนสำนวนคดี เช่น การสั่งให้ผู้พิพากษารายงานเกี่ยวกับคดีต่าง ๆ หรือจ่ายสำนวนคดีหรือมอบหมายคดีให้ผู้พิพากษาผู้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ซึ่งถ้าหากมีการบริหารจัดการคดีที่ดี และเหมาะสมสอดคล้องกับสมรรถนะความสามารถและจำนวนผู้พิพากษาของแต่ละศาลยุติธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าหากอธิบดีผู้พิพากษาหรือหัวหน้าศาลมอบหมายสำนวนคดีให้แก่ผู้พิพากษาโดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างจำนวนคดีและจำนวนผู้พิพากษา ตลอดจนตระหนักถึงความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมขององค์คณะผู้พิพากษาที่จะรับผิดชอบสำนวนคดีนั้น รวมถึงระบบการสนับสนุนอื่น ๆ อาทิ ระบบการติดตาม ให้คำปรึกษา และการรายงานคดีให้ทราบอย่างต่อเนื่องแล้ว ก็จะช่วยให้การพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว แต่ในกรณีตรงข้ามแล้วหากการบริหารจัดการภายในในการมอบหมายสำนวนคดี หรือระบบสนับสนุนต่าง ๆ ไม่เป็นไปอย่างเหมาะสม ก็จักเป็นมูลเหตุสำคัญต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดีในชั้นศาลยุติธรรม

๓) ปัจจัยเขตอำนาจของศาล

การที่ศาลยุติธรรมแต่ละศาลมีขอบเขตในการใช้อำนาจ หรือขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบแตกต่างกัน ก็ส่งผลปริมาณคดีอาญาที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วยเช่นกัน และด้วยปริมาณคดีอาญาที่มีเพิ่มมากขึ้นและมีความหลากหลายก็ส่งผลต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดี

โดยที่ศาลที่มีเขตอำนาจการพิจารณาที่ครอบคลุมพื้นที่กว้าง จะได้รับผลกระทบในการพิจารณาคดีอาญามากกว่าศาลที่มีเขตอำนาจในพื้นที่เล็กกว่า ตัวอย่างเช่น จังหวัดที่ไม่มีศาลแขวง จะส่งผลทำให้ศาลจังหวัดต้องรับคดีอาญาไว้พิจารณาทั้งหมดตั้งแต่คดีที่มีอัตราโทษที่เบาหรือคดีสุทโฆส จนถึงอัตราโทษสูงถึงขั้นประหารชีวิต ทำให้ต้องใช้เวลาในการพิจารณาคดีแตกต่างกับจังหวัดหรือพื้นที่ที่มีการจัดตั้งศาลแขวง ที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของศาลจังหวัดหรือศาลอาญาได้ส่วนหนึ่ง

๔) ปัจจัยประเภทคดีหรืออัตราโทษของแต่ละคดี

ประเภทคดีหรืออัตราโทษของแต่ละคดีที่แตกต่างกัน มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม โดยคดีที่มีอัตราโทษสูง อันจะเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลย ดังนั้นศาลยุติธรรมจึงต้องคำนึงถึงเรื่องดังกล่าว ส่งผลทำให้ในการพิจารณาคดี แม้ว่าจะพิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้วก็ตาม ภายหลังจากศาลเขียนคำพิพากษาหลังจากพิจารณาแล้วเสร็จตามที่กฎหมายกำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนต้องส่งสำนวนการพิจารณาไปให้กับสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลทำการตรวจสอบอีกครั้ง ซึ่งระยะเวลาในการตรวจสอบสำนวนนั้นใช้ระยะเวลาเป็นค่อนข้างนานประมาณกว่า ๓๐ วัน ถึงแม้ว่าระบบดังกล่าวที่ถูกออกแบบมาเพื่อลดภาระให้เกิดความรอบคอบในการพิจารณาตัดสินคดี อย่างไรก็ตามก็ส่งผลต่อความล่าช้าในการอ่านคำพิพากษา กระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาล

๕) ปัจจัยความซับซ้อนของคดี

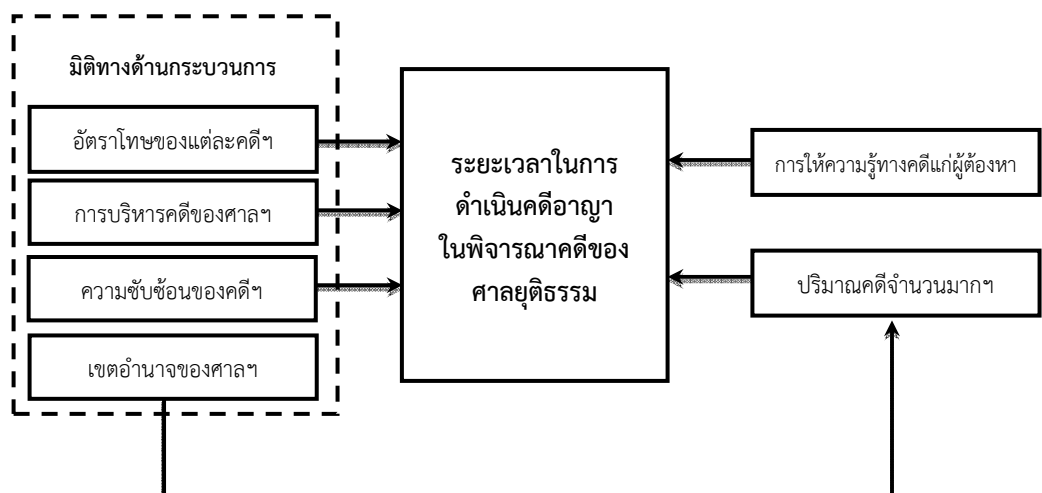
กรณีคดีอาญาที่เข้าสู่ชั้นการพิจารณาคดีของศาล เป็นคดีที่มีความซับซ้อนของพยานหลักฐานมาก หรือเป็นกรณีที่ศาลไม่สามารถตามพยานได้เนื่องจากพยานหลบหนีหรือไม่มาให้การในชั้นพิจารณาของศาล ก็ส่งผลทำให้ผู้พิพากษาต้องทำการสั่งให้มีการเลื่อนคดีออกไป ทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีอาญาที่จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล แต่ถ้าเป็นกรณีที่จำเลยหลบหนีไม่มาฟังการพิจารณาแล้ว ก็ส่งผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมด้วยเช่นกัน

๖) ปัจจัยการให้ความรู้ทางคดีแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตั้งแต่ในชั้นการสอบสวน และชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ

โดยปกติแล้ว กฎหมายได้กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ทราบเมื่อเริ่มเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญาตั้งแต่ชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งถ้าหากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการได้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาที่พึงจะรับทราบตามกฎหมาย ตลอดจนอธิบายให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความรู้ความเข้าใจว่า หากผู้ต้องหาจำเลยให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธจะได้รับสิทธิใดบ้าง และจะมีกระบวนการที่แตกต่างกันอย่างไร เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับทราบข้อมูลดังกล่าวโดยถ่วงถ่วงและมีความเข้าใจแล้ว จะทำให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แม้บางครั้งมีการฟ้องร้องตั้งข้อกล่าวหาผู้ต้องหาหรือจำเลยที่รุนแรงมากก็ตาม แต่หากผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบถึงสิทธิที่ได้รับ จะมีความเข้าใจว่าเป็นเพียงการตั้งข้อกล่าวหาเพื่อพิสูจน์ความผิด หากสามารถต่อสู้หรือพิสูจน์ความผิดได้ หรือรับสารภาพหรือปฏิเสธและมีการต่อสู้ด้วยข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงในการสืบประกอบการพิจารณาของศาล จะส่งผลดีต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จรวดเร็วยิ่งขึ้น

จากการนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลตามข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ปรากฏเป็น ๖ ปัจจัยดังที่ปรากฏความไปข้างต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยพิจารณาแล้วสามารถกำหนดปัจจัยที่ค้นพบดังกล่าวเข้าร่วมเป็นมิติทางด้านกระบวนการ ประกอบไปด้วย ปัจจัยทางด้านอัตราโทษของคดีฯ ปัจจัยการบริหารจัดการคดีของศาลฯ ปัจจัยเขตอำนาจของศาล และปัจจัยความซับซ้อนของคดี โดยที่ปัจจัยปริมาณคดีที่มีจำนวนมา และปัจจัยการให้ความรู้ทางคดีแก่ผู้ต้องหาเป็นปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากการพิจารณาจัดกลุ่มมูลเหตุของปัจจัย ดังนั้นจึงสามารถนำเสนอความสัมพันธ์ให้ปรากฏตามแผนภาพ ๔.๕ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๕ แสดงมิติและปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาล

บทที่ ๕

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ เพื่อทราบถึงระยะเวลาการให้บริการในการดำเนินคดีอาญาของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลในเชิงคุณภาพเพื่อให้ปรากฏถึงมูลเหตุปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาดังกล่าว อันจักสามารถนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาให้รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ยังผลต่อความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการตามลำดับต่อไป

สามารถนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษา และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินคดีอาญาได้ดังนี้

๕.๑ อภิปรายผล

ผลที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ อันได้แก่ระยะเวลาที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ได้ใช้ในการดำเนินคดีอาญา และข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นความคิดเห็นที่แสดงถึงสาเหตุที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาดังกล่าว ทางผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลโดยจำแนกออกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยได้ กล่าวคือ

๕.๑.๑ ระยะเวลาการให้บริการในการดำเนินคดีอาญา ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของผู้วิจัย ได้พิจารณากำหนดกรอบการศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาเฉพาะคดีอาญาที่มีใช้คดีที่ย่อมความได้ และมีอัตราเกินกว่าการพิจารณาคดีในศาลแขวง แบ่งตามประเภทคดีหลัก ๗ กลุ่มคดี ได้แก่

๑. คดีฆ่าผู้อื่น/ คดีพยายามฆ่า/ คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)

๓. คดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)

๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์

๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/ คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/ คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)

๖. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/ คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/ คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)

๗. คดีครอบครองยาเสพติด/ คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย/ คดีจำหน่ายยาเสพติด

โดยได้พิจารณาข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลยุติธรรม ซึ่งภายหลังจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรอบระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงผลเป็นประจักษ์ว่า ลักษณะของการดำเนินคดีมีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาด้วยเช่นกัน ดังปรากฏตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ที่จำแนกลักษณะคดีที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสอบสวนคดีอาญาไว้ชัดแจ้ง ดังนั้น ทางผู้วิจัยได้จำแนก ลักษณะของการดำเนินคดีอาญา ในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และชั้นพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการ ออกเป็น ๔ ลักษณะ ได้แก่

๑. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด และสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ โดยที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวน
๒. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด และสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ โดยที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไประหว่างการสอบสวน
๓. คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้
๔. คดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

ส่วนในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมนั้น ทางผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะของการดำเนินคดีอาญา ที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑. คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ และศาลพิจารณาดำเนินการนำสืบพยานหลักฐานประกอบ
๒. คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ และศาลไม่พิจารณาดำเนินการนำสืบพยานหลักฐานประกอบ
๓. คดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ

ภายหลังจากการที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา โดยพิจารณาจำแนกตามประเภทของคดีอาญา และลักษณะการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาลยุติธรรม ดังจำแนกให้ปรากฏชัดแจ้งตามข้างต้นแล้ว ผลที่ประจักษ์จากการศึกษาวิจัยสามารถนำเสนออภิปรายตามลักษณะของการดำเนินคดีอาญา ในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และชั้นพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการ ได้ดังนี้

๕.๑.๑.๑ คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด และสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ โดยที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวน

ผลจากการเก็บข้อมูลปรากฏว่าลักษณะการดำเนินคดีที่เป็นคดีประเภทรู้ตัวผู้กระทำผิด และสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ โดยที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวนนี้ เป็นลักษณะการดำเนินคดีที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีรวดเร็วที่สุดในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และเป็นส่วนใหญ่ในชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ดังตัวอย่างข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในฐานความผิดลักทรัพย์ฯ อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และเกินกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป ถ้าเป็นคดีที่มีลักษณะรู้ตัวผู้กระทำผิด และผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวนจะใช้เวลาสอบสวนโดยเฉลี่ย ๔๙.๙๗ วัน และ ๔๒.๒๕ วันตามลำดับ และใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๓.๒๗ วัน และ ๘.๑๘ วันตามลำดับ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น และรวดเร็วกว่าการดำเนินคดีอาญาในลักษณะอื่น เป็นต้น

๑) ชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน: ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แล้วเห็นว่า การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนลักษณะดังกล่าวนี้ ที่ใช้ระยะเวลาที่สั้น และรวดเร็วกว่าการดำเนินคดีอาญาลักษณะอื่น ก็ด้วยการปัจจัยสำคัญของคดีลักษณะนี้ที่ตัวผู้ต้องหาในคดีถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวน ซึ่งเมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวนแล้วนั้น พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจำต้องเร่งรัดงานสอบสวนให้เสร็จสิ้นก่อนจะครบอำนาจผิดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ ตามอัตราโทษของฐานความผิด คืออัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนเสร็จสิ้นภายในเวลา ๔๘ วัน (ตามมาตรา ๘๗ วรรคห้า) และภายในเวลา ๘๔ วัน หากเป็นคดีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป (มาตรา ๘๗ วรรคหก) อันสอดคล้องกับคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ข้อ ง. ที่กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในคดีลักษณะดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ

นอกเหนือจากกรอบของกฎหมายและคำสั่งของกรมตำรวจตามที่ปรากฏข้างต้นแล้ว ยังมีความตกลงระหว่างพนักงานอัยการกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามหนังสือกรมตำรวจที่ ๐๖๐๓.๒/๒๗๘๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๒ ที่กำหนดข้อตกลงกรณีเป็นคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จ และสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นทางคดีไปยังพนักงานอัยการให้พิจารณาสั่งคดีต่อไปก่อนครบกำหนดระยะเวลาฝากขังครั้งสุดท้าย หรือในกรณีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนก็ให้เสนอสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการก่อนครบอำนาจฝากขัง ๓ วัน ดังนั้นข้อตกลงระหว่างพนักงานอัยการและสำนักงานตำรวจแห่งชาตินี้ ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นกรอบที่เข้ามาควบคุมการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนจึงส่งผลทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน ของลักษณะคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่จะใช้

ระยะเวลาค่อนข้างสั้น และรวดเร็วกว่าคดีลักษณะอื่นอยู่ภายในกรอบระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดเรื่องการควบคุมตัวไว้เป็นการเฉพาะดังที่กล่าวไป

แต่อย่างไรก็ตามจากข้อมูลที่แสดงระยะเวลาดำเนินคดีในบางตัวอย่าง ที่ได้เก็บข้อมูลมานั้น ระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนสูงเกินกว่า กำหนดเวลาฝากขังตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารวมถึงคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ กำหนดไว้ อาทิในประเภทคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย บางตัวอย่างใช้ระยะเวลาการสอบสวนสูงถึง ๒๖๗ วันก่อนส่งมอบสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ รวมไปถึงประเภทคดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ และคดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา บางตัวอย่างก็ใช้เวลาดำเนินการสอบสวนสูงถึง ๑๗๐ และ ๑๕๗ วัน ตามลำดับ ซึ่งทางผู้วิจัยเห็นว่าในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใต้กำหนดเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหา ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้จำแนกไว้ตามอัตราโทษ ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นตามข้างต้น ทางราชทัณฑ์จะปล่อยตัวผู้ต้องหาจากเรือนจำ และพนักงานสอบสวนจะต้องมีหน้าที่ติดตามนำตัวผู้ต้องหา มาฟ้องภายในอายุความ ซึ่งการติดตามผู้ต้องหามาฟ้องนี้เป็นเพียงกรณีที่พนักงานสอบสวนจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ได้ผู้ต้องหามาฟ้อง อันเป็นเงื่อนไขในการฟ้องของพนักงานอัยการ (มาตรา ๑๔๑ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๑๖๕) แม้พนักงานสอบสวนไม่อาจทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหา แต่ภายหลังเมื่อสำนวนการสอบสวนแล้วเสร็จ และพนักงานสอบสวนสามารถติดตามผู้ต้องหามาฟ้องพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ในกรอบอายุความแล้ว การสอบสวนนั้นยังถือว่าชอบด้วยกฎหมาย แต่ในกรณีเช่นว่านี้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอาจมีความผิดพลาดวินัย และตามกฎหมายได้หากกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นจากความบกพร่องของตัวพนักงานสอบสวน

๒) ชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ: ด้วยกรอบระยะเวลาการควบคุมตัวระหว่างการสอบสวนตามนัยที่กฎหมายกำหนด ก็ส่งผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการทำให้คดีลักษณะดังกล่าวนี้ ในชั้นการพิจารณาคดีของพนักงานอัยการก็ใช้ระยะเวลาค่อนข้างกระชับ รวดเร็วกว่าคดีลักษณะอื่นด้วยเช่นเดียวกัน ก็ด้วยการที่พนักงานอัยการจะรับสำนวนการสอบสวนไว้พิจารณาได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนำตัวผู้ต้องหามาพร้อมสำนวนการสอบสวน หรือผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการสามารถยื่นฟ้องได้ ถ้าเป็นกรณีคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ระหว่างการสอบสวน และพนักงานสอบสวนนำสำนวนการสอบสวนยื่นให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดี พนักงานอัยการก็จักต้องพิจารณาสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีว่าจะ “สั่งฟ้อง” หรือ “สั่งไม่ฟ้อง” ผู้ต้องหาในคดีดังกล่าว ให้อยู่ภายในกรอบของระยะเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหาตามอัตราโทษที่ระบุในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วยเช่นกัน รวมถึงตามความข้อ ๘ ของระเบียบอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนิน

คดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ก็ได้ระบุความเป็นกรณีเฉพาะให้พนักงานอัยการดำเนินคดีทุกคดีให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เฉพาะอย่างยิ่งคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกคุมขังอยู่ ให้ดำเนินคดีโดยเร็วเป็นพิเศษ จึงอาจกล่าวได้ว่าระยะเวลาในการฝากขังผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวระหว่างการสอบสวนนั้น เป็นเสมือนหนึ่งปัจจัยที่ควบคุมให้การดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ ทั้งในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนใช้เวลาสั้น และรวดเร็วกว่าคดีอาญาในลักษณะอื่น

นอกเหนือตามหลักฟังปฏิบัติข้างต้นแล้วนั้น จากข้อมูลระยะเวลาที่ยังปรากฏว่าในบางตัวอย่างที่เก็บข้อมูลพบว่าระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ สูงเกินกว่า กำหนดเวลาฝากขังตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาทิในประเภทคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย บางตัวอย่างใช้ระยะเวลาการพิจารณาสั่งคดีสูงถึง ๑๕๗ วัน รวมไปถึงประเภทคดีที่ร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัส และคดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ บางตัวอย่างก็ใช้เวลาดำเนินการพิจารณาสั่งคดีสูงถึง ๑๖๗ และ ๑๑๙ วัน ตามลำดับ

ซึ่งจากการวิเคราะห์แล้วแสดงให้เห็นได้ว่า กรณีคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในทางปกติวิสัยแล้ว พนักงานอัยการจะรีบดำเนินการพิจารณาสั่งคดีให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบระยะเวลาฝากขัง อันปรากฏเป็นข้อตกลงระหว่างพนักงานอัยการและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามหนังสือกรมตำรวจที่ ๐๖๐๓.๒/๒๗๙๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๒ ที่พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนให้แล้วเสร็จและส่งสำนวนมายังพนักงานอัยการ ก่อนครบกำหนดฝากขังครั้งสุดท้าย ก็เพื่อให้พนักงานอัยการมีระยะเวลาเพียงพอที่จะพิจารณาสั่งคดีให้อยู่ในกรอบระยะเวลาฝากขังที่เหลือดังกล่าว แต่ถ้ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานอัยการไม่สามารถพิจารณาสั่งคดีภายในกรอบระยะเวลาฝากขังได้แล้ว ทางราชทัณฑ์จะปล่อยตัวผู้ต้องหาจากเรือนจำ และพนักงานอัยการก็จักประสานพนักงานสอบสวนติดตามนำตัวผู้ต้องหามาฟ้องภายในอายุความ ซึ่งการติดตามผู้ต้องหามาฟ้องนี้เป็นเพียงกรณีที่พนักงานสอบสวนจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ได้ผู้ต้องหามาฟ้องภายใต้กรอบอายุความตามแต่ละอัตราโทษของคดี อันเป็นเงื่อนไขในการฟ้องของพนักงานอัยการ (มาตรา ๑๔๑ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๑๖๕) สอดคล้องตามหลักฟังปฏิบัติในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งภายหลังสามารถติดตามตัวผู้ต้องหามาฟ้องภายในอายุความแล้ว การดำเนินคดีอาญานั้นก็ยิ่งถือว่าชอบด้วยกฎหมาย

๕.๑.๑.๒ คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด และสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ โดยที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปในระหว่างการสอบสวน

จากข้อมูลปรากฏว่าลักษณะการดำเนินคดีที่เป็นคดีประเภทรู้ตัวผู้กระทำผิด และสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ โดยที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปในระหว่างการสอบสวนนี้ เป็นลักษณะการดำเนินคดีที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีรวดเร็ว รองจาก

ลักษณะคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวน ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ดังตัวอย่างข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในฐานความผิดลักทรัพย์ฯ อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และเกินกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป ถ้าเป็นคดีที่มีลักษณะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปในช่วงการสอบสวนจะใช้เวลาสอบสวนโดยเฉลี่ย ๘๗.๙๓ วัน และ ๖๑ วันตามลำดับ ซึ่งใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีรองจากกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวที่ใช้เวลาสอบสวนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๙.๙๗ วัน และ ๔๒.๒๕ วันตามลำดับ

ส่วนในชั้นพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการ ลักษณะคดีดังกล่าวใช้ระยะเวลาในการพิจารณาสำคดียาวนานกว่าลักษณะคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว ในทุกประเภทฐานความผิด ดังตัวอย่างข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ในคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย คดีทำร้ายร่างกาย และคดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา ที่ใช้เวลาในการพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๕๙.๑๓ วัน ๕๓.๙๔ วัน และ ๑๙.๕๖ วันตามลำดับ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้นและรวดเร็วกว่าการดำเนินคดีอาญาในลักษณะอื่น เป็นต้น ซึ่งใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีรองจากกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวที่ใช้เวลาพิจารณาคดีโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๒ วัน ๔๕.๒๐ วัน และ ๑๓.๗๔ วันตามลำดับ

๑) ชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน: ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนลักษณะดังกล่าวนี้ มีระยะเวลาการสอบสวนที่รวดเร็วยกเว้นคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว ก็เนื่องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนของพนักงานสอบสวนสูงสุดที่ระยะเวลา ๖ เดือน หรือ ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ปล่อยตัวชั่วคราว แม้ว่ากฎหมายจะระบุไว้ชัดเจนว่าให้พนักงานสอบสวนสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๓ เดือน หรือ ๙๐ วันก็ตาม แต่หากมีเหตุจำเป็นก็สามารถขอยืดเวลาออกไปเป็น ๖ เดือนได้ตามที่กล่าว (มาตรา ๑๑๓ วรรคหนึ่ง) ดังนั้นด้วยการที่กรอบระยะเวลาในการสอบสวนที่สูงสุด ๑๘๐ วันนั้น มีระยะที่ยาวนานกว่ากรอบระยะเวลาในการทำสำนวนการสอบสวนของคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวน ที่ต้องทำสำนวนให้แล้วเสร็จภายในระยะฝากขัง (๔๘ วัน กรณีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และ ๘๔ วัน กรณีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า ๑๐ ปี) ดังนั้น โดยปกติวิสัยแล้วพนักงานสอบสวนก็จักให้ความสำคัญต่อสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่เป็นลำดับแรก สอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมที่บ่งชี้ว่าพนักงานสอบสวนใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในลักษณะคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวในช่วงการสอบสวนรวดเร็ว กว่าคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตามพนักงานสอบสวนก็จักต้องทำสำนวนการสอบสวนในลักษณะคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวดังกล่าวนี้ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๖ เดือน หรือ ๑๘๐ วัน มิเช่นนั้นแล้วพนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาเข้ามาในคำร้องต่อศาล เพื่อขอฝากขังผู้ต้องหาตามอัตราโทษของฐานความผิด (มาตรา ๑๑๓ วรรคสอง) สอดคล้องกับผลข้อมูลระยะเวลาที่แสดงให้เห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนใช้ระยะเวลาการ

สอบสวนลักษณะคดีที่ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวจนแล้วเสร็จ โดยเฉลี่ยไม่เกิน ๑๘๐ วัน ในทุกกลุ่มประเภทคดี ดังข้อมูลระยะเวลาดำเนินคดีในประเภทคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย คดีทำร้ายกาย และคดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา ที่ใช้เวลาการสอบสวนจนแล้วเสร็จโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๖๕.๘๕ วัน ๗๗.๓๙ วัน และ ๘๕.๒๑ วันตามลำดับ

นอกเหนือจากกรอบของกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังสอดคล้องกับคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ข้อ ค. ที่กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในคดีลักษณะดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ โดยระบุให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ๑ เดือน หรือ ๓๐ วัน สำหรับคดีอาญาทั่วไป และภายใน ๒ เดือน หรือ ๖๐ วัน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ ได้แก่ ๑) ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ๒) ปล้นทรัพย์ ๓) ชิงทรัพย์ ๔) วางเพลิง และ ๕) เรียกค่าไถ่ แต่หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถทำสำนวนการสอบสวนให้แล้วเสร็จตามกำหนดก็สามารถขอขยายเวลาครั้งละ ๑๕ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๖ เดือน หรือ ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งตรงกับความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณากำหนดตั้งที่นำเสนอไปแล้วข้างต้น

แต่อย่างไรก็ตามจากข้อมูลที่แสดงระยะเวลาดำเนินคดีในบางตัวอย่าง ที่ได้เก็บข้อมูลมานั้น ระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนสูงเกินกว่า กำหนดเวลาการดำเนินการสอบสวน ๖ เดือน หรือ ๑๘๐ วัน ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ กำหนดไว้ อาทิ ในประเภทคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย บางตัวอย่างใช้ระยะเวลาการสอบสวนสูงถึง ๔๘๑ วันก่อนส่งมอบสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ รวมไปถึงประเภทคดีคดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา บางตัวอย่างก็ใช้เวลาดำเนินการสอบสวนสูงถึง ๓๖๒ วัน ซึ่งทางผู้วิจัยเห็นว่าในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในที่กำหนดเวลา ๖ เดือน หรือ ๑๘๐ วัน ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นตามข้างต้น แนวทางการปฏิบัติกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งให้นายประกันนำตัวผู้ต้องหามาส่งก่อนครบ ๖ เดือน และนำตั้งผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังตามอัตราโทษ ถ้าเกินกำหนด ๖ เดือนหรือ ๑๘๐ วันแล้ว จะถือว่าสัญญาประกันสิ้นผลบังคับ (มาตรา ๑๑๓) พนักงานสอบสวนไม่สามารถปรับสัญญาประกันได้ ซึ่งถึงแม้ในบางกรณีที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเกินระยะเวลา ๖ เดือนหรือ ๑๘๐ วัน และไม่ได้นำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังก่อนครบกำหนดก็ตาม ก็ไม่มีผลทำให้การสอบสวนนั้นเสียไปแต่อย่างใด พนักงานอัยการยังคงมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลเมื่อพนักงานสอบสวนสามารถติดตามนำตัวผู้ต้องหามาฟ้องแก่พนักงานอัยการ แต่หากเป็นกรณีเช่นว่านี้ตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ได้กำหนดไว้ว่า ให้ผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวนพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนหรือไม่ประการ

ใด แต่ถ้าพนักงานสอบสวนไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวน อันด้วยเหตุผู้ต้องหาหลบหนีประกัน ส่งผลทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถรับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวมาไว้พิจารณา ซึ่งการที่จะรับสำนวนไว้พิจารณาได้ ต้องเข้าหลักเกณฑ์ ๓ ประการตามความปรากฏในระเบียบอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗

๒) ชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ: จากข้อมูลที่แสดงว่าระยะเวลาการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการในลักษณะคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ปรากฏว่าจักใช้ระยะเวลาในการพิจารณาช้ากว่า ลักษณะคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวในทุกประเภทคดีตั้งที่นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ด้วยเวลาที่พนักงานอัยการจะรับสำนวนการสอบสวนไว้พิจารณาได้ ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนำตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวน หรือผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการสามารถยื่นฟ้องได้ ถ้าเป็นกรณีคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการสอบสวน และพนักงานสอบสวนนำสำนวนการสอบสวนยื่นให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดี พนักงานสอบสวนจักต้องเรียกหรือนำตัวผู้ต้องหาส่งพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการให้มีความเห็นทางคดีว่าจะ “สั่งฟ้อง” หรือ “สั่งไม่ฟ้อง” ผู้ต้องหาในคดีดังกล่าว ซึ่งเมื่อพนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนแล้ว ผู้ต้องหาสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการภายใต้ข้อกำหนดของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดียวกับในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจึงมีระยะเวลาในการพิจารณาสั่งคดีภายในกรอบเวลาที่กำหนดในการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งโดยปกติแล้วหากคดีใดที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมาในชั้นพนักงานสอบสวน ก็มักจะได้รับการอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานอัยการด้วยเช่นเดียวกัน และเมื่อพนักงานอัยการพิจารณาความเห็นเสร็จว่าจะ “สั่งฟ้อง” ผู้ต้องหาต่อศาลก็จักเรียกผู้ต้องหาเพื่อฟ้องตามลำดับต่อไป

ข้อมูลระยะเวลายังปรากฏว่าในบางตัวอย่างที่เก็บข้อมูลพบว่าระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการสูงเกินกว่ากำหนดเวลาปล่อยตัวชั่วคราวตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาทิในประเภทคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย บางตัวอย่างใช้ระยะเวลาการพิจารณาสั่งคดีสูงถึง ๒๐๖ วัน รวมไปถึงประเภทคดีที่ร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัส บางตัวอย่างก็ใช้เวลาดำเนินการพิจารณาสั่งคดีสูงถึง ๒๖๕ วัน ซึ่งจากการวิเคราะห์แล้วแสดงให้เห็นได้ว่า ตัวอย่างดังกล่าวอาจเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกันในชั้นพนักงานอัยการ ซึ่งทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องคดีต่อศาล และพนักงานอัยการก็จักประสานพนักงานสอบสวนติดตามนำตัวผู้ต้องหาฟ้องภายในอายุความ ซึ่งการติดตามผู้ต้องหาฟ้องนี้เป็นเพียงกรณีที่พนักงานสอบสวนจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ได้ผู้ต้องหาฟ้องภายใต้กรอบอายุความตามแต่ละอัตราโทษของคดี อันเป็นเงื่อนไขในการฟ้องของพนักงานอัยการ (มาตรา ๑๔๑ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๑๖๕)

สอดคล้องตามหลักพึงปฏิบัติในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน ภายหลังจากสามารถติดตามตัวผู้ต้องหามาฟ้องภายในอายุความแล้ว การดำเนินคดีอาญานี้ก็น่าจะถือว่าชอบด้วยกฎหมาย

๕.๑.๑.๓ คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้

จากข้อมูลปรากฏว่าลักษณะการดำเนินคดีที่เป็นคดีประเภทรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้ นั้น ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ข้อมูลแสดงได้ว่า ลักษณะการดำเนินคดีดังกล่าวนี้ที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีรวดเร็วรองจากลักษณะคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว รวมถึงรองจากคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างการสอบสวน ดังตัวอย่างข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และความผิดลักทรัพย์ฯ ใช้เวลาสอบสวนโดยเฉลี่ย ๒๔๘.๘๖ วัน ซึ่งใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีรองจากกรณีผู้ต้องหา ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และถูกควบคุมตัวที่ใช้เวลาสอบสวนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๖๕.๘๕ วัน และ ๘๐.๘๗ วัน ตามลำดับ

๑) ชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน: ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนลักษณะดังกล่าวนี้ ใช้ระยะเวลาการสอบสวนเป็นลำดับที่สามารถรองจากคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว ก็เนื่องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการในการสอบสวนลักษณะคดีดังกล่าวไว้โดนแจ้งชัดแต่ประการใด เพียงแต่กำหนดวิธีการปฏิบัติไว้เพียงว่าหากพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนตามเวลาแล้ว แต่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหาดำเนินคดี ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาพิจารณาและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการตามลำดับต่อไป (มาตรา ๑๔๑) มีเพียงแต่คำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ข้อ ข. ที่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในคดีลักษณะดังกล่าวไว้ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนให้แล้วเสร็จในระยะเวลา ๒ เดือน หรือ ๖๐ วันในคดีอาญาทั่วไป และภายใน ๓ เดือน หรือ ๙๐ วันสำหรับคดีอุกฉกรรจ์ และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชา และพนักงานอัยการพิจารณาต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งข้อกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนตามคำสั่งฯ ๙๖๐/๒๕๓๗ แม้มีกำหนดเวลาเป็นการเฉพาะ แต่จากข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของลักษณะคดีดังกล่าวก็แสดงให้เห็นว่า พนักงานสอบสวนใช้ระยะเวลาการสอบสวนคดีลักษณะนี้ยาวนานเกินกว่าข้อกำหนดของคำสั่งดังกล่าวทั้งสิ้นในทุกประเภทคดี ซึ่งบางตัวอย่างอาทิ คดีอาญาฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย คดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา และคดีลักทรัพย์อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี บางตัวอย่างใช้ระยะเวลาการสอบสวนสูงถึง ๔๙๓ วัน ๑๑๖ วัน และ ๑๙๒ วัน ตามลำดับ ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าการที่ระยะเวลาการดำเนินคดีในลักษณะคดี

เช่นว่านี้ พนักงานสอบสวนจักให้ความสำคัญในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย เพราะถึงแม้การสอบสวนจะใช้ระยะเวลาเกินกว่าข้อกำหนดในคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ หรือบางกรณีใช้ระยะเวลาว่างเลยกว่า ๓ เดือน หรือ ๙๐ วันก็ตามแม้ไม่ใช่คดีอุกฉกรรจ์ตามคำสั่ง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เมื่อพนักงานสอบสวนได้สรุปสำนวนการสอบสวนเสนอตามลำดับชั้นถึงพนักงานอัยการแล้ว คดีดังกล่าวนี้ก็สามารใช้ในการดำเนินคดีได้โดยไม่ขัดต่อข้อกฎหมายแต่ประการใด

๒. ชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ หากเป็นกรณีคดีอาญาที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้นี้ เมื่อพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการแล้ว สำนวนการสอบสวนนี้ก็จักถูกเก็บไว้จนกว่าจะสามารถได้ตัวผู้ต้องหาเพื่อฟ้อง พนักงานอัยการจึงจะสั่งให้แจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหา ดังนั้นแล้วด้วยข้อจำกัดของการดำเนินคดีอาญาลักษณะนี้ จึงไม่ปรากฏข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาไว้แจ้งชัด ในงานวิจัยนี้จึงเก็บข้อมูลระยะเวลาแค่ในชั้นสอบสวน

๕.๑.๑.๔ คดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

จากข้อมูลปรากฏว่าลักษณะการดำเนินคดีที่เป็นคดีประเภทไม่รู้ผู้กระทำความผิด ในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนข้อมูลแสดงให้เห็น ได้ว่าลักษณะการดำเนินคดีดังกล่าวนี้ที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีช้าที่สุดในทุกประเภทคดีดังตัวอย่างข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และความผิดปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ใช้เวลาสอบสวนโดยเฉลี่ย ๒๔๘.๘๖ วัน ซึ่งใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีรองจากกรณีผู้ต้องหา ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และถูกควบคุมตัวที่ใช้เวลาสอบสวนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๖๒.๘๐ วัน และ ๓๙๕.๕๐ วัน ตามลำดับ

ส่วนในชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ลักษณะคดีดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการได้ อันปรากฏในที่ผู้วิจัยจักได้อภิปรายผลต่อไป

๑) ชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน: ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนลักษณะดังกล่าวนี้ ใช้ระยะเวลาการสอบสวนล่าช้า หรือยาวนานที่สุด ก็เนื่องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการในการสอบสวนลักษณะคดีดังกล่าวไว้โดยแจ้งชัดแต่ประการใด เช่นเดียวกับคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้ เพียงแต่กฎหมายกำหนดวิธีการปฏิบัติไว้เพียงว่า หากพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนตามเวลาแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาพิจารณาและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการตามลำดับต่อไป (มาตรา ๑๔๐) มีเพียงแต่คำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ข้อ ก. ที่ได้

กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในคดีลักษณะดังกล่าวไว้ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนให้แล้วเสร็จในระยะเวลา ๓ เดือน หรือ ๙๐ วันในคดีอาญาทั่วไป และภายใน ๑ ปี หรือ ๓๖๕ วันสำหรับคดีอุกฉกรรจ์ และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชา และพนักงานอัยการพิจารณาต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งข้อกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนตามคำสั่งฯ ๙๖๐/๒๕๓๗ แม้มีกำหนดเวลาเป็นการเฉพาะ แต่จากข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของลักษณะคดีดังกล่าวก็แสดงให้เห็นว่า พนักงานสอบสวนใช้ระยะเวลาการสอบสวนคดีลักษณะนี้ยาวนานเกินกว่าข้อกำหนดของคำสั่งดังกล่าวทั้งสิ้นในทุกประเภทคดี ซึ่งบางตัวอย่างอาทิ คดีอาญาฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ และคดีลักทรัพย์อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี บางตัวอย่างใช้ระยะเวลาการสอบสวนสูงถึง ๕๗๑ วัน ๕๙๗ วัน และ ๓๙๖ วัน ตามลำดับ ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเล็งเห็นว่าเวลาที่ระยะเวลาการดำเนินคดีในลักษณะคดีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนจักให้ความสำคัญในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย เพราะถึงแม้การสอบสวนจะใช้ระยะเวลาเกินกว่าข้อกำหนดในคำสั่งกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ หรือบางกรณีใช้ระยะเวลาล่วงเลยกว่า ๑ ปีหรือ ๓๖๕ วันก็ตามแต่ไม่ใช่คดีอุกฉกรรจ์ตามคำสั่ง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เมื่อพนักงานสอบสวนได้สรุปสำนวนการสอบสวนเสนอตามลำดับชั้นถึงพนักงานอัยการแล้ว คดีดังกล่าวนี้ก็สามารถใช้ในการดำเนินคดีได้โดยไม่ขัดต่อข้อกำหนดแต่ประการใด

๒. ชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ: ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลที่ไม่เพียงพอทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถนำเสนอกรอบระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการไว้แจ้งชัดได้

แต่อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีคดีอาญาที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด เมื่อพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการแล้ว ให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าควรสั่งดหรือให้ทำการสอบสวนต่อไป (มาตรา ๑๔๐) โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานอัยการดังกล่าว ดังนั้นแล้วด้วยข้อจำกัดของการดำเนินคดีอาญาลักษณะนี้ จึงไม่ปรากฏข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ซึ่งถ้าภายหลังจากการสืบสวนสอบสวนปรากฏว่ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ขั้นตอนการปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญาก็จักไปเข้าลักษณะคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้วแต่กรณี

ผลการศึกษาที่แสดงถึงระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ตามที่ทางผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะของคดีออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่ จำเลยให้การรับสารภาพสืบพยานหลักฐานประกอบ จำเลยให้การรับสารภาพไม่สืบพยานหลักฐานประกอบ และจำเลยให้การปฏิเสธ พบว่าถ้าเป็นลักษณะการดำเนินคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ และทางศาลไม่พิจารณาให้สืบพยานหลักฐานประกอบแล้ว จะใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลสั้น และรวดเร็วกว่าลักษณะการดำเนินคดีประเภท

อื่น ดังตัวอย่างข้อมูลคดีทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส คดีพรากผู้เยาว์ และข่มขืนกระทำชำเรา และคดีลักทรัพย์อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี ใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีชั้นพิจารณาคดีของศาลโดยเฉลี่ยที่ ๙๙.๔๖ วัน ๗๑ วัน และ ๑๙.๓๑ วัน ตามลำดับ น้อยกว่ากรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ แต่ทางศาลพิจารณาให้สืบพยานหลักฐานประกอบเพิ่มเติมที่ใช้เวลาโดยเฉลี่ยที่ ๑๓๖.๘๐ วัน ๑๐๐.๖๔ วัน และ ๒๑ วัน ตามลำดับ แต่ถ้าเป็นกรณีการดำเนินคดีที่มีลักษณะที่จำเลยให้การปฏิเสธ จำเป็นต้องมีการสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดและทราบข้อเท็จจริงของคดีแล้ว จึงใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลสูงที่สุด ในทุกประเภทฐานความผิด ดังตัวอย่างคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส คดีครอบครองยาเสพติด/ครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย/จำหน่ายยาเสพติด ที่ใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ ๒๔๘.๗๐ วัน ๑๔๗.๘๓ วัน และ ๒๕๖.๖๗ วัน ตามลำดับ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลของข้อมูลในรอบการดำเนินงานในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม จำแนกตามลักษณะของการดำเนินคดีอาญาได้ดังนี้

๕.๑.๑.๕ คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ และศาลไม่พิจารณาให้สืบพยานหลักฐานประกอบ

ตามข้อมูลที่ปรากฏว่าหากกรณีที่เป็นลักษณะคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ ในชั้นพิจารณาคดีของศาล และศาลพิจารณาว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานประกอบแล้ว จะใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีในชั้นการพิจารณาคดีของศาลรวดเร็วที่สุดกว่าลักษณะการดำเนินคดีประเภทอื่น ก็ด้วยการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดความที่เกี่ยวข้องไว้ว่า ถ้าเป็นกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องแล้ว ศาลอาจจะพิจารณาไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ ยกเว้นในกรณีที่เป็นคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง (มาตรา ๑๗๖) ซึ่งดังปรากฏในข้อมูลที่พบว่าถ้าเป็นคดีลักษณะดังกล่าวนี้ อาทิ ในประเภทคดีลักทรัพย์อัตราโทษจำคุกเกินกว่า ๑๐ ปี คดีครอบครองยาเสพติด/ครอบครองเพื่อจำหน่าย/จำหน่าย และคดีฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย บางตัวอย่างใช้ระยะเวลาพิจารณาคดีเพียงแค่ ๑ วันก็เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์ ถ้าเป็นกรณีข้อยกเว้นตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ก็จะเป็นลักษณะคดีที่ศาลพิจารณาให้นำสืบพยานหลักฐานประกอบดังที่จะอภิปรายผลต่อไป

๕.๑.๑.๖ คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ และศาลพิจารณาให้สืบพยานหลักฐานประกอบ

คดีลักษณะดังกล่าวนี้เป็นกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แต่ข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง (มาตรา ๑๗๖) ดังนั้นศาลจึงจำต้องสืบพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์ประกอบเพื่อยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง ดังนั้นการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลในคดีลักษณะดังกล่าวนี้ จึงใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญานานกว่า กรณีที่จำเลยรับสารภาพแต่ไม่ต้องสืบพยานหลักประกอบ สอดคล้องกับข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลที่ปรากฏนำเสนอไปแล้วข้างต้น

๕.๑.๑.๗ คดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ

กรณีเป็นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธว่าได้เป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง ข้อมูลที่ทางผู้วิจัยรวบรวมแสดงให้เห็นได้ว่า เป็นลักษณะคดีที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลยาวนานที่สุด เนื่องด้วยกฎหมายกำหนดให้ศาลต้องใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยชี้ขาดน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างลงโทษจำเลยจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น (มาตรา ๒๒๗) ดังนั้นศาลจะสืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทางคดีเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดของจำเลยตามฟ้อง ทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลย ทำให้ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดียาวนานกว่าคดีอาญาในลักษณะอื่น อย่างไรก็ตามเพื่อให้การพิจารณาคดีของศาลเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรมในคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ หรือไม่ให้การ ศาลอาจเห็นสมควรกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันนัดสืบพยาน เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อโอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ (มาตรา ๑๗๓/๑) อันจะช่วยในเรื่องความรวดเร็วในการพิจารณาคดีอีกส่วนหนึ่งด้วย

แต่อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นคดีอาญาที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่ศาลจะเริ่มนำระบบการพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่องที่ศาลยุติธรรม มาเป็นวิธีปฏิบัติเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ปรากฏความตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังนั้นแล้ว ในปัจจุบันระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลก็จะถูกปรับปรุงให้มีความรวดเร็วเป็นมาตรฐาน แตกต่างจากข้อมูลในการศึกษาวิจัยนี้ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มที่ทางผู้พิพากษาได้ยืนยันถึงการนำระบบการดำเนินคดีอาญาแบบต่อเนื่องมาปรับใช้จะ

ช่วยเร่งระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาล ให้ทุกประเภทคดีและฐานความผิดต้องดำเนินการแล้วเสร็จในเวลารวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม หรือจากข้อมูลที่พบว่าปัจจุบันในชั้นพิจารณาคดีของศาลจะใช้เวลาในการดำเนินคดีประมาณ ๓ เดือน หรือ ๙๐ วัน ก็จะมีคำพิพากษาโดยสมบูรณ์

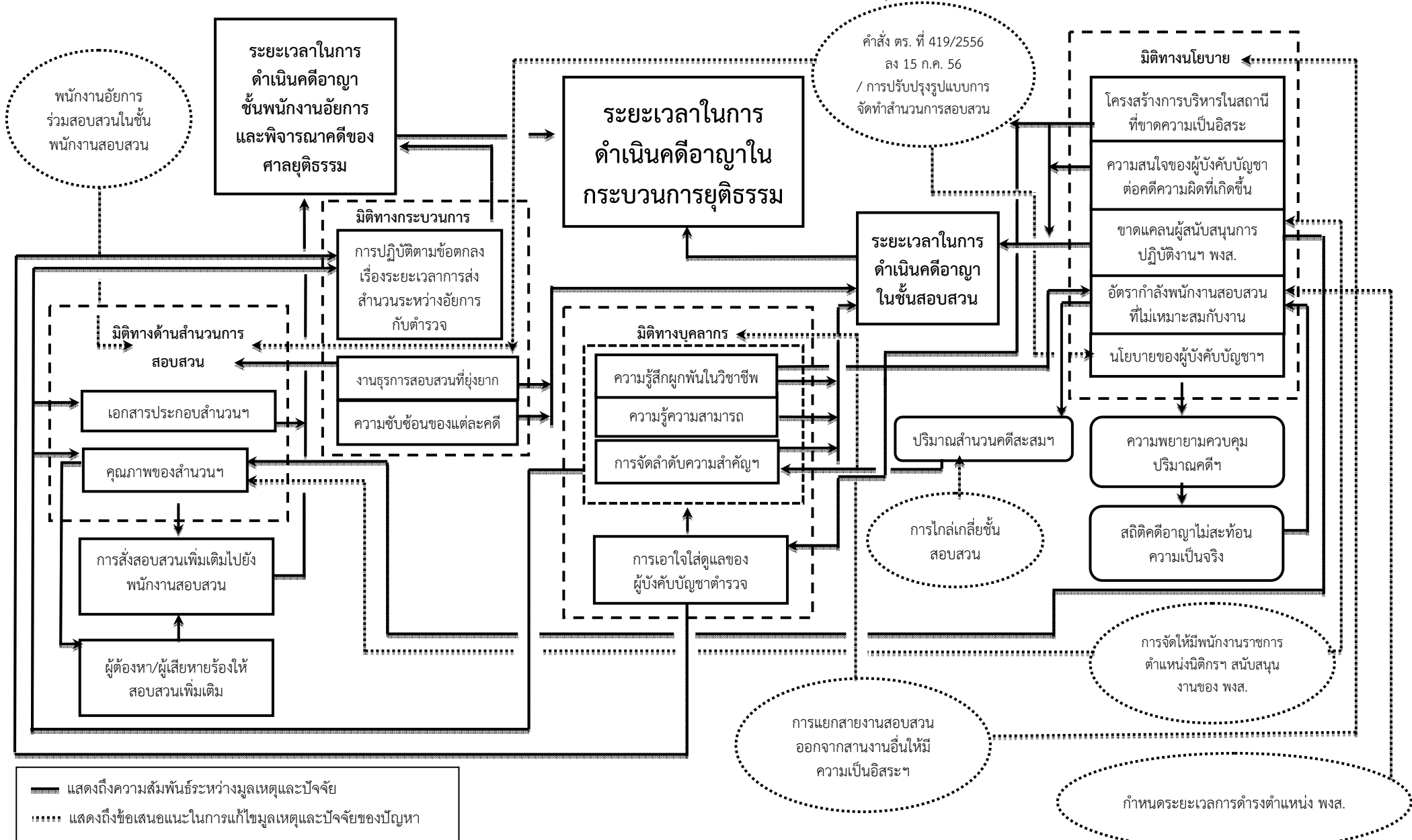
จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ในแต่ละขั้นตอนกระบวนการของแต่ละหน่วยงานดังที่ได้นำเสนอ และอภิปรายผลประกอบดังปรากฏไปแล้วข้างต้น พอที่จะสามารถสรุปความได้ว่า การจำแนกคดีกรอบการศึกษาตามแต่ละประเภทคดี ๗ กลุ่มนั้น **ไม่ได้มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาแต่อย่างใด** ทั้งในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน ชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ และในชั้นพิจารณาคดีของศาล พิจารณาได้จากการระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาโดยเฉลี่ยที่ได้นำเสนอผล ที่เห็นได้ว่าแทบจะไม่ผลความแตกต่างของระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาอย่างมีนัยสำคัญ แต่จากการสำรวจพบว่า การจำแนกลักษณะของประเภทการดำเนินคดีตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาสั่งคดี ที่จำแนกเป็น ๔ ลักษณะ คือ รู้ตัวผู้กระทำผิดจับกุมตัวได้ควบคุมตัว รู้ตัวผู้กระทำผิดตัวได้ปล่อยตัวชั่วคราว รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่จับตัวไม่ได้ และมีผู้กระทำผิด **มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา** รวมถึงในชั้นพิจารณาคดีของศาลที่จำแนกเป็น ๓ ลักษณะ คือ จำเลยให้การรับสารภาพและศาลไม่พิจารณาสั่งสืบพยานหลักฐานประกอบ กับกรณีศาลสั่งให้สืบพยานหลักฐานประกอบ และจำเลยให้การปฏิเสธ **ก็มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาที่แตกต่างกัน** นอกเหนือจากนั้นผู้วิจัยยังพบมูลเหตุอันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ดังที่จะอภิปรายความตามลำดับต่อไป

๕.๑.๒ ปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนต่าง ๆ

จากการศึกษาของผู้วิจัย ที่ได้กำหนดให้มีการสนทนากลุ่มโดยจำแนกเป็น ๑) กลุ่มของพนักงานสอบสวน และ ๒) กลุ่มพนักงานอัยการและผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ตลอดจนผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (In-depth interview) กับทางผู้พิพากษาศาลอาญา ทำให้ปรากฏผลข้อมูลปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ อันสามารถนำเสนอภาพรวมตามแผนภาพที่ ๕.๑

โดย ผศ.พ.ต.ท.ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ

แผนภาพที่ ๕.๑ แสดงมิติและปัจจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีผลต่อระยะเวลาดำเนินการคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม

มูลเหตุที่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทั้งในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน ชั้นพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการ และชั้นพิจารณาคดีของศาลตั้งที่ผู้วิจัยนำเสนอแผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของมูลเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญา ที่ได้จากการปรับตามข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มจากผู้แทนหน่วยงานในการบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏตามแผนภาพที่ ๕.๑ ข้างต้น โดยสามารถจำแนกตามมิติของปัญหาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๒ อภิปรายผลจำแนกตามมิติของปัญหาที่เกี่ยวข้อง

๕.๒.๑ มิติทางด้านนโยบาย

มิติที่เป็นมูลเหตุของปัญหา ที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่สำคัญประการหนึ่ง คือมิติทางด้านนโยบายของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อันเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน โดยมิติทางด้านนโยบายนี้ประกอบไปด้วยปัจจัยดังนี้

๕.๒.๑.๑ ปัจจัยโครงสร้างการบริหารงานในสถานีตำรวจที่ขาดความเป็น

อิสระ

ปัจจุบันพนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการที่จะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดตามที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา (มาตรา ๑๓๑) แต่โครงสร้างการบริหารงานในสถานีตำรวจที่กำหนดให้สายงานสอบสวนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหัวหน้าสถานีตำรวจที่เป็นสายงานบริหาร มิใช่สายงานสอบสวนโดยแท้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวน และจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่าการที่โครงสร้างการบริหารงานภายในสถานีตำรวจเป็นลักษณะดังกล่าวทำให้หัวหน้าสถานีตำรวจ ในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ทางการสอบสวนมากพอทำให้ส่งผลกระทบต่อ การไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแก่พนักงานสอบสวน ในการรวบรวมพยานหลักฐานทางคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่พบว่าผู้บังคับบัญชาขาดประสบการณ์ และความรู้ในการสอบสวนที่ดีพอ (มาโนชญ์ สถิตพานิช, ๒๕๔๑) แม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีการปรับโครงสร้างตำแหน่งสายงานสอบสวนให้มีตำแหน่งสูงถึงพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ อัตราชั้นยศพลตำรวจตรี และปัจจุบันก็มีพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิชั้นยศพันตำรวจเอกประจำอยู่ในสถานีตำรวจบางท้องที่แล้วก็ตาม แต่การบังคับบัญชาหรือการพิจารณาสำนวนการสอบสวนก็ยังขึ้นอยู่กับหัวหน้าสถานีตำรวจอันเป็นความถักถักของการบังคับบัญชา

ส่งผลต่อความมีอิสระ ความเชี่ยวชาญชำนาญเป็นการเฉพาะ และเกี่ยวเนื่องต่อระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน

๕.๒.๑.๒ ความสนใจของผู้บังคับบัญชาต่อคดีความผิดที่เกิดขึ้น

ถึงแม้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยจะพบว่า ปัญหาความล่าช้าของการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนยังเป็นผลมาจากมิติทางด้านกระบวนการในสอบสวน ดังที่ผู้วิจัยจะนำเสนอในลำดับต่อไปนั้น แต่ผลจากการสนทนากลุ่มก็ยังพบปัจจัยเรื่องการให้ความสนใจของผู้บังคับบัญชาต่อคดีความผิดที่เกิดขึ้น ว่ามีส่วนสำคัญต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน กล่าวคือ ถ้าคดีความผิดใดที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ในความสนใจของผู้บังคับบัญชา อาทิ คดีที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม หรือคดีที่ประชาชน สังคม สื่อมวลชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ ผู้บังคับบัญชาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในฐานะผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวนก็จะเร่งรัดการดำเนินคดีอาญาให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว มากเกินกว่าการปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนตามปกติวิสัย แต่ถ้าเป็นกรณีคดีความผิดใดที่ผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสนใจแล้วก็ขาดแรงกดดันทางการบังคับบัญชาทำให้การดำเนินคดีอาญาล่าช้าได้

๕.๒.๑.๓ ปัจจัยนโยบายทางการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ของผู้บังคับบัญชา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เนื่องด้วยการที่ภาระหน้าที่ของตำรวจส่วนหนึ่งคือ มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปราม และควบคุมปัญหาอาชญากรรม นอกเหนือจากภาระหน้าที่อื่นตามกฎหมาย ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติเองก็มุ่งให้ความสำคัญกับการควบคุมปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว เพราะส่งผลกระทบต่อความผาสุกของประชาชนในสังคม และเป็นหน้าที่โดยแจ้งชัดของวิชาชีพตำรวจ ซึ่งการควบคุมปัญหาอาชญากรรมประการหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือใช้วิธีการมุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายเป็นหลัก คือเน้นการจับกุมผู้ต้องหาที่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งการมุ่งเน้นวิธีการดังกล่าวนี้ทำให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้สถิติการเกิดคดีอาญาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ หรือความมีประสิทธิภาพในการควบคุมปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น กล่าวคือ หากท้องที่สถานีตำรวจใดที่มีคดีอาญาเกิดขึ้นน้อยถือว่าการควบคุมปัญหาอาชญากรรมในท้องที่มีประสิทธิภาพ ในทางตรงข้ามหากท้องที่ใดมีสถิติคดีอาญาเกิดขึ้นมาก แสดงถึงความรู้ประสิทธิภาพในการควบคุมปัญหาอาชญากรรม อันถือว่าเป็นความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน ผลของนโยบายดังกล่าวมานี้ นั้นสะท้อนให้เห็นจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมมาที่ว่า การที่ผู้บังคับบัญชามุ่งเน้นที่สถิติคดีอาญาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ส่งผลทำให้พนักงานสอบสวนในฐานะที่เป็นสายงานที่เกิดเนื่องจากการรับแจ้งคดีความอาญาที่เกิดขึ้นในท้องที่รับผิดชอบได้รับแรงกดดันนโยบาย ให้ควบคุมสถิติคดีอาญาให้ต่ำเกินกว่าปกติ เกิดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในการบ่ายเบี่ยงหรือปฏิเสธไม่รับคำร้องทุกข์ การปิดเบือนตัวเลขสถิติคดีอาญา เป็นต้น ซึ่งด้วย

แรงกดดันกล่าวนอกเหนือจากทำให้พนักงานสอบสวนพยายามแสดงพฤติกรรมในการควบคุมสถิติคดีอาญาให้เกิดขึ้นต่ำกว่าความเป็นจริงแล้ว สถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นต่ำอันเนื่องมาจากการกระทำดังกล่าวก็ส่งผลสืบเนื่องต่อการกำหนดอัตราพนักงานสอบสวนต่อภาระงาน อันได้แก่ ปริมาณคดีที่เกิดขึ้น เมื่อสถิติคดีที่เกิดขึ้นต่ำกว่าความเป็นจริง ก็ทำให้อัตรากำลังพนักงานสอบสวนที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดในแต่ละพื้นที่ก็ต่ำกว่าภาระงานที่เป็นจริงด้วยเช่นเดียวกัน ส่งผลสืบเนื่องเป็นเหตุสูงกว่าภาระงานที่เป็นจริงด้วยเช่นเดียวกัน ส่งผลสืบเนื่องเป็นเหตุเป็นผลต่อปัจจัยด้านอัตรากำลังของพนักงานสอบสวน ดังที่ผู้วิจัยจักได้กล่าวต่อไป

๕.๒.๑.๔ ปัจจัยอัตรากำลังของพนักงานสอบสวนที่ไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน

ปัญหาอัตรากำลังของพนักงานสอบสวนที่ไม่เหมาะสมสัมพันธ์กับปริมาณงาน หรือปริมาณคดีที่ต้องรับผิดชอบนั้น จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน และส่งผลต่อคุณภาพของสำนวนการสอบสวน กระทั่งต่อปัจจัยอื่น ๆ ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัจจัย หรือมูลเหตุของปัญหาสำคัญในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่สะท้อนผ่านจากการวิจัยตั้งแต่ในอดีต (สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์, ๒๕๕๔; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗; วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑) แต่ปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขและยังคงเป็นปัจจัยมูลเหตุของปัญหา ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการกำหนดอัตรากำลังพนักงานสอบสวน ที่ไม่สัมพันธ์กับปริมาณงาน หรือจำนวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นจริงอันเกิดจากการสถิติคดีอาญาที่ไม่ได้สะท้อนข้อเท็จจริงตามที่กล่าวไปแล้วนั้น ส่วนหนึ่งเกิดปัญหาจากความไม่ผูกพันในวิชาชีพงานสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนบางส่วนมีความประสงค์จะโอนย้ายเปลี่ยนสายงานไปดำรงตำแหน่งสายงานอื่นมากกว่าอยู่ดำรงตำแหน่งสายงานสอบสวน โดยการที่มูลเหตุของปัญหาหลายปัจจัยส่งผลทำให้มีพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติงานในการรับแจ้งความร้องทุกข์ รวบรวมพยานหลักฐาน ประกอบสำนวนการสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละท้องที่รับผิดชอบนั้น ต้องแบกรับภาระปริมาณงานที่เกินเหมาะสม จนหลายกรณีพนักงานสอบสวนประสบกับปัญหามีปริมาณสำนวนคดีที่รับผิดชอบสะสมเกินสมควร อันส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อการจัดลำดับความสำคัญในการตัดสินใจของพนักงานสอบสวนในการเลือกทำสำนวนการสอบสวนที่มีความเร่งด่วนก่อน ทั้งยังส่งผลคุณภาพของสำนวนการสอบสวน กระทั่งต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และด้วยการขาดคุณภาพของสำนวนการสอบสวน ก็ส่งผลต่อความล่าช้าในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการในลำดับถัดไป

๕.๒.๑.๕ ปัจจัยการขาดแคลนผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงาน

สอบสวน

การขาดแคลนผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยย่อยในมิติทางนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่สำคัญประการหนึ่ง และเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาเป็นระยะเวลานานตามผลการศึกษาวิจัยของไพศาล ตั้งใจตรง (๒๕๔๗) ที่ว่า “พนักงานสอบสวนขาดผู้ช่วยพนักงานสอบสวนที่จะคอยช่วยเหลือแบ่งเบาภาระเกี่ยวกับงานสอบสวนฯ” การขาดแคลนผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยย่อยในมิติทางนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่สำคัญประการหนึ่ง สะท้อนจากข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มที่พบว่า แม้ในความเป็นจริงสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะกำหนดตำแหน่งธุรการสอบสวน สำหรับข้าราชการตำรวจชั้นประทวนมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในด้านต่าง ๆ ก็ตาม แต่กลับพบว่ายังขาดแคลนผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งงานดังกล่าว ทั้งจากเหตุที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมิได้กำหนดเงินตำแหน่งธุรการสอบสวนไว้ ซึ่งแตกต่างจากสายงานอื่นที่ได้รับเงินเพิ่มพิเศษ ทำให้ไม่มีข้าราชการตำรวจชั้นประทวนนายใดมีความประสงค์มาดำรงตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เพราะค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าสายงานอื่น ด้วยการที่ขาดแคลนผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานฯ ทำให้พนักงานสอบสวนขาดผู้แบ่งเบาภาระงาน ต้องรับผิดชอบดำเนินการในการสอบสวนด้วยตนเองทั้งการรวบรวมพยานหลักฐาน ตลอดจนภาระหน้าที่อื่นที่เกี่ยวพันกับอำนาจหน้าที่ทั้งการผิดฟ้อง ผากชัง คุ่มตัวผู้ต้องหา ฯลฯ ประกอบกับอัตรากำลังพนักงานสอบสวนที่มีน้อยไม่สัมพันธ์กับปริมาณคดีที่เกิดขึ้นจริงตามทฤษฎีไปข้างต้น ยิ่งส่งผลทำให้ภาระงานของพนักงานสอบสวนเพิ่มมากขึ้น กระทบต่อคุณภาพของสำนวนการสอบสวน และเกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม

๕.๒.๒ มิติทางด้านกระบวนการ

มิติทางด้านกระบวนการ ได้แก่ มิติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการดำเนินคดีอาญา โดยมุ่งในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมที่เป็นมูลเหตุส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๕.๒.๒.๑ ปัจจัยด้านงานธุรการงานสอบสวน และข้อจำกัดของกฎหมาย

ด้วยการที่การสอบสวนคือการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหลายเกี่ยวกับคดีเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ดังนั้นปัจจัยทางด้านธุรการงานสอบสวนที่ส่งผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา อาจกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอน หรือกระบวนการในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทางคดี อาทิ ผลการตรวจพิสูจน์พิมพ์

เมื่อผู้ต้องหา รายงานตรวจชั้นสูตรบาดแผลหรือศพ หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยจากข้อมูลได้แสดงให้เห็นให้ผู้วิจัยพบว่า ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการติดตามเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวค่อนข้างนาน อาจเป็นด้วยพยานหลักฐาน เช่นว่านั้นต้องอาศัยหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากพนักงานสอบสวนเป็นผู้ให้ความเห็น หรือให้การตรวจพิสูจน์ จึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการประสานงานการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นปัญหาการขาดความร่วมมือ ทางด้านการประสานงาน เพื่อติดตามพยานหลักฐานทางคดีกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ยังคงเป็นปัญหาสืบเนื่องของพนักงานสอบสวนมาตั้งแต่อดีต (ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗)

นอกเหนือจากนั้น กฎหมายที่กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน อันได้แก่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ก็ส่งผลทำให้การสอบสวนมีความยุ่งยาก ตัวอย่างเช่น กรณีการที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมเพียง ๔๘ ชั่วโมง (มาตรา ๘๗) ก่อนที่จะต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอผลัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลฯ ถ้าผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชน จะเหลือเวลาควบคุมตัวเพียง ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างกระชั้นหลายกรณีไม่เพียงพอต่อความสมบูรณ์ในการรวบรวมพยานหลักฐานจากการสอบสวนผู้ต้องหา เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวินิจ แสงสว่าง (๒๕๔๑) ที่แสดงให้เห็นว่าในงานสอบสวนนั้นมีกฎหมายระเบียบคำสั่งข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติจำนวนมากจึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีได้

๕.๒.๒.๒ ปัจจัยทางด้านความซับซ้อนของแต่ละประเภทคดี

ความซับซ้อนของคดีแต่ละประเภะนั้น สามารถกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้ระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าเป็นคดีอาญาที่มีความซับซ้อนของคดีมาก อาทิ คดีฉ้อโกงทรัพย์ คดียักยอกทรัพย์ ฯลฯ หรือคดีความผิดที่มีพยานหลักฐานทางคดีไม่เพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนก็จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานประกอบสำนวนการสอบสวนค่อนข้างนานกว่า คดีที่มีพยานหลักฐานทางคดีที่ชัดเจน รวมไปถึงในชั้นพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ถ้าคดีใดมีพยานหลักฐานซับซ้อนมากก็จะใช้ระยะเวลาในการสืบพยานหลักฐานดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น แตกต่างจากคดีความผิดที่มีพยานหลักฐานชัดเจนไม่ซับซ้อน

๕.๒.๒.๓ ปัจจัยทางด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง ระหว่างอัยการสูงสุด กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเรื่องระยะเวลาการส่งสำนวนการสอบสวน

พนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติความหมายไว้ว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องคดีต่อศาล (มาตรา ๒ (๕)) อีกทั้งยังกำหนดความ

ไว้ด้วยว่า คดีอาญาแต่ละประเภทเมื่อพนักงานสอบสวนทำการรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้สรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสำนวนต่อไปว่าตามแต่ละประเภท และลักษณะของคดี ซึ่งถ้าเป็นกรณีที่ เป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวหรือปล่อยตัวชั่วคราวไปในระหว่างการสอบสวน พนักงานอัยการก็จักต้องมีความเห็นทางคดีว่าจะ “สั่งฟ้อง” หรือ “สั่งไม่ฟ้อง” ผู้ต้องหา นั้น ซึ่งถ้ามีความเห็นสั่งฟ้องแล้วก็ต้องยื่นฟ้องผู้ต้องหาเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล ยุติธรรมต่อไป ด้วยเหตุที่กล่าวมานั้น ถ้าเป็นกรณีสำนวนที่มีลักษณะคดีรู้ตัวผู้ต้องหา และผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ระหว่างการสอบสวนนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนมายัง พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาแล้ว พนักงานอัยการก็จักต้องพิจารณาสำนวนและมีความเห็น ภายในระยะเวลาฝากขังผู้ต้องหาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตามอัตราโทษ และเพื่อให้การพิจารณาสำนวนคดีของพนักงานอัยการมีประสิทธิภาพ อัยการสูงสุดกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้ทำความตกลงกันตามหนังสือกรมตำรวจที่ ๐๖๐๓.๒/๒๗๘๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๒ เพื่อกำหนดให้พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นและส่งสำนวนเสนอแก่พนักงานอัยการ ก่อนครบเวลาฝากขังครั้งสุดท้าย หรือถ้ามีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ให้สรุปสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นก่อนครบฝากขังครั้งสุดท้าย ๓ วัน ซึ่งก็เพื่อให้พนักงานอัยการมีระยะเวลาเพียงพอต่อการพิจารณาสำนวนคดีอย่างเหมาะสม และสั่งคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติแล้วจากข้อมูลแสดงให้เห็นให้ผู้วิจัยทราบว่า พนักงานสอบสวนมักไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนผู้บังคับบัญชางานสอบสวนไม่เข้มงวดกวดขันให้ปฏิบัติตามข้อตกลงความร่วมมือดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานอัยการภาค ๙ (๒๕๕๕) ทั้งในหลายกรณีพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนการสอบสวนมาเสนอพนักงานอัยการในวันครบฝากขังครั้งสุดท้าย ส่งผลให้พนักงานอัยการมีระยะเวลาจำกัดในการพิจารณาสั่งสำนวนการสอบสวนให้ถ่วงถี่ ยิ่งถ้าพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในสำนวนมาไม่ครบถ้วนแล้ว พนักงานอัยการก็ไม่สามารถพิจารณาสั่งสำนวนได้ จำเป็นต้องสั่งสอบสวนเพิ่มเติม แต่ติดขัดจากการที่ผู้ต้องหาครบฝากขัง จึงจำต้องพิจารณาความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลยุติธรรม แต่ก็ส่งผลต่อการเพิ่มระยะเวลาในการพิจารณาคดีของศาลอื่น เนื่องจากสำนวนคดีไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรืออีกกรณีหนึ่งคือพนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม โดยให้ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวจากการควบคุมตามฝากขัง และให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมให้ครบถ้วนก่อนติดตามผู้ต้องหามาฟ้องต่อไป ซึ่งถ้าพนักงานสอบสวนสามารถทำสำนวนการสอบสวน และสรุปสำนวนการสอบสวนเสนอพนักงานอัยการ ภายในข้อกำหนดของข้อตกลงดังกล่าวแล้ว พนักงานอัยการก็จะมีระยะเวลาในการพิจารณาสำนวน และส่งผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาทั่วทั้งกระบวนการยุติธรรม โดยประเด็นปัจจัยเช่นว่านี้มีความสอดคล้องสัมพันธ์ปัจจัยทางด้านสำนวนการสอบสวนดังที่ผู้วิจัยจักได้อภิปรายผลต่อไป

๕.๒.๒.๔ ปัจจัยประเภทคดีหรืออัตราโทษของแต่ละคดี

ประเภทคดีหรืออัตราโทษของแต่ละคดีที่มีความแตกต่างกัน ก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาล ซึ่งจากข้อมูลปรากฏว่าคดีที่มีอัตราโทษสูงจะใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีค่อนข้างยาวนานกว่าคดีที่มีอัตราโทษน้อย โดยทางผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่ามีผลสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามข้อกล่าวหาทางคดี ศาลอาจจะมีคำพิพากษาจำเลยโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบก็ได้ อันจะทำให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็ว เว้นแต่เป็นคดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลจำต้องสืบพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหา (มาตรา ๑๗๖) ดังนั้นการพิจารณาคดีจะใช้ระยะเวลานานกว่าคดีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี ที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบ สอดคล้องกับผลข้อมูลระยะเวลาที่ได้จากการสำรวจและนำเสนอไปแล้วข้างต้น นอกจากนี้แล้วการที่ศาลยุติธรรมคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของจำเลย ในกรณีที่เป็คดีที่มีอัตราโทษสูง แม้ว่าการพิจารณาเสร็จสิ้นก็ตาม และศาลเขียนคำพิพากษาหลังจากพิจารณาแล้วเสร็จตามที่กฎหมายกำหนด ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจักต้องส่งสำนวนการพิจารณาไปให้กับสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกาทำการตรวจสอบอีกครั้ง ใช้ระยะเวลาประมาณ ๓๐ วัน ถึงจะมีคำพิพากษาเป็นที่สุดได้

๕.๒.๒.๕ ปัจจัยการบริหารจัดการคดีของอธิบดีผู้พิพากษาหรือหัวหน้าศาล

ปัญหาการบริหารจัดการเกี่ยวกับคดีของศาลยุติธรรม แต่ละที่ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม กล่าวคือ การที่อธิบดีผู้พิพากษาหรือหัวหน้าศาลมีอำนาจในการบริหารจัดการคดี ตั้งแต่การจ่าย การโอน การเรียกคืนสำนวนคดี การมีคำสั่งสั่งให้ผู้พิพากษารายงานเกี่ยวกับคดีต่าง ๆ รวมถึงการจ่ายสำนวนคดีหรือมอบหมายคดีให้ผู้พิพากษาผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตนพิจารณา หากมีการบริหารจัดการคดีที่ดีแล้วไม่จำเป็นการจ่ายคดีให้มีความเหมาะสมทั้งปริมาณสำนวนคดี และสอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของผู้พิพากษาแต่ละบุคคลแล้ว รวมไปถึงการจัดการระบบระบบการติดตาม ให้คำปรึกษา และการรายงานคดีให้ทราบต่อเนื่อง อันเป็นระบบสนับสนุนการปฏิบัติให้ดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น ก็จะช่วยให้การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็วมากขึ้นสัมพันธ์กัน

๕.๒.๒.๖ ปัจจัยเขตอำนาจของศาลยุติธรรม

ขอบเขตอำนาจของศาลยุติธรรมตามแต่ละที่นั้น ก็ส่งผลโดยตรงต่อปริมาณคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล ยิ่งถ้าเป็นกรณีที่ศาลยุติธรรมใดที่มีขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบ และขอบเขตการใช้อำนาจในการพิจารณาคดีค่อนข้างมากแล้ว ก็จะส่งผลทำให้มี

ปริมาณสำนวนคดีอาญามากขึ้น กระทบต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาล ดังตัวอย่างเช่น ในบางพื้นที่ที่มีการจัดตั้งเฉพาะศาลอาญาหรือศาลจังหวัด โดยไม่มีการจัดตั้งศาลแขวงในเขตพื้นที่ อาทิ ศาลจังหวัดมีนบุรี ก็จะทำให้ศาลอาญาหรือศาลจังหวัดนั้นต้องรับผิดชอบในการพิจารณาสำนวนคดีอาญาที่มีอัตราโทษในตาม พระราชบัญญัติการพิจารณาคดีในศาลแขวงฯ คือจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับไว้พิจารณาทั้งหมด ซึ่งจะเป็นการเพิ่มปริมาณสำนวนคดีมากขึ้น แตกต่างกับบางพื้นที่ที่มีการจัดตั้งศาลแขวงมารับผิดชอบคดีอาญาที่มีอัตราโทษต่ำ อาทิ ศาลแขวงพระนครใต้ ที่จะช่วยแบ่งรับภาระสำนวนคดีอาญาจากศาลอาญากรุงเทพใต้ ดังนั้นศาลใดที่มีขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบในอาณาเขตจำกัดและมีการจัดตั้งศาลแขวงมาแบ่งเบาภาระคดีแล้ว ก็จะมีปริมาณสำนวนคดีที่ต้องพิจารณาที่ค่อนข้างน้อย ทำให้ใช้ระยะเวลาการพิจารณาคดีอาญาที่ค่อนข้างรวดเร็ว

๕.๒.๓ มิติทางด้านสำนวนการสอบสวน

จากการอภิปรายผล ที่ปรากฏมาตามลำดับขั้นต้นที่แสดงให้เห็นถึงมิติทางสำนวนการสอบสวน จำแนกเป็นปัจจัยทางด้านเอกสารประกอบสำนวนการสอบสวน และคุณภาพของสำนวนการสอบสวน ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับมิติ และปัจจัยต่าง ๆ และเป็นมูลเหตุที่ส่งผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นพนักงานอัยการและชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ซึ่งสามารถอภิปรายผลจำแนกตามปัจจัยได้ดังนี้

๕.๒.๓.๑ ปัจจัยเอกสารประกอบสำนวนการสอบสวน

ข้อมูลที่ปรากฏจากการศึกษาวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า เอกสารที่ประกอบเข้าเป็นสำนวนการสอบสวนที่เกิดจากการรวบรวมของพนักงานสอบสวน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ กล่าวคือ ตามที่พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหลายอื่น อันจะสามารถใช้ในการทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ดังนั้นเอกสารต่าง ๆ ที่จกรวบรวมเข้ามาไว้ในสำนวนการสอบสวน ก็ต้องเป็นประโยชน์ต่อการที่จะทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดดังกล่าว แต่จากข้อเท็จจริงจากข้อมูลที่พบนั้น สำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนสรุปเสนอมายังพนักงานอัยการกลับประกอบไปด้วยเอกสารที่ไม่จำเป็น หรือไม่ประโยชน์อันใดต่อการพิจารณาคดี ทำให้เป็นการสิ้นเปลืองระยะเวลาที่พนักงานอัยการจักต้องมานั่งพิจารณาเอกสาร และคัดกรองเลือกเอาเฉพาะเอกสารที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพิจารณาเท่านั้น ในทางกลับกันมิใช่เพียงว่าจะปรากฏเฉพาะกรณีที่มีเอกสารที่ไม่จำเป็นต่อการพิจารณาคดีประกอบในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น แต่ก็พบว่าในบางสำนวนการสอบสวนก็มีเอกสารที่จำเป็นต่อการพิจารณามูลความผิดทางคดีไม่ครบถ้วน อันเป็นปัจจัยทางคุณภาพของสำนวนการสอบสวนดังที่จะอภิปรายต่อไป สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยของของ

สำนักงานอัยการภาค ๙ (๒๕๕๕) ที่พบปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ในหลายกรณีเป็นเหตุมาจากสำนวนที่ขาดเอกสารสำคัญทางคดี

๕.๒.๓.๒ ปัจจัยคุณภาพของสำนวนการสอบสวน

การสอบสวนตามความปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอันตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฯ เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิด และเพื่อนำเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ (มาตรา ๒ (๑๑)) กล่าวได้ว่า สำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน คือ พยานหลักฐานทางคดีที่ได้มีการรวบรวมไว้แล้วโดยพนักงานสอบสวน อันจะช่วยในการทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดตามความในกฎหมาย ดังนั้น หากเป็นกรณีที่สำนวนการสอบสวนมีคุณภาพไม่ดีพอ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุ อาทิ เอกสารสำคัญไม่ครบถ้วน การสอบสวนปากคำที่ไม่ขาดสาระสำคัญทางคดี ฯลฯ ก็จะทำให้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการอำนวยธรรมทางอาญาให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีทั้งในชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ ตลอดจนถึงในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นพนักงานอัยการ ที่เปรียบเสมือนคนกลางที่รับสำนวนการสอบสวนต่อจากพนักงานสอบสวน และพิจารณาตรวจสอบสำนวนการสอบสวนว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอต่อการดำเนินคดีผู้ต้องหาตามฐานความผิดหรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นสำนวนการสอบสวนที่มีคุณภาพ มีพยานหลักฐานครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว พนักงานอัยการก็จะใช้ระยะเวลาค่อนข้างสั้นในการพิจารณา นอกเหนือจากสิ่งใดแล้วสำนวนการสอบสวนมีคุณภาพไม่ดีพอ ทำให้เป็นการอำนวยธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทางคดี แต่อย่างไรก็ตามจากข้อเท็จจริงที่พบในการศึกษา แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันสำนวนการสอบสวนที่เสนอมายังพนักงานสอบสวนในหลายกรณี เป็นสำนวนการสอบสวนที่ไร้คุณภาพ ทั้งกรณีพยานหลักฐานสำคัญไม่ครบ การขาดตกทำให้การของผู้เกี่ยวข้องซึ่งประเด็นสำคัญของคดีฯ ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย ส่งผลกระทบต่อพนักงานอัยการที่เป็นผู้พิจารณาสำนวนการสอบสวน จำต้องสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นที่ขาดตกบกพร่องไป สำนวนการสอบสวนก็ต้องค้างอยู่ในการพิจารณาของพนักงานอัยการ ยิ่งพนักงานสอบสวนส่งประเด็นการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของพนักงานอัยการล่าช้าเพียงใด ก็ยิ่งส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของพนักงานอัยการมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นแล้วประเด็นการสอบสวนเพิ่มเติมอันเกิดมาจากความไร้คุณภาพของสำนวนการสอบสวน เป็นมูลเหตุสำคัญของความล่าช้าในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปจนถึงชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ซึ่งการอภิปรายผลของปัจจัยปัญหาข้างต้น สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยของของสำนักงานอัยการภาค ๙ (๒๕๕๕) ที่พบปัญหาสำนวนค้างในชั้นพนักงานอัยการ อันเนื่องมาจากคุณภาพการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนที่ไม่มีคุณภาพ ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ

๕.๒.๔ มิติทางด้านบุคลากร

มิติทางด้านกระบวนการตั้งที่ผู้วิจัยจักได้อภิปรายต่อไปนี้ จากข้อมูลการวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่า บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “พนักงานสอบสวน” เป็นมูลเหตุที่สำคัญยิ่งที่มีผลต่อ ระยะเวลาการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และสัมพันธ์กับมิติทางด้านสำนวนการสอบสวนตั้งที่ผู้วิจัยได้อภิปรายไปข้างต้น สามารถจำแนกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

๕.๒.๔.๑ ปัจจัยความรู้สึกผูกพันในวิชาชีพสอบสวน

การที่พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นสายงานและเป็นเพียงหน้าที่ความรับผิดชอบหนึ่งของตำรวจ ดังนั้นในหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็จะมีการจัดแบ่งสายงาน ตำแหน่งงานออกเป็นหลากหลายหน้าที่ ตามภารกิจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงสายงานการสอบสวน แต่ด้วยภาระหน้าที่ของสายงานสอบสวนที่มีหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา อันเป็นหน้าที่ที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมาย และหลักวิธีการสอบสวน ทั้งจากมูลเหตุภาระงานของสายงานสอบสวนที่มีปริมาณงาน หรือสำนวนคดีมากเกินกว่าอัตรากำลังพนักงานสอบสวน ทั้งยังขาดแคลนผู้ให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของสายงานสอบสวน ทำให้สายงานสอบสวนในปัจจุบันมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ค่อนข้างสูงกว่าสายงานอื่นของหน่วยงานตำรวจ ดังนั้น พนักงานสอบสวนบางส่วนจึงมีความประสงค์ที่จะโอนย้ายไปอยู่ในตำแหน่งสายงานอื่นที่ปริมาณงานเบากว่า หรือเป็นสายงานที่มีโอกาสเติบโตในวิชาชีพตำรวจ ได้ดีกว่าสายงานสอบสวน ด้วยเหตุที่กล่าวมาส่งผลทำให้พนักงานสอบสวนขาดความรู้สึกผูกพันในวิชาชีพสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ในอดีต (วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗) ซึ่งเมื่อขาดความรู้สึกผูกพันในวิชาชีพตามที่กล่าวมาแล้ว ก็ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอันได้แก่การรวบรวมพยานหลักฐานเข้าไว้เป็นสำนวนการสอบสวนก็ต่อประสิทธิภาพลง ทั้งบางส่วนยังหาโอกาสโอนย้ายไปดำรงตำแหน่งหน้าที่อื่น ยิ่งส่งผลกระทบทำให้อัตรากำลังของพนักงานสอบสวนลดน้อยลง เกิดเป็นวงจรของปัญหาของพนักงานสอบสวน และส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาทั่วทั้งกระบวนการ

๕.๒.๔.๒ ปัจจัยความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน

ผลจากข้อมูลการวิจัยแสดงให้เห็นปรากฏชัดถึง ปัจจัยความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน ว่าเป็นมูลเหตุหลักที่ส่งผลต่อมิติคุณภาพด้านสำนวนการสอบสวน ที่เป็นปัญหาสำคัญในกระบวนการยุติธรรมเรื่อยมาตั้งแต่ในอดีต (สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์, ๒๕๕๔; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗; วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑) ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงเป็นปัจจัยปัญหาที่

สำคัญ และยังไม่ได้รับการแก้ไขให้เหมาะสม ด้วยการที่พนักงานสอบสวนขาดทักษะความรู้ ความสามารถ ทางด้านกฎหมาย หรือหลักวิธีการสอบสวน รวมถึงประสบการณ์ที่ไม่เพียงพอแล้ว จะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานทางคดีเข้าเป็นสำนวนการสอบสวนไร้ซึ่งประสิทธิภาพ ยิ่งผู้เป็นพนักงานสอบสวน ขาดความรู้ความสามารถเท่าใด ก็จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งสำนวนการสอบสวนที่ไร้คุณภาพ เมื่อถูกเสนอมายังพนักงานอัยการพิจารณา ก็จะถูกพนักงานอัยการสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม ในประเด็นที่ขาดตกบกพร่องไป ทำให้เป็นการเพิ่มระยะเวลาในชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ จนถึงชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ถ้าเป็นสำนวนการสอบสวนที่ดีมีพยานหลักฐานครบถ้วนชัดเจนทั้งข้อเท็จจริง และยืนยันถึงการกระทำผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้ว ก็จักใช้เวลาในการพิจารณาคดีที่สั้น และรวดเร็ว แต่การที่ปัจจุบันพนักงานสอบสวนบางส่วนเป็นพนักงานสอบสวนที่ยังขาดซึ่งประสบการณ์ และทักษะความรู้ที่เพียงพอต่อการสอบสวน ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานเข้าเป็นสำนวนการสอบสวนยังล่าช้า ส่วนหนึ่งอาจเป็นด้วยการขาดการฝึกฝนอบรมที่เพียงพอ ตลอดจนขาดการเอาใจใส่จากผู้บังคับบัญชา ฯลฯ

๕.๒.๔.๓ ปัจจัยการจัดลำดับความสำคัญของพนักงานสอบสวนที่มีต่อลักษณะสำนวนคดี

ปัจจัยดังกล่าวนี้เป็น ปัจจัยที่เกิดขึ้นมาจากมูลเหตุของปัจจัยอัตรากำลังพนักงานสอบสวนไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน หรือปริมาณคดีที่เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อพนักงานสอบสวนต้องแบกรับภาระงานที่มากเกินไปจนสมควร ทำให้เกิดกรณีสำนวนคดีอาญาสะสม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พนักงานสอบสวนมีสำนวนคดีที่ต้องรับผิดชอบปฏิบัติให้เสร็จสิ้นมากเกินความเหมาะสมในการปฏิบัติ และเมื่อเกิดปัญหาสำนวนคดีสะสมขึ้น พนักงานสอบสวนก็จักพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของลักษณะสำนวนคดี เพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าจะต้องดำเนินการสอบสวนสำนวนคดีใดก่อนหลัง สอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมจากการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพว่า ถ้าเป็นกรณีลักษณะคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้และผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่นั้น พนักงานสอบสวนจะเร่งดำเนินการสอบสวนสำนวนคดีลักษณะดังกล่าวให้เสร็จสิ้นก่อนสำนวนประเภทอื่น เนื่องด้วยมีกรอบระยะเวลาการผิดฟ้องฝากขังตามกฎหมายมาควบคุมอยู่ ต่อมาก็จักเป็นกรณีคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว พนักงานสอบสวนก็จะให้ความสำคัญรองลงมา เพราะมีระยะเวลาในการทำสำนวนการสอบสวนมากกว่ากรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว รองลงมาก็เป็นคดีรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้ และลักษณะคดีที่พนักงานสอบสวนให้ความสำคัญ หรือความเร่งด่วนน้อยสุดในการปฏิบัติคือ คดีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด เนื่องด้วยกรอบระยะเวลาการปฏิบัติตามกฎหมายที่ค่อนข้างนาน

๕.๒.๔.๔ ปัจจัยการเอาใจใส่ดูแลของผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวน

การที่บุคลากรในสายงานสอบสวน เกิดปัญหาทั้งในกรณีขาดความรู้สึกรู้สึกผูกพันในวิชาชีพงานสอบสวน ขาดทักษะความรู้ความสามารถที่จำเป็น ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่าเกิดมาจากการขาดความเอาใจใส่ของผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นการไม่ให้ความสำคัญกับสายงานสอบสวน หรือตัวผู้บังคับบัญชาเองก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจในงานสอบสวนที่ดีเพียงพอ อันเป็นปัญหาที่ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการโครงสร้างบริหารภายในสถานีตำรวจที่งานสอบสวนไม่มีความเป็นอิสระ ดังนั้นถ้าผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นผู้บังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ความใส่ใจในสายงานสอบสวนเพียงพอก็จะสามารถแก้ไขปัญหาทางบุคลากรของสายงานสอบสวนได้อย่างเหมาะสม ส่งผลสัมพันธ์ต่อระยะเวลาการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนผู้รับบริการและสังคมต่อไป ซึ่งมูลเหตุของปัจจัยทางด้านผู้บังคับบัญชาในงานสอบสวนดังที่อภิปรายผลมาดังกล่าวนี้ ยังเป็นปัจจัยของปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนสอดคล้องกับผลการศึกษาวินิจฉัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๕๗; วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๕๑) อันที่ควรจะได้รับแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

๕.๒.๕ ปัจจัยอื่น ๆ

จากข้อมูลการวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่า ยังปรากฏปัจจัยที่เป็นมูลเหตุของปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม นอกเหนือจากมิติอื่น ๆ ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น สามารถจำแนกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

๕.๒.๕.๑ ปัจจัยปริมาณคดีที่มีจำนวนมาก

ความล่าช้าของการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบนั้น ปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุของปัญหาโดยแน่ชัดคือ ปริมาณคดีอาญาที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน กล่าวคือ ปริมาณคดีอาญาที่เข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะโดยการร้องทุกข์ฟ้องคดีต่อศาลเอง หรือการร้องทุกข์/กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเข้าเป็นสำนวนการสอบสวน และเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดี และส่งฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมนั้น ถ้ายังมีปริมาณคดีอาญาเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ก็ยังทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาทั่วทั้งกระบวนการ ถ้าเป็นในกรณีชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นมากเกินกว่าอัตรากำลังของพนักงานสอบสวนจะรับผิดชอบ ก็ทำให้เกิดปริมาณคดีอาญาสะสมสะท้อนความสัมพันธ์ดังในแผนภาพ ๕.๑ รวมไปถึงชั้นพิจารณาคดีของศาล ถ้ามีปริมาณคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาจำนวนมากเกินกว่าอัตรากำลังผู้พิพากษา ก็ยังทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณา ในบาง

กรณีต้องรอตตามลำดับก่อนหลัง ยกเว้นกรณีคืออุกฉกรรจ์ หรือคดีที่ได้รับความสนใจจากสังคมที่จำเป็นต้องรีบพิจารณาให้เสร็จสิ้นก่อนคดีประเภทอื่น

๕.๒.๕.๒ ปัจจัยการให้ความรู้ทางคดีแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย

มูลเหตุปัจจัยที่เกิดสืบเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจ หรือขาดทักษะในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคือ การขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาให้เข้าใจโดยชัดแจ้ง การที่ผู้ต้องหาขาดความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินคดีแล้ว ก็จะส่งผลต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน ผู้ต้องหาไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินคดี เนื่องด้วยความเกรงกลัวหรือความไม่เข้าใจแล้วแต่กรณีส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญา ถ้าหากพนักงานสอบสวน รวมถึงเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อธิบายให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้าใจในสิทธิของตนเองที่จะได้รับ เกิดความรู้ถึงแนวทางขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญาโดยชัดแจ้ง ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็จักให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีให้มีความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสนใจว่า ข้อมูลเกี่ยวกับมูลเหตุของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม ดังนำเสนอไปข้างต้นนั้น ในส่วนของการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนกลับปรากฏว่า **ปัจจัยทางด้านค่าตอบแทนของพนักงานสอบสวน หรือความขาดแคลนของวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงไม่มากนัก** ซึ่งแตกต่างจากการผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาที่มักพบว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการของพนักงานสอบสวน และความขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ตลอดจนเป็นอุปสรรคในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน (สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์, ๒๕๕๔; ปิยะ สุขประเสริฐ, ๒๕๓๖; ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗; มาโนชญ์ สถิตพานิช, ๒๕๔๑; วินิจ แสงสว่าง, ๒๕๔๑; อเนก สิงหา, ๒๕๕๓) อาจเนื่องด้วยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการปรับปรุงเงินประจำตำแหน่ง ของพนักงานสอบสวนให้เพิ่มมากขึ้นตามระเบียบ ก.ตร. ว่าด้วยเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งพนักงานสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๓ อาทิ พนักงานสอบสวน ได้เงินค่าตอบแทนเพิ่มพิเศษ ๑๒,๐๐๐ บาท ซึ่งแต่เดิมในอดีตได้เพียงแค่ ๓,๕๐๐ บาท ฯลฯ สอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏว่าปัจจุบันปัจจัยด้านค่าตอบแทนและความขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนไม่มากนัก

๕.๓ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

๕.๓.๑ จากมูลเหตุของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา ว่าส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากตัวบุคลากรในสายงานสอบสวน อันได้แก่ตัวพนักงานสอบสวน ไม่ว่าจะทั้งเรื่องทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน ความรู้สึกผูกพันในวิชาชีพ การดูแลเอาใจใส่ของผู้บังคับบัญชา อัตรากำลังพนักงานสอบสวนที่ไม่เหมาะสม การขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ฯลฯ ซึ่งแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหา คือ ความพยายามทำให้สายงานสอบสวนมีความเป็นอิสระจากสายงานอื่นของตำรวจ ไม่ว่าจะด้วยการแยกเป็นองค์กรอิสระเช่นเดียวกับพนักงานอัยการ หรือศาลยุติธรรม หรือแยกมาเป็นหน่วยงานย่อยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้มีสายการบังคับบัญชาเฉพาะงานสอบสวนมีความชัดเจน มีความเป็นอิสระ มีความเป็นมืออาชีพทางการสอบสวน อันจะช่วยในเรื่องของความรู้สึกผูกพันของพนักงานสอบสวนต่อวิชาชีพได้อย่างเป็นผล เกิดการสั่งสมความรู้ประสบการณ์ของพนักงานสอบสวน

๕.๓.๒ การขาดแคลนผู้ให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน นอกเหนือจากการปรับให้สายงานสอบสวนมีความเป็นอิสระจากสายงานอื่นของตำรวจดังกล่าวไปแล้วข้างต้น ทางผู้บังคับบัญชาในแต่ละระดับที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงการกำหนดอัตราพนักงานราชการในตำแหน่งนิติกร เพื่อมาเป็นผู้ช่วยพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติงานในภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของนิติกรฯ ว่าต้องสำเร็จการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต โดยการกำหนดอัตราพนักงานราชการตำแหน่งนิติกรดังกล่าวจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนผู้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวน ทั้งยังช่วยให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

๕.๓.๓ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลยุติธรรมควรมีการประชุมหารือเพื่อหาข้อสรุปรูปแบบของสำนวนการสอบสวนที่มีความเหมาะสม ทั้งเอกสารที่จำเป็นในการประกอบสำนวน หรือประเด็นรูปแบบการสอบคำให้การ เพื่อปรับรูปแบบของสำนวนการสอบสวนให้มีความถูกต้องเหมาะสมต่อการพิจารณาคดีในแต่ละประเภทฐานความผิด และแต่ละลักษณะของคดี ซึ่งถึงแม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีคำสั่งที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ เรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เพื่อปรับปรุงแก้ไขการทำสำนวนการสอบสวน การควบคุมตรวจสอบ เร่งรัดการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนให้เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบันแล้วก็ตาม แต่ถ้าหากทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้เข้ามาร่วมในการพิจารณากำหนดแนวทางที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน ก็จักทำให้สำนวนการสอบสวนมีความสมบูรณ์ เหมาะสม เกิดความรวดเร็ว และเป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญา

๕.๓.๔ ควรมีการศึกษาพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปรับปรุง หรือออกกฎหมาย ที่มาสนับสนุนการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาทิ กฎหมายที่ให้อำนาจ พนักงานสอบสวนใกล้เคียงคดีในชั้นสอบสวน อาจจะเป็นกรณีคดีความผิดอาญาเล็กน้อย หรือคดีความผิดที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายไม่ตั้งใจเอาความ เพื่อลดปริมาณคดีอาญาที่จะเข้าสู่ กระบวนการยุติธรรม หรือกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในชั้น สอบสวน อาจในเฉพาะคดีที่เป็นคดีสำคัญ หรือคดียุ่งยากซับซ้อนดังที่ปรากฏจากการ ศึกษาวิจัยที่ผ่านมาที่ควรให้อัยการเข้าร่วมในการสอบสวน เพื่อให้การรวบรวมพยานหลักฐาน มีคุณภาพ ครบถ้วนต่อการทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดผู้ต้องหาได้อย่างเหมาะสม และเป็นธรรม (ทัศนีย์ นัตรศักดาร์ักษ์, ๒๕๕๒) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยในอดีตที่แสดง ให้เห็นได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมควรมีการปรับปรุงพัฒนากฎหมาย ให้มีความเหมาะสมขึ้นกับบริบท และสถานการณ์ในปัจจุบัน (ประหยัด จงจิตร, ๒๕๔๒) โดย จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะนำเสนอกฎหมายที่จะช่วยในการ ใกล้เกลี่ยคดีในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และในชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงาน อัยการ ซึ่งยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาร่างของกฤษฎีกา (๒๕๕๖)

๕.๓.๕ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควรเข้ามามีส่วนร่วม ในการหารือเพื่อแก้ไขปัญหาของพนักงานสอบสวน เนื่องด้วยจากการศึกษาวิจัยที่แสดงถึง ปัญหาส่วนใหญ่ที่ทำให้การดำเนินคดีอาญามีความล่าช้า เกิดขึ้นจากชั้นการสอบสวนของ พนักงานสอบสวน ดังปรากฏตามปัจจัย มูลเหตุดังที่นำเสนอไป ซึ่งหากการสอบสวนในชั้น พนักงานสอบสวนเปรียบเสมือนกับต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินคดีอาญา ควรเข้ามามีส่วนหนึ่งในการให้ความ ช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาของสายงานสอบสวน รวมถึงควรมีการศึกษาถึงการปรับปรุงการ ดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของงาน สอบสวนให้ดีขึ้น ยังผลต่อการดำเนินคดีอาญาในภาพรวมทั้งระบบ สอดคล้องกับการศึกษา ของ ประหยัด จงจิตร (๒๕๔๒) ส่วนหนึ่งที่ว่าที่ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา นั้น จะยังช่วยสร้างเข้มแข็งในการประสานงานของทุกองค์กร และทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เกิดการปรับปรุงและพัฒนาทั่วทั้งกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาต่อไป

๕.๓.๖ ควรมีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ที่ทำการหน้าที่ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลการดำเนินคดีอาญาทั้งระบบ ตั้งแต่ในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ จนถึงศาล ยุติธรรม ซึ่งในปัจจุบันยังพบว่าข้อมูลการดำเนินคดีอาญายังถูกจัดเก็บไม่เป็นระบบ แต่เป็น การแยกการดำเนินการเฉพาะหน่วยงานเท่านั้น หากมีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง แล้ว จักสามารถนำข้อมูลที่ได้มาวัดผลทางสถิติเพื่อเป็นข้อมูลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย

และเพื่อเปรียบเทียบและศึกษา ระยะเวลาตลอดจนประเภทและลักษณะคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างถูกต้องชัดเจน

๕.๔ ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยระยะเวลาการดำเนินคดีของประเทศไทยของผู้วิจัยในครั้งนี้ พบข้อจำกัดทางการศึกษาวินิจฉัยบางประการดังปรากฏดังนี้

๕.๔.๑ ระยะเวลาการศึกษาวินิจฉัยที่จำกัด เนื่องด้วยการศึกษาวินิจฉัยนี้มีกำหนดระยะเวลาการศึกษา ตั้งแต่ประมาณ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๖ ถึง ๖ กันยายน ๒๕๕๖ กล่าวได้ว่ามีระยะเวลาในการศึกษาเพียง ๑๘๐ วัน ซึ่งด้วยระยะเวลาที่จำกัดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยต้องเลือกวิธีการศึกษาวินิจฉัยที่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ในการศึกษา

๕.๔.๒ สืบเนื่องจากระยะเวลาการศึกษาที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นการเฉพาะเจาะจง โดยพิจารณาจากความร่วมมือ ความสมัครใจในการให้ข้อมูล ไม่ได้ดำเนินการวิธีการสุ่มตัวอย่างตามหลักวิชาการซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นตัวแทนของข้อมูลได้

๕.๔.๓ การศึกษาได้จำแนกลักษณะของข้อมูลเชิงปริมาณที่ทำการเก็บรวบรวมออกเป็น ๗ ประเภทคดี ซึ่งคดีแต่ละประเภทนั้นมีความแปรปรวนภายในที่แตกต่างกันค่อนข้างสูง ทั้งในเชิงความถี่ของการเกิดขึ้นของคดี ความซับซ้อนของพยานหลักฐานแต่ละคดี ฯลฯ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม

๕.๔.๔ ข้อมูลในการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ได้กำหนดเป็นคดีอาญาที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นตัวอย่างในการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามในภายหลังศาลยุติธรรมได้ริเริ่มนำระบบการพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง มาเป็นวิธีปฏิบัติเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ปรากฏความตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังนั้นผลที่ได้จากการวิเคราะห์อาจไม่สะท้อนระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้ในปัจจุบัน

๕.๔.๕ ขณะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมที่สมบูรณ์ที่สุดอยู่ที่ชั้นการพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาวินิจฉัยเกี่ยวกับระยะเวลาดำเนินคดีอาญามีความ

สมบูรณ์ ผู้วิจัยเห็นว่าควรขอความร่วมมือไปยังพนักงานอัยการเพื่อขอเข้าถึงแหล่งข้อมูลดังกล่าว

บรรณานุกรม

กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๖. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พ.ศ. ๒๕๓๗.

คู่เกียรติ เจริญบุญ, ๒๕๔๘. "คู่มือพนักงานสอบสวนตามกฎหมายใหม่". โรงเรียนนายร้อย ตำรวจ.

คำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗. เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

ชัยทัศน์ รัตน์พันธุ์, ๒๕๓๗. "ปัญหาการอำนวยความสะดวกในการสอบสวนคดีอาญา :กรณี กองบัญชาการตำรวจนครบาล". วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตสาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทัศนีย์ ฉัตรศักดารักษ์, ๒๕๕๒. "ระบบการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงาน อัยการ" วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ธานีศ เกศวพิทักษ์, ๒๕๔๖. "คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๑-๒ เล่ม ๑". กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ธานีศ เกศวพิทักษ์, ๒๕๕๑. "คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑." พิมพ์ ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ประคอง เตกฉัตร, "หลักการและพื้นฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา" เราคิดอะไร ฉบับที่ ๑๖๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๖.

ประหยัด จริงจิตร, ๒๕๔๒. "การศึกษาสภาพปัญหาและข้อขัดข้องในการประสานงาน ของ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีระดับผู้ปฏิบัติงานในจังหวัด นนทบุรี". งานวิจัยหลักสูตร ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.). วิทยาลัยการ ยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

ปิยะ สุขประเสริฐ, ๒๕๒๘. ทักษะบางประการต่อประสิทธิภาพของตำรวจระดับสถานี ในการบริการประชาชน ศึกษากรณีสถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ. ปรินญาณินพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พงษ์ธร ธีญญสิริ, ๒๕๕๕. “กระบวนการและการบริหารงานยุติธรรมไทย”. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.

ไพศาล ตั้งใจตรง, ๒๕๔๗. "การพัฒนาบทบาทการอำนวยความสะดวกของพนักงานสอบสวน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม". กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

มานชญ์ สติตพานิช, ๒๕๔๑. "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน : ศึกษากรณีพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี" คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักงานอัยการภาค ๙ ๒๕๕๕. "คู่มือการจัดการสำนวนค้าง ๒๕๕๕"

วิเชียร ดิเรกอุดมทรัพย์, ๒๕๔๖. “วิ.อาญาพิสดาร”. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.

วีรพล ตูลวรรธนะ, ๒๕๓๑. "ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของรองสารวัตรสอบสวนใหม่". วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, ๒๕๔๙. "การดำเนินการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องของศาลยุติธรรม"

สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์, ๒๕๕๔. "การสอบสวนที่ถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐(๓)" มหาวิทยาลัย ศิลปากร

เอนก สิงหา. ๒๕๔๓, "ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธร จังหวัดฉะเชิงเทรา" วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา

ผนวก ก.

รายชื่อผู้เข้าประชุมและสรุปการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

ณ ห้องประชุม ๒ ชั้น ๗ อาคารบุญชนะ อตถากร

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อการสร้างเครื่องมือในการ
เก็บข้อมูล

สรุปการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

ณ ห้องประชุม ๒ ชั้น ๗ อาคารบุญชนะ อัดถาวร

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ สอดคล้องกับเป้าประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- การจัดประชุมกลุ่มย่อย ร่วมกับ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และทำการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา และพนักงานอัยการเพิ่มเติม เพื่อจุดประสงค์สองประการ
 - กำหนดขอบเขตความเหมาะสมของประเภทคดี และขั้นตอนการปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญาตามกรอบการศึกษาวิจัย
 - การตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และความเหมาะสมของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสำรวจ เพื่อที่จะได้มาซึ่งผลที่ได้จากเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสม
- ดำเนินการปรับแก้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล อันได้แก่ แบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ตามผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๒ ชั้น ๗ อาคารบุญชนะ อัดถาวรสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้มีการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อที่จะทำการพัฒนาเครื่องมือและแบบการจัดเก็บข้อมูล โดยมีผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ผู้เข้าร่วมประชุมการประชุมกลุ่มย่อย

๑. นายปณิธาน	จารุวิเศษศรี	อัยการประจำสำนักงาน อัยการสูงสุด
๒. พันตำรวจโท เดชาชัย	ณ ลำปาง	อัยการประจำสำนักงาน คดีพิเศษ ๑
๓. พันตำรวจเอก ภาคภูมิ	พูลศิริโกศา	พนักงานสอบสวน ผู้ทรงคุณวุฒิ สถานี ตำรวจนครบาลลาดพร้าว
๔. พันตำรวจเอก ชชาติ	อาจเจริญ	พนักงานสอบสวน ผู้ทรงคุณวุฒิสถานี ตำรวจภูธรลำปางเหนือ
๕. พันตำรวจโท น้ำเพชร	ทรัพย์อุดม	พนักงานสอบสวน ชำนาญการพิเศษ สถานี ตำรวจนครบาลประเวศ
๖. นายอัศวุฒิ	ปลั่งคง	ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนา ข้อมูลกระบวนการ ยุติธรรม สำนักงาน กิจการยุติธรรม
๗. นายณัฐวุฒิ	อินทร์เนตร	รองหัวหน้าศูนย์พัฒนา ข้อมูลกระบวนการ ยุติธรรม สำนักงาน กิจการยุติธรรม
๘. นายวัฒนากร	สันนุ้ย	นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานกิจการยุติธรรม ที่ปรึกษาโครงการ
๙. ผศ.ดร. เกษมศานต์	โชติชาครพันธุ์	ผู้ร่วมวิจัย
๑๐. พันตำรวจโท ก้องกฤตาคม	กิตติธิระพงษ์	ผู้ช่วยวิจัย
๑๑. นายนพฤทธิ์	บุญนรานันท์	ผู้ช่วยวิจัย
๑๒. นายอานนท์	ฉัตรเงิน	ผู้ช่วยวิจัย

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

๑. การกำหนดประเภทคดีอาญาที่จะใช้ในการศึกษา

ในลำดับแรก ก่อนเริ่มการประชุมสนทนากลุ่มนั้น ทางคณะผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดประเภทคดีที่จะใช้ในการศึกษา โดยได้กำหนดกลุ่มคดีออกเป็น ๗ กลุ่มคดีดังนี้

๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)
๓. คดีความผิดเกี่ยวกับเพศคดีข่มขืนกระทำชำเรา/อนาจาร
๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์/วิ่งราวทรัพย์
๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีโจรกรรมรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีโจรกรรมเครื่องมือการเกษตร
๖. คดีครอบครองยาเสพติด (เฉพาะกรณีที่ไม่เข้าการดำเนินการ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕)
๗. คดีจำหน่าย/ผลิตยาเสพติด

ซึ่งในที่ประชุมได้มีความเห็นต่อการกำหนดประเภทคดีอาญาที่จะใช้ในการศึกษา โดยมีการแสดงความคิดเห็นจากพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ ว่าสมควรมีการปรับเปลี่ยนในบางกลุ่มคดี ที่ใช้ในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑.๑ จากการกำหนดกลุ่มประเภทคดีอาญา ในหัวข้อที่ ๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และ ๒. คดีฆ่าผู้อื่น และคดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส) ในส่วนของคดีฆ่าผู้อื่นและคดีทำร้ายร่างกายนั้น ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า สามารถนำไปใช้ได้ ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด เพราะระยะเวลาการดำเนินคดี/ระยะเวลาการฝากขังเท่ากัน (๗ ฝาก)

๑.๒ ในหัวข้อคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในข้อ ๓. คดีความผิดเกี่ยวกับเพศคดีข่มขืนกระทำชำเรา/อนาจาร เนื่องจาก ในส่วนความผิดเกี่ยวกับอนาจาร จะมีตัวแปรที่สำคัญคืออายุ เพราะความผิดฐานอนาจาร สามารถยอมความได้ในชั้นพนักงานสอบสวน ให้ตัดความผิดอนาจารออกไป ในส่วนของคดีข่มขืนกระทำชำเรา ก็เช่นเดียวกัน ในบางกรณีก็สามารถยอมความได้ และคดีข่มขืนกระทำชำเราบางคดีระยะเวลาการดำเนินคดีก็ไม่เท่ากัน (๔ ฝาก) ทำให้เกิดปัญหาในการศึกษาทำให้เกิดความยุ่งยากในการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ประชุม

จึงให้ความเห็นว่า ให้กำหนดประเภทคดีในข้อ ๓. คดีเกี่ยวกับเพศ ให้ศึกษาเฉพาะคดีความผิดที่มี ๒ ข้อหาขึ้นไป (ความผิด ๒ อนุ) และมีโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป

๑.๓ ในหัวข้อคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้มีการปรับเปลี่ยน เนื่องจาก ในความผิดในข้อ ๗. คดีจำหน่ายยาเสพติดสามารถที่จะนำไปรวมกับคดีครอบครองยาเสพติดได้ และให้ตัดความผิดในข้อ ๗. เรื่องคดีผลิตหรือนำเข้ายาเสพติดออกไปเนื่องจากจำนวนคดีมีน้อยมาก โดยให้มุ่งเน้นศึกษาคดีจำหน่ายยาเสพติดซึ่งมีจำนวนมากในชั้นพนักงานสอบสวน จึงมีความเห็นว่าในข้อที่ ๖. ให้ปรับเปลี่ยนเป็น คดีครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด

๑.๔ ในหัวข้อที่ ๔. ในคดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์/วิงราวทรัพย์ ในส่วนของวิงราวทรัพย์นั้นมีโทษไม่ถึง ๑๐ ปี จึงให้ตัดวิงราวทรัพย์ ไปรวมกับคดีลักทรัพย์ในข้อที่ ๕. ดังนั้นในที่ประชุมจึงมีความเห็นว่าให้จัดกลุ่มประเภทคดีใหม่ดังนี้

๑.๔.๑ ในหัวข้อ ๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์/วิงราวทรัพย์ ให้ปรับเป็น คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์

๑.๔.๒ ในข้อที่ ๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีโจรกรรมรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีโจรกรรมเครื่องมือการเกษตร ให้ปรับเปลี่ยนและแบ่งออกไปเป็น ๒ ข้อดังนี้

- ๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือ

รถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิงราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)

- ๖. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือ

รถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิงราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)

ดังนั้น จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ที่ประชุมจึงมีความเห็นให้ปรับเปลี่ยนกลุ่มคดีที่จะใช้ในการศึกษา โดยมีการปรับเปลี่ยนและได้มีผลสรุปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังต่อไปนี้

๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)

๓. คดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมเกิน ๑๐ ปีขึ้นไป)

๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์

๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิงราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)

- ๖. คดีลักทรัพย์ในเคหาสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)
- ๗. คดีครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด

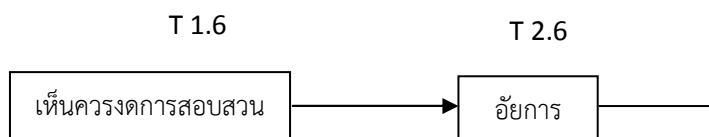
๒. ความเหมาะสมของแบบสำรวจที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๑ ผังขั้นตอนระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

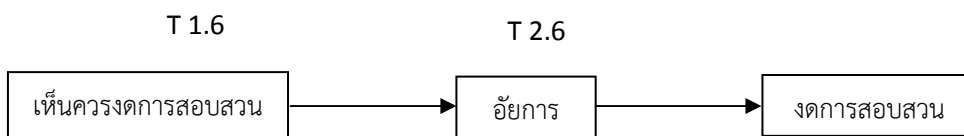
ในส่วนของผังขั้นตอนระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นก่อนการประชุมสนทนากลุ่ม ซึ่งภายหลังจากการสนทนากลุ่มนั้น ที่ประชุมได้มีความเห็นให้มีการปรับเปลี่ยนผังขั้นตอนบางส่วน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงดังภาพที่จะแสดงให้เห็นดังต่อไปนี้คือ

๒.๑.๑ ในส่วนของผังขั้นตอนระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา มีการปรับเปลี่ยนในส่วนของการงดการสอบสวนในส่วนของอัยการ ดังภาพ

แผนผังก่อนการปรับปรุง

โดยมีการเปลี่ยนแปลงเป็น ดังรูปภาพด้านล่าง

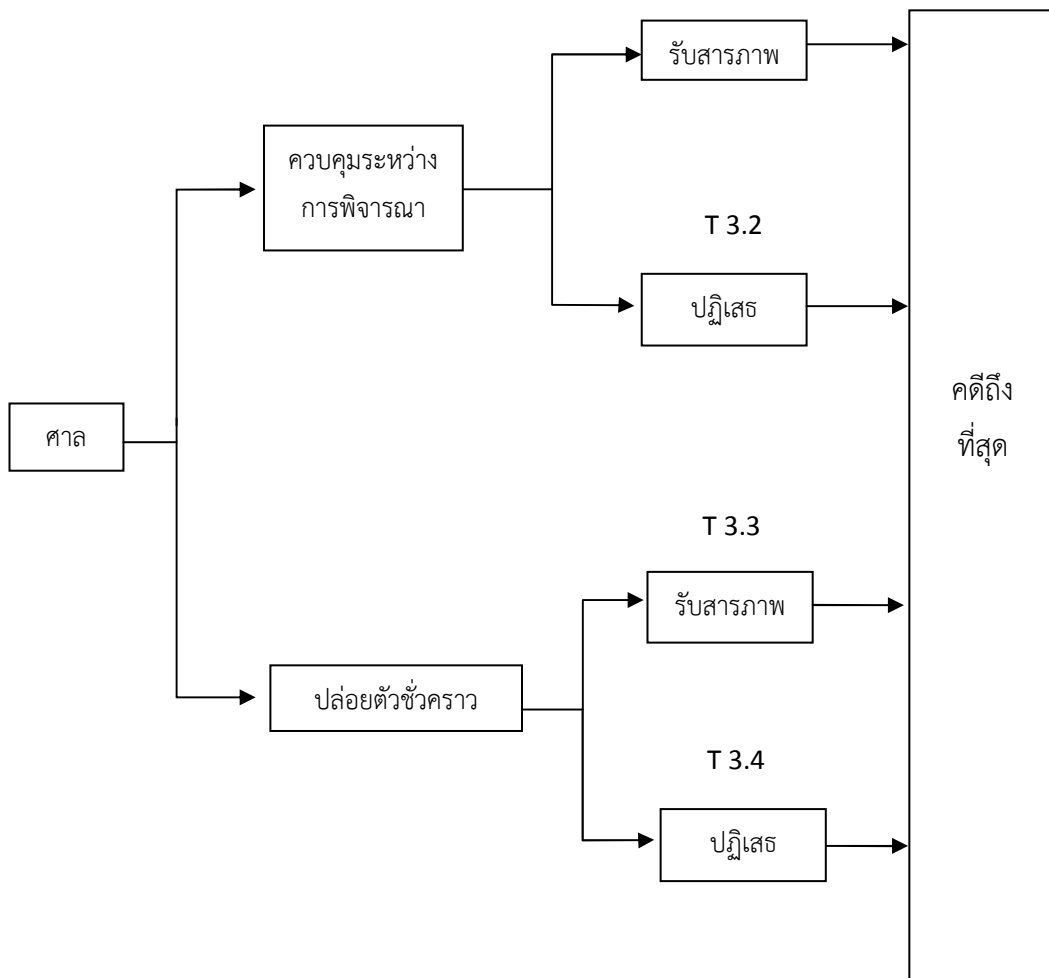

๒.๑.๒ เปลี่ยนในส่วนขั้นตอนของศาลในช่องที่ใช้คำว่า คดีถึงที่สิ้นสุด ให้เปลี่ยนเป็น คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษา

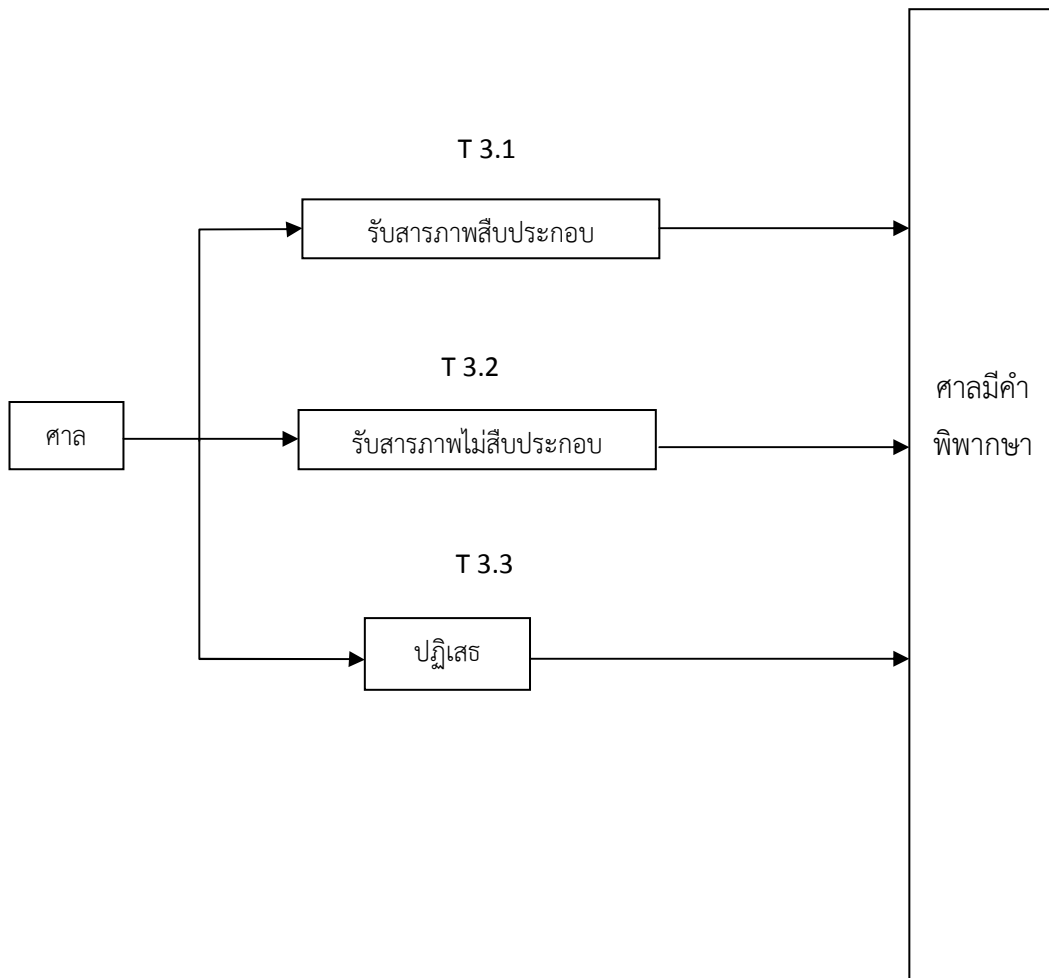
๒.๑.๓ ในส่วนขั้นตอนของศาล ในกรอบหัวข้อการควบคุมตัว / ไม่ควบคุมตัว ให้ตัดออกไปเพราะไม่เกี่ยวกับระยะเวลาการดำเนินคดี ให้คงไว้เหลือแต่กรอบรับสารภาพ / ปฏิเสธ

๒.๑.๔ เนื่องจากในขั้นตอนการดำเนินคดีของศาล ในขั้นตอนของการรับ
 สรรภาพ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพและศาลไม่สืบประกอบนั้นศาลจะใช้ระยะเวลาในการ
 ตัดสินได้ทันที ทำให้ระยะเวลาในขั้นตอนนี้สั้นมาก ถ้านำมารวมเป็นค่าเฉลี่ยระยะเวลาการ
 ทำงานของศาลก็จะเกิดความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยได้ ดังนั้นในที่ประชุมจึงมีความเห็นว่าให้
 แบ่งการเก็บข้อมูลระยะเวลาของศาลใหม่ แบ่งเป็น ระยะเวลาของศาลที่จำเลยให้การรับ
 สารภาพและศาลไม่สืบประกอบ / จำเลยให้การสารภาพศาลนัดสืบประกอบ / จำเลยให้การ
 ปฏิเสธ ดังภาพประกอบ

แผนผังก่อนการปรับปรุง

โดยมีการปรับเปลี่ยนเป็นดังภาพประกอบด้านล่าง

หลังจากที่ปรับเปลี่ยนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แผนผังระยะเวลาการดำเนินคดี ก็จะปรากฏตามภาคผนวก จ

๓. ร่างแบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

ก่อนการสนทนากลุ่ม ทางคณะผู้วิจัยได้มีการจัดทำร่างแบบสำรวจระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา เพื่อใช้สำหรับเก็บข้อมูลในขั้นตอนต่างๆ ในชั้นของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ จนถึงชั้นศาล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(หน้าถัดไป)

แบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา (ก่อนการปรับปรุง)

๑. กองบัญชาการ/ตำรวจภูธรภาค

๒. สน./สภ.

๓. ข้อหา (ระบุ)

๔. คดีอาญาเลขที่ /๒๕๕๓

๕. วันรับคำร้องทุกข์/วันรับคดี วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕๕๓

๖. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวน

พนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนชำนาญการ

พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ

พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ

๗. ประเภทคดี (กรณีที่เกิดกฎหมายหลายบท เลือกคดีที่เป็นคดีหลัก)

ฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายถึงแก่ความตาย

ลักทรัพย์ในเคหสถาน/โจรกรรมรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์

ทำร้ายร่างกาย (เฉพาะสาหัส)

ครอบครองยาเสพติด (เฉพาะไม่เข้าข่าย พ.ร.บ. ฝิ่นฯ)

ช่มชู้นกระทำชำเรา/อนาจาร

จำหน่าย/ผลิตยาเสพติด

ปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์/วิ่งราวทรัพย์

๘. การดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน

๗.๑ เป็นคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

๗.๒ เป็นคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิด-จับกุมตัวไม่ได้/หลบหนี

๗.๓ เป็นคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิด - จับกุมตัวได้

๗.๓.๑ ผู้ต้องหาให้การ

รับสารภาพ

ปฏิเสธ

๗.๓.๒ ความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวน

สั่งฟ้อง

สั่งไม่ฟ้อง

๗.๓.๓ การควบคุมตัว

ควบคุมตัว

ไม่ควบคุมตัว/ปล่อยตัวชั่วคราว

๙. วันเดือนปีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑๐. ความเห็นของพนักงานอัยการ

สั่งฟ้อง วันเดือนปีที่สั่งฟ้องไปยังศาล (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สั่งไม่ฟ้อง (ไม่ต้องตอบข้อ๑๑) วันเดือนปีที่มิคำสั่งไม่ฟ้อง (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

งดการสอบสวน (ไม่ต้องตอบข้อ ๑๑) วันเดือนปีที่งดการสอบสวน (ระบุ) วันที่.....เดือน.....

พ.ศ.....

๑๑. การดำเนินคดีในศาลชั้นต้น

๑๑.๑ ผู้ต้องหาให้การ

รับสารภาพ

ปฏิเสธ

๑๑.๒ การควบคุมตัว

ควบคุมตัว

ไม่ควบคุมตัว/ปล่อยตัวชั่วคราว

๑๑.๓ วันเดือนปีที่ศาลประทับรับฟ้อง (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๑๑.๔ วันเดือนปีที่ศาลมีคำพิพากษา (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

โดยหลังจากการสนทนากลุ่ม ในที่ประชุมได้มีความเห็นให้ปรับเปลี่ยนแบบสำรวจในบางข้อ โดยมีรายละเอียดที่ปรับเปลี่ยนดังต่อไปนี้

๑ จากร่างแบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ข้อ ๑ - ๘ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

๒ ในข้อที่ ๙. วันเดือนปีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ ในที่ประชุมมีความเห็นให้เปลี่ยนเป็น วัน/เดือน/ปี ที่พนักงานอัยการรับสำนวน

๓ ในข้อที่ ๑๐. ความเห็นของอัยการ ความเห็นในที่ประชุมให้ปรับเปลี่ยนในช่องสั่งฟ้อง ให้ตัดวัน/เดือน/ปี ออกไป แล้ววงเล็บให้ไปตอบข้อ ๑๑. ดังภาพ

๑๐. ความเห็นของพนักงานอัยการ

สั่งฟ้อง (ตอบข้อ ๑๑)

สั่งไม่ฟ้อง (ไม่ต้องตอบข้อ ๑๑) วันเดือนปีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

งดการสอบสวน (ไม่ต้องตอบข้อ ๑๑) วันเดือนปีที่งดการสอบสวน (ระบุ) วันที่.....เดือน.....

พ.ศ.....

๔ ส่วนในข้อ ๑๑. การดำเนินคดีชั้นศาล ความเห็นในที่ประชุมให้มีการเปลี่ยนแปลงคือ ให้ตัดข้อ ๑๑.๒ ออกไป และเลื่อนข้อ ๑๑.๓ ให้เป็นข้อ ๑๑.๑ แทน ดังภาพ

๑๑. การดำเนินคดีในศาลชั้นต้น

๑๑.๑ วันเดือนปีที่ศาลประทับรับฟ้อง (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๑๑.๒ จำเลยให้การ รับสารภาพ ปฏิเสธ

๑๑.๓ วันเดือนปีที่ศาลมีคำพิพากษา (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

.....

หลังจากที่ประชุมได้มีความเห็นเกี่ยวกับแบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดี และได้มีการปรับเปลี่ยนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ปรับเปลี่ยนให้ เป็นไปตามความเห็นในที่ประชุมและได้ปรับเปลี่ยนดังภาพด้านล่างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

(หน้าถัดไป)

แบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา (ฉบับปรับปรุง)

๑. กองบัญชาการ/ตำรวจภูธรภาค
๒. สน./สภ.
๓. ข้อหา (ระบุ).....
๔. คดีอาญาเลขที่ /๒๕๕๓
๕. วันรับคำร้องทุกข์/วันรับคดี วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕๕๓
๖. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวน
- พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนชำนาญการ
- พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ
๗. ประเภทคดี (กรณีที่เกิดกฎหมายหลายบท เลือกคดีที่เป็นคดีหลัก)
- ฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายถึงแก่ความตาย ลักทรัพย์ในเคหสถาน/ลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/
ลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/ชิงทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่
เกิน ๑๐ ปี)
- ทำร้ายร่างกาย (เฉพาะสาหัส)
- คดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตรา
โทษรวมเกิน ๑๐ ปีขึ้นไป)
- ปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์ ลักทรัพย์ในเคหสถาน/ลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/ลัก
ทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/ชิงทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกเกิน ๑๐ ปี)
- ครอบครองยาเสพติด / ครอบครองเพื่อจำหน่าย /จำหน่ายยาเสพติด
๘. การดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน
- ๗.๑ เป็นคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด
- ๗.๒ เป็นคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิด - จับกุมตัวไม่ได้/หลบหนี
- ๗.๓ เป็นคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิด - จับกุมตัวได้
- ๗.๓.๑ ผู้ต้องหาให้การ รับสารภาพ ปฏิเสธ
- ๗.๓.๒ ความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวน สั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง
- ๗.๓.๓ การควบคุมตัว ควบคุมตัว ไม่ควบคุมตัว/ปล่อยตัวชั่วคราว
๙. วันเดือนปีที่พนักงานอัยการรับสำนวน (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
๑๐. ความเห็นของพนักงานอัยการ
- สั่งฟ้อง (ตอบข้อ ๑๑)
- สั่งไม่ฟ้อง (ไม่ต้องตอบข้อ ๑๑) วันเดือนปีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง (ระบุ) วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....
- งดการสอบสวน (ไม่ต้องตอบข้อ ๑๑) วันเดือนปีที่งดการสอบสวน (ระบุ) วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....
๑๑. การดำเนินคดีในศาลชั้นต้น
- ๑๑.๑ วันเดือนปีที่ศาลประทับรับฟ้อง (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
- ๑๑.๒ จำเลยให้การ รับสารภาพ (ระบุ...) ปฏิเสธ
- รับสารภาพสืบประกอบ
- รับสารภาพไม่สืบประกอบ
- ๑๑.๓ วันเดือนปีที่ศาลมีคำพิพากษา (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ผนวก ข.

รายชื่อผู้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

๔. การสัมภาษณ์

เพื่อให้ข้อมูลการสร้างเครื่องมือมีความแม่นยำ เชื่อถือมากยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบไปด้วย ผู้พิพากษา และพนักงานอัยการ ในระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ เมษายน ๒๕๕๖ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ซึ่งรายชื่อดังนี้

๑. นาย ธนวัฒน์ ทับทอง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้/
กรรมการบริหารงานศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.)
อดีตรองอธิบดีผู้พิพากษา (ก.ต.)
๒. ดร.ชนาธิป ชินะนาวิณ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้
พิพากษาศาลฎีกา
๓. นาย ภัค นวลมีชื่อ เลขาธิการศาลแรงงานภาค ๗ อดีตผู้พิพากษา
ศาลจังหวัดสงขลา
๔. นายชัยวัฒน์ อร่ามทอง ผู้พิพากษาจังหวัดหัวหิน
๕. นายวิชัย รอดชัย อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
๖. นายณัฐพล จารุวรรณ รองอัยการจังหวัดสมุทรปราการ
๗. นางสาว สุขุมา วิจิตวงศ์วาน รองอัยการจังหวัดสมุทรสาคร

คณะผู้วิจัยสามารถสรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิได้ดังนี้

๔.๑ ประเภทคดีกับระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

ในการจัดกลุ่มประเภทคดีตามที่คุณผู้วิจัยได้มีการจัดกลุ่มประเภทคดีเป็น ๗ กลุ่มประเภท ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลว่าประเภทคดีที่ไม่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา แต่สิ่งที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาจะช้าหรือเร็วนั้นขึ้นอยู่กับภาระคดีที่ฟ้องหรือพยานจำเลยว่ามีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดหรือไม่ และความยากง่ายของการสืบพยาน การพิสูจน์ความผิดของคู่ความ จึงมีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา แต่ในบางประเภทคดีที่มีความสลับซับซ้อนหรือเป็นคดีที่สาธารณชนให้ความสนใจ เช่น คดีฆ่าผู้อื่น พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ความตาย คดีที่อุกฉกรรจ์ในบางคดีที่ต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานจำนวนมาก หรือเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของสังคม สื่อมวลชนหรือผู้ที่มีชื่อเสียง จะมีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากต้องมีการดำเนินการเป็นพิเศษมากยิ่งขึ้น

๔.๒ อัตราโทษกับระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

ส่วนอัตราโทษกับระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลแตกต่างกันโดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มความคิดเห็น

กลุ่มที่ ๑ อัตราโทษสูงมีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

เนื่องจากอัตราโทษมีความสัมพันธ์กับการขอฝากขังซึ่งต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น ในมาตรา ๘๗ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่แต่ละครั้งต้องไม่เกิน ๑๒ วันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน ๔๘ วัน ในกรณีความผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่แต่ละครั้งต้องไม่เกิน ๑๒ วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน ๘๔ วัน” จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลว่า ประเภทคดีที่มีอัตราโทษสูงเช่น ฆ่าผู้อื่น พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส ในการขอฝากขังจึงมีจำนวนวันที่ขอฝากขังที่มากกว่าประเภทคดีที่มีอัตราโทษต่ำ อัตราโทษจึงมีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

กลุ่มที่ ๒ อัตราโทษสูงไม่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิอีกกลุ่มหนึ่งได้กล่าวถึงอัตราโทษสูงไม่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาโดยในทางตรงกันข้ามบางประเภทคดีอาญาที่มีอัตราโทษต่ำกับใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญามากกว่าคดีที่มีอัตราโทษสูง เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ และยักยอก แม้จะเป็นความผิดอันยอมความได้แต่ระยะเวลาในการดำเนินคดีไม่ได้สิ้นสุดจบลงเพียงแค่วาระในชั้นพนักงานสอบสวนเท่านั้น เนื่องจากคู่ความโดยเฉพาะฝ่ายจำเลยต้องการที่จะยืดเวลาในการชำระหนี้จึงพยายามที่จะให้เข้าสู่กระบวนการเพื่อส่งต่อไปยังพนักงานอัยการและศาล เพราะจะทำให้ตนเองมีเวลาที่จะชำระหนี้มากยิ่งขึ้น หรือมีระยะเวลาในการต่อสู้หรือพิสูจน์ความผิดมากยิ่งขึ้น หรือต้องการที่จะต้องการที่จะให้มีการผ่อนชำระหนี้ จึงพยายามนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๔.๓ กฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ภายในของหน่วยงานกับระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

ในส่วนของสิ่งที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า ข้อกำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบาง

มาตรา และระเบียบต่าง ๆ ภายในสำนักงานอัยการสูงสุดและศาลยุติธรรม มีผลทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญามีความล่าช้าบ้าง เนื่องจากการดำเนินการคดีอาญาต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายหรือระเบียบภายในกำหนด เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีอาญา มาตรา ๑๗๒ ได้กำหนดให้ในการพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น การที่จะพิจารณาและสืบพยานในศาลจึงต้องมีการนำตัวจำเลยมาขึ้นศาลเพื่อให้ต่อสู้ว่าตนนั้นได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกฟ้องหรือไม่ หากสามารถนำตัวมาขึ้นศาลได้จะทำให้คดีมีความล่าช้าออกไป รวมไปถึงกฎเกณฑ์หรือระเบียบภายในของหน่วยงาน เช่น ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๔๘ ที่เกี่ยวกับการร้องขอความเป็นธรรม เมื่อมีการร้องขอความเป็นธรรมที่เกี่ยวข้องกับคดี พนักงานอัยการต้องทำการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการดำเนินการสอบสวนตามคำร้องและชี้แจงต่อพนักงานอัยการเพิ่มเติม และกรณีสั่งไม่ฟ้องพนักงานอัยการต้องเสนอสำนวนพร้อมความเห็นตามลำดับชั้นถึงอธิบดีอัยการฯ พิจารณาสั่งคดี และกรณีที่มีการสั่งฟ้องคดีตามการร้องขอความเป็นธรรมให้นำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาลด้วย ซึ่งชั้นดังกล่าวหากมีการร้องขอความเป็นธรรมในคดีที่ดำเนินการอยู่จะทำให้ต้องยุติการดำเนินการทันที ต้องชี้แจงดำเนินการตามคำร้องขอความเป็นธรรมก่อน ซึ่งหากส่งผลตอนระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาให้ล่าช้าออกไป หรือระเบียบภายในของศาลยุติธรรม เช่น ระเบียบสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลว่าด้วยการรายงานคดีและการรายงานการอ่านคำพิพากษา ซึ่งการดำเนินการในขั้นตอนดังกล่าวโดยเฉพาะการรายงานร่างคำพิพากษาที่ต้องส่งให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลตรวจสอบสำนวนพร้อมร่างคำพิพากษาก่อนที่จะมีอ่านคำพิพากษา เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ในทางคดี ความยุติธรรมทำให้ในบางครั้งเกิดความล่าช้าในการตัดสินพิพากษา แต่ขั้นตอนดังกล่าวนี้มีเจตนาเพื่อให้ในการพิพากษามีความถูกต้องเที่ยงธรรมมากที่สุด

๔.๔ การสอบสวนกับระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

จากการให้ข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการสอบสวนที่มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาพบว่า ในชั้นของพนักงานสอบสวนมีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาอย่างมาก เพราะพนักงานสอบสวนมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อส่งสำนวนคดีให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ซึ่งรายละเอียดในการสั่งให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อ นั้นได้มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานในบางคดีต้องใช้ระยะเวลาในการรวบรวมและไม่มีกฎหมายกำหนดว่าให้พนักงานสอบสวนทำการรวบรวมพยานหลักฐานภายในระยะเวลาเท่าใด ขั้นตอนดังกล่าวจึงทำให้ใช้ระยะเวลาจำนวนมาก

๔.๕ การฟ้องคดีอาญากับระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

ในการฟ้องคดีอาญากับบุคคลที่จะมีอำนาจฟ้องนอกจากผู้เสียหายแล้วพนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องต่อศาลอีกด้วย ซึ่งในการฟ้องคดีโดยเฉพาะการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องในชั้นพนักงานอัยการนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลว่า ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการจะช้าหรือเร็วส่วนสำคัญหนึ่งมาจากสำนวนคดีที่พนักงานสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการหลังจากที่ทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ซึ่งหากสำนวนการสอบสวนไม่ครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิด หรือไม่สอดคล้องกับอัตราโทษ หรือสำนวนไม่สมบูรณ์เพียงพอพนักงานอัยการอาจให้พนักงานสอบสวนทบทวนเพิ่มเติมได้ กรณีสำนวนการสอบสวนไม่สมบูรณ์มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาให้ช้ามากขึ้น รวมไปถึงเรื่องของความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวนมีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

๔.๖ การพิจารณากับระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

๔.๖.๑ จำเลยไม่ให้การ หรือให้การปฏิเสธ

ในขั้นตอนของการพิจารณาและการสืบพยานในศาลระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับในคดีนั้นจำเลยจะรับสารภาพ ไม่ให้การ หรือปฏิเสธ ซึ่งหากจำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ ศาลก็ต้องดำเนินการสืบพยานต่าง ๆ ซึ่งระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาก็จะเริ่มขึ้น จะเร็วหรือช้าอยู่ที่การสืบพยานต่าง ๆ โดยเฉพาะการที่ไม่รับสารภาพ ไม่ให้การ หรือปฏิเสธ การสืบพยานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงความถูกต้องก็จะเริ่มขึ้น เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓/๑ บัญญัติว่า “เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ในคดีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ เมื่อคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันนัดสืบพยาน โดยแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๔๐ วัน” รวมถึงวันเวลาที่กำหนดให้มีการยื่นบัญชีพยานต่อศาลก่อนวันตรวจพยาน และการที่คู่ความประสงค์จะขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งรายละเอียดต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดหากจำเลยไม่ให้การ หรือให้การปฏิเสธจะทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญายาวนานขึ้นกว่าการที่จำเลยให้การรับสารภาพ

๔.๖.๒ จำเลยรับสารภาพ

ในส่วนขั้นตอนการพิจารณาของศาลผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลว่า หากจำเลยให้การรับสารภาพตามที่ฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยจะไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่ว่าคดีที่ข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่า ศาลต้องฟังพยานฝ่ายโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลย

ได้กระทำผิดจริงหากจำเลยรับสารภาพจึงทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาสั้นลงและบางคดีอาจใช้ระยะเวลาในการตัดสินไม่นาน

๔.๗ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกลุ่มประเภทคดี

ในการจัดกลุ่มประเภทคดีตามที่ผู้วิจัยได้มีการจัดกลุ่มประเภทคดีเป็น ๗ กลุ่มประเภท ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า ประเภทคดีทั้ง ๗ ประเภทควรมีการจัดกลุ่มใหม่ ดังนี้

กลุ่มประเภทคดีที่ ๑ และ ๒ ควรที่จะรวมกันเป็นกลุ่มเดียวกันเพราะเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา ควรที่จะอยู่กลุ่มเดียวกัน อัตราโทษสูงไม่ได้มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

กลุ่มประเภทคดีที่ ๓ คดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา ในการตีความอาจเข้าใจได้ว่าเน้นเฉพาะคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกพรากผู้เยาว์และข่มขืนเท่านั้น ไม่ได้หมายถึงผู้ที่เกินกว่าความเป็นผู้เยาว์แล้ว ดังนั้นจึงควรที่จะปรับเปลี่ยนไปใช้คำว่า “คดีพรากผู้เยาว์และหรือข่มขืนกระทำชำเรา” ซึ่งจะครอบคลุมทั้งผู้เยาว์ที่ถูกพรากไปและข่มขืน และที่เกินกว่าการเป็นผู้เยาว์และถูกข่มขืน”

กลุ่มประเภทคดีที่ ๔ ถึง ๖ ถือเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เหมือนกัน การที่คณะผู้วิจัยมีการแบ่งเป็นประเภทความผิดต่าง ๆ และจัดกลุ่มอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ไม่มีผลการดำเนินคดีอาญา อัตราโทษไม่มีผลต่อความยากง่ายของระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา แต่สิ่งที่มีผลคือพฤติการณ์แห่งคดีในการพิสูจน์ความถูกต้องผิด การสืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มประเภทคดีที่ ๗ มีความเหมาะสมเพราะเป็นเรื่องความผิดอาญาประเภทอื่น

๔.๘ ร่างผังขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา

สำหรับร่างผังขั้นตอนระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลว่า ดังนี้

ในส่วนของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการรับสารภาพหรือปฏิเสธของผู้ต้องหาไม่ได้มีผลทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาช้าหรือเร็ว เนื่องจากพนักงานสอบสวนต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษ การที่ผู้ต้องหาจะรับสารภาพหรือปฏิเสธไม่ได้ทำให้การดำเนินคดีอาญาช้าหรือเร็วขึ้น เพราะก่อนที่จะได้ตัวผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานให้มีน้ำหนักเพียงพอจนเชื่อได้ว่าบุคคลที่จะถูกกล่าวหาอันมีพฤติการณ์ในการกระทำความผิด

ในส่วนของการพิจารณาของศาลก็ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา พบว่า ขึ้นอยู่กับในคดีนั้นจำเลยจะรับสารภาพ หรือไม่ให้การ หรือปฏิเสธ ซึ่งหากจำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ ศาลก็ต้องดำเนินการสืบพยานต่าง ๆ ซึ่งระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาก็จะเร็วหรือช้าอยู่ที่การสืบพยานต่าง ๆ หากจำเลยให้การรับสารภาพตามที่ฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยจะไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่ว่าคดีที่ข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป

๔.๙ ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่าง การกำหนดกลุ่มประเภทคดีอาญา

สำหรับร่างการกำหนดกลุ่มประเภทคดีอาญา คณะผู้วิจัยได้จัดกลุ่มประเภทคดีออกเป็น ๗ กลุ่มประเภท โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นควรมีการจัดกลุ่มในการสอบถามใหม่ ดังนี้

กลุ่มประเภทคดีที่ ๑ และ ๒ ควรที่จะรวมกันเป็นกลุ่มเดียวกันเพราะเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา ควรที่จะอยู่กลุ่มเดียวกัน อัตราโทษสูงไม่ได้มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา

กลุ่มประเภทคดีที่ ๓ คดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา ในการตีความอาจเข้าใจได้ว่าเน้นเฉพาะคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกพรากรผู้เยาว์และข่มขืนเท่านั้น ไม่ได้หมายถึงผู้ที่เกินกว่าความเป็นผู้เยาว์แล้ว ดังนั้นจึงควรที่จะปรับเปลี่ยนไปใช้คำว่า “คดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา” ซึ่งจะครอบคลุมทั้งผู้เยาว์ที่ถูกพรากรไปและข่มขืน และที่เกินกว่าการเป็นผู้เยาว์และถูกข่มขืน”

กลุ่มประเภทคดีที่ ๔ ถึง ๖ ถือเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เหมือนกัน การที่คณะผู้วิจัยมีการแบ่งเป็นประเภทความผิดต่าง ๆ และจัดกลุ่มอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ไม่มีผลการดำเนินคดีอาญา อัตราโทษไม่มีผลต่อความยากง่ายของระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา แต่สิ่งที่มีผลคือพฤติการณ์แห่งคดีในการพิสูจน์ความถูกต้องการสืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง จึงควรรวมกัน

กลุ่มประเภทคดีที่ ๗ มีความเหมาะสมเพราะเป็นเรื่องความผิดอาญาประเภทอื่น และควรเพิ่มกลุ่มประเภทคดีที่เกี่ยวกับภัยออก ฉ้อโกง โกงเจ้าหน้าหนี้ แม้เป็นความผิดอันยอมความได้แต่คดีดังกล่าวมีจำนวนมากที่ขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล ทำให้กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาอื่น เพราะบางคดีมีพยานหลักฐานจำนวนมากต้องมีการสืบพยานจำนวนมากทำให้คดีใช้ระยะเวลาที่ยาวนานมากขึ้นกว่าคดีที่มีอัตราโทษสูง

แบบสำรวจข้อที่ ๔ - ๙ - ๑๑ อาจไม่ได้ความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจ เนื่องจากเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล และเป็นข้อมูลซึ่งถือว่าเป็นความลับทางราชการ การเปิดเผยข้อมูลอาจมีผลต่อการที่ผู้ให้ข้อมูลอาจถูกตั้งกรรมการสอบสวนวินัย และหากผู้ที่เป็นโจทก์หรือจำเลยทราบอาจมีการฟ้องร้องได้ ซึ่งคดีต่าง ๆ ไม่ได้รับการอยู่ในพระราชบัญญัติข้อมูล

ข่าวสารที่ส่วนราชการต้องเปิดเผย ในการที่คณะผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลนั้น ๆ หากเป็นตัวเลขสถิติประเภทคดีต่าง ๆ สามารถทำหนังสือราชการไปขอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

๕. การเก็บข้อมูล

๕.๑ ในเรื่องการแบ่งเขตการเก็บข้อมูล ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่าสมควรให้มีการแบ่งเขตตามการแบ่งภาคของระบบกระบวนการยุติธรรม และใช้การเก็บกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีความเหมาะสมแล้ว

๕.๒ การเก็บข้อมูลให้เสมียนคดีและพนักงานธุรการของอัยการเป็นคนช่วยหาข้อมูลในเรื่องของวันที่รับสำนวนทั้งของชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ จนถึงวันที่ศาลชั้นต้นมีการตัดสินคดี

๖. ข้อเสนอแนะ

ควรมีระบบการใกล้เคียงก่อนที่จะเข้ากระบวนการยุติธรรม เช่น ระบบกระบวนการยุติธรรมเชิงฉันทันท์ เพื่อที่จะลดจำนวนคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทำให้ลดคดีที่ค้างอยู่ในชั้นศาลได้เป็นจำนวนมาก โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจะมีคณะกรรมการตั้งขึ้นมาในชั้นของพนักงานสอบสวน เพื่อที่จะเป็นผู้พิจารณาดำเนินการใกล้เคียงก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแบบปกติ

ผนวก ค.

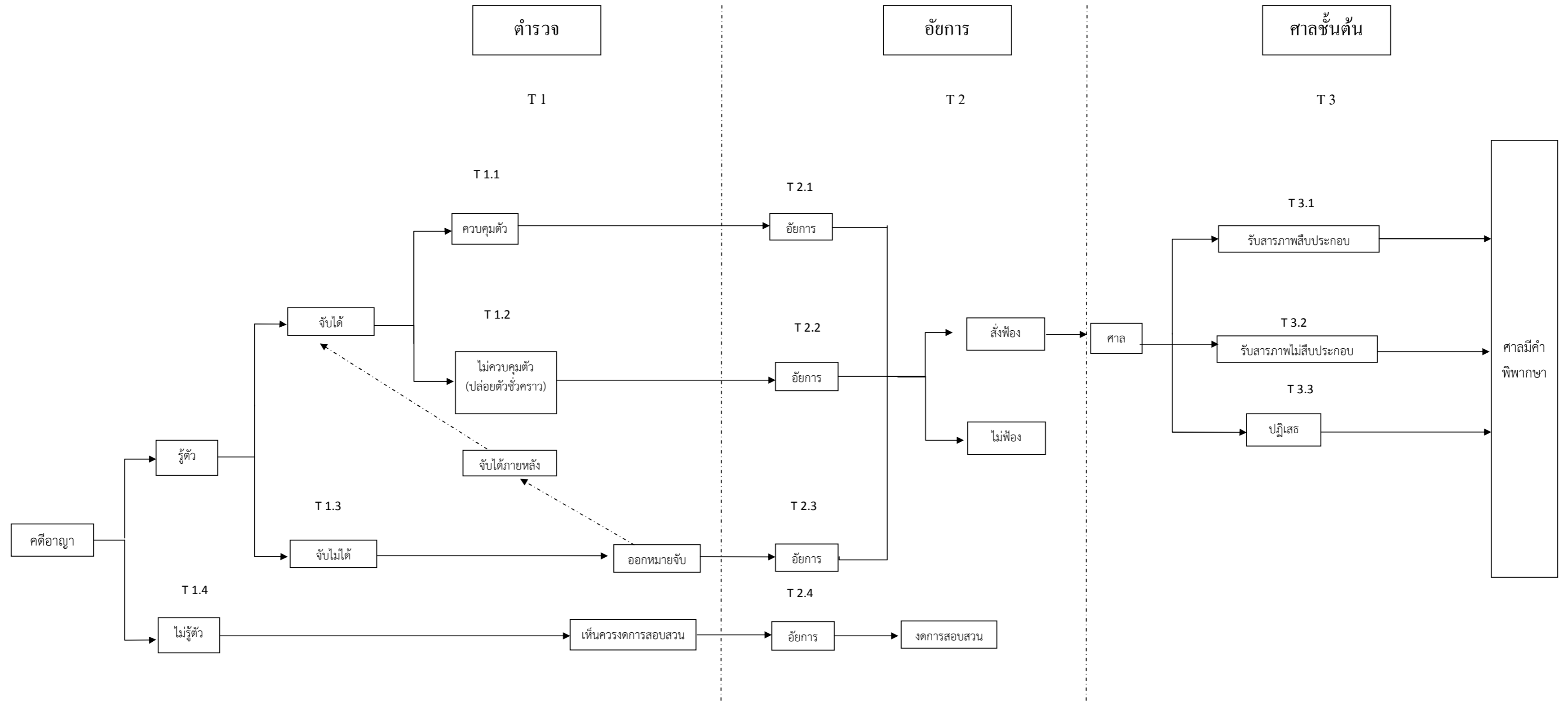
การกำหนดประเภทคดีอาญา

แบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

ผังขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลระยะเวลา

การดำเนินคดีอาญา

ผังขั้นตอนการดำเนินงานคดีอาญา สำหรับ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

T1 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของตำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T2 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของอัยการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T3 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของศาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

การกำหนดประเภทคดีอาญา

โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

๑. คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
๒. คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)
๓. คดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)
๔. คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์
๕. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)
๖. คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป)
๗. คดีครอบครองยาเสพติด / คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด

แบบสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

๑. กองบัญชาการ/ตำรวจภูธรภาค
๒. สน./สภ.
๓. ข้อหา (ระบุ).....
๔. คดีอาญาเลขที่ /๒๕๕๓
๕. วันรับคำร้องทุกข์/วันรับคดี วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕๕๓
๖. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวน

☐ พนักงานสอบสวน	☐ พนักงานสอบสวนชำนาญการ
☐ พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ	☐ พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ
๗. ประเภทคดี (กรณีที่มีผิดกฎหมายหลายบท เลือกคดีที่เป็นคดีหลัก)

☐ ฆ่าผู้อื่น/พยายามฆ่า/ทำร้ายร่างกายถึงแก่ความตาย	☐ ลักทรัพย์ในเคหสถาน/ลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์
☐ ทำร้ายร่างกาย (เฉพาะสาหัส)	☐ /ลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/วิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี)
☐ คดีพราภผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (๒ ข้อหา มีอัตราโทษรวมเกิน ๑๐ ปีขึ้นไป)	☐ ลักทรัพย์ในเคหสถาน/ลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/ลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/วิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกเกิน ๑๐ ปี)
☐ ปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์	☐ ครอบครองยาเสพติด / ครอบครองเพื่อจำหน่าย /จำหน่ายยาเสพติด
๘. การดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน

☐ ๗.๑ เป็นคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด	☐ รับสารภาพ	☐ ปฏิเสธ
☐ ๗.๒ เป็นคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิด - จับกุมตัวไม่ได้/หลบหนี	☐ สั่งฟ้อง	☐ สั่งไม่ฟ้อง
☐ ๗.๓ เป็นคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิด - จับกุมตัวได้	☐ ๗.๓.๑ ผู้ต้องหาให้การ	☐ ๗.๓.๒ ความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวน
	☐ ๗.๓.๓ การควบคุมตัว	☐ ควบคุมตัว
		☐ ไม่ควบคุมตัว/ปล่อยตัวชั่วคราว
๙. วันเดือนปีที่พนักงานอัยการรับสำนวน (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
๑๐. ความเห็นของพนักงานอัยการ

☐ สั่งฟ้อง (ตอบข้อ ๑๑)
☐ สั่งไม่ฟ้อง (ไม่ต้องตอบข้อ ๑๑) วันเดือนปีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
☐ งดการสอบสวน (ไม่ต้องตอบข้อ ๑๑) วันเดือนปีที่งดการสอบสวน (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
๑๑. การดำเนินคดีในศาลชั้นต้น

๑๑.๑ วันเดือนปีที่ศาลประทับรับฟ้อง (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.		
๑๑.๒ จำเลยให้การ	☐ รับสารภาพ (ระบุ...)	☐ ปฏิเสธ
	☐ รับสารภาพสืบประกอบ	
	☐ รับสารภาพไม่สืบประกอบ	
๑๑.๓ วันเดือนปีที่ศาลมีคำพิพากษา (ระบุ) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.		

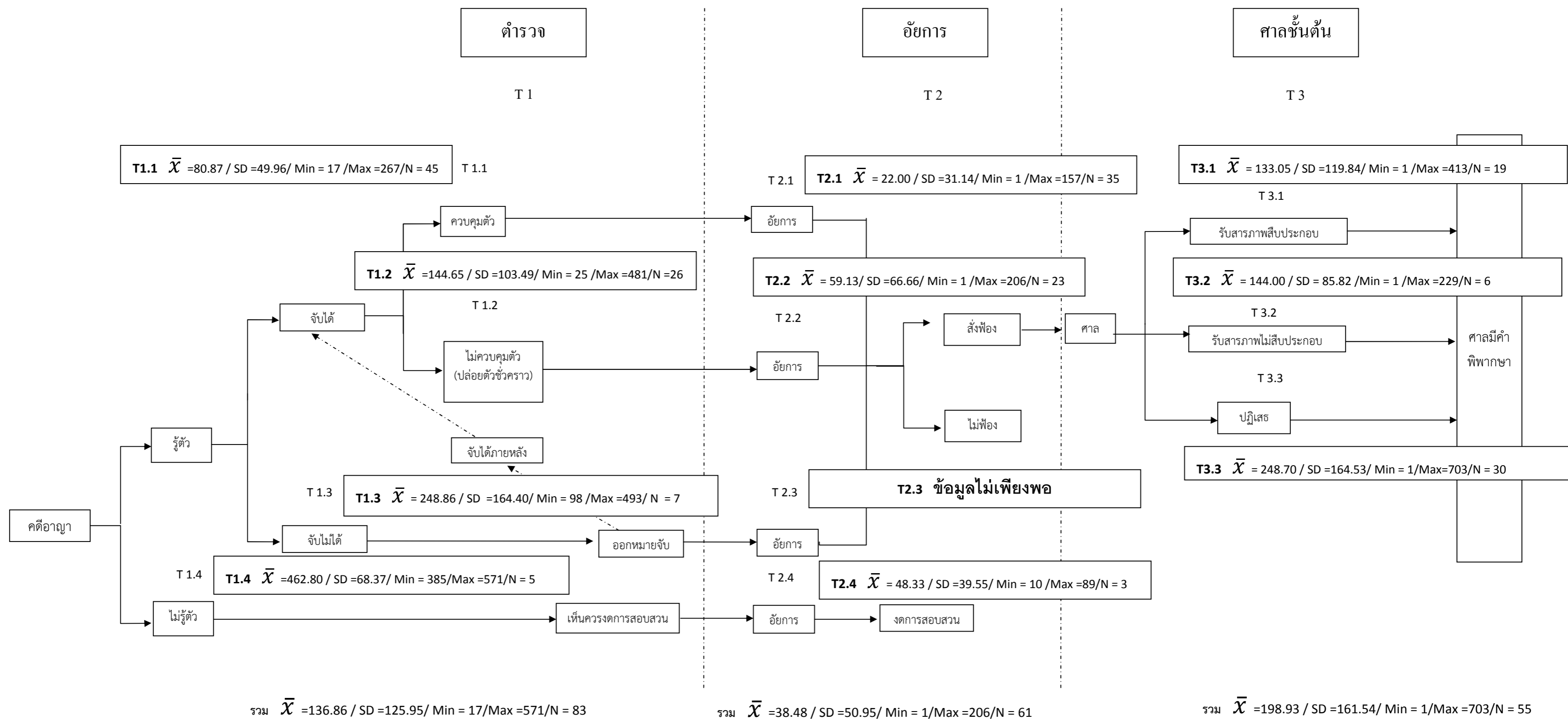
ผนวก ง.

ผลการศึกษาในส่วนขอระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

ตามผังขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา

ผังขั้นตอนการดำเนินงานคดีอาญา สำหรับ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

ประเภทคดี คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

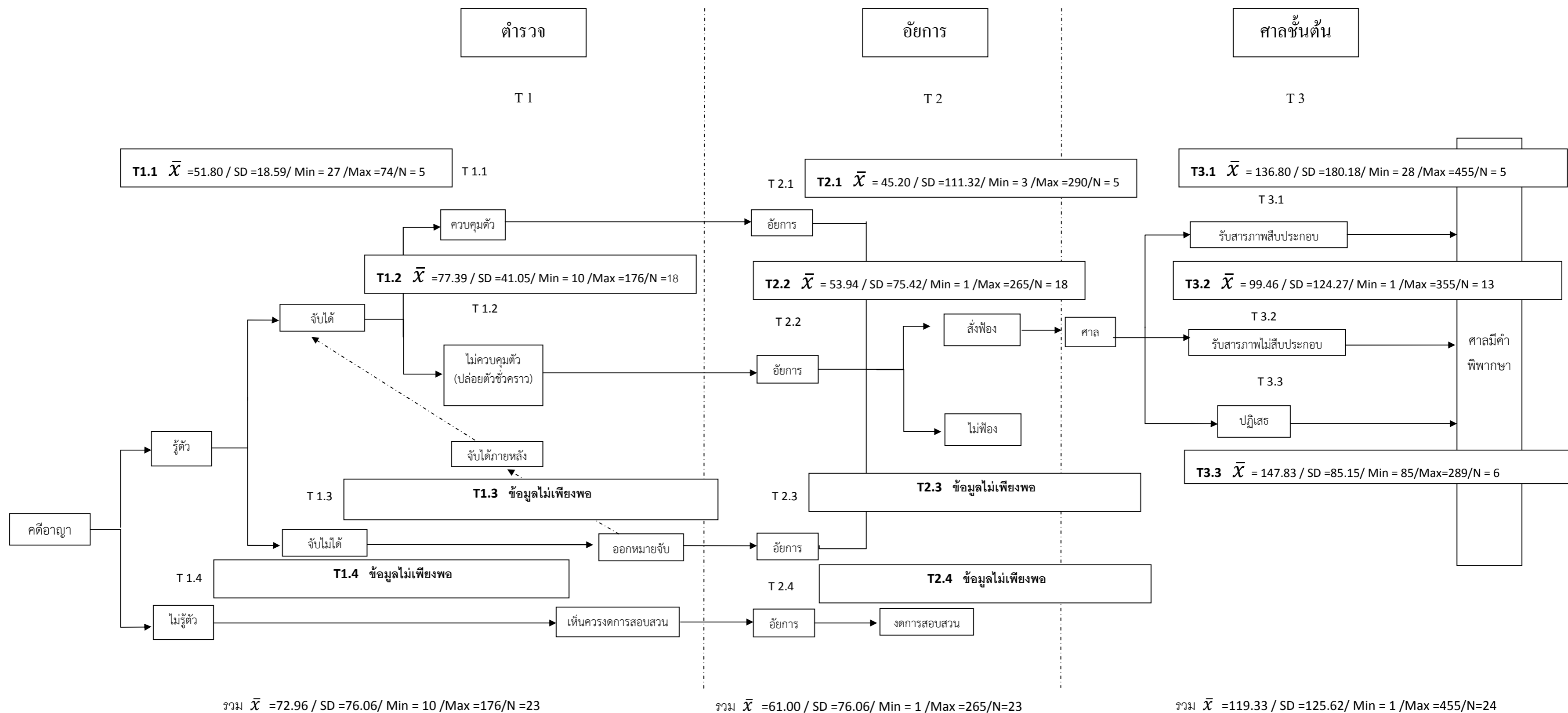

T1 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของตำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T2 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของอัยการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T3 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของศาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

ผังขั้นตอนการดำเนินงานคดีอาญา สำหรับ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา
ประเภทคดี คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)

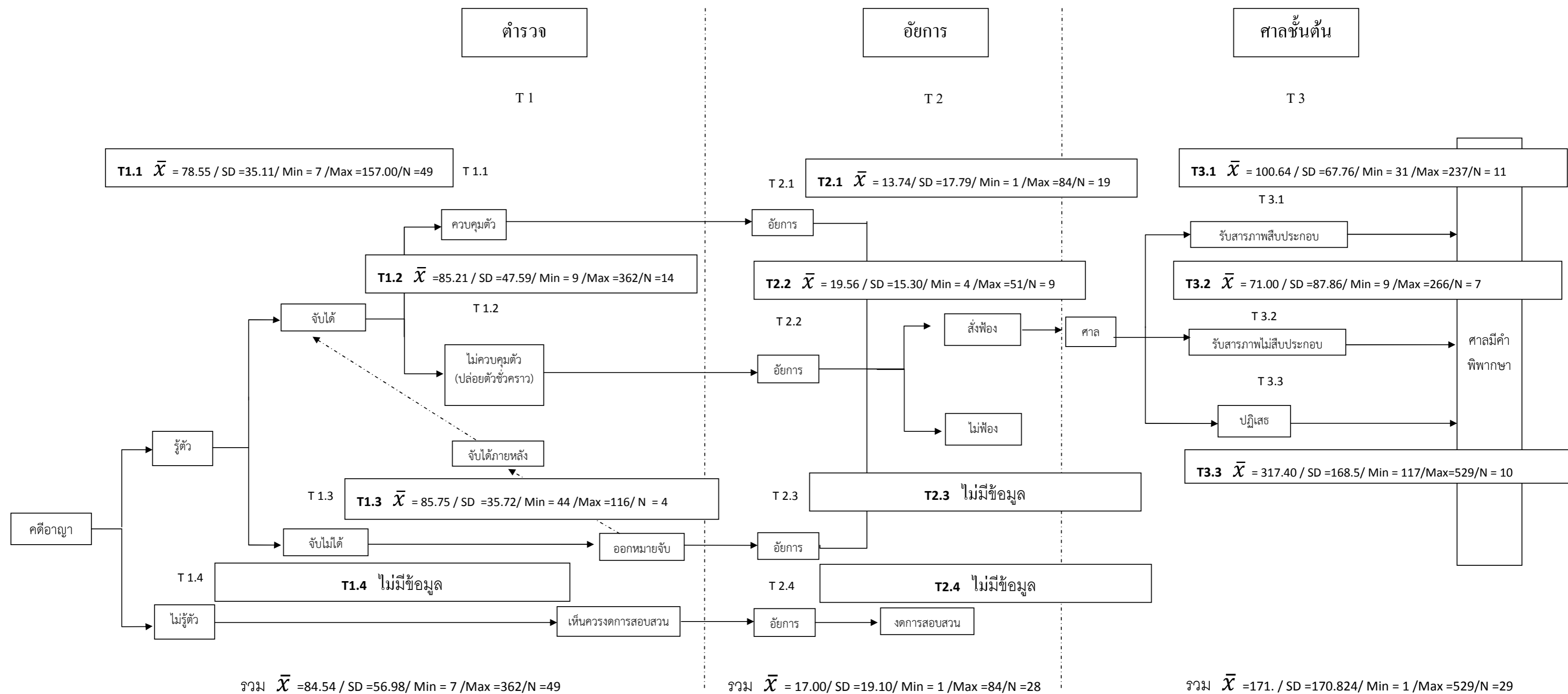

T1 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของตำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T2 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของอัยการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T3 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของศาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

ผังขั้นตอนการดำเนินงานคดีอาญา สำหรับ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา
ประเภทคดี คดีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (2 ข้อหา มีอัตราโทษรวมตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป)

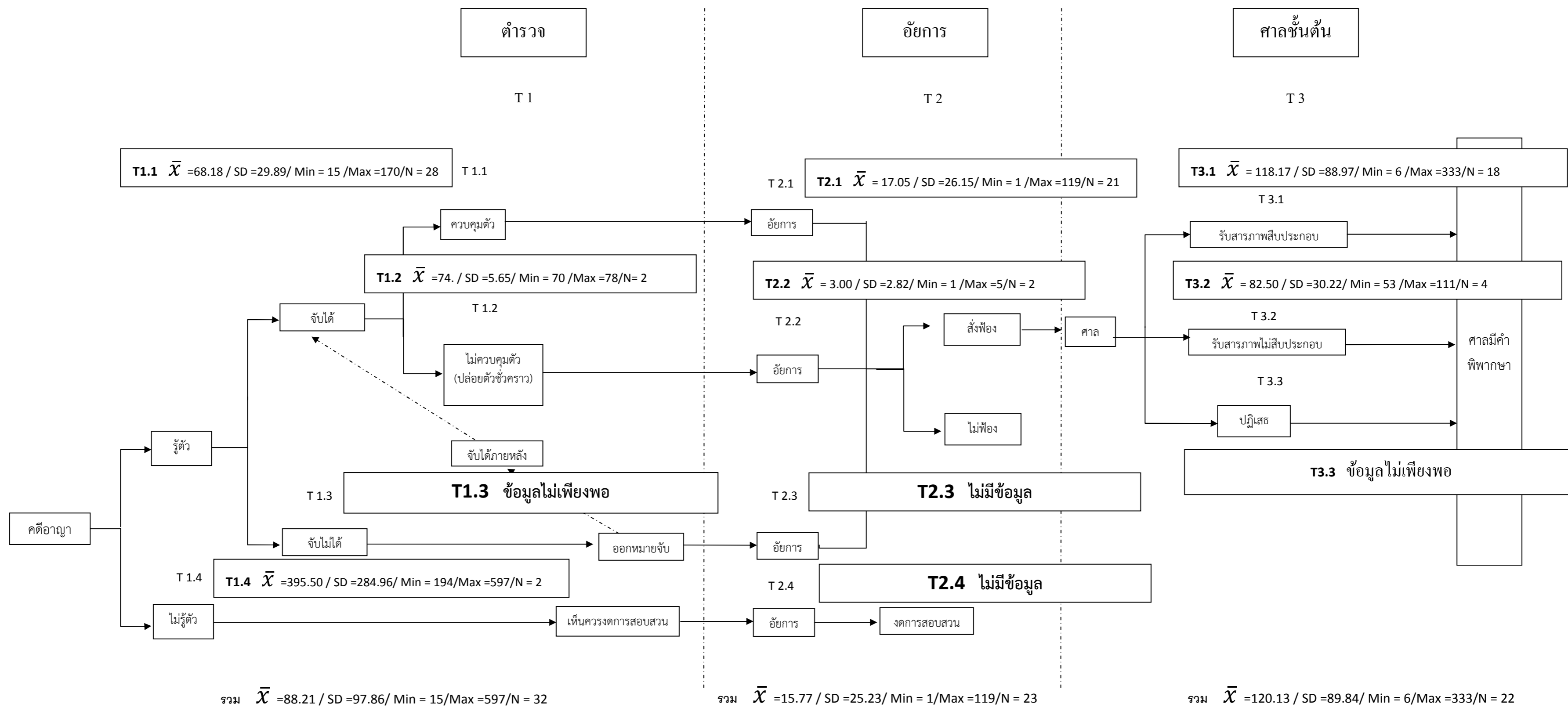
T1 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของตำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T2 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของอัยการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T3 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของศาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

ผังขั้นตอนการดำเนินงานคดีอาญา สำหรับ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

ประเภทคดี คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์

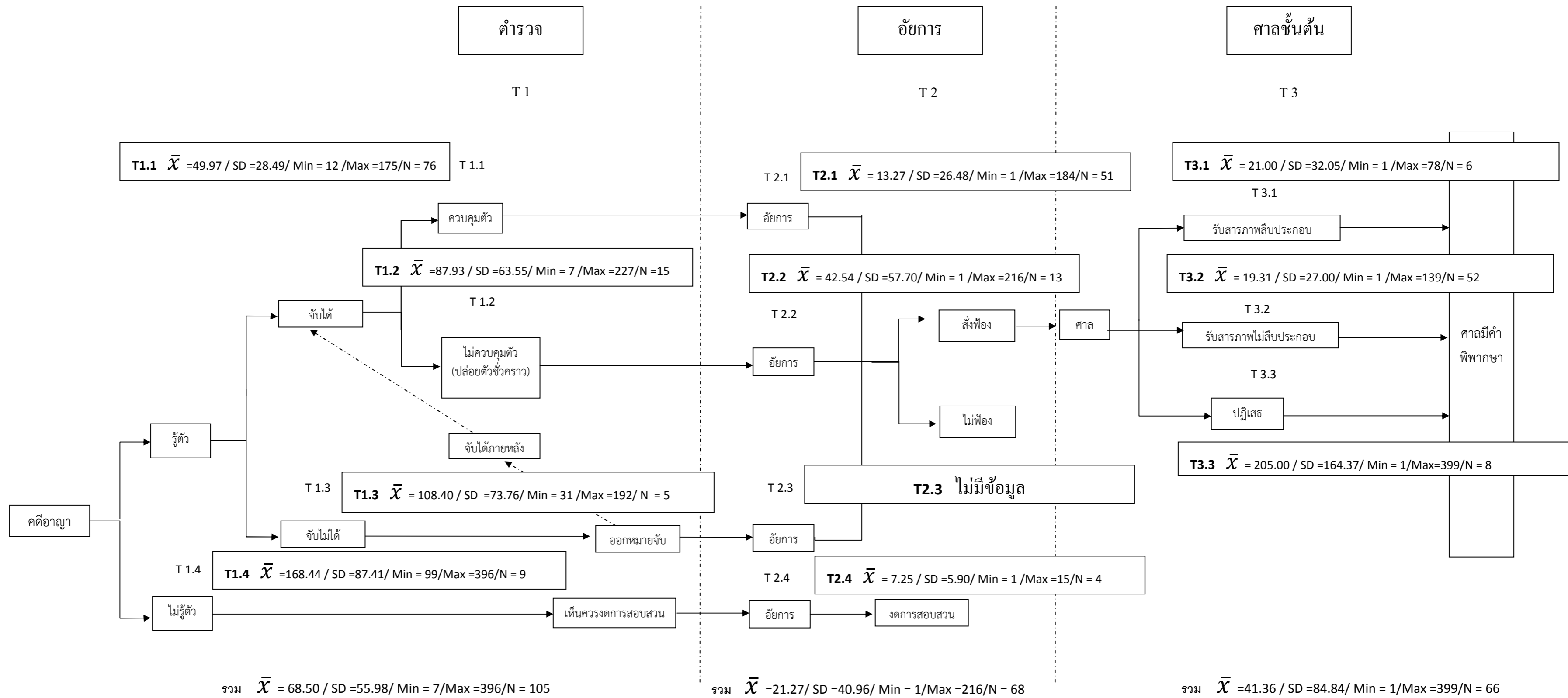
T1 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของตำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T2 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของอัยการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T3 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของศาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

ผังขั้นตอนการดำเนินงานคดีอาญา สำหรับ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

ประเภทคดี คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี)

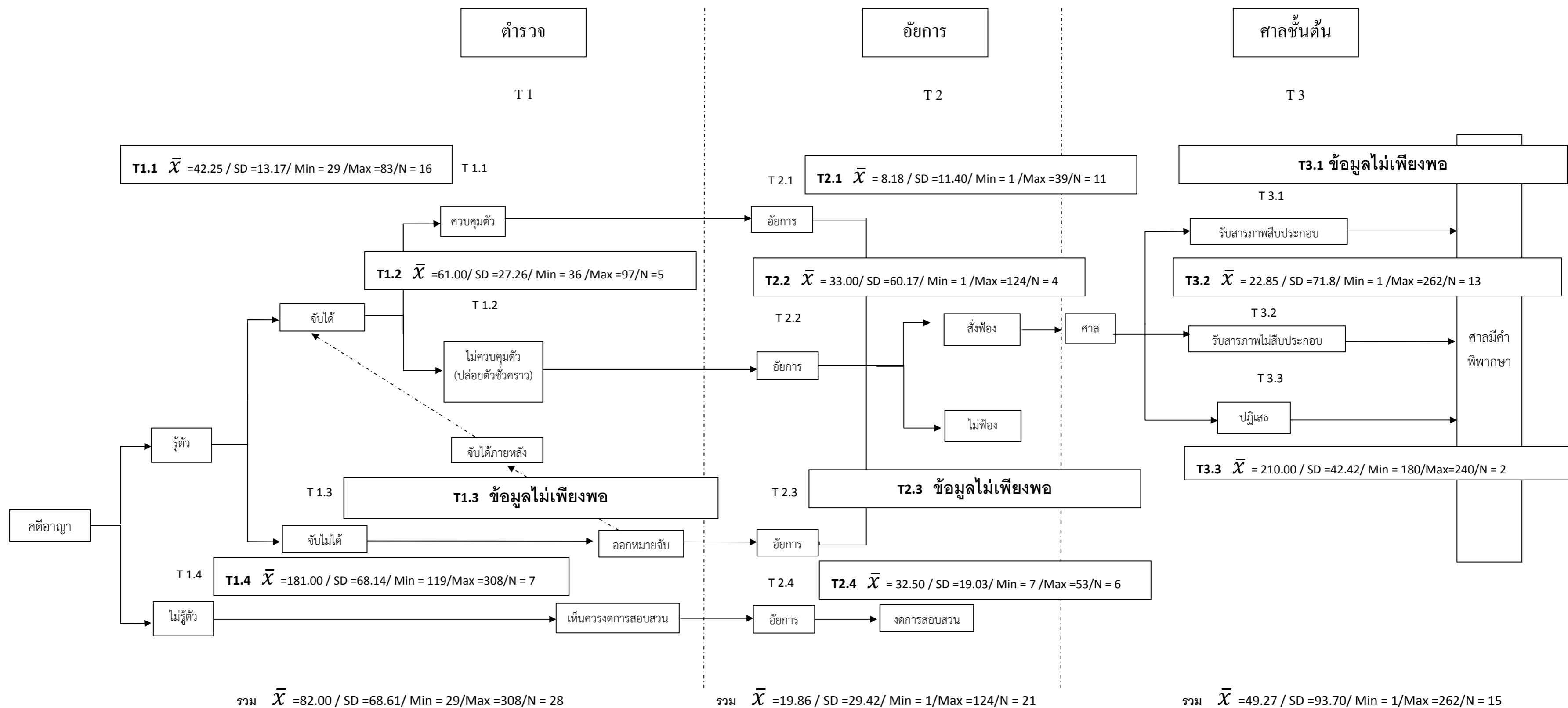
T1 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของตำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T2 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของอัยการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T3 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของศาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

ผังขั้นตอนการดำเนินงานคดีอาญา สำหรับ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

ประเภทคดี คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป)

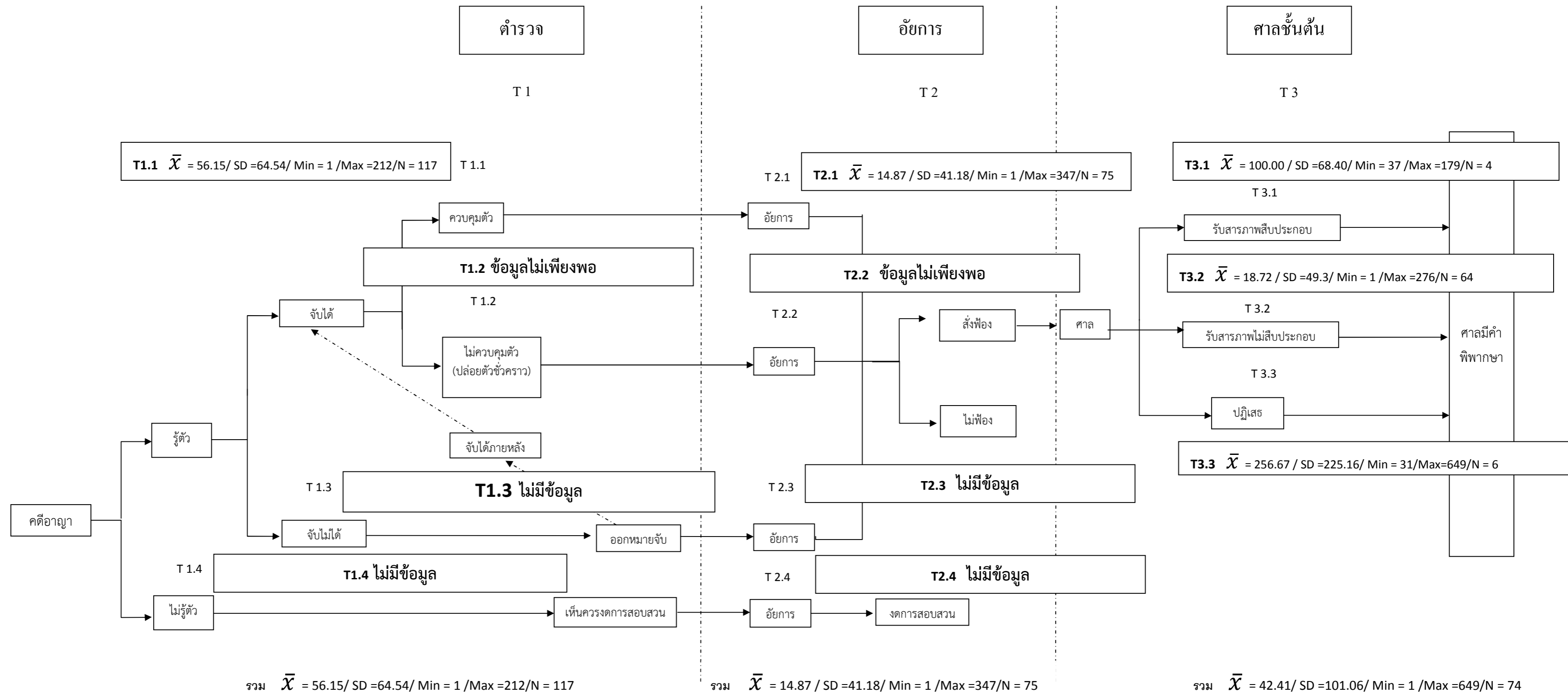
T1 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของตำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T2 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของอัยการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T3 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของศาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

ผังขั้นตอนการดำเนินงานคดีอาญา สำหรับ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา

ประเภทคดี คดีครอบครัวยาเสพติด / คดีครอบครัวยาเสพติดเพื่อจำหน่าย / คดีจำหน่ายยาเสพติด

T1 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของตำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T2 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของอัยการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

T3 หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่ในขั้นตอนของศาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum)

ผนวก จ.

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โครงการสำรวจระยะเวลาการ
ดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ -
๑๒.๐๐ น. และ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ ณ ห้อง ๑๐๒๑ ชั้น ๑๐ อาคารบุญชนะอัส
ถาغر สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

สัมภาษณ์ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ด้วยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Telephone
Survey) โดยใช้ระยะเวลาประมาณ ๓๐ นาทีต่อการสัมภาษณ์หนึ่งท่าน ทาง
โทรศัพท์ตั้งแต่วันที่ ๒๖ - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. และ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ห้อง ๑๐๒๑ ชั้น ๑๐ อาคารบุญชนะอิตถากร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

กลุ่มพนักงานสอบสวน

๑. ร.ต.ท. รักसार มณีรัตน์	พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก
๒. ร.ต.ท. หลิงศิริกรรณ์ ไทนิยม	พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก
๓. พ.ต.ท. บุญเยี่ยม ทั้นเกตุ	พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลมีนบุรี
๔. พ.ต.ท. สมบัติ ศิริชัยเดช	พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลมีนบุรี
๕. ร.ต.ท. รัฐพงษ์ ศรีนอก	พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสมุทรปราการ
๖. ร.ต.ท. ชนินทร เพชรคำ	พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสมุทรปราการ

กลุ่มพนักงานอัยการ/ผู้พิพากษา

๑. นายสุพจน์ หนูเกลี้ยง	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดมีนบุรี
๒. นายปณิธาน จารุวิเศษศรี	อัยการคดีอาญาเขตเมือง
๓. นายประภาส สนั่นศิลป์	อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานคดีอาญา
๔. นางสาว จันทรา ศิลาเวียง	อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด

โดยมีหัวข้อในการสนทนากลุ่มคือ

“สภาพปัญหาในการสอบสวนที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา สาเหตุและ แนวทางแก้ไข”

สัมภาษณ์ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเพิ่มเติมอีกจำนวน ๓ ท่าน โดยคำนึงถึงประสบการณ์ในการพิจารณา คดีอาญามาช่วงระยะเวลาหนึ่งที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้เทคนิค วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Telephone Survey) โดยใช้ระยะเวลาประมาณ ๓๐ นาทีต่อการสัมภาษณ์หนึ่งท่าน ซึ่งทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ตั้งแต่วันที่ ๒๖ - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ โดยมีรายชื่อผู้ให้ข้อมูลดังนี้ (รายละเอียดผู้เข้าร่วมการวิพากษ์ปรากฏตาม ผนวก จ.)

๑. นาย มานัส อานามวัฒน์	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและ
ครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม
๒. นายชัชเวช สุกิจจวนิช	ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักงาน
ประธานศาลฎีกา
๓. นายนพรัตน์ วิจิตรพันธ์	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเชียงราย

ผนวก ฉ.

รายชื่อผู้เข้าร่วมการรับฟังการนำเสนอและการวิพากษ์
โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย
วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๓๐๑ ชั้น ๓
อาคารมาลัย หุวะนันทน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รายชื่อผู้เข้าร่วมการรับฟังการนำเสนอและการวิพากษ์ โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้อง ๓๐๑ ชั้น ๓ อาคารมาลัย หุวะนันทน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๑. พันตำรวจโทศพล ทองใบ
๒. นางสาวแพรวนภา กองทิพย์
๓. นางสาวเกศนีย์ กองรัมย์
๔. นายสุวชัย ปานะวิภาต
๕. นางสาวบุญศรี กุศลเลิศจริยา
๖. นางสาวศุจินทรา เสนคำวงศ์
๗. นางสาวชวีตา อัครรัตน์
๘. นางสาวศิรินภา ธรรมลังกา
๙. นางสาวธิดา อุ๋นชัยศรี
๑๐. นายอานภาพ งามสูงเนิน
๑๑. นางสาวธิดารัตน์ บัณฑิตนันท์
๑๒. ว่าที่ร้อยโทอริชัย เกตุจันทร์
๑๓. นางสาวเนตรนภา เชิดสูงเนิน
๑๔. นายศิรวิษ สุขชัย
๑๕. นายทวีพงศ์ จิตมั่น
๑๖. นางสาวเอื้อมพร ป่อทอง
๑๗. นายอัครเศ จันทะกล
๑๘. นายพีร แพรวพนิต
๑๙. นางปิยธิดา ศุภรัตน์ชาติพันธุ์
๒๐. นายสรพงษ์ ผลาหาญ
๒๑. นางสาวจันทร์เพ็ญ นพพันธ์
๒๒. ร้อยตำรวจเอกเกษม ลี้มจำรูญ
๒๓. นางสาวพรชนก พัดตัน
๒๔. ดาบตำรวจรังสิวุฒิ สิงห์วี
๒๕. นายอภิชัย เลิศพลาพงศ์
๒๖. นางสาวอรทัย หอมแก้ว
๒๗. นางสาวปิ่นวดี เกสรินทร์
๒๘. พันจ่าเอกสปทน ปั่นศักดิ์
๒๙. นางสาวพิรุฬห์พิชญ์ พิริยะจิตตะ
๓๐. นางสาวมนสิการ สุระชิต
๓๑. นายวิชัย จันทรวะคิน
๓๒. นางยุวดี เทอดอุดมธรรม
๓๓. นางวรรรดี จงจิตร

๓๔. นายอาราม สุวรรณชัยรบ
๓๕. นายวรคุณ จรรยามั่น
๓๖. นาวาอากาศตรีมณฑิเยร ภูสิงหา
๓๗. นางอัจฉรา วิเลิศ
๓๘. นายฉลองเดช นารี
๓๙. นางสาวกิตติสุดา กิตติศักดิ์กุล
๔๐. นางสุพรรณษา ทองปุ๋ย
๔๑. นางสาวไปรมา อิทธิชัย
๔๒. พันตำรวจเอกพงษ์ธร พนาสนธิ์
๔๓. นายธนพัชร เณรพลาญ
๔๔. นายศิระ จันทร์ศิริกาญจน์
๔๕. นายวีระวุฒิ บุรณะชัย
๔๖. พันตำรวจตรีวงศ สุวรรณวัฒน์
๔๗. นางสาวยุพาภร เครือน้ำคำ
๔๘. นางสาวรดาณัฐ สิงห์กิ่ง
๔๙. นายธนกร วอทอง
๕๐. นางสาวสุพัตรา วรรณศิริกุล
๕๑. นางสาวอมรลักษณ์ พิมพ์วิชัย
๕๒. นายชัชวาล หาญนอม
๕๓. นางสาวจันทร์ธิดา แสงมณี
๕๔. นางสาวกิตติวดี คงแก้ว
๕๕. นางสาวสร้อยดี ทูมนัส
๕๖. นายอนันต์ นาคเสวี
๕๗. นางสาวพจนารถ อินทร์คำนึ่ง
๕๘. นางสาวมาริสา เกิดอยู่
๕๙. นายกฤษฎา ตรีบุษยะรัตน์
๖๐. นางสาวโสภภาพร ศรนุวัตร
๖๑. นายณัฐวุฒิ รัตน์ไศภิต
๖๒. นายสรศักดิ์ เรื่องวิเศษ
๖๓. นางสาวทัศนวรรณ สุมาลัย
๖๔. นายदनัย วิจารณ์
๖๕. นางสาวนิภาพรรณ เจริญทัศน์
๖๖. นางสาวปณิธิ โมกข์เมธากุล
๖๗. นางสาวกฤตยา พรหมทองดี
๖๘. นางสาวชญาณิชช์ บุญมี
๖๙. นายวีรภัทร จงนภาศิริกูร
๗๐. นางสาวนันท์ลินี ชัตติยาศิริธนา
๗๑. นายศิริศุภร์ อาริย์ท้าวเชียง

๓๒. นายราเชษฐ ศรีสุทธิ
๓๓. Mr. Phouvanh Keophouvong
๓๔. Mr. Bounnam Lattanasom
๓๕. Mr. Chanthy Sypan
๓๖. นายณัฐวุฒิ สุวรรณวัฒน์กุล
๓๗. นายอุบล สุนทรธา
๓๘. นายปรีชา สร้อยสวน
๓๙. ร้อยตำรวจเอกภาสกร กิตติวิธานนท์
๔๐. นางสาวชรินดา นุชนิยม
๔๑. ว่าที่ร้อยตรีพงศ์ รัตนะ

หัวหน้าโครงการ/นักวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์

ตำแหน่งปัจจุบัน รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

การศึกษา

ปริญญาเอก Doctor of Philosophy (Ph.D.), Public Policy Analysis & Administration
Saint Louis University, Saint Louis, Missouri

บัณฑิตศึกษา Graduate Research Student, Political Science, *Kyushu University, Fukuoka, Japan*

ปริญญาโท Master of Public Administration (MPA) with Specialty in MIS
Kentucky State University, Frankfort, Kentucky

ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

เกียรติประวัติ - ทุนการศึกษา

1. ทุนศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ รัฐมิซซูรี ประเทศสหรัฐอเมริกา
2. ทุนรัฐบาลญี่ปุ่น (MONBUSHO) ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะกฎหมาย มหาวิทยาลัยคิวชู ประเทศญี่ปุ่น
3. ทุนความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (JICA) และทุนกรมทรัพย์สินทางปัญญาญี่ปุ่น (JCO)

ตำแหน่ง/งานที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

1. ที่ปรึกษาสำนักงานอำนวยการร่วมศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (สอ.ศพส.)
2. ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษากิจการตำรวจ วุฒิสภา
3. อาจารย์พิเศษหลักสูตรนักบริหารยุติธรรมระดับสูง/กลาง (ยธส/ยธก) สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ตำแหน่ง/งานรับผิดชอบในอดีต

- อนุกรรมการข้าราชการตำรวจ (อนุ ก.ตร.) ด้านการบริหารงานบุคคล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- คณะอนุกรรมการศึกษาและวิจัยมาตรการป้องกัน คณะกรรมการอิสระตรวจสอบ ศึกษา และวิเคราะห์การกำหนดนโยบายปราบปรามยาเสพติดให้โทษ และการนำนโยบายไปปฏิบัติ จนเกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง และทรัพย์สินของประชาชน (คตน.)
- คณะทำงานและพัฒนาประสิทธิภาพข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- คณะทำงานและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- สารวัตร งานวิเคราะห์ข่าว กองบังคับการอำนวยการ ตำรวจภูธรภาค 3
- ผู้ช่วยนายเวร ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ (พล.ต.อ.อัษฎรัช เวสสะโกศล)
- รองสารวัตรศึกษาอบรม กองบังคับการอำนวยการ ตำรวจภูธรภาค 3
- พนักงานสอบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา

ประสบการณ์งานวิจัยต่างประเทศ

1. Kasemsarn Chotchakornpant. (2010). Legalizing the Underground Lottery in Thailand: An Idea Time Whose Had Come? *NIDA Case Research Journal*, Vol.2, No.1 (January, 2010), 155-190.
2. Scott B. Cummings & Kasemsarn Chotchakornpant. (2010). Through the Looking Glass: Trends in Racial Tolerance among Minority Adolescents, 1993-2006. *Urban Affairs Association 40th Annual Meeting*, Honolulu, Hawaii, March 12.
3. Kasemsarn Chotchakornpant. (2009). Implementing Home Police Volunteers Strategy in Thailand, *Asian Review of Public Administration*, Vol.XX, Nos.1-2 (January – December 2009), 196-104.
4. Kasemsarn Chotchakornpant. (2008). Implementing Home Police Volunteers Strategy in Thailand. Proceeding of the Eastern Regional Organization for Public Administration (EROPA), Manila, Philippines, October, 2008. Philippines, October, 2008

ประสบการณ์วิจัยในประเทศ/บทความวิชาการ

1. เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2553). ขั้นตอนธรรมทางชาติพันธุ์ของตำรวจตระเวนชายแดนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 16 (2), 29-66.
2. เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2553). มาตรการป้องกันเพื่อปรับปรุง กระบวนการใช้อำนาจเกินขอบเขต กรณีเจ้าพนักงานตำรวจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ. *ทุนวิจัยจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)*.
3. สุมิตรา จิระวุฒิพันธ์, กิตติชัย อัครวิมุต, เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และ ปิยะนันท์ ทองน้อยเลิศชัย. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อวิชาชีพกับความตั้งใจออกจากวิชาชีพพยาบาล. *ศรีนครินทร์เวชสาร*. 25 (1).
4. เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ. (2551). พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของข้าราชการตำรวจ ในฐานะตัวแปรกลางระหว่างการรับรู้ความยุติธรรมขององค์กรด้านกระบวนการ และการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร กับ ผลการปฏิบัติหน้าที่. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*, 16 (3), 229-239.
5. เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2551). ข้อเสนอทางเลือกเชิงกลยุทธ์ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม. *วารสารกระบวนการยุติธรรม* ฉบับ มิถุนายน - กันยายน.
6. การประเมินสถานการณ์การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดตามแนวชายแดน (ก.ย. 2551 – มี.ค.2552) ทุนวิจัยจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
7. การประเมินกลไกระบบอำนวยการและปฏิบัติการเพื่อประเมินผลในเชิงยุทธศาสตร์ (มิ.ย.-พ.ย. 2552) ทุนวิจัยจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
8. การประเมินผลการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญตามนโยบายรัฐบาล (มิ.ย.-พ.ย. 2552) ทุนวิจัยจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
9. การประเมินการสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน (รัฐชายแดน) (มิ.ย.-พ.ย. 2552) ทุนวิจัยจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
10. ถอดประสบการณ์เด่น (Best Practices) ด้านบริหารจัดการการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนยะยาเสพติดยั่งยืน ระยะที่ 2 (ส.ค. 2553) งบประมาณจากสำนักงาน ป.ป.ส.
11. วัฒนธรรมการทำงานและการใช้ความรุนแรงเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตำรวจ : ปัจจัยเสริมวิกฤตประเทศไทยจริงหรือ นำเสนอในโอกาสครบรอบการสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. เมษายน 2552.
12. การกำหนดนโยบายปราบปรามยาเสพติด และการนำนโยบายไปปฏิบัติหวังประกาศสงคราม ยาเสพติด พ.ศ.2546 รายงานเสนอต่อ คณะกรรมการอิสระ ตรวจสอบ ศึกษาและวิเคราะห์ การกำหนดนโยบายปราบปรามยาเสพติดให้โทษ และการนำนโยบายไปปฏิบัติจนเกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง และทรัพย์สินของประชาชน (คตน.) (ร่วม รศ.ดร.พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ)

13. การจัดทำรายงานการรับฟังความคิดเห็นการปฏิรูประบบงานราชทัณฑ์ (ก.ย. 2553 – ก.พ. 2554) งบประมาณจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม (เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
14. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.2554-2556 (มี.ค.-ต.ค.2553) งบประมาณจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม(เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
15. การประเมินการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดใน 3 กลุ่มพื้นที่ ตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งชนะยาเสพติดยั่งยืน (ก.พ.-พ.ย.2553) งบประมาณจาก สำนักงาน ป.ป.ส.(เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
16. การประเมินผลการดำเนินงานการสกัดกั้นและแก้ไขปัญหาเสพติดชายแดนภาคเหนือ (มี.ย.-ต.ค.2553) งบประมาณจาก กองทัพภาคที่ 3 (เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
17. การประเมินผลการดำเนินงานการสกัดกั้นและแก้ไขปัญหาเสพติดและความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์อำนวยการประสานงานสกัดกั้นและแก้ไขปัญหาเสพติดชายแดนภาคเหนือ (ศอ.ปชน.) (มี.ย.-ก.ย.2553) งบประมาณจาก ศอ.ปชน. (เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
18. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ สำนักงานอัยการสูงสุด ปีพ.ศ.2555-2559 (พ.ค.-ต.ค.2553) งบประมาณจาก สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
19. การพัฒนาระบบมาตรฐานการดำเนินงานของสำนักงานอัยการสูงสุด: มาตรฐานระบบงานธุรการ งบประมาณจาก สำนักงานอัยการสูงสุด (ร่วมวิจัย – ผศ.ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
20. การบูรณาการยุทธศาสตร์ 5 กระทรวงเศรษฐกิจ งบประมาณจาก สำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง (ร่วมวิจัย – รศ.ดร.ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
21. การศึกษาเพื่อจัดตั้งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย งบประมาณจากสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม (2554) (เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)
22. การจัดทำแผนโครงการจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) งบประมาณจาก สำนักงาน ปปส.กทม. (เป็นหัวหน้าโครงการ)
23. การประเมินกระบวนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดตามปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็งชนะยาเสพติดยั่งยืนภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 รื้อป้องกัน ระยะที่ 3 และแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระยะเร่งด่วน (ยุทธการ 315)” งบประมาณจากสำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการ)
24. การประเมินผลการดำเนินการกีดกันการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนภาคเหนือ ประจำปี 2554 (ศตส.ทก.3) งบประมาณจาก ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด กองทัพภาคที่ 3 (ศตส.ทก.3)
25. การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด (2555) งบประมาณจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการ)

26. การประเมินประสิทธิผลภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์ พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด (2555) งบประมาณจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการ)
27. การประเมินสถานการณ์ปัญหาเสพติด และการรับรู้ของประชาชนต่อการดำเนินงานแก้ไขยาเสพติด (2555) งบประมาณจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการ) (อยู่ระหว่างการวิจัย)
28. การประเมินมาตรการเร่งด่วนตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด (2555) งบประมาณจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการ)
29. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2555 – 2558 (2555) งบประมาณจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม (เป็นหัวหน้าโครงการ)
30. โครงการสำรวจสภาพปัญหาเสพติดและอาชญากรรมในพื้นที่คลองเตย งบประมาณจาก สำนักงาน ป.ป.ส. (เป็นหัวหน้าโครงการ)

นักวิจัย

ว่าที่ พันตำรวจตรี สืบสกุล เข้มทอง

ตำแหน่งปัจจุบัน

สารวัตรฯ ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 1 (ยาเสพติด)
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
ประจำศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาเอก** กำลังศึกษารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการทุนมนุษย์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ปริญญาโท** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตเกียรตินิยม (การจัดการทุนมนุษย์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ปริญญาตรี** รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (การบริหารงานตำรวจ) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

เกียรติประวัติ

- ประกาศเกียรติคุณ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้บริการประชาชนด้วยความสำนึกในหน้าที่ และเกียรติภูมิของความเป็นตำรวจอย่างแท้จริง จากกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล
- โล่เกียรตินิยม ผู้สำเร็จการศึกษาเกียรตินิยม จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ประกาศเกียรติคุณผู้ได้รับรางวัลเรียนดี จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์ทางวิชาการ

- อาจารย์พิเศษวิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต
 - อาจารย์พิเศษคณะจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต
 - วิทยากรบรรยายพิเศษ ในหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กรมกำลังพลทหารเรือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ธนบุรี
 - วิทยากร และเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมสำนักศรีพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาธรรมาภิบาลในงานตำรวจ” โดย
มหาวิทยาลัยมหิดล และมูลนิธิฟรีดริค แอแบร์ท

นักวิจัย

อาจารย์พิเศษฐ พิณทอง

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบุรี

ประวัติการศึกษา

ปริญญาโท	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารงานยุติธรรม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ปริญญาตรี	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปริญญาตรี	วิทยาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏจันทรเกษม

บทความวิชาการ

1. พิเชษฐ พิณทอง. 2550. **กษัตริย์นักประชาธิปไตย**. วารสาร NIDA Focus 2550
2. พิเชษฐ พิณทอง. 2553. **สื่อมวลชนอิทธิพลต่อการสร้างกระแสความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน**. นำเสนอที่ประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
แห่งชาติ ครั้งที่ 11 วันที่ 26 พฤศจิกายน 2553 ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. พิเชษฐ พิณทอง. 2553. **คอร์รัปชันอาชญากรรมของแผ่นดิน**. วารสาร
กระบวนการยุติธรรม. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
4. พิเชษฐ พิณทอง. 2554. **การใช้อำนาจเกินขอบเขตของตำรวจ ความเหลื่อมล้ำ
ทางสิทธิมนุษยชน**. นำเสนองานวิชาการระดับชาติ วันสถาปนาสถาบัน 1 เมษายน 2554 สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
5. พิเชษฐ พิณทอง. 2554. **การใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตของตำรวจ:
ผลกระทบต่อด้านสิทธิมนุษยชน**. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

6. พิเชษฐ พิณฑอง. 2554. การเคลื่อนตัวของการเมืองภาคพลเมืองกับประชาธิปไตยในวันข้างหน้า. นำเสนอการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 12 วันที่ 8-9 ธันวาคม 2554 ณ โรงแรมเซ็นทาราดวงตะวัน จังหวัดเชียงใหม่.

วิทยากรพิเศษ

สถาบันพระปกเกล้า, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรี คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้า, คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยศิลปากร, วิทยาลัยพาณิชยการบางนา, ศาลยุติธรรม (ศาลจังหวัดตราดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว), เป็นต้น

นักวิจัย

พ.ต.ท.ดร.ก้องกฤดาคม กิตติธิระพงษ์

ตำแหน่ง รองผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง

ประวัติการศึกษา

คุณวุฒิ รป.บ. (ตร.) , รป.ม. (จุฬา) นศ.ด. (จุฬา)

-อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะอนุกรรมการโครงการมัสยิดเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด

-คณะทำงานและเลขานุการ คณะทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้)

นักวิจัย

นายณพทธี บุญรนนันท์

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาโท - รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารงานยุติธรรม
ทางอาญา) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
(พ.ศ. 2553 - 2555)
- ปริญญาตรี - รัฐศาสตรบัณฑิต (การปกครอง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
(พ.ศ. 2547 - 2551)

นักวิจัย

นายอานนท์ ฉัตรเงิน

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาโท - กำลังศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารงาน
ยุติธรรมทางอาญา) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
(พ.ศ. 2553 - 2555)
- ปริญญาตรี - ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
(พ.ศ. 2547 - 2551)